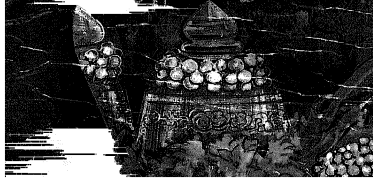

ಯಶೋವರಯ

(ಪರಿಶ್ರಮವು ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ)

ಓಂ ನಮಿಸ್ತುತೇ ನಾನು ವಾರಂ ವಾರಂ ||
ತು ನಮಿಸ್ತುತೇ ನಾನನುಧಿನ ಹರಿಪದ |
ಮಧುಪರಾದ ಅನುಭವ ಶರಣಾರ |
ಪಾರ ತೋಷರ ವಾರಂ ವಾರಂ
ಮಹಿಪತಿ |

ನಾನು ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣಾಂಕುರ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಕಾಖಂಡಕೆ

ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು

(ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ)

55 437

ಡಾ|| ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ

ಮರಾಠಿ-ಕನ್ನಡ ಸ್ನೇಹ ವರ್ಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಪುಣೆ
ಗಾಯಿ-ಕಾಣಕ ಸ್ನೇಹ ವರ್ಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಪುಣೆ

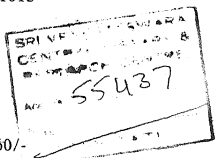
ಬೆಲೆ ರೂ. ೬೦/-

handki Shri MAHIPATIRAYARU
Study on his life and works)
Dr. Krishna Kolharkulkarni M.A.,Ph.D.

ST EDITION -1989

rights with the Author

ublished by
arathi Kannada Sneha Vardhana Kendra,
4 K.P.Tower No.1 Fatima Nagar Solapur Road,
JNE 411013

price Rs.60/-

Printed at
Shri Guru Offset Printers
Malmaruti Extension Belgaum.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಿದ
ತಿರುಪತಿ ತಿರುಮಲೈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಧರ್ಮದತ್ತಿಗೆ
ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

—ಲೇಖಕ

Sincere Thanks to

Tirupati Tirumalai Devasthanam Trust
for their Financial aid in Publishing this book.

-Author

ಆರ್ಪ

ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ, ಹಿರಿಯರನ್ನೂ
ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರ
ತಾ| ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂ

ಆರ್ಪ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಇದು ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪ್ರಕಟನೆ. ಮರಾಠಿ-ಕನ್ನಡ ಸ್ನೇಹ ವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಅಂದರೆ ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೯೮೯ರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದರ ಹೆಸರು ಬಾಚಿಸುವಂತೆ, ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಜನರ ನಡುವೆ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಭವಿಸುವುದು ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅದರನ್ವಯ ಕೇಂದ್ರವು ಹಲವು ವಿಧಾಯಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಸಂಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಆದ್ಯತೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮರಾಠಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಇರಬಹುದು; ಇಲ್ಲವೆ ಉಭಯ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥವು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಮರಾಠಿ(ಅದರಂತೆ ದಖಣಿ ಭಾಷೆ) ಕನ್ನಡದ ಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಗಿನ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ಭಾಷಿಕರು ಪರಸ್ಪರ ಸಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ದ್ದರೆಂಬುದರ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲದೇ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಕೇಳುವ ಆದಿಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಅದುವೇ ರುಕ್ಮಜಯಂಬವರಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೭೫೦ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಗುರುಮಾಲಿಕೆ'. ಅದೀಗ ಮರಾಠಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿದೆ. (ಅನುಬಂಧ ಮೂರು)

ಸ್ವತಃ ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆಯವರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರನ್ನು 'ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುಭಾವಿಗಳು' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಪತಿಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನ. ಈ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆಧಾರಸಹಿತವಾಗಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕ ಡಾ|| ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಪರಿಣಿತ ಸಂಶೋಧಕರು. ಅವರ ಕೃತಿಯು ಅದೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟನಾ ಯೋಜನೆಯ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹಾರ್ದಿಕ ಅಭಿವಂದನೆಗಳು.

ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಪ್ರಕಟನಾ ಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿರುವ ಡಾ|| ಹಾವನೂರರು ಈ ಕೃತಿಯು 'ಗರ್ಭಸ್ಥ'ವಿರುವಾಗಿನಿಂದ ಅದರ ದಾಯಕತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಕೇಂದ್ರದ ವತಿಯಿಂದ ಈಗ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡವರಾದವರೇ.

ಶೃಣಿ
೧೨ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೮೯

ಆ.ರಾ.ತೋರೊ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಡಾ. ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಹೊತ್ತು, ಅವರಿಗೆ ಶುಭಾಶಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಯಾವ ಮೊದಲ ಮಾತುಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮಂಡಳಿಯೇ ಇದನ್ನು ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಶಿಫಾರಸ್ ಮಾಡಿ ಇತರರ ಶಿಫಾರಸ್ ಯಾಕೆ ಬೇಕು?

ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ನನ್ನ ಬಹುಕಾಲದ ಮಿತ್ರರು. ನಾನು ಗುಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ಪದವಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವೆನ್ನಿಸಿತು. ಬರವಣಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸತಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ವಿಧವಾದ ಬರಹಗಳಿಂದ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅಂಚೆ ತಂತಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ. ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಇವೆಲ್ಲ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ದೀ ಹೊರಗಿನವರೊಬ್ಬರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿ ತಾಳಿದ್ದು ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹವೆನ್ನಿಸಿತು.

ಈ ಪದವಿಯಿಂದ ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಿಗೆ ಆಗುವ ಲೌಕಿಕ ಲಾಭಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅವರು ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ, ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಜಿಡ್ಡು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅವರ ಅಸಕ್ತಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೃತ್ತಿಜೀವನದ ನಡುವೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಲಾಗದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಾಯಕವಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಅವರು ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣವ ಕಿತ್ತೂರ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಸಂಶೋಧನೆಗೆಂದು ತಮ್ಮ ಹೆ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಬಿಟ್ಟು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂತು. ತಮಗೆ ದೊರೆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕ್ಷಿಪ್ರಾವಧಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರು. ನಿಜದಲ್ಲಿ ಪಿಎ ಪದವಿಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ವದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಶೋಧನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬರವಣಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸುಲ ಮುಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪದವಿ ಪಡೆದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಗತಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (ಕೆಲವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವಂ ಅಲ್ಲ, ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ!) ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರತಿ 'ಕಾಖಂಡಿಕಿ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು' ನಮ್ಮ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂಥದು. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಪತಿರಾಯರನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದೂವರೆ ಶತಮಾನ (೧೮೫೦) ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಪದವಿಗಂದು ಹರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾತ್ರ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ದಿವ್ಯನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಎ.ಟಿ.ಪಾಟೀಲ ಅವರು 'ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳು' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮೊದಲಿಗರೆನ್ನಿಸಿದರು (೧೯೫೬). ಮುಂದೆ ಕೆ.ಎಂ.ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ('ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರು', ೧೯೫೬), ಡಾ.ವ.ಅ.ದಿವಾ ('ಪ್ರಸಾದ ಯೋಗ', ೧೯೬೨), ಡಾ.ಎಚ್.ಕೆ.ವೇದವ್ಯಾಸಾಚಾರ್ಯ ('ಕರ್ನಾಟಕದ ಹ ಸರು', ೧೯೬೫), ಡಾ.ಕೆ.ಗೋಕುಲನಾಥ ('ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕೃ ಸಮೀಕ್ಷೆ', ೧೯೬೮), ಡಾ.ಟಿ.ಎನ್.ನಾಗರತ್ನ ('ಹರಿದಾಸರ ಭಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ', ೧೯೬೯) ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಕನಕದಾಸರನ್ನು, ವಾದಿರಾಜ ಮತ್ತು ಹರಿದಾಸ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಕುರಿತ ಮೂರು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟ ಯಾಗಿವೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ.ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರತಿ ಶೀರ ಈಚಿನದು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂದ ತೊಡಗಿ ಪುರಂದರದ ವರೆಗಿನ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಘಟ್ಟ ಒಂದು; ವಿಜಯದಾಸರಿಂದ ತೊಡಗಿದ ಘಟ್ಟ ಇನ್ನೊ ಏರಡೂ ಘಟ್ಟಗಳ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒ ಒಗೆಯ ಅಚ್ಚಾತ ಕಾಲವೆಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಅವರಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾದರೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರು. ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಒ ಒಲದ ಮೇಲೆ ಕೀರ್ತನಕಾರರೆನ್ನಿಸಿದ್ದವರು. "ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೊಲ್ಲೇ ಒ ಸೋಗಿದ್ದ ಹದಿನೇಳನೆ ಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ವಾಣಿ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಾವು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಒ ಒಪ್ಪದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಒ ಒನೋ, ನಮ್ಮ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರು ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇ ಸದ್ಗತಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬದುಕಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಒ ಒನ ಆಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ 'ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತ ಸೊಡೆದಾಡದಿರೋ ಪ್ರಾಣಿ, ಚೇತಿಸಿ ಬ್ಯಾರಿಹ ವಸ್ತುಗಾಣಿ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಒ

ಕೀರ್ತನೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ" ಎಂದು ಡಾ.ಜಿ.ವರದಾರಾಜರಾಯರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳ ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ದ್ವೈತ ತತ್ವಾನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾರಣಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತರಾದುದಂತೂ ನಿಜ. ಇದ್ದರೆ ದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾತತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಕಾಲವನ್ನು 'ಅಜ್ಞಾತಕಾಲ' ವೆಂದೂ 'ತಟಸ್ಥಕಾಲ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯುವ ಆಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಗಳಾದರೂ ಸಣ್ಣವಲ್ಲ. "ಅಧ್ಯಾಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು" ಎಂಬ ಡಾ.ಆರ್.ಡಿ.ರಾನಡೆ ಅವರ ಮಾತು ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಡಾ.ಜಿ.ವರದಾರಾಜರಾಯರ ಈ ಮಾತುಗಳು ಮನನಯಿವಾಗಿವೆ: "ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಈ ಕೃತಿಗ ರಚಿಸಿದ ಕಾಲವಾದರೋ, ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ಅತ್ತ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕಾಲ ಮುಗಿದು, ಇತ್ತ ವಿಜಯದಾಸರ ಕಾಲ ಇನ್ನೂ ಆರಂಭದಿದ್ದ ಅವಧಿಯದು. ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೬೪ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೭ ರವರೆಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕೃಷಿ ನಡೆಯಿತೆಂಬುದರ ಅರಿವು ನಮಗೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೀಗ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿರುವರೆಂಬ ತುಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು."

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿರುವುದೇ ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಧದ ಮಹತ್ವವಾಗಿದೆ. ಡಾ. ವರದಾರಾಜರಾಯರ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಡಾ. ಕುಲಯವರೂ ಹೇಳಿ (ಪು.೨೦೩), "ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖಾಂತರ ದೊರೆತ ೩೬ ಪುಟಗಳು ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತ ಕಾಲವೊಂದಿರಬಹುದನ್ನು ಸುಳ್ಳುಮಾಡ: ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಶೈಲಿಯ ಕೃತಿಗಳು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶೃಂಗುರಿತು ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂದೇಹಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾದಂತಾಗಿದೆ" ಎಂದಿ (ಪು.೨೦೪). "ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಶೋಧದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಮೊದಲಿನ 'ಅಜಲ' ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬದಲಿಸುವಷ್ಟು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನನಗೆ ದೊರೆಯ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದವೆಂದು ಅವರು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು (ಪು.೪) ಉತ್ತೇಜನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು' ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಏಳು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ: ೧ ನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹವೆ ವಿವರ, ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯ ಪರಿಚಯ, ಮಹಿಯರು, ಅವರ ಕೃತಿಗಳು, ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಉಪಸಂಹಾರ-ಇವು ಈ

ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅನುಬಂಧಗಳ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉಪೇಶಪತ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಸ್ಕೂಲ ಇತಿಹಾಸ ಒಂದೆರಡು ಹೆಸರುಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿವೆ. ಕೆಲವಾದರೂ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಉಸಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಗ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಪರಿಶವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಲಾ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಕೃತಿಗಳು' (೧೯೭೩) ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಡಾ.ಕುಲಯವರ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರು ಅಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ.

ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಅನೇಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೇ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಲ. ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಹಸ್ತಗಳು ಕೇವಲ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಲ್ಲ; ಅವರ ಮಗ, ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಹರಿದಾಸರು, ಸಂತರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಒಡಿದೆ. ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕೃತ ವಿವರಣೆ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ.

'ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ' ಎಂಬ ಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಪ್ತಧಾರ್ಮಿಕ, ಭಾಷಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ವಿವರಣೆಯೂ, ಸಮಕಾಲೀನರು ಕೆಲವರ ಸ್ಕೂಲ ಪರಿಚಯವೂ ಇವೆ. ಅಂದಿನ ಕವಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬಹುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ ಉಲ್ಲೇಖಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾ ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ವೈಷ್ಣವ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಅದಕ್ಕೆ 'ಹರಿದಾಸಕೂಟ' ಎಂಬ ಬಂದಿರಬೇಕು" (ಪು. ೪೧) ಎನ್ನುವುದು ಹೊಸದಾದ ಅರ್ಥವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾಧಾರಣ ದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿದಯಾರಾಗರಬೇಕೆಂಬ ಹಟವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ವಿವರಣೆಯ ಅಗವೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. "ದರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಅವರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು" (ಪು. ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ ಪ್ರಚಾರವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. "ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ತತ್ವದ ಮುಖವಾಣಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು (ಪು. ೪೨) ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮಧ್ಯತತ್ವ ಅದರೆದುರಿಗೇ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವ ಕಡೆಗಾಣುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಈ ಪರಿಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥ ಪ್ರವೇಶದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ತಿರುಳಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಡಾ.ಕೊಲ್ಟಾರಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿದೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜೀವನ-ಕೃತಿಗಳ ಸುತ್ತ ಕೆಡೆದುಕೊಂಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಅವರು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಚಾರಪುರದ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಋಣತನದ ಆರನೆಯ ಬಾದಶಹ ಮಹ್ಮದ್ ಆದಿಲಶಹನ (೧೬೨೬-೧೬೫೬) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಗಳಿವೆ. "ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮರಿಮಗ 'ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜ' ತನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಸಾಲುಗಳನ್ನೇ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು, ರಾಯರ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ರಚನೆಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಗೆ ತರಬಾರದೆಂದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. "ಅತಿರಂಜಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಋಣಾಪುರುಷರ ಅಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ" (ಪು. ೬೮) ಎನ್ನುವ ಆರೋಗ್ಯಕರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಅಭಿನಂದನೀಯರು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೬೧೧ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ೧೬೮೧ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಕೊಂಡಿದರೆಂದು ಇದುವರೆಗಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಯೇ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ವರ್ಷಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಒಂದು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಈ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಜನಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೬೪೦ ರಲ್ಲಿ; ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದು ೧೬೦೫ ರಲ್ಲಿ, ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಒದಗಿಸಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳು, ಮಾಡಿರುವ ತರ್ಕ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತವೆ. "ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕಿನ ಸ್ಥಳ ಶಾಹಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವರು (ರಾಯರು) ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುರುಹುಗಳು ಇವೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (ಪು. ೭೧) ೨ ಕುರುಹುಗಳು ಏನೆಂದು ಪುಟ ೯೨ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವೆರಡರ ಸಮನ್ವಯ ಒಂದೆಡೆಗಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಗುರುಗಳೆಂದು ಉಮರ್ಜಿ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಉಮರ್ಜಿಯವರ ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಖಚಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾರವಾಡದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಶರಾಗಿ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ವರಾಧರು ಎಂಬ ಮಾತು ಚರ್ಚಾತೀತವಾ ಸದ್ದು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವಾಗ ದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು "ಪರಮತ ಧರ್ಮದ ಆಶ್ರಮಣದ ವಿರುದ್ಧ ಎದ್ದ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿ" (ಪು. ೧೦೯) ಎಂದು ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಕ್ರಾಂತಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅದು ಏನಿದ್ದರೂ ಸ್ವಮತ ಪ್ರಚಾರದ ಒಂದು ಚಳವಳಿ ಎನ್ನಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ವಿಜಯದಾಸರು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು,

ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. "ವಿಜಯದಾಸರಿಗಿಂತ ಮೊದಲಿನ ಪರಿಧಾಸರಲ್ಲಿ ಈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಉಚಿತವೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ" (ಪು.೧೧೦) ಎನ್ನುವ ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಈ "ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅವರ (ಮಹಿಷಾಸುರರ) ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಪಲವಾರು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ" (ಪು.೧೧೧) ಎಂದೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಜಯದಾಸರಿಗಿಂತ ಮೊದಲಿನ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅನಂತರದ ದಾಸರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಏನಿದೆ ?

ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತಗಳಿಂದ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವ ಮಹಿಷಾಸುರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಕನ್ನಡ (ಮರಾಠಿ (೪೬), ಹಿಂದಿ (೧೮) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಮಿಶ್ರ ಭಾಷೆ (೫)ಗಳಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಮಹಿಷಾಸುರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಲವಾರು ಗಳಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿಜವಿರಬಹುದು. ದೇವನಾಗರಿಯಿಂದ ಲಿಪ್ಯಂತರಗೊಳಿಸುವಾಗ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದು ನುಡಿ- ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಗಳ ಗೊಂದಲದಿಂದ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದು; ಮುದ್ರಣ ದೋಷ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದು; ಡಾ. ಜಾನ್ಸನ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಂಪಾದಕರ 'ಅಪ್ಪಾ'ನಿಂದಲೂ ರಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆನ್ನಿಸಲಾರವು. ಭಗವಂತನೇ ಪರಿಪೂರ್ಣನಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಆದ ನಾವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣರಲ್ಲದಾಗ, ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದವು?

ತಮ್ಮ 'ತ' ಪ್ರತಿಯನ್ನೂ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರತಿಯನ್ನೂ ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಹೋಲಿಸಿರುವುದನ್ನು (ಪು.೧೨೬-೧೨೭) ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆದವು. ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಪ್ರತಿಗಳಿರುವಾಗ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಗೆ? ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವುದು ಸರಿ ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಇವೆಲ್ಲ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ, ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರ 'ತ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ಸರ್ವಪಾಪ ಹೋಯಿತು ನೋಡಿ" ಎಂದಿದೆ (ಪು. ೧೨೯). ಮೈಸೂರು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ಸರ್ವ ಪಾಪ ಹೋಯಿತು ಓಡಿ" ಎಂದಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಪಾಠ ಅ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? 'ತ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ಗುರು ವಿಂದಧಿಕ ಬ್ಯಾರಿಲ್ಲ ಸುಖ" ಎಂದಿದೆ (೧೨೯) 'ಸುಖ' ಎನ್ನುವುದು ಮೈಸೂರುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಖ' ಎಂದಿದೆ. ಇದು ದೋಷವಾಗಿರಬಹುದು. ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ 'ಸಖ' ಎನ್ನುವುದು 'ಸುಖ' ಎನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತಮವಾಗಿಲ್ಲವೆ? 'ತ' ಪ್ರತಿಯ 'ವಡಮೂಡಿ' ಮೈಸೂರು ಪ್ರತಿಯ 'ವಡಿ' (ಪು. ೧೩೦) ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏನೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು "ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೆಲಸವೇ ಅದು. ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಮರಾಠಿಯ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆವೃತ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಸ

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಕಲವಾರು ವಿದ್ಯಾಂಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಂತೆ ತಾವು ನಂಬಿದ ಶೃಂಗೇಯ
 ೨೦ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ, ಯೋಗಿಗಳ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂಥ
 ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅರ್ಥೈಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದು ಅವರವರು
 ಕೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಆದರೆ ಅದುವೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲಾರದು.
 ೧೨೫) ಎಂಬುದಾಗಿ ಡಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ
 ಾ ಹೊರತಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ, ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಅಳತೆಗೆ
 ಂಗವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ
 ಣ್ಣು ಅವಲೋಕಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು
 ಯೇ ಕೆದಕಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹೇಗೆ
 ಳಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು
 ಷನೀಯವಾದುದು. ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಆಚೆಯದು. ಅನುಭವವು
 ವವೇ ಹೊರತು ಹೇಳಲು ಬಾರದು. ಇಂಥ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿ
 ಸ್ತು ರಾಯರದು" (ಪು.೧೯೧) ಎಂಬ ಮಾತು ಸರಿಯೆ. ಆದರೆ ಅದು ರಾಯರಿಗಷ್ಟೇ
 ಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಅನುಭಾವಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಸಮನಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ
 ಡು ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. "ದೊರೆತ ೬೮೫ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು
 ವ-ಸ್ವಾನುಭವದ ಉಪದೇಶದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಉಳಿದರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಿ-ಗುರು ಮಹಿಮೆ
 ಳಿಯೂ ಗುರುಮಹಿಮೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದೆ. ಗುರುಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾ
 ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತಿಗಳು
 ಂ. ಹೀಗಾಗಿ ಪುನರುಕ್ತಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
 ,ತೆಯಿದೆ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ (ಪು. ೧೯೨) ಸ್ಥೂಲವಾದ ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ
 ಮಾಪನವಿದೆ. "ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಶಬ್ದ ಸಾಮ್ರಾಟರು. ಅವರ ಶಬ್ದ ಸಂಗ್ರಹ
 ಮವಾದುದಾಗಿದೆ. ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಸರಿ ಉಪಯೋಗ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನಾದ ಮಾಧುರ್ಯ
 ಒದಗಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕಾದಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು, ಮುಕ್ತಪದ
 ಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾನುಕಾರಿ ನಾದವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ
 ಕೃತಿಗಳ ನಾದಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ" ಎಂಬುದೂ (ಪು.೧೯೮-೯) ಸಹಜವಾದ
 ಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಷೀಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವನತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸ್ಥಿರತೆಗಳು ತುಂಬಿದ್ದ
 ೨ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬಂದರು. ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ
 ಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಸೆ, ಧೈರ್ಯ, ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಮೇಲಾಗಿ ಹೃದಯದ
 ಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದರು. ಇಂಥ ಸಂತರೊಬ್ಬರ
 ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಡಾ.ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರ
 ಿಯವರು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದ
 ಂಬರನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊದಲನೆಯ ಅಧಿಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಕಂಡ

ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ಗ್ರಂಥದ ಮಹತ್ವಕ್ಕಾಗಲೀ, ಉಪಯುಕ್ತತೆಗಾಗಲೀ ಬಗೆಯ ಕುಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಡಾ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿಗಳಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಆದಕ್ಕೆ ವಾದ ಪ್ರತಿಫಲ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಊರು ಮುಖಾಂತರ ನಾನು ಅನೇಕ ಸಲ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಸೊಗಸಾದ ಅವಲಕ್ಕಿ ತಿಂದು ಆನಂದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅವಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದದ್ದು. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಶುಭಗಳೂ ಒದಗಿ ಬರಲೆಂದು ವರ್ಷ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

- ಹಾ.ಮಾ.ಕ

“ಗೋಧೂಳಿ”

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ,
ಮೈಸೂರು - ೫೭೦ ೦೧೨.
ಜುಲೈ ೨೫, ೧೯೮೯

ಅಂತರಂಗ

ಮೂರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ, ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಲೇಖನದೊಂದಿಗೆ (ಕರ್ಮವೀರ ೧೧-೧೧-೧೯೬೫) ನನ್ನ ಹಿಮ್ಮು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ ಎಸ್.ಎಸ್.ಸಿ. ಅಂಚೆ-ತಂತಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ 'ತಾರ ಮಾಸ್ತರ' ನೆಂದು ನೌಕರಿ ಮಾಡುವ ನನಗೆ ಊಹಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮಧ್ಯದ ಸುಮಾರು ಕಾಲು ದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಹುಚ್ಚು. ಜೊತೆಗೆ - ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಲವು ಈ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೩ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಬರವಣಿಗೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ (೧೯೬೦-೧೯೭೦) ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿಮಾನ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಾವುಕತನ, ನನ್ನ ಊರು, ಗಳ ಕುರಿತಾದ ಅಭಿಮಾನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಹಸಿಯಾಗಿಸಿತು. ನನ್ನ ಊರ ೫೦ ಕಾಖಂಡಕಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ನಾಡಿನ ಪ್ರಾತ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಡಿ. ರಾಸಡೆ ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತ 'ಅವರೊಬ್ಬ ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುಭಾವ ಕವಿ' ಗಳಿಸಿದಾಗ ಎದೆ ಉಬ್ಬಿತು. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅನಿಸಿತು. ಅವರನ್ನು ಉ ಹೊರಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಅಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಈ ಿ ಇನ್ನುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಹಿಯ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ವಿನಿದ್ವರೂ ಎಸ್.ಎಸ್.ಸಿ.ಯ ನಾನು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಲೇಖನಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತವಾಯಿತು. ವಿಜಾಪುರದ ಕುರಿತು, ಯರ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿ - ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು, ಕಾಲ ವಿಚಾರ ಗಿ ಬರೆದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಆಗಲೂ ನನಗೆ ಈ : ಕಲ್ಪನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ!

ಯೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಾವಿ, ರಾಯಚೂರುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ೧೯೮೨ ರಲ್ಲಿ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಂಚೆ ತೆರವಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಎ. ಎ. ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದಾಗ ಒಂದು 'ಕೈ' ನೋಡಬೇಕು ಅನಿಸಿತು. ಹಳೆಯ (೧೯೫೭) ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಧೂಳು ಜಾಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿದೆ. ಹು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂ.ಎ. ಪದವೀಧರನಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನಗೆ ಬದಲಿಯಾಯಿತು. ಅಭ್ಯಾಸದ ಕುರಿತು ಒಂದಿಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು. ಗಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹತ್ತಿರದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಣದರು ಅನಿಸಿತು. ಸರಿ, ಸಮೀಪದ ಕಲಬುರ್ಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೆಸರು

ಹಿಂದಾಯಿಸಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಎರಡು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದೆ. (೧೯೮೭) ಅವರು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ನೀಡಿದರು. ಪದವಿಗೆ ನಾನು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ 'ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ತಿಳಿವಳಿ- ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ - ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಒತ್ತುಕೊಡಿಸಿದ 'ಕಾವಿಂಡಕಿ ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಇದೀಗ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿವೆ ಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿ ನೀಡಿದ ಗುಲಬರ್ಗಾವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಋಣಿ.

ಹೌದು ಈ ನಡವಳಿ ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಈಗ ದಾಖಲಿಸಲು ತುಂಬ ಸುಲಭವೆನಿಸುತ್ತದೆ ನಡೆದ ದಾರಿ ತುಂಬ ಕಷ್ಟದ್ದು. ಅದನ್ನು ಹಗುರುಗೊಳಿಸಿದ ಮಹನೀಯರ ಒಂದೊಂದು ಪಟ್ಟಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು? ಯಾವುದೇ ಒಳಬೇಕು?

ಆಪರಿಚಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಸಹೋದರನಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದವರು ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿರವರು. ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರತಿರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಹೆಸರು ನೊಂದಾಯಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾರ್ಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ! ದಾರಿಗೆ ಬಂದರೆ ತಾನೆ, ದಾರಿದರ್ಶನ. ಆ ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದವರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮನೆತನದವರಾದ ಪುರಂದರ ಕೀರ್ತನ ಕೇಸರಿ ಶ್ರೀ ದೇವಪ್ರಯ್ಯ ಕಾವಿಂಡಕಿ ಅವರು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದರು. ಅದಾಗಲಿಲ್ಲ ಬೇಸರಿಸದೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದರಂತೆ ಸಿಂದಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀವಿವರಾವ ಬಿಂದೂರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಉದಾರವಾದಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರಾದ ಶ್ರೀ ಧೊಂಡೋ ಪಂತರಿಂದ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಕಾಲದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ವರುಷಗಟ್ಟಲೆ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು, ಕಾಗದಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಮಹನೀಯರು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದರು.

ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಷ್ಟ ಸಾಮಗ್ರಿ ದೊರೆಯಿತು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಲ್ಲ. ವಿಚಾರಪುರಂದ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಕಾಲದ ಬಹುತೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಇರುವುದು ಪುಣೆಯ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅತ್ತೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕಿಸಿದವರು, ಪುಣೆಯ ಗೋಖಲೆ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀವಿವರ ರಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು. ನಾಲ್ಕಾರುದಿನ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೊತೆ ತಿರುಗಿದರಲ್ಲದೆ,

ಂದಾಗ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಚೆರಾಕ್ಷ ಮಾಡಿಸಿ ವಿಚಾರಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಿಯ ಅಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಕೆಲವು ಮಿಶ್ರಭಾಷಾಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು.

ಇನ್ನು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತ್ತು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು? ಕೇಳುತ್ತ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದವರು, ಬರೆದಾದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಧವನ್ನು ಸಾದರ ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅನಂತರ ಇಂದಿನ ಪ್ರಕಟನೆಯವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಂಗಿ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದವರು ಮತ್ತೆ ಹಲವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾವ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಧ್ಯಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀ ರಾ.ಹ. ದಿವಾಣಿ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾವ ಸತ್ತೂರ, ಡಾ. ತ ನ. ಗುಮಾಸ್ತ, ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶ ಮಲ್ಲಾರರಾವ ಸೋಲಾಪುರಕರ, ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಶ್ರೀ ಬಿ.ವಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಶ್ರೀ ಎಂ.ಆರ್. ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಶ್ರೀ ಆರ್.ಬಿ. ಹರಿದಾಸ, ಎಚ್.ಎನ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಶ್ರೀ ಆದ್ಯ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಹಲವರು. ಂದಿಗೆ ನನ್ನ ತಂತ್ರಿಯ ಇಲಾಖೆಯ ಕರ್ನಾಟಕಾದ್ಯಂತದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ನಾನು ನೆನೆಯಬೇಕು.

ಗೆ ಹಲವಾರು ಜನರ ಸಹಾಯ -ಸಹಕಾರಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಪ್ರಬಂಧ ಇದು. ಫ್ಯ ಕಾರಣ ಕರ್ತರಾಗಿ ನಿಂತವರು ಇನ್ನಿಬ್ಬರು. ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕರ್ತೃವಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಶ್ರೀ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರರು.

ೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದವನೇ ಪಿ.ಎನ್. ಫ. ತಾನೊಬ್ಬ ಅಪರೂಪದ ಕವಿಯಾಗಿ, ತಾನು ಶ್ರೀ ಆರವಿಂದರ ಯೋಗ ಣಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ಓದಲು ಬಿಟ್ಟ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವಗಳ ಕುರಿತು ಕಿಂಚಿತ್ ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಶ್ರೀರಣೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಅವನೊಂದಿಗಿನ ಸತತ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ.

ನ್ನು ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರರ ಕುರಿತು ಏನು ಹೇಳಬೇಕು- ಏನು ಡು? ತಾರಮಾಸ್ತರ ಕೆ.ಎಚ್. ಕುಲಕರ್ಣಿಯನ್ನು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ ಾಪಿಸಿದವರು ಅವರು. ಈ ಮಣ್ಣು ಮುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಸರು ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ನನ್ನದು. ಅವರದು. ಯಾವ ಜನ್ಮದ ಋಣಾನುಬಂಧವೋ ಏನೋ, ಗುರುವಾಗಿ, ನಾಗಿ, ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ ನಿಂತು ಹೆಚ್ಚಿ-ಹೆಚ್ಚಿಗೂ ಕೃ-ಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಾ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಬರವಣಿಗೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಕ್ಷರ ದೀರ್ಘಗಳನ್ನು

ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬರವಣಿಗೆ ಅಂದರೆ ಏನು? ಅಭ್ಯಾಸ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಕಾಶ ದೊರೆತಾಗಲೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿಸಿದವರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ರೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ಒಂದು ದಶಕ, ಆಮೇಲೆ ದೂರ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ದಶಕಗಳೇ ಹೇಳಬೇಕು ರೂರಿಗೆ ಬಂದು ನಾನು ಹಾಜರಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ನನ್ನ ಎ. ಆರ್. ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ತಮ್ಮ ವತರಾದ ಡಾ. ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ.ಗೆ ರಜಿಸ್ಟರ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ್ದರು. 'ನೀನು ಕೇವಲ 'ಆರ್ಜಿಯ ವೃತ್ತಿ' ಅಂತೆಯೇ ಈ ಪ್ರಬಂಧ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿತ. ಅದರ ವೃತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ, ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಹಿರಿಯರನ್ನಿಂತೆ ಕಿರಿಯನ ಕಾಣಿಕೆ.

ಇನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಂತವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸೌ. ಯಾ. ವಿಶೇಷತಃ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗಿನ ಅವಳ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು.

ಒಣಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಅಳವಡಿಸುವಾಗ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದವರು ನಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ ಅವರು. ನಾನು ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕೇಳಿದಾಗ, ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರ ಬರೆದು ಎಂದು ಗೌರವವೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು 'ಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ. ಅವರಿಗೆ ನಮನ.

ಜೀವನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವನತಿ / ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸ್ಥಿರತೆಗಳು ತುಂಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆಯರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೃದಯದ ಹಗುರತೆಗಳನ್ನು ಸಿಮಾನವೀಯತೆಯ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದರು. ಪುಣೆಯ ಮರಾಠಿ-ಕನ್ನಡ ಸ್ನೇಹ ವರ್ಧನ, ವೃ ಅಂಶತಃ ಅದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು. ಅವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ. ಕೇಂದ್ರದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಕಟನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪ್ರಕಟನಾಪೂರ್ವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಲ.ಹ. ದೇಸಾಯಿ ಅವರು ಪದನಾಮಸೂಚಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮೀಯ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಮುಖಚಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರಿಗೆ ನನ್ನ ನಮನಗಳು.

ವ್ಯಾಜಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೊರಬರುವಲ್ಲಿ ಕಾರಣರಾದ ವಿಷಯ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಸರ್ವಶ್ರೀ ಭೀಮಸೇನ ತೊರಗಲ್ಲ, ಶರದ ದೇಸಾಯಿ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಜೋಶಿ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಲ ಕಾಲಿನ ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ
 ೨೨ ೫೮೬೦೦೩
 -೧೯೮೯

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ
೧.	ಆಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ	
೨.	ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ	
೨.೧	ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು	೧
೨.೨	ಇತರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು	೧
೨.೩	ಅಪ್ರಕಟಿತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ	೨
೨.೪	ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಕಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ	೨
೩.	ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ	
೩.೧	ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿ	೨
೩.೧.೧	ರಾಜಕೀಯ	
೩.೧.೨	ಸಾಮಾಜಿಕ	
೩.೧.೩	ಧಾರ್ಮಿಕ	
೩.೧.೪	ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ	
೩.೨	ಸಮಕಾಲೀನರು	೩೬
೩.೨.೧	ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕರು	
೩.೨.೨	ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಪಂಡಿತ	
೩.೨.೩	ಸಿಂದಗಿ ಅಯ್ಯನವರು	
೩.೨.೪	ಅಗರವೇಡದ ಆದ್ಯರು	
೩.೨.೫	ಗಲಗರಿಯ ಅವನವರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಗಬಾಯಿ	
೪.	ಮಹಿಪತಿರಾಯರು	
೪.೧	ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು	೬೫
೪.೨	ಕಾಲ ವಿಚಾರ	೬೯
೪.೩	ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ	೭೭
೪.೪	ವೃಂದಾವನಸ್ಥ ರಾಯರು	೯೫
೫.	ಕೃತಿಗಳು	
೫.೧	ಅಂಕಿತ	೧೦೬
೫.೨	ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೧೩
೫.೩	ಸಾಹಾಂಶರಗಳು	೧೨೫

ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನ

೬.೧	ಹಿನ್ನೆಲೆ	೧೩೪
೬.೨	ಸಂಪ್ರದಾಯ	೧೩೭
೬.೩	ಸಾಧನೆ	೧೪೨
೬.೪	ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ (ತೌಲನಿಕ)	೧೭೦
೬.೫	ಸುಪಥ ದರ್ಶನ	೧೭೭
೬.೬	ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ	೧೮೭

ಸಮಾರೋಪ

೨೦೨

ಒಬಂಧಗಳು

೧.	ಅಧಿಕ ಕೃತಿಗಳು	೨೦೭
೨.	ಮಿತ್ರ ಭಾಷಾ ಕೃತಿಗಳು	೨೧೦
೩.	ಕನ್ನಡ ಅಧಿಕಾರಚರಿತೆ	೨೧೨
೪.	ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ	೨೧೫
೫.	ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ	೨೩೪
..	ಗ್ಯಾರಿಫುಟಿಯರ್ ಉಲ್ಲೇಖ	೨೪೧
..	ವಂಶಾವಳಿ	೨೪೨

ಏರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೨೪೫

ಉ

೨೦೧೦ರಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವೃಂದಾವನ. ಪುಟ ೬೫

ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸುವರ್ಣಮುಖ

೨೦೧೦ರ ಪಾದುಕೆಗಳು, ಯೋಗದಂಡ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಪಾದುಕೆಗಳು.

ಸ್ವಪ್ರತಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು

ಪುಟ ೨೪-೨೫ರ ಮಧ್ಯೆ.

ದಯವಿಟ್ಟು ಗಮನಿಸಿ

- ★ // // ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.
- ★ ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.
- ★ ಓದುವ ಮೊದಲು ಈ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಮುದ್ರಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಓದಿ.

ಪುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಸರಿ
೩	೧೩	ಡಾ ಕೆ.ಗೋಪಿನಾಥರ	ಡಾ ಕೆ.ಗೋಕುಲನಾಥರ
೩	೧೮	ಡಾ ಪಾ.ಶಂ.ಶ್ರೀನಿವಾಸ	ಡಾ ಪಾ.ಶಂ.ಶ್ರೀನಿವಾಸ
೩	೨೦	ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.	ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.
೧೧	೨೩	ಸೆಟ್ಟ	ಸೆಟ್ಟ
೧೩	೨೧	ರದ್ದಿ	ಸಿದ್ದಿ
೧೫	೨೩	ಸೆಟ್ಟಕಥೆ	ಸೆಟ್ಟಕಥೆ
೧೮	೪	೧೨	೧೭
೧೮	೧೦	ಪಾಲಾಂತರಕ್ಕೆ	ಪಾಲಾಂತರಕ್ಕೆ
೩೨	೩೧	ಕಿತಾಬ-ಇ-ಸೌರಸ	ಕಿತಾಬ-ಇ-ಸೌರಸ
೫೪	೧೮	ಮರ್ಣಾಶ್ರಮ	ವರ್ಣಾಶ್ರಮ
೫೫	೩೧	ಅಸ್ತತ್ಕರ	ಅಸ್ತತ್ಕರ
೬೨	೨೬	ಅವರ ಅಣತಿಯಂತೆ	ಅವರ ಅಣತಿಯಂತೆ
೮೦	೧೧	ಬಾದಶಹರ	ಬಾದಶಹರ
೮೨	೨೩	ಕುಳತರು	ಕುಳತರು
೯೧	೫	ಶಾಸ್ತ್ರಾವನ್ನು	ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
೧೧೨	೬	ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ	ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ
೧೧೪	೬	ಸಂಬಂಧವಾಚಕ	ಸಂಬಂಧವಾಚಕ
೧೧೭	೨೯	ಧೀರಕೃಷ್ಣೋಡಿಯ, ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣ	ಧೀರಕೃಷ್ಣೋಡಿಯ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಓಳಗೊಂಡಿದೆ. ಗುರುಕೃಷ್ಣ, ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣ ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣೋಡಿಯ ಹಾಗೂ ಧೀರಕೃಷ್ಣೋಡಿಯ
೧೩೧	೧೨	ವಡಮೂಡಿ	ವಡಮೂಡಿ
೧೮೪	೭	ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪತಿ
೨೦೫	೧೧	ಬೆಳೆದು ಬಗೆಯನ್ನು	ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು

ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಹರಿದಾಸರ ಪದಗಳಂತೂ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೦ ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಹರ್ಮನ್ ಮೊಗ್ಲಿಂಗ್ ಎಂಬಾತನು ಹರಿದಾಸರ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ 'ದಾಸರ ಪದಗಳು' ಎಂಬ ಸರಿನಿಂದ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಛಾಪಿಸಿದ ಕಲ್ಲಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕವೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಮರುವರುಷದ ೧೮೫೧ ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಜೆ. ಎ. ರೆಡ್ಡಿ ಎಂಬಾತನು ಪುನಃ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆನಂತರ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲೊಬ್ಬರು ದಾಸರ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೭೫ ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾದ 'ಹರಿಭಜನೆ ಕೀರ್ತನೆ', ೧೮೯೦ ರಲ್ಲಿ 'ವನಗಿರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಆಚಾರಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಾವಂತರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ದಾಸರ ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು' ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. 'ಶಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮಡಕಶಿರಾ ಬಾಲಕೃಷ್ಣರಾಯರು ೧೮೯೪ ರಲ್ಲಿ 'ಪುರಂದರದಾಸರ ಅಡಿ ಕೀರ್ತನಲು' ಹಾಗೂ ೧೮೯೫ ರಲ್ಲಿ 'ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಮೊದಲಾದ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪದಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೆಲಗು ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ೧೯೦೮ರಲ್ಲಿ ಈ ಮಹನೀಯರನ್ನೊಂದು ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಉಡುಪಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸುಗೂರುಗಳಿಂದ ಅನೇಕರು ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯರಾದವರು ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀ ಪಾವಂಚಿ ಗುರುರಾಯರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೮ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಠ ದ್ವಾರಾಂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ಮುಖಾಂತರ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ಐದು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಐ-ಬಿಡಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಾವಂಚಿ ಗುರುರಾಯರೊಂದಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀ ಸುಬೋಧ ಎಂ. ರಾಮರಾಯರನ್ನು ಲಿಂಗಸುಗೂರಿನ ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಯರನ್ನು ಹಣಮಂತರಾವ ವಕೀಲರನ್ನು ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀ ಸಿಂಗೇರಿ ಹುಚ್ಚರಾಯರನ್ನು ನೆನೆಯಲೇಬೇಕು. ಇಂದು ದೊರೆಯುವ ಹರಿದಾ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವರುಗಳ ಸಾಹಸದ ಫಲವಾಗಿದೆ.

ಓಗೇ ದಾಸರ ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ೧೮೫೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡರೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ದಾಸರ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದ ಮೂರನೇಯ ದಶಕದಿಂದ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೧ ರೇ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶ್ರೀ ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರ 'ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಚರಿತ್ರೆ'ಯೇ ಬಹುಶಃ ಮೊದಲ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ವರುಷ 'ಜಗನ್ನಾಥರಾಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಯನ್ನು ಶ್ರೀ ನಾ.ಭಿ. ಕಲಮದಾನಿ ಅವರು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತ ೧೯೨೬ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ ವಡವಿ ಅವರ 'ಕನಕ ಮಹಿಮಾದರ್ಶ ಬಂದಿತು

ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ತಳಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿದವರು ಶ್ರೀ ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೩೨ ರಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಶ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ' ವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಲ ೧೯ ಜನರ ಹರಿದಾಸರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಶ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ'ದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿರದ್ದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

'... .. ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಗೆ ಬಹುಶಃ ಭರತಖಂಡದ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ -ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಕ್ತ ವಿಜಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ ಒದ್ದಿದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು..... ಕರ್ಣಾಟಕದ ದುರ್ಬ್ಯವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕಡೆಯತನಕ ನೋಡಿದರೂ ಒಬ್ಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂತನ ಹೆಸರು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ'//೧// ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ೧೯ ಜನರ ಹರಿದಾಸರ ವಿಸ್ತೃತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ, ತಾವು ಕೇಳಿದ ಇತರ ಹರಿದಾಸರ ಕುರಿತೂ ಪಕ್ಷಿ ನೋಟ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅವರ ಗ್ರಂಥ ಮೊದಲ ಆಕರ ಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ಹರಿದಾಸರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡನ್ನೂ ವಿವೇಚಿಸಿ ಬರೆದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥ ಶ್ರೀ ರಾ.ಸ್ವಾ.ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರ 'ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ'ವು ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ರುಚಿಸಿತು. ಸಂತೋಷಕರವಾದ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಕಾಣಲು ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸಿತು. ಈ ಗ್ರಂಥ ಹೊರಬರುವ ಮೊದಲೇ ಶ್ರೀ ಎನ್.ಬಿ. ಕಲಮದಾನಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎ.ಪಿ. ಕರಮರಕರ ಅವರುಗಳು ೧೯೪೬ ರಲ್ಲಿ 'Mystic Teachings of the Dasas of Karnataka' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್

ಸ್ತುತವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ದಾಸರ ಅನುಭಾಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳ ತೇಜಸ್ವಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರ 'ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದ ಹರಿದಾಸರು ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಮಗ್ರ ರೂಪ ದೊರೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ದಾಸರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಂತೋಧನೆ ನಡೆಸಿ, ದಾಸರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶ್ರೀ ಕಟ್ಟಿ ಶೇಷಾಚಾರ್ಯರ 'ಕನಕದಾಸರು' ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎ.ಟಿ. ಪಾಟೀಲರ 'ಪ್ರಸಾದ ಕನಕದಾಸರು', ಡಾ. ಕೆ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ 'ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರು' ೧೯೬೬ ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ವ.ಆ.ದಿವಾಣಜಿ ಅವರ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕುರಿತಾದ 'ಪ್ರಸಾದ ಯೋಗಿನಿ ದಾಸರು' ಡಾ. ಕೆ. ಗೋಪೀನಾಥರ 'ವಿಜಯ ದಾಸರು' ಮೊದಲಾದ ಪಿ ಎಚ್. ೬ ಸೌಧ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಹರಿದಾಸರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕೆಂದೇ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕುರಿತಂತೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಲೇಖನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಶರಣರ - ದಾಸರ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಭ್ಯಾಸವೂ ನಡೆದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೮೧ ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಪಾ.ಶಂ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ 'Comparative Study of Sarana and Dasa Literature' ಎಂಬ ಪ್ರಾಬಂಧ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಹರಿದಾಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾ.ಸಾ. ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಂಘವು ಶ್ರೀ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು, ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು, ಪುರಂದರ - ಕನಕದಾಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು, ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಬಾಳಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದರೆ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಪ್ರಾಣೇಶ ಗುರುಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರಿಂದ ಮುಂದುವರಿದ ಕಾಲವೆಂದು. ಶ್ರೀ ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೨// ಆದ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹರಿದಾಸರ ಕಾಲದ ಕನಕದಾಸರ ಜೀವಿತ ಕಾಲದ ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯನ್ನು

ಂದೂ, ಮುಂದೆ ವಿಜಯದಾಸರ ಹಾಗೂ ತರುವಾಯದ
 ಕೊಂದು ಘಟ್ಟವೆಂದೂ, ಹೀಗೆ ಎರಡೇ ಪ್ರಧಾನ ಘಟ್ಟಗಳಾಗಿ
 ಸುಲಭವೂ ಔಚಿತ್ಯವೂ ಇದೆ.' ಎಂದು ಡಾ. ಕೆ.ಬಿ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು
 // ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು
 ಮೂಲ ಪುರುಷ' ರಾಗಿದ್ದರೂ ೧೫ ನೆಯ ಶತಮಾನದ
 ವರೆಗೆ ಯಾರ ಹೆಸರೂ ಕೇಳಬರುವದಿಲ್ಲ. ದಾಸಕೂಟ
 ನ್ಯಾಸ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ,

ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಜಾಯ ನಮಸ್ತೇ ವ್ಯಾಸಯೋಗಿನೇ!

ಪುರಂದರಾರ್ಯಾಯ ವಿಜಯಾರ್ಯಾಯ ತೇ ನಮಃ!!

ಇಮನಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಂದಲೇ ದಾಸ - ಸಾಹಿತ್ಯವು
 ಏ. ಎನ್ನಬಹುದು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಂದ ಪುರಂದರ ಕನಕದಾಸರ
 , ಶ. ೧೬೦೦ ರವರೆಗೆ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟವೆಂದೂ
 , ಶ. ೧೫೬೪ ರಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಪುರಂದರದಾಸರ
 ಯದಾಸರ ವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ೧೫೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಈ
 ' ಎಲ್ಲಿ? ಹೇಗೆ? ಯಾರಿಂದ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇದ್ದಿತು?'
 ಗೆರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. //೪// ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು
 ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರೂ, //೫// ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ
 ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾಯರೂ //೬// ವ್ಯಕ್ತ
 ಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ದಾಸ
 ಿತ ಕಾಲವೆಂದೇ ಕರೆದರು. ಈ ಅಜ್ಞಾತ ಕಾಲದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು
 ವೆ?. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಶೋಧದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಮೊದಲಿನ
 ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬದಲಿಸುವಷ್ಟು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನನಗೆ
 ದರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ- ಬದುಕಿ,
 ಉಣದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ಸರಿ-ಸಮನಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ
 ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಬದುಕು ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು
 ತಿಗತ್ಯವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

ತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ೧೯೨೪ ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀ ಗುಂಡಾಚಾರ
 ರು 'ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ
 ೩. //೮// ಅನಂತರ ದೊರೆಯುವ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ, 'ಶ್ರೀ ಕರ್ಕಾಟಕ
 ದಲ್ಲಿ. ಶ್ರೀ ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ,
 ರ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಯಶಃ ಮರೆತ ಹೆಸರೆಂದು - ಹೇಳಬೇಕು.' ಎಂದು
 ರೆ. //೯// 'ರಾಯರು ರಚಿಸಿದ ಸಾವಿರಾರು ದೇವರ ನಾಮಗಳು

ಕಾಖಂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ವಂಶೀಕರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳ ಶೋಧ ಮಾಡಿ ಮುರ ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವ ಕಾಲವಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.' ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೧೦//

ಸಾವಿರಾರು ದೇವರ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವನ್ನು ಆಯ್ದು ಅವರ ವಂಶೀಕರ ಶ್ರೀ ಅಣ್ಣಪ್ಪಯ್ಯ ಹರಿದಾಸರು ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ 'ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆ ಸಂಗ್ರಹ'ವನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಸಂಗ್ರಹದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಇದೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಗುರುತಿಸಿದವರು ಖ್ಯಾತ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಡಾ. ಗುರುದೇವ ಆರ್.ಡಿ. ರಾನಡೆ ಅವರು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರು ೧೯೫೯-೬೦ ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು 'Pathway to God in Kannada Literatu ಎಂದು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥನೆಯ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾ ಮನೋಹರರಾಯರು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ಸಂತರ ಪರಮಾರ್ಥಪಥ' ಎ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ೧೯೬೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಡಾ. ರಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತ -

'ಈ ಹಿರಿಯ ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾದುದು'//೧೧//

'ಈ ಹಿರಿಯ ಸಂತರ ಪರಿಚಯವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ'//೧೨//

'ಅವರು ಹಿರಿಯ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು'//೧೩//

'ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷತಃ ಸಂತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತ.//೧೪//

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಲ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಾವಿರಾರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಂಟು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆಯವರು ತಃ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುಗಳ ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದದ ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾ ಮನೋಹರರಾಯರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತ ಗ್ರಂಥ 'ಸ್ವಾನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ'ವನ್ನು ಬರೆದು ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ೧೧೫ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ೧೯೬೨ ಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕರು ತಿಳಿಯುವ ರಾಯರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಾಸರೂ ಅಲ್ಲ ಶಿವನ ದಾಸರೂ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ದೇ ದಾಸರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.//೧೫// ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾ

ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದರೂ ಮನೆತನದಿಂದ ಮಾಧ್ವರಾ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸಿತು

ರಾಯರ ಮನೆತನದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸ ಅವರು ರಾಯರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಹಾಗೂ ಮನೆತನದವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ 'ಸೇವಾತತ್ವ'ವನ್ನು ೧೯೬೩ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚರಿ ಹಾಗೂ ಕಾಲವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ'ವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಮಾಧ್ವ'ರು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯನವರ 'ಸೇವಾತತ್ವ'ದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' ಹಾಗೂ 'ಸೇವಾತತ್ವ' ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಗೌ ಅಧಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಹರಿದಾಸ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ವಿಸ್ತೃತ ಪೀಠಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರ-ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ರಾಯರ ೬೮೫ ಕೃತಿಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡಿವೆ. ಸಂಪಾದಕರಾ ಡಾ.ಬಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತ ಪೀಠಿಕೆಯೂ ಇ ಅದರೆ ರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದಿನ 'ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' ಮತ್ತು 'ಸೇವಾತತ್ವ' ಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಧಾರಗಳೊಂದಿ ಸಂಭಾವ್ಯ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡುವ, ಅದರಂತೆ ರಾಯರ ಕೃತಿ ಅಧಾರದಿಂದಲೇ ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಗಬೇ ಎನಿಸಿತು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರಂಥ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುಭಾವ ಕವಿಯು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದ ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವು ಕೂಡ ಫಲವತ್ತಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಫಲವತ್ತಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸರಿ-ಸಮನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಹಲವಾರು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗ ಜನಿಸಿರಬೇಕು. ಅವರು ಕೂಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕ

ಎಂಬಂತೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಬಲಿಷ್ಠರಾಜ್ಯ ವಿಜಾಪುರದ ಉತ್ಕಟ ಪ್ರಭಾವಲಯ ಇಂಥ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ದಾಸ-ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸಿತು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಚಲಿತ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕುರಿತೂ ಚಿಂತನೆ ಆಗತಕ್ಕವೆನಿಸಿತು.

ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಬಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಹಾಗೂ ಅವರ ಪ್ರತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಆಗತಕ್ಕ ಎನಿಸಿತು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯು 'ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಮೂಲ ಆಕರರ ಒಂದೇ ಒಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಯರ ೬೮ನೇ ಕೃತಿ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಇಲಕಲ್ಲಿನ ಡಾ. ಕೆ.ಎ.ಕಾಖಂಡಕಿಯವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಎ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಕೃತಿಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದಿತು. ಎರವಲಾಗಿ ನೀಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.' ಎಂದು ಸಂಗ್ರಹದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.//೧೬// ಈ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕಾದರೆ, ಇನ್ನು ಹಲವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎನಿಸಿತು. ಆಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಜಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರ ವಂಶಿಕ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾದ ಫಲ ದೊರೆಯಿತು. ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮನೆತನದವರು ರಚಿಸಿದ ಸಾವಿರಾರು ಕೀರ್ತನೆ, ಹತ್ತೆಂಟು ಆಖ್ಯಾನಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಹರಿದಾಸರು ರಚಿಸಿದ ೬ ಕೃತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೨೫ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ದೊರಕಿದುವು. ಅವುಗಳ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮೊಮ್ಮಗ ಯತಿರಾಯರಿಂದ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೩೨) ಹಿಡಿದು ೧೮೯೦ರ ವರೆಗಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇದ್ದುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಆಧಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದಾಗ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರು ರಚಿಸಿದ ಮತ್ತೆ ೧೧ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ದೊರೆತವು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ದೊರೆತ ೩೬ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಹಾಗೂ ಬಹುಭಾಷಾ ಮಿಶ್ರಿತ ರಚನೆಗಳು ಇದ್ದುದು ವಿಶೇಷವೆನಿಸಿ ಇವುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು.

'ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ'ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರು ತೆ: ದೊರೆತ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ 'ಒಟ್ಟಾರೆ ೭೨೭ ಪದ ಪದ್ಯಗಳಿರುವವು' ಎ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೧೭//ಡಾ.ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರು ೬೮೫ ಕೃತಿಗೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮಹಿಪತಿರಾ: ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರಿತು. ಜೊತೆಗೆ ರಾ: ಅಂಕಿತಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧತೆ ಮತ್ತು 'ಮಹಿಪತಿ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತ: ಅವರ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಅಂ: ಖಚಿತತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಗತ್ಯವೂ ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

ಹೀಗೆ ಕಂಡು ಬಂದ ವಿವಿಧ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ೮ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಆ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೆ: ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಿವರ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸಂಭಾವ್ಯ ಕಾಲಮಾನ: ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ, ಈ ವರೆಗೆ ಲಭ್ಯ ಇರುವ ಆಂತರಿಕ ಹಾ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ವಿವೇಚನೆ, ಮತ್ತು ಪೂರಕ ಪ್ರಕಟಿತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂ: ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆಧಾರದಿಂದ ಉ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಈ ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು: ಶ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತವಿಜಯ ಪುಟ ೧ (೧೯೬೩)
೨. ರಾ.ಸ್ವಾ.ಪಂಚಮುಖಿ: ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುಟ ೪೯-೫೦ (೧೯೫೦)
೩. ಕೆ.ಜಿ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ: ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ-ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ಸಾಧನೆ:
ಕ.ವಿ.ವಿ. (೧೯೭೦) ಹಿನ್ನೆಲೆ ಪುಟ ೧೧
೪. ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ (ಸಂ): ಪುರಂದರದಾಸರ ಸಾಹಿತ್ಯ-೬, ಪುಟ ೨೩-೨೪ (೧೯೬೪)
೫. ರಾ.ಸ್ವಾ.ಪಂಚಮುಖಿ: ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುಟ ೬೭ (೧೯೫೦)
೬. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಪು. ೨೬೦
೭. ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾಯ: ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆ
-ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂ. ೪೬-೧ ಪುಟ ೧೬೦
೮. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಅಭ್ಯಾಸ ಸೂಚಿ ಪುಟ ೧೪೯ (೧೯೭೬)
೯. ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು: ಶ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ ಪುಟ ೫೪೦.
೧೦. ಅದೇ ಪುಟ ೫೬೫.
೧೧. ಆರ್.ಡಿ.ರಾನಡೆ: ಕನ್ನಡ ಸಂತರ ಪರಮಾರ್ಥಪಥ (ಅನು) ಪುಟ ೮ (೧೯೬೨)
೧೨. ಅದೇ ಪುಟ ೪೨
೧೩. ಅದೇ ಪುಟ ೬೬
೧೪. ಅದೇ ಪುಟ ೧೩೪.
೧೫. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾವ: ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪುಟ ೪ (೧೯೬೨)
೧೬. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ವೀರಿಕೆ ಪುಟ 161 (೧೯೭೨)
೧೭. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾವ: ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಪುಟ ೩ (೧೯೬೨)

ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು:

ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಹರಿದಾಸರುಗಳು, ಸಂತರು ರಚಿಸಿದ, ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ ಕೃತಿಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಮನೆತನದವರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತರ ಕೃತಿ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ 'ಅ' ಕಾರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.

೧. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮನೆತನದವರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು:

೧. ಪ್ರತಿ ಅ:- ೨೦ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದ, ೧೪ ಸೆ.ಮಿ. ಅಗಲದ ಕಾಗದಗಳು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ಒಂದು ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ. ಮೊದಲಿನ ೫೨ ಪುಟ ಇಲ್ಲ. ಪುಟ ೫೪ ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪುಟ ೨೩೧ ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಕೊನೆ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳೂ ಹರಿದಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಲಿಪಿ ದೇವನಾಗರಿ. ಮಸಿ-ಕರಿಬಣ್ಣದ ಸ್ವಪ್ನ ಅಕ್ಷರಗಳು.

ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ತುಂಬ ಹಳೆಯದಾದ ಪ್ರತಿ. ಇದ ಬರೆದವರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮೊಮ್ಮಗ ಯತಿರಾಯ. ಅವರು ತಮ್ಮ ತ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಅಜ್ಜ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ (ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆ ಬರೆದ 'ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಮಾಯ ಕಾವ್ಯದ ನಕಲಿನ ಕೊನೆಗೆ,

'ಇತಿ ಶ್ರೀ ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಮಾಯಣೇ ಸೀತಾ ಸ್ವಯಂವರ ಕಥಾ ಶ್ರೀ ಗುರು ಆತ್ಮಾರ್ಪಣಮಸ್ತು || ಶುಭಮಸ್ತು || ಶ್ರೀರಸ್ತು ಯಾದೃಶೀ ಪುಸ್ತಕಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾದೃಶೀ ಲಿಖಿತಂ ಮಯಾ | ಆಬಧೋ ವಾ ಸುಬಧೋ ವಾ ಮಮ ದೋಷೇನ ಲಿಪ್ಯತೆ || ೧ | ಭಗ್ನ ಪೃಷ್ಠ ಕಟ ಗ್ರೀವ ಬಧ್ಯ ಮುಷ್ಠಿರಥೋ ಕಷ್ಟೇನ ಲಿಖಿತಂ ಗ್ರಂಥಂ ಯತ್ನೇನ ಪ್ರತಿಪಾಲಯೇತ್ || ೨ || ಕೃಷ್ಣರಾಜ ತನೂಜೇನ ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮವಾಸಿನಂ ಯತಿರಾಜೇನ ಲಿಖಿತಂ ರಾಮಾಯಣೇ ಸಂಪೂರ್ಣಂ || ೩ ||

ಎಂದು ೭೫ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ೮೦ ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ : ಮಗುವಿನ ಜನನ ವಿವರವೂ ಇದೆ. 'ಶಕೆ ೧೬೫೪, ಪರಿಧಾವಿನಾಮ ಸಂ ಆಪಾಠ, ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ಬುಧವಾರ ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರ, ದ್ವಿತೀಯ ಚರಣ ... ಹೀಗೆ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ದಿನಾಂಕ ೨೧-೬-೧೭೩೨ (ಕ್ರಿ.ಶ.)ಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ದೊರೆತ ೫೪ ರಿಂದ ೨೩೧ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಮಾಯ ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರ ಭಾಗವಲ್ಲದೆ, ಸುದಾಮ ಚರಿತೆ, ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ, ಪ್ರ ಚರಿತೆ, (ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ವಿರಚಿತ)- ಆಖ್ಯಾನಗಳು, ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೮ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿ ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದವುಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ 'ಭಾನು ನಂದೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. 'ಗುರುಕೃಷ್ಣ' ಕೃಷ್ಣ' 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪುತ್ರ' (ಯತಿರಾಯರ ಅಂಕಿತಗಳು) 'ರಾಜಗೋ 'ಮಹಿಪತಿ ಚಿನ್ನಪ್ರಭು' 'ಪುರಂದರ ವಿಠಲ' ಅಂಕಿತದ ಹಾಗೂ ಅಂಕಿತ ಇಲ್ಲದ ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಪದಗಳೂ ಇವೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ 'ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ' ದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾ ಬಳಸಿಕೊಂಡ 'ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆನು ವಾರಂ ವಾರ' ಕೀರ್ತನೆಯ ಮೂಲಪಾ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ೨೫೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು.

೨. ಪ್ರತಿ 'ಆ':- ೨೦x೧೪ ಸೆಂ.ಮಿ. ಆಳತೆಯ ಕಾಗದ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಹರಿದಿವೆ. ಲಿಪಿ ದೇವನಾಗರಿ ಆಕ್ಷರಗಳು.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳ ಒಟ್ಟು ೧೨೯ ಪದ ಅಲ್ಲದೆ 'ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ' ಕೃತ ಸಿರಿಯಾಳ ಸೆಟ್ಟ ಕಥಾದ ಹತ್ತು ಪದಗಳು, ಕೃಷ್ಣ' ಅಂಕಿತದ ಲವಕುಶ ಕಥಾ, ಬಬ್ರುವಾಹನ ಕಥಾ ಮತ್ತು ದಾನ ವೃತ ಆಖ್ಯಾನಗಳಿವೆ. ಮುದ್ರಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಬಹುಶಃ 'ಕೃಷ್ಣ' ಎಂಬುವನು ಮರಾಠಿ ಕೃಷ್ಣ ಕಥಾಮೃತ ಇದೆ.

ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಮಹಿಪತಿ' 'ಮಹಿಪತಿಸುತ' 'ಗುರು ಮಹಿಪತಿ'

ಮಹಿಪತಿ ಪ್ರಭು' 'ಗುರುಕೃಷ್ಣ' 'ಗಿರಿಧರ' 'ಚಿನ್ನ ಕೃಷ್ಣ' ಹಾಗೂ 'ಭೂದೇವ ಅಂಕಿತದ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಾಮನ, ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಉದ್ಭವ : ಗೋವಿಂದ, ನೀಲಕಂಠ ಮತ್ತು ಶಿವರಾಮ ಅಂಕಿತದ ಮರಾಠಿ ಪದಗಳು: ಗುರುವರ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಭು, ಅಮೃತರಾಯ ಪ್ರಭು ಅಂಕಿತದ ಹಿಂದಿ ಕೃ 'ಗೋವಿಂದಸೂನು' ಅಂಕಿತದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯೂ ಇದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಷರಗಳು 'ಅ' ಪ್ರತಿಗೆ ಹೋಲುವದರಿಂದ ಇದು ಕೂಡ : ಯತಿರಾಯರ ಸಂಗ್ರಹ ಇರಬೇಕು. ಸುಮಾರು ೨೫೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು : ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೩. ಪ್ರತಿ 'ಇ':- ೩೦x೨೪ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಕಾಗದಗಳ ದಪ್ಪ : ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ೨೨೦ ಪುಟಗಳು (ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ) ಮೊದಲಿನ, ಕೊನೆಯ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯದ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಹರಿದಿವೆ. ದೇವನಾಗರಿ, ಕರಿ ಹಾಗೂ ಜಾಂಭಳಿ ಬಣ್ಣದ ಮಸಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಕ್ಷರಗಳು, ನಾ ಜನರ ಕೈಬರಹ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ೮ ಆರತಿ ಪದಗಳು, ಮಹಿಪತಿ ನಂದನ, ಗಿರಿಧರಜ, ಕೃತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಕನಕದಾಸರ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸಾರ, ವಿಜಯ ವಿಠಲರ ಒಂದು ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ನವರತ್ನ ಮಾಲಿಕಾಸ್ತೋತ್ರ, ವೈಕುಂಠ ಪತಿ ವಿಠಲರ ಗೀ ಮೋಕ್ಷ, ಕಟ್ಟಿ ವೆಂಕಟೇಶರ ಅಜಮಿಳೋದ್ಧಾರಗಳೂ ಇವೆ. ಭಗವದ್ಗಿ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದ ೭ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕು ಇದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಬರೆದ ಭಾವಾರ್ಥರಾಮಾ ಕಾವ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ೯ ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಾಲಾ ಆಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ, ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ, ಸುಂದರ : ಯುದ್ಧಕಾಂಡ, ಅಹಿರಾವಣ -ಮಹಿರಾವಣ ಕಥಾ, ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸೀತಾ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ ಇವುಗಳು ೯ ಕಾಂಡಗಳು. ಈವರೆಗೆ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಜೊತೆಗೆ, ಅವರೇ ಬರೆದ ಪ್ರಲ್ಛಾದ ಚರಿತ್ರೆ, ಶ್ರವಣಕುಮಾರಕಥೆ, ವಾಮನ ಕಾಳಿಯಾಷ್ಟರದ ಚರಿತ್ರೆ, ಸುದಾಮ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ ಆಖ್ಯಾನ್ ಇವೆ. 'ಗುರುವರ ಗಿರಿಧರತರಳ' ವಿರಚಿತ ಮಹಿಪಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ ಕಥಾ, ನಿಶುಂಭ ಕಥಾ ಮತ್ತು ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ ಕಥಾ ಆಖ್ಯಾನಗಳೂ ಇವೆ.

ಮಹಿಪತಿಸುತ' ಅಂಕಿತ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆ, ಭಾಗವತ ದಶಮಸ್ಕಂದದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಶೀಲೆಯವರೆಗಿನ (ಕಂಸಮರ್ದನ ವರೆಗೆ) ಕಥೆ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿದೆ.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ 'ಶ್ರೀದತ್ತ ಭಾಸ್ಕರ ಮಹಿಪತಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ರಾಮೇಭೋಜ' ಎಂಬ ಸ್ವಸ್ತಿ ಲೇಖನ, ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೊದಲು ಬರುವ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳು ರಾಯರ ಮನೆತನದ ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಮಹಂ ವಂದೇ ಅನಸೂಯಾ ಕರೋದ್ಭವಂ |
 ಸ್ಮರಣಾನ್ಮುಕ್ತಿದಾತಾರಂ ಮಾಹುರ್ಯಗನಿವಾಸಿನಂ ||೧||
 ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಶ್ಚಂ ಪ್ರಭಾಕರ ವಿವೋದ್ಜಲಂ |
 ಭಕ್ತಾರ್ಣವ ರೋಷಧೀಶಂ ವಂದೇಹಂ ಭಾಸ್ಕರಗುರುಂ ||೨||
 ಭಾಸ್ಕರಾಪ್ತಿ ಗುರುಕರೋದ್ಭವಂ ಯೋಗೇಶ್ವರಂ ಪರಂ |
 ಅರ್ಥಾನಾಮರ್ಥ ಫಲದಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಮಹಿಪತಿಂ ||೩||
 ಭಜಾಮಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜಾನಂ ಭೂಪತೇಸ್ತನೂಜಂ ವಿಭು |
 ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಕರ್ತಾರಂ ಸರ್ವದಾರ್ನರೂಪಿಣಂ ||೪||
 ಏತೇ ದಿವಾಕರ ಮಹಿಪತಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜ ಸಾಧವಃ |
 ಅವಂತು ಸ್ಮರಣಾದಸ್ಮಾನ್ಭವ ಸಾಗರ ತಾರಕಾಃ ||೫||

ರ ಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯರನ್ನು 'ಸಾಧವಃ' ಎಂದು ಊಹಿಸಿ, ಅವರ ಸ್ಮರಣೆ 'ಭವಸಾಗರ ತಾರಕ' ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯ ಐದನೆಯ ನುಡಿಯು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ರಾಜಯೋಗದ ಋನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ, ಭಾವಾರ್ಥರಾಮಾಯಣದ ಐದನೆಯ ನುಡಿಯು ಅವರ ಋನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಗಳು ಮಂತನ (ಪ್ರಾಣದೇವರ) ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ!

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನದ ಗುರುತುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಯಣದ ಸೀತಾ ಸ್ವಯಂದರ ಕಥಾಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು 'ಪಿಂಗಳ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ , ಶುದ್ಧ ರಾಮನವಮಿ, ಸೌಮ್ಯವಾಸರೆ ವೃತಸಮಾಪ್ತಿ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಒಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿ 'ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ದಶಮಸ್ಕಂದ ಪ್ರತಿ ಸಂಖ್ಯಾಯಷ್ಟು ಅಧ್ಯಾ(ಯ)ಯಂದರೆ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ವಾಲಿ ೩೮, ಅಧ್ಯಾಯ ತಿಥಿ ಅಶ್ವಿನ ವದ್ಯ ಪಂಚಮಿ ರೋಜ ಶುಕ್ರವಾರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ' ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಗಳು -ಸಂಗ್ರಹಕಾರನು ಬರೆದ ಕಾಲಮಿತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧-೧೭೯೨ ಹಾಗೂ ೨೧-೧೦-೧೭೯೬ ನೆಯ ದಿನಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು.

೪. ಪ್ರತಿ 'ಈ':- ೨೮x ೨೬ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕ. ಉಳಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಅನೇಕ ಪುಟಗಳು ಹ ಹೋಗಿವೆ. ಉಳಿದದ್ದು ೧೫೦ ಪುಟಗಳು. ಲಿಪಿ ದೇವನಾಗರಿ ಅಕ್ಷರ ಸುಂದರವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಒಟ್ಟು ೨೦೬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ (ಕೃತಿಗಳಿವೆ. ಅವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಒಂದು ವಚನವೂ ಇದೆ. ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಪತಿ, ಗುರುಮಹಿಪತಿಸ್ವಾಮಿ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಿಯ, 'ಗಿರಿಧರಸುತ, ಗುರು ಪುರಂದರ ವಿಠಲ, ವಿಜಯವಿಠಲ, ಗೋಪಾಲ ವಿಠಲ, ರಘುಪತಿವಿಠಲ ಅಂಕಿ ಹಾಗೂ ಅಂಕಿತವಿಲ್ಲದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿವೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ 'ಕೊರವಂಜಿ ಪದ' ಪ ನಕಲಿನ ಅನಂತರ 'ರಾಕ್ಷಸಾಖ್ಯೆ ಎ ಅಶ್ವೀಜ ದಕ್ಷಿಣಾಯನೇ ತೃತೀಯ ಕುಜವಾಸರೆ ಕೊರವಂಜಿ ಪದ ಸಮಾಪ್ತ' ಎ ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಇದಂ ಪುಸ್ತಕಂ ಜಾಲವಾದಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಮಹಿ ವಂಶ ಉದ್ಯವೀಕರಾದ ಗುರುರಾವ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕ ಚೌಧರಿ ಇವರು ೬ ಹಣಮಂತ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹತ್ತರಕಿಹಾಳ ಇವರಿಂದ ತುದ್ಧಿಲ್ಪಟ್ಟ ಮಿತಿ ಶಾ ಶುದ್ಧ|| ೬ ರವಿವಾರ ಅಂಗೀರಸ ಸಂವತ್ಸರ' ಎಂದು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಿನಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೯೫ ಹಾಗೂ ೧೮೧೨ಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದು ಬರೆಯುವದಕ್ಕೂ, ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯ ಸುಮಾರು ೧೬ ವರುಷಗಳಿರು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು.

೫. ಪ್ರತಿ 'ಉ':- ೫೦x೧೫ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಉದ್ದನ್ನ ಪುಸ್ತಕ : ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ೫೦ ಪುಟಗಳು ಲಭ್ಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಟ ಅರ್ಧ ಹರಿದಿದೆ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ ಸುಂದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಕ್ಷರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಕಾವ್ಯಗಳು - ಆಖ್ಯಾನಗಳು ಇವೆ. ದೊರೆಯುವ ಅಂಕಿ: ಗಿರಿಧರತನಯ, ಗುರುಕೃಷ್ಣಪ್ರಭು, ಶ್ರೀಪತಿಪ್ರಭು; ಗುರುಕೃಷ್ಣಕಂದ, ಗುರುಮ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಖ್ಯಾನಗಳು - ಅಶ್ವಮೇಧ ಕಥಾ, ಸಪ್ತಸತಿ ಕಥಾ, ಬಬ್ರುವಾಹನ ;

ತಾಮ್ರಧ್ವಜನ ಕಥೆ, ಭಾಗವತ ಕೃಷ್ಣ ಕಥಾ ಮತ್ತು ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಮಾಯಣ ಕಾಂಡಗಳು.

ಬಬ್ರುವಾಹನ ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಸೂಚಿ ಇದೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ೧೮೫೮ರದ್ದು.

೬. ಪ್ರತಿ 'ಊ':- ೧೫x ೨೦ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕ ಹರಿದಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳಿಲ್ಲ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಮಹಿಪತಿಸುತ ಗುರುಕೃಷ್ಣರ ಕೆಲವು ಆಖ್ಯಾನಗಳಿವೆ. ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೭. ಪ್ರತಿ 'ಎ':- ೨೬x ೨೦ ಸೆ.ಮಿ.ಉದ್ದಳತೆಯ ಕಾಗದದ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಉಳಿದದ್ದು ೪೦ ಪುಟಗಳು. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಒಟ್ಟು ದೊರೆಯುವ ೬೨ ಪ ೧೦ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ರಚಿಸಿದವುಗಳು. ಕಾಲಸೂಚಿ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ವರುಷ ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೮. ಪ್ರತಿ 'ಐ':-೩೦x೧೪ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕ ಹರಿದಿದೆ. ೫೬ ಪುಟಗಳು ಲಭ್ಯ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಅಕ್ಷರಗಳು ಸಂದಿಗ್ಧ, ಅಶುದ್ಧ. ಗುರುಮಹಿಪತಿ ಕೃತ ರಾಮಾಯಣ (ಅಪೂರ್ಣ) ಹಾಗೂ ಗು ರಚಿತ ಬಬ್ರುವಾಹನ ಕಥೆಗಳು ಇವೆ. ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನ ಇಲ್ಲ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ : ಒಂದು ನೂರು ವರುಷಕ್ಕಿಂತ ಹಳೆಯದು.

೯. ಪ್ರತಿ 'ಐ':- ೪೬x೧೫ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಅತಿ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯ ವಹಿ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ೫೦ ಪಾನುಗಳು ಇವೆ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿ. ಅಕ್ಷರಗಳು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ೫ ಕನ್ನಡ -ಮರಾಠಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಉಳಿದದ್ದು, ಆ ಚರಿತ್ರೆ, ಸೀತಾ ಸ್ವಯಂವರ, ಸಿರಿಯಾಳ ಸೆಚ್ಚಿಕಥೆ, ಬಬ್ರುವಾಹನ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ಗುರುಕೃಷ್ಣ ಪದಗಳು. ಅಪೂರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ ಗಮನಾರ್ಹ. ಚಿದಾನಂದನ 'ಮಾ ಘಕೀರ' ಒಂದು ಪದ. ಮುಕ್ತೀಶ್ವರನ ಮರಾಠಿ ರಾಮಾಯಣದ ೨೫ ವಿಶೇಷ. ಕಾಲಸೂಚಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಅಹಿರಾವಣ ಕಥೆಯ

ರಾಜ ಸುತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪತಿ ನಾಮಕಾನೆ ಇದಂ ಚರಿತ್ರಂ ... ಲಿಖಿತಂ....' ಇತ್ಯಾದಿ
 ಋಷಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಸುಮಾರು ಎರಡುನೂರು ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು.

ಪ್ರತಿ 'ಒ':- ೨೨x೧೬ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಗದದ
 ಕ ನೀರು ಬಿದ್ದು ಓದಲಾಗದಷ್ಟು ದುರವಸ್ಥೆ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಸ್ವಚ್ಛ ಸುಂದರ
 ಗಳು. ಮಹಿಷಮಾರ್ಷಿರಾಯರ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.
 ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿ 'ಓ':- ೨೦x ೧೪ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕ.
 ಋಷಿ ಇದೆ. ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ೧ ರಿಂದ ೪೦ ಪುಟಗಳು, ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ.
 ಸ್ವಪ್ನ ಅಕ್ಷರಗಳು.

ಗುರುಮಹಿಷಮಾರ್ಷಿ ಕೃತ ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಮಾಯಣದ ಏಳು ಕಾಂಡಗಳು ಉಪಲಬ್ಧ.
 ಕೃಷ್ಣರ ಕೆಲವು ಪದಗಳು. 'ಭೀಮಸೇನ ವಿಲಾಸ'ದ ೫ ಪದಗಳು ಅಲ್ಲದೆ
 ದರ ವಿಠಲ, ಹಯವದನ, ವಿಜಯವಿಠಲ, ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಠಲ, ಗೋಪಾಲ
 ೨, 'ಪ್ರಸನ್ನೇಕಟ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣೇಶ ವಿಠಲರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ
 ಯಾಣದ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೆಲವು ಸುಭಾಷಿತಗಳೂ ಉಂಟು.
 ರ್ಥ ರಾಮಾಯಣದ ಮೊದಲಿನ ಏಳು ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯಗಳು - ಗಣಪತಿ, ಶಾರದೆ,
 ದಾನಂದ, ಹಣಮಂತ ಹಾಗೂ ಮಹಿಷಮಾರ್ಷಿಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ
 ಳಿಖಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಸೂಚಿ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ೧೫೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು
 ಷಗಳ ಹಳೆಯ ಪ್ರತಿ.

ಪ್ರತಿ 'ಡೆ':- ೨೬x೧೬ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ವಹಿ.
 ಬಿದ್ದು ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಮಹಿಷಮಾರ್ಷಿ, ಗುರುಮಹಿಷಮಾರ್ಷಿ ಕೃತ ಕೆಲವು ರಚನೆಗಳನ್ನು
 ಬಹುದು.

ಪ್ರತಿ 'ಕ':- ೧೬x ೧೪ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ
 ಋಷಿ ಇಲ್ಲ. ೨೦ ಪುಟಗಳು ಲಭ್ಯ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ, ಭಿನ್ನ ಅಕ್ಷರಗಳು,
 ಪತಿ, ಮಹಿಷಮಾರ್ಷಿರಾಯರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು.

ಪ್ರತಿ 'ಖ':- ಡೆಮಿ ಅಪ್ಪಪತ್ರ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಗದ ೪೦ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ
 ನಾಗರಿ ಅರ್ಧ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ. ಹೆಳವನಕಟ್ಟಿ ರಂಗ ಅಂಕಿತದ ಕೊರವಂಜಿ ಪದ
 ಗೂ ಉಳಿದ ದಾಸರ ಕೃತಿಗಳು.

೩. ಪ್ರತಿ 'ಗ':- ೨೦x ೧೬ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದ
 ಪ್ರತಿ. ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ೨೦ ಪಾನುಗಳು ಲಭ್ಯ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಅಸ್ಪಷ್ಟ
 ರಗಳು. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೆಲ
 ಗಳು. ಕಾಲಸೂಚಿ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಮೋಡಿ ಅಕ್ಷರಗಳ
 ದಾಸ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವೃಂದಾವ
 ಖ, ಚಕ್ರಗಳ ಚಿತ್ರ. ೧೫೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು.

೪. ಪ್ರತಿ 'ಚ':- ೨೦x೧೬ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಗದಗಳ ವರಿ
 ರು ಬಿದ್ದು ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಮಹಿಪತಿ, ಗುರುಮಹಿಪತಿ, ಗುರುಕೃಷ್ಣ ಮುದ್ರಿಕೆಂ
 ಡ, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೫. ಪ್ರತಿ 'ಭ':- ೨೦x೧೪ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದದ ಕಟ
 ಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಕ್ಷರಗಳು, ಮಹಿಪ
 ರುಮಹಿಪತಿ, ಗೋಪಾಲ ವಿಠಲರ ಕೃತಿಗಳು. ಗುರುಮಹಿಪತಿಕೃತ ಕಂಸಮರ್ದ
 ಖ್ಯಾನ ಪೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಸುಮಾರು ೧೨೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ

೬. ಪ್ರತಿ 'ಜ':- ೨೦x ೧೩ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದ
 ಪ್ರತಿ. ೨೦ ಪುಟಗಳವರೆಗೆ ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ದೇವನಾ
 ಸಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಕ್ಷರ. 'ಮಹಿಪತಿ' ಅಂಕಿತದ ೪ ಕೀರ್ತನೆಗಳು. ಉಳಿದವುಗಳ
 ರುಮಹಿಪತಿ 'ಗುರುಕೃಷ್ಣ' ಅಭಿನವಜನಾರ್ಥನ ವಿಠಲ ಹಾಗೂ 'ಹಳ್ಳಾರೇ
 ದ್ರಿಕೆಯ ೨೦ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ೩೩ ಪಟ್ಟದಿಗಳು ವಿಶೇಷ. ೧೫
 ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೭. ಪ್ರತಿ 'ಝ':- ೨೦x೧೦ ಸೆ.ಮಿ. ಅಳತೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ೩
 ಖ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲ. ೪೦ ಪುಟಗಳು. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಇಬ್ಬರು ಮೂವರ ಕೈ ಬ
 ಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗಗಳು ಕೆಲವು 'ಮಹಿಪತಿ' 'ಗುರುಮಹಿಪತಿ' ಅಂಕಿ
 ತನೆಗಳು. ಕಾಲಸೂಚಿ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರುಷಗಳ
 ಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೮. ಪ್ರತಿ 'ಟ':- ೨೫x೨೦ ಸೆ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದ
 ಪ್ರತಿ. ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆ ಕೃಷ್ಣಾಚಿನದಿಂದ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಪಾ
 ದರಂತೆ ೧೩೦ ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಸುಂದರ ಅಕ್ಷರಗಳು

ಮೊರೆಯುವ ೨೭೮ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಪಾಲು ಕೃಷ್ಣರಾಯರ (ಗುರು) ಕೃತಿಗಳು. ಮಹಿಷಮಾರ್ಕಂಡೇಯರ ೫೮ ಕೃತಿಗಳು ಉಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ ಗುರುಕೃಷ್ಣ, ತ, ಪುರಂದರದಾಸ ಪ್ರಸನ್ನಕಟ, ವಿಜಯ ವಿಠಲ, ಗೋಪಾಲ ವಿಠಲ, ವಿಠಲರ ಕೃತಿಗಳಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ೧೨ ಉಗಾಭೋಗಗಳಿವೆ. ಆಚಲಾನಂದ ಪುರಂದರ (೧೦), ವೈಕುಂಠ (೧), ವಿಜಯ (೨) ಯೋಗೀಂದ್ರ (೧), ಮುದ್ದುವಿಠಲ (೧) ರ ಉಗಾಭೋಗಗಳು.

ಪ್ರತಿಯ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಭಾಗ ರಾಯಚೂರಿನ ಅಪರಾಧ ತಮ್ಮಣ್ಣನ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಲಸೂಚಿ ನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದ ಪೂರ್ತಿ ಪಾಠದಿಂದ ಅಪರಾಧ ನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದ ಪಾರಾಂತರಕ್ಕೆ ಸಕ್ತವಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

ನೀ ಪುಟದಲ್ಲಿ 'ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆನು ವಾರಂ ವಾರ' ಕೀರ್ತನೆಯ (ಮಹಿಷಮಾರ್ಕಂಡೇಯ) ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೨೮ರಲ್ಲಿ ಕಾಖಂಡಕಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರರು ಹರಿಕಥೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುವಾಗ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

ಪ್ರತಿ 'ತ':- ೩೦x೨೦ ಸೆಂ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ಹೊದಿಕೆ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ್ದು, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ೧ನೆಯ ಪುಟ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಪುಟದಿಂದ ೬೬ನೆಯ ಪುಟದವರೆಗೆ ಪುಟ ಇದೆ. ಮುಂದಿನ ೯ ಪುಟಗಳಿಗೆ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಹೋಗಿರುವ ಸಂಭವ ಇದೆ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಕರಿ ಮಸಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪದ ಅಕ್ಷರಗಳು.

೫ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಮಾರ್ಕಂಡೇಯರ ೫೦೬ ಪದಗಳು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬಹುತೇಕ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಡಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಭವವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂತರ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೧೮ನಿರ್ದೇಶನದ ಸೂಚಿ ಇಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಪದಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ಪ್ರತಿ.

ಪ್ರತಿ 'ಡ':- ೩೦x ೨೦ ಸೆಂ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದಗಳ

ಪ್ರತಿ. ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ೩೨ ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ರಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ (ಮಹಿಪತಿಸುತ) ಪದಗಳಿವೆ. ೬೬ನೆಯ ಟಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ) ಪುಟದ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೮೫ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅವಳಿಮಕ್ಕಳ ತಕ ಇದೆ. ಕೈಬರಹ 'ಶ' ಪ್ರತಿಯಂತಿದೆ. ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

.. ಪ್ರತಿ 'ಪ':- ೨೦x ೧೬ ಸೆಂ.ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೨. ಮೊದಲಿನ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಹರಿದಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಮಹಿಪತಿ, ಮಹಿಪತಿಸುತ, ಕೃಷ್ಣ ಅಂಕಿತದ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ದಿ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಕಾಲಸೂಚಿ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರುಷದ ಪ್ರತಿ.

೧. ಪ್ರತಿ 'ಫ':-೧೬x೧೪ ಸೆಂ. ಮಿ. ಉದ್ದಳತೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ೨. ೪೦ ಪುಟಗಳಿವೆ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಮಹಿಪತಿ ಸುಮಹಿಪತಿ ಅಂಕಿತದ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಪ್ರತಿ.

೧. ಪ್ರತಿ 'ಬ':-೧೬ x೧೧ ಸೆಂ.ಮಿ. ಅಳತೆಯ ಕಿರುಪುಸ್ತಕ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲ) ಪುಟಗಳು. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಸ್ವಚ್ಛ ಅಕ್ಷರಗಳು. 'ಗುರುಕೃಷ್ಣ' ವಿರಚಿತ ನಾನಾವರ್ತ ಕಥಾ' ಪೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಕಾಲಸೂಚಿ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು.

ಹೀಗೆ ಈ ೨೫ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ಬಿಡಿ ಶಾಖೆಗಳ ಗಣಿತವನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳು ಉಂಟು.

೨'ಇತರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು

ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ವುಗಳು ದೊರೆತವು. ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯ ಸಮಕಾಲೀನರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಹಳೆಯ ಹೊಸ ಸಾಹಿ ವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೆ (ಹಸ್ತಪ್ರತಿ 'ಟ' ಳಿಂದಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದ ಪೂರ್ತಿಪಾಠ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂ

ಕೆಲವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳು, ಶರಣ ವಚನಗಳು ಇರುವುದೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೊರೆತ ಎಲ್ಲ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿವರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೨೬. ಪ್ರತಿ 'ಯ':-ಡೆಮಿ ಅಷ್ಟಪತ್ರ, ಆಕಾರದ ಹಳೆಯ ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲ. ೧೦೧ ಪಾನುಗಳು ಲಭ್ಯ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆಯರ ಒಂದು ಕೃತಿ ಇದೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸುವ್ರಾ ಒಂದು ಸಾವಿರದಷ್ಟು ತ್ರಿಪದಿಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ಬಸವ ಚಿನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳೂ ಉಂಟು.

'ಶಿವರಾಮ' ಕೃತ 'ಸೋಮವಾರ ಶಿವಪೂಜಾ' ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿದೆ. 'ಬೋಧ ಪ್ರಭು' ಅಂಕಿತದ ಸುಮಾರು ೨೦ ಪದಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಸಂತರ ಮರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಗೀತೆಗಳಿವೆ. ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷಗಳ ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೨೭. ಪ್ರತಿ 'ರ':- ಡೆಮಿ ಅಷ್ಟಪತ್ರದ ಕೋರಿ ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕ ಮೊದಲಿನ ಹಾಕಿ ಕೊನೆಯ ಪುಟಗಳು ಇಲ್ಲ. ೧೦೦ ಪುಟಗಳು ಲಭ್ಯ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ.

ಸಿಂದಗಿಯ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ (ಶಂಕರ -ಅಂಕಿತ) ವಿರಚಿತ 'ರಾಮಚಂದ್ರ ಅನುಸಂಧಾನ' ದ್ವಿಭಾಷಾ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡ -ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿ ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮನಾಥನ ಶರಣು ಪದವೂ ಇದೆ.

ಇವುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ, ಹೆಳವನಕಟ್ಟೆ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಕೃಷ್ಣ ಕೊರವಂಜಿ ಪದ ರ ವಿತಲ, ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ, ಹಾಗೂ ಮಧ್ವೇಶ ವಿತಲರ ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತ

ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಖನಾಥನಿ ಅಂಕಿತದ 'ಕೃಷ್ಣದಾಸವೃತ', ಅಕ್ಷರ ಮೂಲ ಆರತಿ ಪದಗಳು ಉಂಟು. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ ಕಥೆ ಇ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿವಾಷ್ಟಕ, ಹರನಾಮಾವಳಿ, ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲ ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಪದಗಳು.

ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

'ಶಂಕರ' ರಚಿತ ಕನ್ನಡ -ಮರಾಠಿ ಪದಗಳು, ಸುಮಾರು ೪೦ ಪುಟಗಳು

೨೯. ಪ್ರತಿ 'ವ':- ಡೆಮಿ ಅಷ್ಟಪತ್ರ, ಕೋರಿ ಕಾಗದ ಅತ್ಯಂತ ಶಿಥಿಲ ಸುಮಾರು ೩೦-೩೫ ಪುಟಗಳು ಲಭ್ಯ. 'ಶಂಕರ' ಅಂಕಿತದ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರ, ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷ ಹಳೆಯ

೩೦. ಪ್ರತಿ 'ಶ':-ಡೆಮಿ ಅಷ್ಟಪತ್ರ, - ಕೋರಿಕಾಗದ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಪುಟ ಲಭ್ಯ. ದೇವನಾಗರಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ. ಶಂಕರ, ಶಿವರಾಮ ರಚಿತ ಕನ್ನಡ, ೩ ಕೃತಿಗಳು. ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರುಷದ ಪ್ರತಿ.

೩೧. ಪ್ರತಿ 'ಷ':- ೧೧x ೧೨ ಸೆಂ. ಮಿ. ಅಳತೆಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಗದಗಳ ಮರಾಠಿ ಪದಗಳು.

೩೨. ಪ್ರತಿ 'ಸ':-೨೧x೯ ಸೆಂ.ಮಿ. ಅಳತೆಯ ಕಾಗದದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ದೇವ ಸ್ವಪ್ನ ಅಕ್ಷರಗಳು ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಒಂದಿ ಕೃತಿಗಳು.

೩೩/೩೪ ಪ್ರತಿ 'ಹ' ಮತ್ತು 'ಳ':- ೨೨x೧೨ ಸೆಂ.ಮಿ. ಅಳತೆಯ ಕ ಎರಡು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ ಕನ್ನಡ -ಗದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ.

೩೫. ಪ್ರತಿ 'ಕ್ಷ':- ೨೧x೧೨ ಸೆಂ.ಮಿ. ಅಳತೆಯ ಕೋರಿ ಕಾಗದದ ಹಸ್ತ ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ. ಪಾನಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ -೪ ರಿಂದ ಪುಟಗಳು ಲಭ್ಯ. ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಕನ್ನಡ -ಮರಾಠಿ : ಸಂಗ್ರಹ. ಜೊತೆಗೆ ಆಚಲಾನಂದ ವಿಠಲ, ಹಯವದನಾಂಕಿತ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು ಕೆಲವು ಮರಾಠಿ ಅಭಂಗಗಳು. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸುಮಾರು ೨೫೦ ವರುಷ ಹಳೆಯದು.

ಹೀಗೆ ದೊರೆತ ೩೫ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ೨೩ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಜಾಪುರದ ಶ್ರೀ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಕಾಖಂಡಕಿ ಅವರಲ್ಲಿ, ಉಳಿದ ೯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಸಿಂದಗಿಯ ಶ್ರೀ ಕೇಶವರಾವ ಬಿಂದೂರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಕೊನೆಯ ಒಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಜಾಪುರದ ಶ್ರೀ ನಾ.ಬ.ಜೋಶಿ ಅವರ ದೊರೆತವು.

ಅಪ್ರಕಟಿತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ

೧. ಗುರುಮಾಲಿಕಾ:- ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು 'ಹರಿಭಕ್ತಿ ವಿಜಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿ ರಾಜಾದಕರ ಎಂಬ ಕವಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು 'ರುಕ್ಮಜದಾಸ' ಎಂಬ ಕವಿ ಬರೆದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ದೊರೆತಿದೆ. ಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುವುದು ಡಾ. ಅವಳೀಕರ ಅವರು ಬರೆದ 'A pter on Mahipati dasa' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅದು 'The Journal of the Karnataka University Voi III No. 2 June 1959' ದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ. ಡಾ. ಅವಳೀಕರ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಬೆಟಗೇರಿ ಶರ್ಮರ ಮುಖಾಂತರ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೨೨೧ ಓವಿಗಳಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ತಿ ಪಾಠವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ ಪುಣೆಯ ಗೋಖಲೆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ದೊರೆಯಿತು. ಅವರು ಅರ್ಥನಿಯ ಶ್ರೀ ಕೋಹರರಾವ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಿಂದ ನಕಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ೨೨೧ ಓವಿಗಳಿವೆ.//೧//

'ಶ್ರೀ ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸದ್‌ಗುರು ರುಚಿರಾನಂದ ಶಿಷ್ಯ ರಚಿತ ಮಹಿಪತಿಗುರು ಪರಮಹಂಸ ಭಾಸ್ಕರ ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆ
ಬಾಧಾ ವಿಜಯಪುರ ಗಮನೋನ್ನಾಮ ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಾರಿತೇ||
ಶುಭಂ ಭವತು|| ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಸದ್‌ಗುರು ಮಹಿಪತಿರಾಜ ಸಮರ್ಪರಿತೇ||

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾರಂಭ|| ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ೨ನೇ ದ್ವಿತೀಯ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ೨೨೧ ಓವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜನನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ ಹಾಗೂ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹತ್ತಿರದ ಉಪದೇಶದ ವರೆಗಿನ ಕಥೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು 'ರುಕ್ಮಜದಾಸ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.//೨// ೨ನೆಯಲ್ಲಿ ರುಚಿರಾನಂದ ಶಿಷ್ಯ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ರುಕ್ಮ ಹಾಗೂ ಚಿರಾನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ವಿಜಾಪುರದ ಸಮಕಾಲಿನ ಸಂತ ಕವಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕರೆಯುವ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವರೇ ಬರೆದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೦ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ:-

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ 'ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ'ದ ಕರ್ತೃ ಸವದತ್ತಿ ರಾಮ ಎಂಬ
ಇದರ ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುವುದು ಶ್ರೀ ಮ. ಶ್ರೀ. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರ
ನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ. ಸ್ತೋತ್ರ, ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ
ವಿಂಡಕಿಯ ವಯೋವೃದ್ಧ ಡಾ. ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಯಾದವ್ವಯ್ಯ ಹರಿದಾಸ ಇವರ
ನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಇದೆ. ಸ್ತೋತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಕೆ ೧೮೫೫ ಶ್ರ
ವಣಿಸಾದ ಸಂವತ್ಸರ ಜೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ ೩ ಮಂದವಾಸರೇ ಸಮಾಪ್ತಂ' ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ
ಇ ಬಹುಶಃ ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ದಿನವಾಗಿರಬೇಕು. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ
೧೮೮೬ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮ.ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೩// ನಿಜ
ನಾಯಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸ್ತೋತ್ರವು ರಾಯರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ
ನಾಡಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.//೪//

೪ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಕಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ

೧. ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ಧಿನಿ ಮರಿಮಕ್ಕಳಾದ 'ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜ'ರು ಬರೆದ ೨೧ ನುಡಿಗ
ಳುಗಳ ಸಂಪುಟದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ಧಿನಿ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯು 'ಆದಿ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆ
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವ
ಿದೆ.//೫// 'ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜ'ರ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೭೫೦ ಎಂದ
ನುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಯ ಗ್ಯಾರಿಯಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟ XXIII ರಲ್ಲಿ ಪು
ಟ ೩೭ರಲ್ಲಿ ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ಸ್ಥಳ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಾ
ಹಿಷಾಸುರಮರ್ಧಿನಿ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆ.//೬// ಸಂಪುಟದ ಪ್ರಕಟ
ನುತಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೮೪.

ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ಧಿನಿ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಿತ ಉಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವರವನ
ನಾರಗ್ರಂಥದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಇಂತು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಈಗ ವಿಷಯವನ
ವೇಶಿಸುತ್ತ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲ ಆಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡ
ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಪಾಠವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
೨. ಗುರುಮಾಲಿಕೆ ಓದಿ ೨೨೦.
೩. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾಯ: ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪುಟ ೨೦-೨೧.
೪. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರದ ಪೂರ್ತಿ ಪಾಠವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
೫. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕರುಚರಿತೆಯ ಪೂರ್ತಿ ಪಾಠವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
೬. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಗ್ಯಾರಿಯುಟಿಯರ್ ಉಲ್ಲೇಖದ ಪೂರ್ತಿ ಪಾಠವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

श्रीपाद २०

उद्धृतं त्रिपुराणं लिखितं ग्रंथं यत्नेन प्रतिपालयेत् ॥
 एतेषु सस राजानां लोकायण्डिकी ग्रामवासिनः ॥
 महि राजेन लिखितं रामायणं संपूर्णं श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥
 रानीवर्धिनी ॥ श्रीगुरुभ्योनमः

आइवनेचकपूर्वकं नदियजे डि सी ये न ठ
 नु मे न व सु श सु म्नी य ना डि य र थ क द ह ड
 । त मे लू ने नी ज म न सा न थी या ॥ कु डि सी ह
 । नु ष द ले रि न ड सु त स द्या डि के ई द डि मे
 । ल गी रि या त्री य मा डि वि ला स द न्या डी द
 । रि प ती गु नु मु ती गे ज्ञान णु ॥ १ ॥

॥ श्रीजनी ॥ लक्ष्म प्रभवाः

॥ डिननेनय दुविनां किने यत्कि कुडालाक्के
 ॥ नलो वसमा लिधु सनभान दक्तिनीड्य
 ॥ धाशा दलिदा ॥ १ ॥ द्वनकि पुना ७ ति पु ५
 ॥ धाशा विदमापडा ॥ १००० ॥ ॥ ५५५० ॥ ५०

श्रीरासयेनमः

१। नै ननु नमिसुवे नात्र वारं वारं नै नै नुं नमिसुवे ना ननु रि नरु रि का हा व न ज म सु

१। धरा र व नु भ व थार ज रा भू भू आ रि सु र ति व या ज म भू सु नि रे का को थ क प ध

१। ना भ नै र र रि थ्या ना मा ध व शो च र म रू ज प ति थै र रा थ क वि द्या थि रा ज क वि नि

१। धि रा रा र वा गी रू शां लु रा म शै रू र सा थु वि धि या ना रू सु ना थ मे रि ति र सु व र्थे रा र वी कं

१। म वे र व्या स च प रा वारं वारं नै १। १। १। १। त्र वि द्या थि थार वे र वी थि को का स य व ल र ना म भ

१। स नि धि य ने मा रा स य न्ना थ र व्या व स म शि न व ति थै म सि धि यो ति प्पा म न क क्चि सु चि ति ति

१। व पा क्चु स म सु ज्ञान क क्था द्वै रू पा य नै रू द्या रि क स र्थे रा ज न र लि व य धि क रि मे र्थे रा कुं

१। धा र्थे उ च म प र लि वे रा वारं १। २। १। शी र कौ टु व्या द्या रा स का ल व सि ध र ति रि वा रा थै य

१। रा श्रु भ व्या रा रा य रा च र रू प्थी क्चु रा ज न शि ग ध रि र का पु रं थार र म्प र उ न रा क र म क्थ रा

१। नै र वा क्थ पा क र त व म ति क न थ र रू रि भ शि उ च्छा रा र कं डै रं ग न र शि र वि क सा रा म रि १

१। ति ग र का र ल न नै क

೧ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿ:-

ಮಹಿಷತಿರಾಯರು ವಿಚಾರಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವರು. ಧೈಯುಗೀನ ಕಾಲದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದವರು. ಅವರ ಸುಕು ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನದ ಮೊದಲು ಅವರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಅಂದಿನ ಶತಕಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಿಷರದ ಕೂಸು. ಕಾಲ, ದೇಶಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾರ್ಗಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲದಾಸನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಲೇಖಕ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಸಿದರೂ ಆತ ಮತ್ತೆ 'ಶಾಕುಂತಲ' 'ಮೇಘದೂತ'ಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರ. ಗಾರ್ಕ್, ಲಾಸ್ಪಾಯ್, ಪಾಸ್ಪರನಾಕ್ ಅವರು ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಮೇರಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಂದ ಈಗ ಬಂದಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ಪಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರನೇ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆ? ಕವಿ ಜನಿಸಿದ ದೇಶ, ಆತ ಬಾಳಿದ ಕಾಲ - ಇವು ವನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಖರಣವಾಗುತ್ತದೆ"//೧// ಎಂದು ಡಾ. ಕೆ.ಎ. ಕಿತ್ತೂರ ಅವರು ಹೇಳುವ ನಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮಹಿಷತಿರಾಯರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತ ಎಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರೋ ಪ್ರಾಣಿ' ಎಂಬ ಪದ, ಹಾಗೂ ಂಶ್ರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಸಮಜೋ ಭಾಯಿ ಸುನಾಚಾರೋ ಖುಡಾಕಾ ತೆಲಗು: ನ್ನಡ ತುರುಕಾರೆ ವಂದೇ ಸುಖ|| ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಅವರು ಬಾಳಿ -ಬದುಕಿದ ದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತು? ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಹೇಗಿತ್ತು? ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಹೇಗಿದ್ದವು? ಭಾಷೆ ಯಾವುದಿತ್ತು? ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ರಿಚಯವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಾಡಬಹುದು.

೧.೧.೧. ರಾಜಕೀಯ:

೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಸೋಲಿಸಿ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೆಹಲಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಿರಿಸಿದರು. ಈ ಯಾದವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತರ್ದವಾಡಿ-೧೦೦೦ ದ ವಿಚಾರಪುರ; ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮಲಿಕ -ಕಾಫಿರನ ಮಗ ಕರೀಮುದ್ದೀನನು ಪ್ರಥಮ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾ ಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೧೨ ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳ

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತುಂಬ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ ಮಹ್ಮದ್ ತುಘಲಕ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವೆಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಕೆಲವ ವಿದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಆರಾಜಕತೆಯಿಂದ ಸರದಾರರು ಬಂಡೆದ್ದು ತಂತಮಃ ದ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಸಾರಹತ್ತಿದರು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ತತ್ ದ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಸಾರಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೩೫ ರಲ್ಲಿ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ ಅಶನಖಾನನ ಮಠುರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮುಸ್ಲೀಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅದುವೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಮುಸ್ಲಿಮ ರಾಜ್ಯ. ಈ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯವು ಫುಢ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಒಂದುಗುಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಯೋಚಿಸಲು ಒಂದು ಹೊಸ ಸೂಚನೆಯಾಯಿತು ಹೀಗೆ ಒಂದುಗುಳು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದರ ನಿರ್ಣಯ ಆಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಒಂದುವರುಷ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೩೬ ರಲ್ಲಿ ಕಂಪಲಿಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಸಂಗಮ ರಾಜದ ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ತಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅದುವೆ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವೆನಿಸಿತು. ತೀರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯ ಮಾಬಾರದಲ್ಲಿಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ರಾಜ್ಯ ಫುಢ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದುಗಳ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯ, ದೇವಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೪೬ ರ ದೇವಗಿರಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವೂ ಒಂದು ಸುಬೆಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಮಟ್ಟದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು. ನೂರೈವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯವು ಅನೇಕ ವಿಠಿಳಿತಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು.

೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯವು 'ಬೀದರ' ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಧೀರ-ಶೂರ-ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಮಹಮೂದ ಗವಾನ ಬಿಟ್ಟುಮಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆಂತರಿಕ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೨೧ರಲ್ಲಿ ಕೊಂದರು. ಈ ವಧೆಯ ನಂತರ ಬಹಮನಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಗಲಭೆಯಾಯಿತು. ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಹ್ಮದನಗರದ ಭೈರಿ ನಿಜಾಮಶಹನು ಬಂಡೆದ್ದು, ಒಬ್ಬ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಅಹ್ಮದನಗರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಂದು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾಗಿದ್ದ ತುರ್ಕ ವಂಶದ ಒಳಖಾನನು ಕೂಡ, ನಿಜಾಮಶಹನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೨೯ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಸಾರಿದನು. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಯುಸುಫಖಾನನು ರಾಜನಾಗಿ ಯುಸುಫ ಆದಿಲಖಾನನಾದ ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮುಕುಂದರಾವ ಎಂಬ ಮರಾಠಾ ಸರವಾರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವನ ತಂಗಿಯ ಮದುವೆಮಾಡನೆಂದು ಖ್ಯಾತ ಇತಿಹಾಸಕಾರ 'ಫಿರಿಶ್ತಾ' ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತ ೧೬೯೯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಆಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸಕಾರ. ಯುಸುಫ ಹಾ ಮುಕುಂದರಾಯನ ತಂಗಿ, ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂತತಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶತಕಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ವಿಜಾಪುರ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಯಿತು.

ಯುಸುಫಖಾನನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆಗಳು ಕೂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ವಿಜಾಪುರ ರಾಜ್ಯವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥಾನದಷ್ಟೇ. ಯುಸುಫ, ಆತನ ಮಗ ಇಬ್ರಾಹಿಮ, ಮೊಮ್ಮಗ ಇಸ್ಮಾಯಿಲರು ಆಗೀಗ ಪರಾವರ್ತಿತ ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪತ್ತೆಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬಡಿದಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೊಮ್ಮೆ ವಿಜಯನಗರದವರೊಡನೆ ಕಾಲು-ಕೆದರಿ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೋಟೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸೋಲುವಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರನ್ನಾಗ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಬಂದು ವಿಜಾಪುರದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬಿಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮುಕ್ತಾಯ ಶತಮಾನ ಹೀಗೆ ಕಂಟುತ ಸಾಗಿದ್ದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದ ದೇಶದ ದೃಶ್ಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೬೫ರ ರಕ್ತಸಿಗಿ-ತಂಗಡಗಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಸುಲ್ತಾನನು (ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬದನೆಯ) ಸುಲ್ತಾನ ಮೊದಲನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಯ ದಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಾಹಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜರುಗಳು ಒಂದಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಆಗಿನೇ ಸಂಪತ್ತು, ಅಪಾರ ಪ್ರದೇಶ ದೊರೆತಮೇಲೆ ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಕಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಿಜಾಪುರ ನಗರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯವು ಅದ್ಭುತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜನಜನಾಧಿಪತಿ ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣವು ಜಗತ್ತಿನ ಕೆಲವೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ನಗರಗಳಲ್ಲೊಂದಾಯಿತು.

ಮುಂದಿನ ನೂರಾರು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವನ್ನು ಆಳಿದವರೂ ನಾಲ್ಕು

ಸುಲ್ತಾನರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನ ಮಗ ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹ (೧೫೮೦-೧೬೨೯), ಅವನ ಮಗ ಮಹ್ಮದ ಆದಿಲಶಹ (೧೬೨೬-೧೬೫೯). ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದಿಲಶಾಹಿ ವೈಭವ ತುತ್ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೬ ರಲ್ಲಿ ಮಹ್ಮದ ಆದಿಲಶಹನ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ತಂಜಾವುರದಿಂದ ಮುಂಬಯಿ, ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಗೋವೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ತುಂಗಯರ ಸಂಗಮದವರೆಗೂ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಹ್ಮದನ ಮಗ ಎರಡನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ಅವನತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅವನ ಮಗ ಸಿಕಂದರ ಆದಿಲಶಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೬ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವು ಔರಂಗಜೇಬನ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಮೊಗಲ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಛೋರ್ತಿಕಾಲ, ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಹಾಗೂ ಮೊಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿತ್ತು.

.೧.೨:- ಸಾಮಾಜಿಕ:-

ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರ ರಾಜ್ಯವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾದಾಗ ಕ್ಷಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಮರಾಠಾ ಸರದಾರರು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನು ಸಾರಿಕೊಂಡು ಸೀಮಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಸಮಾನಿ ಹಾಗೂ ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮರಾಠಿ ಸರದಾರರು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ತ್ತರದ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ದಕ್ಷಿಣದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಈ ಮರಾಠಿ ದಾರರ ಸಹಾಯದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಠಿ ಸರದಾರರು ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಆಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಾಗಿದ್ದರು. ಗೆ ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರಿಗೆ ರಜಪೂತರು ಇದ್ದಂತೆ ಿಷ್ಟ ಕಾಲ ಆದಿಲಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ಮರಾಠಿಗರು ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿದ್ದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಣ್ಯಾಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಮರಾಠಿಗರ ಈ ನಂಬಿಗಸ್ಥ ಸಹಾಯ ಆದಿಲಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಹಾಯ ಕೈವೆಂಬುದನ್ನು ಆದಿಲಶಾಹಿಗಳೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದ ಕೆ ಯುಸುಫಖಾನನು ಮರಾಠಿ ಸರದಾರ ಮುಕುಂದರಾಯನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಾವೆಯಾಗಿದ್ದನಷ್ಟೆ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಿದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವು ಬೆಳೆದಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಾರ್ಪವಾಗಿದೆ. ಆಮೇಲಿನ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ರಜಪೂತ ಕನ್ಯೆಗಳನ್ನು

ವೆಯಾದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಇಂಥ ಮದುವೆಗಳು ತುಂಬ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಫಲಾನುನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲಿಗೆಯೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಓಗಾಣಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಗರು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಗೊಂಡರು. ರಾಜ್ಯವು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯರಾದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದ 'ನಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಪೃಥ್ವೀಪತಿ' ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ವಾಗಿರಬೇಕು. ರಾಜನು ಯಾವನೇ ಆಗಿರಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದರೆ ಸಾಕು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶವಿರುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಹಿಂದುಗಳು ಮುಸ್ಲೀಮ ಹರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇರಲು ವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಮರಾಠಾ ಸರದಾರರ ಹಾಗೂ ಮುಗ್ಧ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವಾದರೆ, ಆಳಲು ಬಂದವರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯರ ಸಹಕಾರವು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕೊಂಡು ಬರಲು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಧರ್ಮದ ಜನಾಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಕಲಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಚಾಣಾಕ್ಷ ಫಲಾನುನು ಮುಕುಂದರಾಯನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅನೇಕ ಮರಾಠಿ ಮನೆತನಗಳು ಒಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಮರಾಠಿ ಸರದಾರ, ಶಿವಾಜಿಯ ತಂದೆ, ಶಹಾಜಿ ಭೋಸಲೆ ಫಿನ್ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಹದ ಆದಿಲಶಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಈತ ರೀಗನೇ ಮೇಲಕ್ಕೆರಿದನಲ್ಲದೆ, ದಕ್ಷಿಣದ ವಿಜಯಗಳಲ್ಲಿ ಈತನ ಪಾತ್ರವು ಋಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಸುಬೇದಾರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಫಲ್ಪನದ ನಿಂಬಾಳಕರ, ಮುಧೋಳದ ಘೋರಪಡೆ, ಮೋರೆ, ಮಾನೆ, ರಾಸ್ತೆ, ದಫ್ತರೀ, ಸಾವಂತ ಹಾಗೂ ದೇಶಮುಖರ ಹೆಸರುಗಳು ಆದಿಲಶಾಹಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ.

ಗೆ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಮರಾಠಿ ಸರದಾರರು ಸಹಾಯರಾಗಿದ್ದರೆ ಫಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ತೆಲಗು ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದುಗಳು ಋಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜನತೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯ ಜನರ ಸಹಕಾರವೂ ಆಳುವವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ವರ್ಷಕ್ಕೆಗೆ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದಷ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಜನ ಹಿಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರು. ಕಾರಕೂನ, ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವರು ವಸೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಣರಾದವರು

ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ವಕೀಲರಾಗಿಯೋ, ಇಲ್ಲವೆ ರಾಯಭಾರಿಗಳಾಗಿಯೋ ಕಾಂ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಿಶೇಷತಃ ವಸೂಲಿಯ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಇಡುವ ಹಾಗೂ ತಪಶೀಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ನುರಿತವರಾದದ್ದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿಯ ಅ ಜನರು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ, ಪ್ರಾಂತ, ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದ ಖಜಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ, ಮೂಲತಃ ಐಗಳಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳ ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯರು ಖಜಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿವೆಂದೂ ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಅ ಮುಂದೆ ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು.

೩.೧.೩: ಧಾರ್ಮಿಕ:

ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಆದಿಲಶ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೈವಾಡವಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರದು. ಹಿಂದುಗಳು ಕೂಡ ಪ್ರಭಾವಯುತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿ ಳ್ಲೆ ಆಳುವ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಜ್ಞ ಜಾತ್ಯಂಧತೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ನೇರವ ತೋರಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಮಹ್ಮದ ಆದಿಲಶಹನ ಹೊರತ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಆರು ಜನ ಬಾದಶಹರು 'ಹಿಂದು' ಧರ್ಮದ ಕುರಿ ಸಪಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಮೊದಲನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹ (೧೫೩೪-೧೫೫೭) ಕಟ್ಟಾ ಸುನ್ನಿ ಪಂಥದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಂದುಗಳ ಕುರಿ ಒಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪರದೇಶೀ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗಿಂತ ಸ್ಥಳೀ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದನು. ಅವನ ಮಗ ಮೊದಲನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹ (೧೫೫೭-೧೫೭೯) ಹಿಂದು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಂಡಿತರೂ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿಗೆ ಉದಾರ ದೇಶಿಗಳನ್ನಿತ್ತ ಉಲ್ಲೇಖಗಳ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನ (೧೫೮೦-೧೬೨೬) ಕುರಿತಂತೂ, ಆತ ಹಿಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನೆಂಬ ವದಂತಿಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆತ ಹಿಂದುಗಳ ವಿದ್ಯಾದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಆರಾಧಕನಾಗಿದ್ದನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರು ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಯೂ ಇದ್ದಿತು.

ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಹಿಂದು ಗುಡಿ ಗುಂಡಾರಗಳಿಗೆ ಬಾದಶಹರು ಉದಾರವಾಗಿ ನೀಡಿದ ದತ್ತಿಗಳ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಹೇರಳವಾ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೂ ಸರದಾರರು ನೀಡಿದ ದಾನ - ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂ ಬಾದಶಹರು ಉಚಿತಗೊಳಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಪಂಡಿತ ಮಾನ್ಯರ

ಶ್ರೋತೃಗಳು, ಜೋಶಿ, ದೀಕ್ಷಿತರೇ ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಶ್ಯವಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಭೂಮಿ-ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದರು. ಆದಿಲಶಾಹದ ಶಾಸನವನ್ನು ನೀಡಿದ ಅನೇಕ ಫರ್ಮಾನುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಯುತ್ಪವೆ. ಕೊಂಕಣದ ಜೋಯಿಸರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅವರ ಜೋಯಿಸತನವನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹನು ವಾರ್ಷಿಕ ಶುಭಾಶಯವನ್ನು ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಸನದು ಇಂದಿಗೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾದಂತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಡಲಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹರಲ್ಲಿದ್ದ ತಮಿಳು ಸ್ವಾಮಿ ಮಠದ ಆಂತರಿಕ (ಶಿಷ್ಯಾ-ಸುನ್ನಿ) ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಕಾರಣವಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಂಡಾಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಷ್ಯಾ-ಸುನ್ನಿ ಪಂಥಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪು. ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಮರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಅಂಥ ಯಾವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯುಳ್ಳ ಬಂಡಾಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅನಂತರ ಅವರ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಿರವಾದಾಗ ಅವರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಇತರರು ವಿಶೇಷ: ಸ್ವಾಮಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕರು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರವನು ಮಾಡದೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಹುತೇಕ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನುತಾಂತರಗೊಂಡ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. -ಅವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿನವರು ಹೇಣಗಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಉಂಟು.

ಪಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಬರುವ ಮೊದಲು ಶೈವ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳ ಗೌರವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಜೊತೆಗೆ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಮರಾಠಿಗರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರ 'ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ' ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ 'ನಾಥ' ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಿತಿ. ಕಾರಂಜಾದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಗಾಣಗಾಪುರದ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿಜಾಪುರದ ಆರಮನೆಯ ಆವರಣದ ಸರಸಿಂಹ ದತ್ತ ಮಂದಿರವು ನಿಂತಿದ್ದು ಕೂಡ ಈ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ. ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಠವು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರಮಠ ಎಂಬ ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು ಕೂಡ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಅದು

ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಆಗೀಗ ಸಮಯ ದೊರೆತಾಗ ಪ್ರಭಾವೀ ಓಂದು ಮುಖಾಂತರ ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರದ್ದು, ಆಳುವವ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಆಳುವವನ ಧರ್ಮದ ಉಳಿವು ಹಾಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಆ ಪ್ರಸಾರ ಸಹಜ ಸಮ್ಮತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿದಾಗ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೌಲ್ವಿಗಳು, ಕಾಜಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸೂಫಿ ಸಾಧುಸಂತರು ಆಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಸೂಫಿ ಸಂತರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನಂತೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧು -ಸಂತರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಜಾಪುರ ನಗರ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂ ನಲವತ್ತು ಸೂಫಿ ಸಾಧು ಸಂತರ ಸಮಾಧಿಗಳಿವೆ. ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೂಫಿ ಸಂ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಾಂತಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜೊ ಆವರ ಸಾಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾರ್ಗ ಸಾಮ್ಯದಿಂದಲೆ ಏನೋ ಸ್ಥಳೀಯರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತ ಇಂದಿಗೂ ಹಲವಾರು ಸೂಫಿ ಸಂತರ ಸಮಾಧಿಗಳಿಗೆ ಒಂದುಗೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದುಗಳ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.//೨//

'ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅವರ ವಚನಗಳು, ಅನಂತರ ಬಂದ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿರೇಷತಃ ಪುರಂ ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಅಂತಲೇ ಸು ಪಂಥವು ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಲ್ಲ ಪರ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಹೇರಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯ ಆಳರಸರ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸ ಸ್ಥಳೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ ಹಿಂದು -ಮುಸ್ಲಿಮರ ಮಧ್ಯೆ ಪವಾಡಗಳ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆದದ್ದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂಥ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೀಗಿದೆ.

ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಪಂಡಿತರು ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ, ಆತ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನ ಒಲಿಸಿದರು. ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮನು ಸರಸ್ವತಿಯ ಕುರಿತು ತನ್ನ ಏ ಕಾವ್ಯ 'ಕಿತಾಬ-ಇ-ಸೌರಸ'ದ ಮೊದಲ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನೌರಸ ಸೂರ ಜುಗ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಆ ನುಡ ಸರ್ವಗುಣ

ಯೋ ಸತತ ಸರಸುತೀ ಮಾತಾ ಇಬರಾಹೀಮ ಪರಸಾದ ಭಈ ದೂನೀ

11011

ಋ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಈ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೃನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಮುಸ್ಲಿಮರು ಆಜಮೇರದಿಂದ ಆಬುಲ್ ಹಸನ್ ಕಾದಿರಿ ರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಥೆಯೂ ಇದೆ.//೩//

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಹು ಕ್ಷಮೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಿಂದು ಸಾಧು-ಸಂತರು, ಗುರು, ಯೋಗಿಗಳು ತಾವು ಬದುಕಿ ಉಳಿದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇವಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಮರನ್ನು ತಮ್ಮತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಗೀಗ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕರಂಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಈ ಯುಗವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲವಾಗಿ ಇಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬಳಸಿದ ದಾರಿ ಈ ಮೊದಲಿನ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಶರಣರ -ದಾಸರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದು ಮುಂದುವರೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಪಂಡಿತರು, ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಪತಿರಾಯರು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಆಗರಖೇಡದ ಆದ್ಯರು, ಗಲಗಲಿಯ ಅವನವರು ಮತ್ತು ಸುಗಬಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮದ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಇವರ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದರು.

೧.೪: ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ:

ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆ 'ಕನ್ನಡ' ವಾಗಿರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು, ವಚನಕಾರರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನ್ನಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜರ ಕವಿ ರನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ (ಅಭಿನವ ಪಂಪ), ಭಕ್ತಿ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣ ಸಲಾದವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠರು.

ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ಒಂದು ವಿದೇಶೀ ಭಾಷೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರಕಿತು.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ ರಾಜಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯ ಹಾಗೂ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆತರೂ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರು ಇರಲಿಲ್ಲ ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೆಲವೇ ಜನರು ಅದನ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತದ ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳೇ ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯರು ಸೇರಿಕೊಂಡಾ ಅವರಿಗೆ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಆಗಲಿ ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯಾಗಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಬಂದವರು ತಾವು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ದೆಹಲಿ - ಡೆಹರಾಡೂನ್‌ಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿಿದ್ದ 'ಖಡೀಬೋಲಿ' ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯುಸುಫನ ಹೆಂಡತಿ ಮರಾಠಿ ಸರದಾರನ ತಂಗಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ಜನಾನಾದೇ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಪರ್ಶಿಯನ್, ಖಡೀಬೋಲಿ, ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳ ಆಗಮನವಾಯಿತು. ರಕ್ತಸಿಂಹ-ತಂಗಡಗಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ತೆಲಗು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಈಗ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ತೆಲಗು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರವೇಶವೂ ಆಯಿತು.

ಆದಿಲಶಾಹಿ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಿದ್ದ ಪರ್ಶಿಯನ್, ಖಡೀಬೋಲಿ, ಮರಾಠಿ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ತೆಲಗು ಸೈನಿಕರು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹರಕು - ಮುರುಕಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ಕೆಲವು ವಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸಭಾಷೆಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಉತ್ತರದವರು 'ದಖಣಿ' ಎಂದರು. ಸೈನ್ಯದ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು 'ಜಬಾನೆ - ಉರ್ದು - ಮೊಅಲ್' ಎಂದರು. ಹಲವಾರು ವರುಷಗಳ ನಂತರ ಈ ಹೆಸರು ತುಂಬ ಉದ್ದವಾಯಿತೆಂದ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೇವಲ 'ಉರ್ದು' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹದಿನೆಂಟು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ದಖ ಅಥವಾ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಆ ಇಂದಿನ 'ಉರ್ದು' ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಆರ್ಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದ ಭಾಷೆ 'ಹಿಂದವಿ' ಅಥವಾ 'ಹಿಂದಿ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾಂಸರ ಮತವಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಗಳ ಕತೆ ಹೀಗಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಾರ್ತೆ ಇನ್ನೂ ರೋಚಕವಾಗಿದೆ

ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹರಲ್ಲಿದ್ದೂ ಅಕ್ಷರಪ್ರಿಯರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸು ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅಪರೂಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಯುಸುಫ ಖಾನ ಸ್ವತಃ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿ. ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಫಿರಿಶ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯದಿಂದ ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಅವನ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಕೂಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದ ಮೊದಲನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹಿಂದು - ಮುಸ್ಲಿಮ ಸಂತರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚಾಂದಬೀಬಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದೆ, ಕವಯಿತ್ರಿ.

ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸೂರು ಜನ ಹಿ ಕವಿ -ಸಾಹಿತಿ- ಸಂಗೀತಗಾರರು ಇದ್ದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆತ ಸ್ವತಃ ಕೃತಿ ಅವನ ಕಾವ್ಯ 'ಕಿತಾಬ-ಇ-ನೌರಸ್' ಉತ್ತರಾದಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಹಿಂದು ದೇವ -ದೇವತೆಗಳ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಖಣಿ ಭಾಷೆಯ

ಮೊದಲನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಆದಿಲಶಹನ (೧೫೩೪-೧೫೫೭) ಕಾಲದಿಂದ ದಖಣಿ ಭಾಷೆಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯ ದೊರೆಯಿತು. ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೇಂದೇ ಬಂದ ಶಾಹ ಮಿರಾಂಜಿಯು ದಖಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ 'ಖುಶನಾಮಾ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ 'ಖುಶ್', ನಿಷ್ಕಾಮ, ವಿರಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ದೈವಭಕ್ತ ತರುಣಿಯುವ ಹೆಸರು. ಖುಶ್ ಎಂದರೆ ಸಂತೋಷ, ಸಂತುಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಉಂಟು. ಖುಶ್‌ನ ಇತಿಹಾಸವೇ 'ಖುಶ್‌ನಾಮಾ' ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಜಗದ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ವ್ಯತಿತ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

'ಏಕಸ ಮಾಟೀ ಮೋಲೀ ದೇವೆ ಏಕಸ ಮಾಟೀ ಬಾಜ!

ಕೀತೋ ಭೀಕ ಮಾಂಗಾವೆ ಕೀತೋ ದೇವೇ ರಾಜ||

ಎಂದು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಈ ಒಂದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾನೆ. ಎಂದು ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ದೇವರೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವನೆಂದೂ ಆತನ ಶಕ್ತಿ 'ಕರ್ತುಮ ಕರ್ತುಮನ್ಯಥಾ' ಕರ್ತುಮ್' ಎಂಬಂತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭಾ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿಯಿಂದ ಬಂದುದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಆಸ್ಥಾನದ ಭಾಷೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಹವಾಗಿತ್ತು. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಮಹದ ಕಾಸೀಮ ಫಿರಿಶ್ತಾನ ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥ ಁಲ್ಯನೇ-ಇಬ್ರಾಹಿಮೀ' ಇತಿಹಾಸದಷ್ಟೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವೆಂದು ಂದಿಗೂ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ 'ಜುಹುರಿ'ಯ ಕಾವ್ಯ ಂದಿಗೂ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅಭ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಳೆದು ಪುಷ್ಪಿಗೊಂಡ ದಖಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಕೃತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಧ್ಯಾತ್ಮ - ಇತಿಹಾಸ - ಶೃಂಗಾರ ಕೃತಿಗಳು ದಖಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಳಿತಗೊಂಡಷ್ಟು ಬೇರಲ್ಲೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಁಹಮಿರಾಂಜಿಯ 'ಖುಶ್‌ನಾಮಾ'ದ ಜೊತೆಗೆ ಮುಲ್ಲಾ ನುಸ್ತುತಿಯ 'ಗುಲ್ಯನೇ ಇಶ್ಕ್' ಹಾಗೂ 'ಸಿಕಂದರನಾಮಾ', ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ದೇಹಲವಿಯ 'ಇಬ್ರಾಹಿಮನಾಮಾ' ಂಗೂ ಮಹದ ಬಹರಿಯ 'ಮನಲಗನ' ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಳರಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವಿದ್ದ ಸ್ವಪ್ನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಂರಿಯದಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನು ತಂತೂಪಂಡಿತ'ನೊಡನೆ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಂತನಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಮೊಗಲ ರಾಯಭಾರಿ ಅಸದ ಬೇಗನು ತನ್ನ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಂರಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ //೪//.

ಮರಾಠಿಯ ವಾಮನ ಪಂಡಿತ, ತುಕಾರಾಮ ಹಾಗೂ ರಾಮದಾಸರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಳ್ಪ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ವಿಜಾಪುರದಿಂದ. ಅದರಂತೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಳ್ಪ್ತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಗಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಁಕ್ಕಾಂಗದ ಪಂಡಿತ, ಮಹಿಪತಿ, ಕೃಷ್ಣದಾಸ, ಯತಿರಾಯ, ಶ್ರೀಪತಿ, ಶ್ರೀಪತಿ ಕೆನುಜ, ಭೀಮಾಶಂಕರ, ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಶಿವರಾಮ, ಚಿದಾನಂದ, ಮುದ್ದಲ್ ಳ್ಪ್ತಿದಾಸ, ಗಲಗಲಿ ಅಪ್ಪ, ಪ್ರಯಾಗಾ ಬಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಇಂದು ಮಹಾನುಭಾವರೆಂದು ಁರುತಿಸಿದರೂ ಅವರು ಅಪರೂಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದು ಇದೀಗ ಂತ್ತಾಗಿದೆ. ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಁರುತಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿ-ಸಾಹಿತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಂದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ದಟ್ಟವಾದಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವಳೀಯ
ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯವೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೂರು
೦ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಚೋದ್ಯವೇ ಸೈ.

೦ ಳೀಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದು ಪಂಡಿತ ಮಾನ್ಯರು ಬಹು
ವಿಶಾರದರಾಗಿದ್ದರು. ಪರ್ಶಿಯನ್, ದಖಣಿ, ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ
ಈ ಐದೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕವಿಗಳನ್ನು
ನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ವಿಚಾರಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಂದೋ
೦ ಅನ್ಯ ಭಾಷಿಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲೆಂದೋ ಈ ಜನ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು
೦ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಪದ -ಪದ್ಯ -ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.
೦ತಿರಾಯರ 'ಬಾಟಿ ಪಕಟೋ ಸೀದಾ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು
೦ಳಿದ್ದರೆ ಅವರದೇ ಆದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಐದು ಭಾಷೆಗಳಿವೆ.

'ಸಮಜೋ ಭಾಯಿ ಸಕುನಾಚಾರೋ ಖುದಾಕಾ|

ತೆಲಗು ಕನ್ನಡ ತುರುಕಾರಿ ವಂದೇ ಸುಖ|| ಧ್ರು||

ದೇಖೋ ಭಾಯಿ ದಿಸತಾ ತುಮನಾ ನಜರೋಮೆ ನಜರೋಮೆ|

ತನ್ನೊಳಗಡೆ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಕೋಮೆ ತಿಳಕೋಮೆ|

ಸದ್ಗುರು ವಚನ ಶೋಧನಿ ಪಾಹಾ ಸಪ್ರೇಮ ಸಪ್ರೇಮ|

ಚುಡವಯ್ಯ ಉನ್ನದಿ ಪೂರ್ಣ ಘನ ಮಹಿಮೆ ||೧||

ಫ್ಯಾರೆ ವಳಖುನಿ ಸಾರಾ ಸಾರಾ ನಿವಡೂನಿ ನಿವಡೂನಿ|

ನಜರ ಹುಜರ ದೇಖೋ ಯಾರಾ ಹೈಗನೀ ಹೈಗನೀ|

ಜನ್ಮಕ ಬಂದು ಮಾಡುವದೇ ಸಾಧನೀ ಸಾಧನೀ|

ಮಂಚಿ ಉನ್ನದಿ ನ ಕಳೆ ಸದ್ಗುರು ಪಾಹೋನಿ ||೨||

ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಮಾತಿನ ಸೊಗಸು ಸಿವನಾಟಾ ಸಿವನಾಟಾ|

ಆಪಸಮೆ ಆಪ ಲಢ ನಾ ಸಬ ಝೂಟಾ ಸಬ ಝೂಟಾ|

ಚಿಪ್ಪೆವಯ್ಯಾ ಎಂದರೆ ಹೇಳುವ ಗುರು ನೀತಾ ಗುರು ನೀತಾ|

ಆನಂದ ಆಹೆ ಮಹಿಪತೀಸ ಸುಖಿ ಮೋತಾ ||೩||

ದ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಲೀ, ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾಗಲೀ, ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆ,
'ಯಾವುದಿದ್ದರೇನು ದಾರಿ ಒಂದೆ. ಇದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ
' ದೃಷ್ಟಿ. ಸಿಂದಗಿಯ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನ 'ಅಗ್ನಿ ಪರಿಕ್ಷೆ' ಖಂಡ ಕಾವ್ಯವು ಕನ್ನಡ
೦ ದ್ವಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತ
೦ ಉದಾಹರಣೆ ಬಹುಶಃ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೂ
ಯುಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಅನುಸಂಧಾನ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಾವ್ಯದ ಮರಾಠಿ ಚಾಮರಿ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಣೇಶ ಅಂಬಾ ವಿಷ್ಣು ಸಾಂಬಾ ಸೂರ ಕದಂಬ ವಂದುನೀ|

ದಿನೇಶ ಸದ್ಗುರು ಪರೇಶ ಪಾದ ಪದ್ಮ ಚಿಂತುನೀ|

ಎಂದು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಐದು ನುಡಿಗಳ ಅನಂತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ವಾರ್ಧಕ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

‘ಆಗ ಬಳಿಕಲ್ಲಿಂದ ಕವಿವೃಂದಮಂ ಕೂಡಿ|

ರಾಘವೇಂದ್ರ ತೆಂಕಡಲ ತೀರಕ ಬರಲು|

ಪೋಗಿ ಕಾಂಬುವೆನೆಂದು ಬಂದ ವಿಭೀಷಣಿಗೆ ಅಂಕಾಧಿಪತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಾ||

ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಅನಂತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದುಪದ ಮತ್ತೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು, ಕಂಠ ಪಾಗೂ ಪದಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದರೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಶ್ಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕವಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅನ್ಯದೇಶದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ರೋಷಿ ಹೋದ ಜನ ಕಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಉಭಯ ಭಾಷಿಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಈ ರೀತಿಯ ಸರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿರಲೂ ಬಹುದು.

ಹಿಂದುಗಳಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಕೆಲಗು ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಉಂಟು.

ಹೀಗೆ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಬೇರೆ -ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದನು; ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕಿರುಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ವಿಶೇಷತಃ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಬೆಳೆದ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಯರ ಸಮಕಾಲೀನ ಕೆಲವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೩.೨ ಸಮಕಾಲೀನರು

೩.೨.೧ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕರು:-

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಕುರಿತು ನಡೆದ ಚರ್ಚೆ ತಪ್ಪಳಿಯದು. ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಆದನ್ನು ; ಉಪನಿಷತ್ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಶಾಂತಿಪಾಠ ಬರುವ,

'ಓಂ ಭದ್ರವಾ ಕರ್ಣೇಭಿಃ ಶ್ರುಣುಯಾಮ ದೇವಾಃ
ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿಯಾ ಜತಾಃ||

ಹಾಗೂ

'ಮಧುವಾತಾ ರಿತಾಯತೆ ಮಧುಕ್ಷರಾಂತಿ ಸಿಂಧವಾಃ'

ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಲ್ಲೂ ಹುಡುಕಿದ್ದಾಗಿದೆ. ನಾರದೀಯ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರಗಳೇ ಸರಿಯೆ.

'ಧ್ಯಾಯನ್ ಕೃತೇ ಯಜನ್ ಯಜ್ಞೀಃ| ತ್ರೇತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರೇಽರ್ಚಯನ್
ಯದಾಪ್ನೋತಿ ತದಾಪ್ನೋತಿ| ಕಲೌ ಸಂಕೀರ್ತೃ ಕೇಶವಮ್||

ಎಂದು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

'ಉತ್ಮನ್ನಾ ದ್ರಾವಿಡೇ ಸಾಹಂ ವೃದ್ಧಿಂ ಕರ್ನಾಟಕೇ ಗತಾ|

ಕ್ಷಚಿತ್ ಕ್ವಚಿನ್ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೇ ಗೂರ್ಜರೇ ಜೀರ್ಣತಾಂ ಗತಾ||

ಎಂದು ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವು ಹಬ್ಬಿದ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದುದನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಮೂರು ಮುಖ್ಯ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ. ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ದಾರಿಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದರೂ ಕೂಡ ಕಿಹತ್ತು - ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಹುಡುಕುವುದು ಕಠಿಣ. ಆವರೆಗೂ ಜ್ಞಾನ - ಕರ್ಮ ಮಾರ್ಗಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿ ತತ್ವ ಚಿಂತಕರಿಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳು ಕಂದರವಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆತ್ಮ ಎನಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಲುಕುವಂಥದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಚಿಂತನೆಯಿಂದ - ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ಕರ್ಮ' ದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವ ಕಂದರವು ಅರಿವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ

ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಯರ ದಾಳಿಗಳಿಂದ, ಅನ್ಯಧರ್ಮದ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಧರ್ಮ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲಾದ ಆಕ್ರಮಣದ ಅರಿವು ಆಗಹತ್ತಿತು. ಈ ರೀಕ್ಷಿತ ಅಘಾತವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಏಕೀಕೃತ ಪಂಡಿತ ಪಾಮರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಂದರದ ಅರಿವು ಈಗ ಯತರಿಗೂ ಆಗಹತ್ತಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಉಭಯತರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂಥ, ತೀಯ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಒಂದು ಹೊಸ ದಾರಿಯು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಮೂರ್ತಿ ಭಜಕ ಮುಸ್ಲಿಮರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ತಗಿದಾಗ ಈ ದೇಶದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಈಗ ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. 'ಘಟಿಗಳ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಕೆಡವದೆ ಸುಲಭವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೋಲನಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದಿತು' ಅದುವೆ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವೆನಿಸಿತು.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರವಾಹದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಖಾನಂದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಒಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಸುವ ಕಳಕಳಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾರ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಧರ್ಮ, ಪಂಥ, ಹಾಗೂ ಲಿಂಗ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಒೂಟಿಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ರಾಮ-ರಹೀಮ, ಕರೀಮ, ಕಾಶಿ-ಕಾಬಾಗಳು ಒಂದಾಗಿದ್ದುದು ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ. ಖಾನಂದರ ಹನ್ನೆರಡು ಜನರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯವರಲ್ಲದೆ ಜಾಟರ, ಕೌರಿಕರ ಸೇನ, ಸಮಗಾರ ರಾಯಿದಾಸ ಹಾಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕಬೀರರರೂ ಇದ್ದರು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವಾಹವು ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಸದ್ಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಹಾಗೂ ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳ ಧೃವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಶಿವಶರಣರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮೂಲ ಬೀಜ ಭಕ್ತಿಯದೇ ಸ್ಥಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಯಾಯಿಗಳ ಧ್ವನಿ, ಶತ-ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬಂದ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಆಚಾರಗಳ ನಾನುಕರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅದು ಸರಳ ಭಾಷೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಬಹುಬೇಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಗ ಕಣ್ಮರೆಯೂ ಆದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ

ಕುಶ: ಅವರ ವಿರೋಧವಿದ್ದದ್ದು ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕಾರ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿದ್ದು ಆಗಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಶರಣರು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಋಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಆಳರಸರು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣರ, ಕ್ರಾಂತಿಯು ರ್ವವಾಗಲು ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನಗಳೇ ಬೇಕಾದವು. ಈಗ ಭೂಮಿ ಸವಾಗಿತ್ತಾದರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜದ ಕಸುವು ಕಳೆದದ್ದರಿಂದ ಂತಿಯು ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಉಳಿದದ್ದು ದುರಂತವೇ ಸೈ.

ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ವರ್ಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿದರು. ವೈಷ್ಣವ -ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಕುಶ: ಆದಕ್ಕೆ 'ಹರಿದಾಸ ಕೂಟ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ದೋಲನವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ದಾಸರ ಗಳಿಂದಲೇ ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಹರಿದಾಸ ತತ್ವ ಅನಾದಿ ವ್ಯವಾದದ್ದು ಹರಿದಾಸರು ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಟ್ಟಹಾಸವಿರಬಾರದು' ಫ್ತೀ ಅಲ್ಲ ಅವರು ಮಾಧ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಹಟವೂ ಇರಬಾರದು ಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇರಲಾರದು.

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಧೈಯವನ್ನು ಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಸಿದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಂದೋಲನ ಹರಿದಾಸರದಾಗಿತ್ತು. ಁಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಮುಸ್ಲಿಮ ಧರ್ಮ ನಾಡಿನ ಸುತ್ತಕಡೆಗೂ ಕೈ ಚಾಚಿ, ತ್ವರದ ಅರ್ಥ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ವಾಧೀನಿಸಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪಲಿಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಹರಿಹರನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದನ್ನು, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಁರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಾಮಾನ್ಯರದಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಷಕವಾಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಆ ಸವನ್ನು ಈ ಎರಡನೆಯ ಹಂತದ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ 'ಹರಿದಾಸ ಕೂಟ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟರು. ಈ ಸಣಗಳಿಂದಲೇ ಹರಿದಾಸ ಕೂಟದ ಉಗಮ ಎಂದಾಯಿತು? ಅದರ ಾಲಪುರುಷರು ಯಾರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ತ್ವರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಅಸಂಗತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಅವರ ಮೂಲ ದ್ವೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು -ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ಮಾಧ್ಯಮ ಒಂದು ಕಾಗಿತ್ತು. 'ವೀರಶೈವ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಃರಣೆಯಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಡುವ ಭಾಷೆಯ ಸರಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ನೃತ್ಯ ಗೇಯತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅದನ್ನು

ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಾಗ
 ಶೋಕ ನೀತಿ, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ, ಸಮಾಜೋಪದೇಶ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಾನು
 ನಂಬಿದ ದೈವ ಹಾಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ
 'ಆವಾಗಾವಾಗ' ತಾವು ನಂಬಿದ ತತ್ವ - ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನವಿರಾಗಿ ಹೇಳಿದರೇ ವಿನಃ
 ಪರಿವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ತತ್ವದ ಮುಖವಾಣಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು
 ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆ, ಮತ, ತತ್ವ ಲಿಂಗಭೇದಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ
 ಅಸೇತು - ಹಿಮಾಚಲದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೋ
 ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜನರು ಈ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರಿಂದ ಈ
 ಪರಿವಾಸ ಕೂಟವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ
 ವಾಸಕೂಟವು ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಮತದ
 ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆನ್ನಲಾದ 'ನರಹರಿತೀರ್ಥ
 ಮಾತೃಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ಕಳಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ
 ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಮುಂದೆ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ
 ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿದ್ದು ಹದಿನೈದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವು ಕೂಡ ಅಪ್ಪಟ ಮಾಧ್ವ
 ತತ್ವದವುಗಳು! ಆದ್ದರಿಂದ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಪರಿವಾಸ ಕೂಟದ ಮೊದಲಿಗನೆಂಬ
 ಪೆಸರು ಸಲ್ಲ' //೫// ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅದರಂತೆ
 ಪುರಂದರದಾಸರ ಅನಂತರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವು ಅವನತಿ ಹೊಂದಿ ವಿಜಯದಾಸರಿಂದ
 ಅದು ಮತ್ತೆ ಊರ್ಜಿತವಾಯಿತೆಂಬುದೂ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು
 ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪುರಂದರ ವಿಜಯದಾಸರ ಮಧ್ಯದ
 ಕುಮಾರು ೧೫೦ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪರಿವಾಸರು ಇದ್ದರು. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ
 ಮಹಿಪತಿರಾಯರೂ ಒಬ್ಬರು. ಆದರೆ 'ಮಹಿಪತಿವಾಸರು ಪರಿವಾಸಕೂಟದವರಲ್ಲ
 ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ' //೬// ಎಂಬ
 ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಸ್. ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೂಡ ಈ ಸಂಕುಚಿತತೆಯನ್ನೇ
 ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿ - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ತನ್ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ದಾಸ
 ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಧ್ವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಣಕೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು
 ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ನಮಗೆ
 ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಬೇಲೂರಿನ ವೈಕುಂಠದಾಸರು, ಬಾಡದ ಕನಕದಾಸರು,
 ಮಾಧ್ವರೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ದಾಸ - ದೀಕ್ಷಿ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳ
 ಕುರಿತು 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಅಸಂಗತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ಪತನದ ಅನಂತರ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಂಧಕಾರವೆನಿಸಿ-
 ಗಾಢಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು ಎನಿಸುವುದು ಸಹಜವಾದರು
 ತ-ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಅಷ್ಟೆ
 ಹಜವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ
 ಜಯನಗರದ ಪತನಾನಂತರ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಜನರು ವಲಸೆ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ
 ಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಸಿದರು
 ವರಲ್ಲಿಯ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ
 ಜಯನಗರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ- ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾದರು. ಇದನ್ನು
 ನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಮಕಾಲೀನ ಕೆಲವು ದಾಸರನ್ನು ನೋಡುವುದು
 ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ
 ಂಫವರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರು ಮೊದಲಿಗರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೨.೨. ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತ:-

ವಿಜಾಪುರದ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ
 ಕೋಮೀಟರು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಸಮಾಧಿ ಇದೆ. ವಿಜಾಪುರ
 ಂಗೂ ಸುತ್ತಲಿನ ಹತ್ತೆಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನ ಇಂದಿಗೂ ಅವರ ಸಮಾಧಿಗೆ
 ಕೆಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಷಾರದಂದು ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪಂಡಿತರು
 ಸನ್ನರಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಪ್ರತಿವರುಷ ಫಾಲ್ಗುಣ
 ದ್ವ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಪಂಡಿತರ ಆರಾಧನೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಸಾವಿರಾರು
 ಸ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರು ಒಬ್ಬ
 ಂಡ್ಡ ಸಾಧುಗಳು, ಸಂತರು, ಸತ್ತುರುಷರು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದೆ.
 ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುತೇಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತರು
 ಳ್ಳ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು, ಖ್ಯಾತ ವೈದ್ಯರು, ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗೀತಗಾರರು.
 ಳ್ಳರಪುರದ ವಿಠಲನ ಭಕ್ತರು ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು
 ಸಿದ್ಧರು ಎಂಬುದು ಇದೀಗ ಹೊಸ ವಿಷಯ.

ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕುರಿತು ಅಧಿಕೃತವಾದ ಆಧಾರ ರುಕ್ಮಜದಾಸ
 ಕರನು ಬರೆದ 'ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ' ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಓವಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ
 ದ ಈ ಕೃತಿಗೆ 'ಗುರುಮಾಲಿಕೆ' ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ
 ಪಾಪುರದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮಂಡಳದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯ
 ಳಾಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೭೫೦ ರ ಅನಂತರ ಎಂದು
 ಂತಿಸಲಾಗಿದೆ.//೮// ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಕಾಲವನ್ನು
 .ಶ. ೧೬೨೦ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.//೯// ಅಂದರೆ

ಡಿತರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹ (೧೫೮೦-೧೬೨೬) ಕಾಲವಿತ್ತು. ಪಂಡಿತರು ತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹ್ಮದ್ ಆದಿಲಶಹನ (೧೬೨೬-೧೬೫೬) ಆಳಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪರ್ತಿಯನ್ ಸ್ವಪ್ರತಿ 'ಶಾಹಿಫತ್' ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಕಥೆಯಂತೆ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದರೆಂದ ದರಿಂದಾಗಿ ಬಾದಶಹನು ತನ್ನ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ ಳಿಸಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.//೧೦// ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಆದರೆ ರುಕ್ಮಾಂಗ ಡಿತರ ಹೆಸರಿನ ಸ್ವಪ್ನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಮನ ಕುರಿತು ಇತರತ್ರ ದೊರೆಯುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಂದ ಅವನ ಸರಸ್ವ ಳಿ. ಅವನೇ ರಚಿಸಿದ 'ಕಿತಾಬ-ಇ-ನೌರಸ' ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕುರಿತು ಳ್ಯಗಳು ಬಾದಶಹನ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿ ಳಾದಶಹನು ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರಿಂದಲೇ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕುರಿ ಳ್ಯವಿವರಣೆಗಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿ ಳವನ್ನು ಅವರ ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂತ ತುಸು ಹಿ ರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ರಾಹಿಮನ ಸಮವಯಸ್ಕರೋ (೧೫೭೧-೧೬೨ ೨ಫವಾ ವರುಷೆರಡು ವರುಷ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರೋ ಇರಬೇಕು.

ಮರಾಠಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೂ ಕಾಲವ ಸ್ವಪ್ನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.//೧೧// ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಭಾಷ ಪಾರಾಯಣ ಗ್ರಂಥ ಆದರಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಕಡಿವೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಅನುಷಂಗಿಕ ಪ್ರಸಂ ಕಿಂಚಿತ್ ಪರಿಚಯ - ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಗ್ರಂಥ ಅಧ್ಯಾ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವಲ ಆದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಗ್ರಂಥ ಹಾಗೂ ಉರ್ದುಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಿಜಾಪುರ ನಗರದ ಜುಮ್ಮಾ ಮಠದ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಭಕ್ ಕೃಷ್ಣಪಂಡಿತನೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ -ಸದ್ಭಕ್ತನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮ ಹಿರಿಯವಳು ಭಾಗೀರಥಿ, ಎರಡನೆಯವನು ರುಕ್ಮಾಂಗದ. ರುಕ್ಮಾಂ ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗಲೇ ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನ : -ಪೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಅಕ್ಕ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಮೇ

ಶ್ವಾಂಸದನಿಗೆ ಕಲಿಯುವುದರತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಗೋಲಿ ಕುವುದು ಹುಡುಗರನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದು ಅವನ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ತೆಗೆದು ಮಾಡಿತು. ತಂದೆಯಾದರೋ ಪಟ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದವನು. ಪುಗಗೆ ಉಡಾಳನಾಗಿ ತಿರುಗುವುದು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತ್ತು. ಇದೆ ಅವನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶ್ವಾಂಸದನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ತಿರುವಿನ ಆಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಒಡ್ಡವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂಥದೊಂದು ತಿರುವು ರುಕ್ಮಾಂಗದ ತ್ರೆಯಲ್ಲೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ದಡದ ಹಂಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರಾನಂಜ ಯತಿಗಳು ಐವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ಗೌರಾನಂದರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಠದ ಅಂಪರಿಯವರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಐವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣ ಪಂಡಿತರ ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಐವರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅಡರ ಮನೆಗೆ ಸರು. ಭಾಗೀರಥಿಯು ಯತಿಗಳ ಯಥೋಚಿತ ಆದರೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಕುಶಲೋಪರಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಕುರಿತು ಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯತಿಗಳಿಗೂ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಅವರು ಒಕ ರುಕ್ಮಾಂಗದನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಅವನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರು. ತಿಯಿಂದ ಅವನೊಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು. ಅವರ ಮಾತಿನ ಕಾಮವು ರುಕ್ಮಾಂಗದನ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಆಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಶ್ವಾಂಸದನ ಜೀವನದ ಗತಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಗೌರಾನಂದರು ಅವನ ಮಸ್ತಕದ ಲಿ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಮರುದಿನ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರು. ಶ್ವಾಂಸದನು ಅಭ್ಯಾಸದತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಟ್ಟನು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಕೆಗೆ ಸಂಗೀತ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ತಿದನು. ತುಸು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಪರಿಣತನಾದನು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಡಿಸಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯದಿಂದ ಜನರು ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತಾಗಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದನು ಜವರ ಳಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರಾದರು. ವೈದ್ಯಕೀಯದ ಜೊತೆಗೆ ವೈದ್ಯ ಯನ್ನೂ, ಔಷಧಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಇದೆ. ವೈದ್ಯಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಒಂಡೆಇಡು ಮನೆತನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ವಿಜಾಪುರ ಸವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಷ್ಟಾರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಳು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯತ್ತ ಒಲಿಯಿತು. ಮನ ವಿಶಲನಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿತು. ವಿಜಯ ನಲ್ಲಿಯ ಅವರ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಅವನ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಭಜನೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಗೆ

ಂಭವಾದಾಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜನರು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತಾದರು. ಇಹ-ಪರ ನಯ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೂ ಔಷಧ ಕೊಡುವ ವೈದ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಭವರೋಗ ವ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಇಷ್ಟ ವತವಾದ ವಿಜಯ ವಿಠಲನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ವಿಠಲನನ್ನು ಕಾಣಲು ಪಂಢರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ವಶ್ಯಕತೆಯು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಢರಪುರದ ವಿಠಲನು ತಾನೆಯೇ ಖೇಗಿಯಾಗಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಪಂಢರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿದನೆಂಬ ರಿಯೊಂದು ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಂಢರಪುರಕ್ಕೆ ಅವರು ರೋದ ನಿಶ್ಚಿತ ದಿನವನ್ನೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಶಕ. ೧೫೬೮ ವ್ಯಯನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ಪಾಠ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ ಸುತವಾರ' ವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪಂಢರಪುರದಲ್ಲಿ ವರಿಗೆ ತುಕಾರಾಮನ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಯಿತು.//೧೩// ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಏಕನಾಥ ಮಹಾರಾಜರ ಮೊಮ್ಮಗ ವರಾಮನು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಮರಾಠಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.//೧೩//

ಮರಾಠಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಗುರುವಾಲಿಕೆ -ಗುರು ವಂಶಾವಳಿ ಎಂಬ ಸಿರೂಗಲೂ ಇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಲವು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳುಳ್ಳ ಕಥೆಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹ (?)ನು ಪಂಡಿತರ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಲು ಭದ್ರ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಥೆಯೂ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಬಂದಿದೆ.//೧೪// ಬಾದಶಹನ ಹೆಸರಿನು ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಶಹಿದಲಶಹನಿಗೆ ಸಂಗೀತದ ಹುಚ್ಚು ಇತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಆತನೇ ಬಂದಿರಲೂಬಹುದು. ಈ ಮೊದಲು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಉರ್ದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ 'ಶಾಹಿಪತ್'ದಲ್ಲಿಯ ರುಕ್ಮಾಂಗಿ ಶಾಗೂ ಇಬ್ರಾಹಿಮರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಇದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತು ಹೀಗೆ ಬಂದ ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ, ವಿಜಯನಗರ ಪತನಾನಂತರ ಹಿಂದು ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಅಳಿಸಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತನ ನೆನೆಯಬೇಕು. ರುಕ್ಮಾಂಗದರು, ಹಂಪಿಯ ಗೌರಾನಂದ ಯತಿಗಳಿಂ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇಷ್ಟ ದೈವತವು ಬರೀ 'ವಿಠಲ'ವಾಗಿರದೆ 'ವಿಜಯ ವಿಠಲ' ನಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಠಲ ಮಂದಿರ ಇನ್ನೂ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿದೆ. ಚೊತೆಗೆ ವಿಜಯನಗರ ಪತನಾನಂತರದ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ -ಬದುಕಿದವರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಪಾತ್ರ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ

೨೪ನಿ ಬೆಳೆಸುವುದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹನನ್ನು ಹಿಂದೂ ಮರ್ಘದತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದರೆಂಬುದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತರು ಕೃಷಿ ನಾಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಸ್ವತಃ ರಾಗ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಮರಾಠಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಾಲ್ವದಿಂದಲೇ ಸಂಗೀತದ ಹುಟ್ಟು ಇದ್ದ ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ದನಿ ಸುಸ್ವರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರು, ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾರದ ಮುರರ ಅವತಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಕ್ಷ-ಕಿನ್ನರರ ಕಂಠ ಮಾಧುರ್ಯ ಸರದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಹರಿಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುರಂಗನ ನಿಧ್ಯವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ತನ್ಮಯತೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗ ಕೂಡ ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು" ೧೫// ಈ ನೃತ್ಯಗಾಯನ, ಹರಿಕಥೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ವಿಜಯನಗರದಿಂದಲೇ ದುಡೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಹೋದ ಕೀರ್ತನೆ -ಹರಿಕಥೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಒಂದೆಡೆ ಕವಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ. "ರುಕ್ಮಾಂಗದರು ಅಪರಿಮಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ದಿದ್ಧಾರೆ. ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದಿ, ದ್ರವಿಡ, ಅರಬಿ ಹಾಗೂ ತೆಲಗು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣ ಪರವಾದ, ಶೃಂಗಾರ ರಸಪೂರಿತವಾದ ಹಾಗೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪರವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ."//೧೬// ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ರು ಬಹು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತ ನೃತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ೨೫ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನು, ೩೫ ಮರಾಠಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮಂಡಳದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಟಿತ ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ ಉಳಿದಿದೆ. ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯ, ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನವೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಇದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಪತನಾನಂತರದ ವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಮೊದಲಿಗರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಅಂಕಿತವು 'ರುಕ್ಮ', 'ರುಕ್ಮೇಶ' ಹಾಗೂ 'ರುಕ್ಮಭೂಪ' ನಾಗಿತ್ತು. ಅವರದು ಶೈವಸಂಪ್ರದಾಯವಾದರೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಭಾಗವತ ಧರ್ಮದವುಗಳು. ಕೃಷ್ಣನ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಪದ ರಚನೆ, ಅಂಥ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲಿನ ಯಾವ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಿಗೂ

ಮೆ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

'ದುರಿತ ಭಂಜನ ನರಹರಿಯೆ

ಪರಿ-ಪರಿಯಿಂದ ಸಲಹು ಶ್ರೀ ಜೈಕುಂಠ ಧೋರಿಯೆ ||ಪ||

ಬ ಪೂರಿಯಾ ರಾಗದ ತ್ರಿತಾಳ ಪದದಲ್ಲಿ

ನಿನ್ನ ದಾಸರ ದಾಸ ನಾನು| ಯನ್ನವರು ದಾಸರ ದಾಸರಲ್ಲೇನು|

ಇನ್ನು ಒದಗದೆ ಇಹುದೇನು| ಉನ್ನತ ಬಿರುದುಗಳು ನಿನಗಿಲ್ಲವೇನು ||೧||

ದು ಕೀಳಿದ್ದಾರೆ.//೧೭// ಅವರು 'ಹರಿದಾಸ' ಪಂಥವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರು.

ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆ ಹರಿದಾಸರ ನೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯ. ಅವನ ಬಾಲ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಿರು ಎಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ತಣಿಯರು. ರುಕ್ಮಾಂಗದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಖರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಿಶ್ರ ಪೀಲೂ ರಾಗದ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ನೆಯಿದೆ. 'ಚಿಕ್ಕವನೇನೆ ಮಿಕ್ಕಾದಂಥ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೇನೆ ನಿಮ್ಮವರೋಳು' ಎಂದು ರಂಭವಾಗುವ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂಡಾಟದಲ್ಲಿಯೆ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ಭಂಡತನ ಗೂ ಗೋಪಿಯರೊಡನಾದ ಸರಸವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. (೧)

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ 'ಪೊಂಡಲೀಕ ವರದನೇ ಕುಂಡಲೀಶಯನನೇ' (ಕೀ-೭) ಎನ್ನನು ನೀ ಮರೆವರೆ ಮೋಹನ್ನ ದೈವತರನ್ನ ವಿತಲರಾಯಾ' (ಕೀ-೯), ರಿಯೇ ಸರ್ವ ಸಾರವೆಂದು ಸಾರುವರು' (ಕೀ-೧೧), 'ಸಕಲ ದಿವಿಜಾರಾಧ್ಯ ಕಾ' (ಕೀ-೧೨), 'ಹರಿ ಗೋರಸ ಕಡಿದು ನೋಡಿದರೊ' (ಕೀ-೧೩), 'ಕೇಳಯ್ಯ ಗಯ್ಯ' (ಕೀ-೧೪), 'ಮದನನಯ್ಯ ಮೋಹನ್ನರಾಯಾ ನೀ ಬಾರೋ' (ಕೀ-೧೯) 'ಅಂಗನೆ ನಮ್ಮ ರಂಗನೆ ಮುನಿದನ್ಯಾತಕೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗನೆ' (ಕೀ-೨೦) ಎಂದ ನೋಡಮ್ಮ ಗೋಪಿಯ ಕಂದ' (ಕೀ-೨೩) ಮೊದಲಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ರುಕ್ಮಾಂಗದರು ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಠಿಣವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಗವತ ಸಂಪ್ರದಾಯದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಅವರು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಹರಿದಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ತಾಕಲಾಟಗಳು ಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ಹರಿಯ ಕರುಣೆಯ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಬಲ ಒಂದೇ. ಅಂತೆಯೇ ರುಕ್ಮಾಂಗದರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಕಂಡ ವಕ್ಕೆ ಕಂಗಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿದು ದಗದಿಯಾಕೋ' (ಕೀ-೨೧) ಎಂದು ಕೀಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಂದೆಡೆ 'ವಸ್ತು ತಾ ಬೇರೆ ಅದೆ! ನಿಜ ವಸ್ತು ಅರಿತವಾ ಬಲ್ಲಾ||' (ಕೀ-೧೦) ಬಿ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ, ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನೇಮ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಗಣಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದನ್ನು, ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣದ ಮಾತನಾಡಿ

ಇತ್ತೀಚೆಗಿನಿಂದ ತಿರುಳುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ :
 ಜೊನ-ಮನ್ನಣೆಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಮನ್ನಣೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ,
 ಮೌನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಭಾಷಿಸತನದಿಂದ ಜನರನ್ನು ದೂರುತ್ತಾರೆ. ಮು
 ಸ್ವಚ್ಛವಾಡಿ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರುಕ್ಮಭೂಷಣನ್ನು ಕೂಡಿ ಸು
 ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರಮಾತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥ
 ಶಬ್ದಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಅಡು ಭಾಷೆಯ 'ಭಾಷಿಸ' 'ಕ
 'ರುಕ್ಮಿಸದೆ' 'ಮಲಕು' 'ಕಲಕು' ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ

ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ರುಕ್ಮಣ್ಣ, ರುಕ್ಮಪಂಡಿತ, ರುಕ್ಮಣ್ಣಾ :
 ರುಕ್ಮಣ ಪಂಡಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಗೋ
 ಯತಿಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದಿದ್ದರಷ್ಟೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಸ
 ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದು 'ರುಚಿರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪು
 ರುಕ್ಮಾಂಗದರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರು. ದತ್ತೋಪಂತ, ಮಾಲೋ
 ಗೋವಿಂದ ಹಾಗೂ ರಾಯಾಜಿಪಂತ. ಇವರಲ್ಲಿ ರಾಯಾಜಿಪಂತನು
 ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಯುತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವನು.
 ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ
 'ರಾಜೀವಾನಂದ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ರುಕ್ಮಜ ದಾಸ ಕಿಂಕರ'
 ಹೆಸರೂ ಈತನದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ರುಕ್ಮಾಂಗದರ ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ,
 ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಉಪಲಬ್ಧ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಈ ರಾಜೀವಾನ
 ಬರೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈತ 'ಶಕಿ ೧೬೧೫ ಶ್ರೀ ಮುಖಿ ವರ್ಷ ವೈಶಾಖ
 ಪೌರ್ಣಮೆಯ ಗುರುವಾರದಂದು' ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಜ್ಞಾನೇ
 ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಜಾಪುರದ ಶ್ರೀ ಭೀಮಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಈ
 ದೊರೆತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯ ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದು. ತನ್ನ ಹೆ.
 'ವಿಠಲಸೂನು ರಾಯಾಜಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಜಾಲಗಿರಿ ಲಿಖಿತಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ

ರುಕ್ಮಾಂಗದರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗನಿದ್ದನು. ಆತನ ಹೆಸರು ಕೃಷ್ಣಾ
 ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಂಡಿತರ
 ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ರುಕ್ಮಾಂಗದರು ಮಹಿಪತಿರಾಯ
 ೫೦-೬೦ ವರುಷ ಹಿರಿಯರು. ಅವರ ಗುರುವಂಶ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಕ್ತಿ-- ಪರಾಶರ-- ವ್ಯಾಸ-- ಶುಕ-- ಗೌಡಪಾದಾಚಾರ್ಯ-- ಆದಿಶಂ

55u

ಶ್ರೀನಾನಂದ-- ವಾಸುದೇವಾನಂದ-- ರಾಘವಾನಂದ--
ಶಿರಾನಂದ-- ರುಚಿರಾನಂದ (ರುಕ್ಮಾಂಗದ)-- ರಾಜೇಶ್ವರಾನಂದ ಇತ್ಯಾದಿ.

೨.೨. ಸಿಂದಗಿಯ ಅಯ್ಯನವರು:

ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಗಿಯು ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅತ್ತೀನ
ನಾಸದ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ ದ್ವಿತೀಯಾದಂದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿಂದಗಿಯ
ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಿಂದಗಿಯ ಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಧಕೊಡವಷ್ಟು ನೀರ
ನಂಬುವ ಮಣ್ಣಿನ ಚಿಕ್ಕ ಬಿಂದಗಿಯನ್ನು ಅಂದೆಯೇ ಕುಂಬಾರನ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ನೂರಾರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನೀರನ್ನು
ದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೂ ಅದು ತುಂಬುವದಿಲ್ಲ! ಪವಾಡಗಳನ್ನು ನಂಬದ
ಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಂಬುವದ
ಕೈವಾದರೂ ಪ್ರತಿವರುಷ ಘಟನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಿಂದಗಿಯ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಬಿಂದಗಿಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯಿಂದಲೆ
ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂಪ
ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು, ನಾಥ-ಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ತಾಗೂ ಇಂದಿನವರೆಗೂ
ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ್ದಾಗಿದೆ. ಜೊತೆ
ಸಂಧ್ಯೆಯುಗದಲ್ಲಿನ ಪರಕೀಯರ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಹಿಂದು ಧರ್ಮ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ
ಶಿಖರವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು, ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ
ಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠವು ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸವೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬೆಳೆದು ಬಂ
ಗಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ
ಭ್ರಮಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ
ಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಇತ್ತು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಗಳಿಂ
ತ್ತರಿಸಿದ ಹಿಂದುಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತೀರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬರುವಾಗ
ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಪಾರಾಯಣ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ
ನುಭವಾಮೃತ ಹಾಗೂ ಮುಕುಂದರಾಜನ ವಿವೇಕ ಸಿಂಧು ಮತ್ತು ಪರಮಾಮೃ
ತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ತಂದಿದ್ದರು. ತೀರ ದಕ್ಷಿಣದ ಮದ್ರಾಸದ ಹತ್ತಿರ 'ವಿವೇಕ ಸಿಂಧು' ವಿ
ಳಿನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ದೊರೆತದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. //೧೮/
ಬುಂದೆ ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರಂಜಾದ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ
ನಾಗಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಿದರು. ಅವರ ಪಾರಾಯಣ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಇವೆ

ಆಗಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ ಖಿಲ್ಜಿಯ ದಾಳಿಯ ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಶೇಷತಃ ದೇವಗಿರಿಯ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲಿನವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾ ಸರಂಜಾಮುಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ಕೆಲವರು ಕಾವೇರಿ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ಜನಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯೂ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಮರಾಠಿಯ ಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧಕ ಶ್ರೀ ರಾ.ಚಿಂ.ಠೇರೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾದ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಪಂಥದ ಶಿಷ್ಯ ಪರ ಹೀಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ-- ಸೋಪಾನದೇವ-- ಮುಚಕುಂದ-- ಅವ್ಯಕ್ತನ ಜನಾರ್ಥನ-- ಅಲಕ್ಷ್ಮನಾಥ-- ಅಚಿಂತ್ಯನಾಥ-- ತ್ರ್ಯಂಬಕನಾಥ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ತ್ರ್ಯಂಬಕನಾಥನ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮುಕುಂದರಾಜ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೋನೇರಿನಾಥ. ಈ ಕೋನೇರಿನಾಥನ ಲಿಂಗನಾಥನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಂದಿ-ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. 'ಅಮೃತಸಾರ' ಎಂಬ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥವು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ೧೬೪೬ರಲ್ಲಿ ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದನು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೧೯//

ಇಂಥದೇ ಒಂದು ಶಾಖೆ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಿಂದಗಿಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾನದೇವ ಅಚಿಂತ್ಯನಾಥನವರೆಗೆ ಅದೇ ಪರಂಪರೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಚಿಂತ್ಯನಾಥನ ಅನಂತರ ; ತೀರದಲ್ಲಿ ತ್ರ್ಯಂಬಕನಾಥ ಹಾಗೂ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕೋನೇರಿನಾಥನಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಥ-- ಭಿಕ್ಷು ಕನಾಥ-- ರಾಮನಾಥನಿಂದ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲ ಪುರುಷ ರಾಮನಾಥ ಬಂದುದೂ ಶಿವಕಂಚಿಯಿಂದ. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಹೆಸರನ್ನು ಬಹುಶಃ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಥೆಯು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ

ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಶ್ಯಾಳ (ಮಹಾಶಿವಾಲಯ) ಹಾಗೂ ಭೃಗು ಗ್ರಾಮಗಳ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಗುರಪ್ಪ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಸಿದ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಆತನ ಹೆಸರು ಬಹುಶಃ ಎಂದೂ ಶಿವಕಂಚಿಯಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿಯೂ ;

ಶಿಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ಗುರಪ್ಪ ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಂದ ಗುರೂಪದೇಶ
ಯು ಬಯಸಿದ. ಆಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಗುರಪ್ಪನಿಗೆ 'ರಾಮತಾರಕ' ಮಂತ್ರವನ್ನು
ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುರಪ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹೆಸರು ಬಸವೇಶ್ವರ, ಆದರೆ ಉಪದೇಶ
ತಾರಕ ಮಂತ್ರ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು
ನಾಥನೆಂದೂ ತಾನು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದವನೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ||೨೦||

ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿರುದ್ಧ
ನಾಯವೆದ್ದಿರಬೇಕು. ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟನಾದ ರಾಮನಾಥನು ಸಿಂದಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ವಲಸೆ
ಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ತನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಆಸ್ಪದ
ಕೊಡಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಈ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬಹುದು.

ಗುರಪ್ಪನು ರಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶದೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ
ನಾದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು
ಸಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಅದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ
ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು. ಆತ ಬಿಂದಗಿಯ ಪೂಜೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು.
ವಲು ಅದು ಮಾರ್ಗಾರ್ಥವಾದ್ಯ ತೃತೀಯಾದಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ
ದಿನ ಅದು ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅತ್ತೀಸ ವದ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಾದಂದು
ಕೇರತೊಡಗಿತು. ಈ ಬಂದಿಗೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಿಂದ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದ ಕಥೆ ಬೇರೆ

ಭೃಂಗವಳ್ಳಿ- ಮಾಲ್ವಾಳದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಗುರಪ್ಪನ ಯೋಗಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ
ವರುಷದ ಅವನ ಬಿಂದಗಿಯ ಪೂಜೆಯು ಸುತ್ತಲಿನ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತ್ತು. ಜನ
ಕೋಪತಂಡವಾಗಿ ಗುರಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ
ಸಿಂಧಿಯಕುಲಕರ್ಣಿ ಸಂಕಣ್ಣನೂ ಒಬ್ಬ. ಶಂಕರ -ಸಂಕಣ್ಣನ ಜೊತೆಗೆ
ಮಣ್ಣನೆಂಬ ಅವನ ಮಿತ್ರನೂ ಗುರಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಉಭಯತರೂ
ಒಂದು ದಿನ ಗುರುವಿನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಯಸಿದಾಗ, ಗುರಪ್ಪನು ಕಾಲ
ದೊಡ್ಡವಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ನಾನೇ ಕರೆದು ಉಪದೇಶ -ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು
ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಗುರಪ್ಪ ತನ್ನ ಅವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಮೃಗಿಯಾಗಿ ಬರಲು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಭೀಮಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ
ನಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯನ ದಾರಿ ಕಾಯ್ದು. ಕೊನೆಗೆ ತಾನೊಬ್ಬನಾದರೂ ಗುರುಗಳನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಣ್ಣ ಒಬ್ಬನೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಸಂಕಣ್ಣನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಕಂಡ

ಗುರಪ್ಪ ಭೀಮಣ್ಣನ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ 'ಆಯ್ತು, ನೀನೇ ಭೀಮ, ನೀನೇ ಶಂಕರ' ಎಂದು ಸಂಕಣ್ಣನೊಬ್ಬನಿಗೇ ದೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರಿ ಕರೆದನು. ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದ ಬಂದಗಿ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಹೇಳಿ, ಗುರಪ್ಪ ಇಹಲೋಕ ಯಾತ್ರೆ ಪೂರೈಸಿ

ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವಾದದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦ರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೨೨-೨೩ ವರುಷವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಮರಳಿ ಗ್ರಾಮದ ವೆಂಕಪ್ಪನವರ ಮಗಳು ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯವ ಜೀ ಕಿರಿಯವ ಶಿವರಾಮ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಕ್ತರು ಸಂತರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೂ ಮಹಿಮೆಯರಾಯರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದಿತೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲರ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀ-ಶೂದ್ರರಿಗೂ ಅವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿದ್ದಿ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗಿಯನ್ನು ಒ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ನಡೆದ ಒಂದು ಫ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೧೦ ರಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ತ್ಯ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಆಗ ಊರಿನ ಅಂತ್ಯಜರೆಲ್ಲರೂ ಬ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಿದ್ಧಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಅವರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಂತ್ಯಜ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಅವರ ಮನವಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವರುಷ ಇದ್ದು ತಿರುಗಿ ಸಿದ್ಧಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಊರ ಹೊಲೆಯರು ಕು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅವರ ಮಠವು ಒ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಗೋರಕ್ಷನಾಥನ ಪ್ರಾ ದರ್ಶನವಾಯಿತೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕೂಡ ಆ ಭಕ್ತರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಜನ ಅವರಿಗೆ ದಾನ-ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀ

ಯಲ್ಲೇಖಿಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸೂರಣಗಿಯ ಹೊಲಗಳು ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿತದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೆ.

ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಹಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮದ ಅವರ ಹೆಸರು 'ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ' ಎಂದು ಇದೆ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠದ ಗದ್ದುರುಗಳು ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಡ್ಡಪಲ್ಲಕ್ಕುಂತ್ಯವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನಂತರದ ಯಾರೂ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಸರಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

'ಶಕೆ ೧೬೪೪ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೨) ಶುಭಕೃತು ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ಥಿಯೋದಶಿ - ಶನಿವಾರದಂದು ಉತ್ತರಾಷಾಢಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಸಂನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಶಕೆ ೧೬೪೬ರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮ ಸಿದ್ಧಿವಿಯೋಗವಾಯಿತು. ಶಕೆ ೧೬೫೩ರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಸಮಾಧಿ ಸಿದ್ಧಿವೆಶಿಸಿ ಅಶ್ವಿನ ವದ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಾದಂದು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.//೨೧// ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹಿರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗೆ, ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಆಳುವ ಅರಸರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಂಶಾಸನವನ್ನು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿತ್ತು. ಮೊಗಲರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಠಕ್ಕೆ ಮೊಗಲರಿಂದ ಅನುಮತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸನದು ಅಜೀಜುದ್ದೀನ ಅಲಂಗೀರನಿಂದ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೪-೧೭೫೯) ದಿನಾಂಕ ೨೫-೭-೧೭೫೨ ರಂದು (ಜಿಲ್ಲಾದ ೧೭೫೨ರಲ್ಲಿ ಶಕ ೧೧೭೦) ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕನ ಮಠದ ಕುರಿತು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಇದ್ದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.//೨೨//

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಸ್ವಭಾವ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೋಗಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದ್ದರೂ, ಸಿದ್ಧಿಯ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದು ಜ್ಞಾನ ಹಾಸ್ಯಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯು ಹೇಳಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ನಡೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಮತ ಪಂಥಗಳ ಜನರ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಅಸ್ಮಶ್ಯರ ಕುರಿತ

ಆದರ, ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಅವರ ಹಿರಿಮೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಶಂಕರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿವರಾಮ ಪಂತರು ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಪಲವಾರು ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯಗಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಯಗಳು ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿವೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು, 'ಶಾಶಂಕರ' 'ಸಹಜಾನಂದ' ಹಾಗೂ 'ದತ್ತಮಹೇಶ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳಿಂದ ಸನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ದ್ವರಾದ್ವರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಲಭಿಸಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಗುರುಗಳ ಕುರಿತು ಆಪಾರ ಆದರ. ಸದ್ಗುರುನಾಥನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹವಾದುದನ್ನು ತ್ತ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ,

'ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಿ ಉದ್ಧಾರಾಗುವೆ|

ನಾನಿನ್ನುದ್ಧಾರಾಗುವೆ ದೇಹಾತೀತನಾಗಿ ಚರಣ. ಕಮಲಕೈರಾಗುವೆ||

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ತೀತನಾಗಿ ಅವರ ಚರಣಕಮಲಕೈರಾಗುವುದೊಂದೇ ದಾರಿ -ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ರೀತಿ,

'ನೆತ್ತಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕರವನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಜವೆ ನೀನೆಂದಾ|

ಅಂತರಂಗವ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಭವಭಯ ಬಿಡಿಸಿದಾ||

ಇದುವೇ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಗಳು ತಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ತಾರಕ ಮಂತ್ರವನ್ನು, ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತ್ತಾರೆ.

ಹಾತೀತರಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಆ ರುವಿಗೆ ಬೆಳಗಿದ ಆರತಿಯೂ ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ.

ಆರತಿಗಾರತಿ ಬೆಳಗಿತು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ|

ಋಷಾಗುರುವಿಗೆ||

ಶರವೂ ಮರವೂ ಯರಡಾದರುವಿಗೆ|

ಕೆಳಗುವ ತಾನೇವೆ||

ಶರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದಾಗ,

ಋಷ ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಗಳು ಕಲಿತು|

ನೀಟಿ ಶಶಿಕರಣ||

ಋಷಾತೇಜ ರ್ಷಾಕಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿತು ಅಡಗಿತು ಗಗನಾ||

ಸ್ವ ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೋಟಿ ಶಶಿಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಆ ಕಾಶೇಜವು ಗಗನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆಡರಿತಂತೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ.

ಯತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶವೆ!

ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನ ನಿಶಬ್ಧ ಮೂಲಕ ಬೆಳಗುವ ತಾನೆವೆ! |

ಮು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ನುಭವ ಸವಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಭೂತ ಬಡಿದಿತು, ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸುವರಾರಮ್ಮ |

ಸೈ-ಸೈ ಸದ್ಗುರುವಿನ ದಯದಿಂದೆಲ್ಲ ಮೈ-ಮರೆತೆನೆ! |

ದಲಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾನುಭವದ ವಿವರಣೆ ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಯೋಗ ಹಾಗು ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಸ್ವಾನುಭವದ ವಿವರಣೆಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಕೃತಿಗಳು ಮಾರ್ಗದಿತ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು. ಉಭವದ ಜೊತೆಗೆ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ 'ರೂಪವಾದ ಕೃತಿಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರ 'ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ಷಟ್ಪದಿ' ಹಾಗು 'ರಾಮಚಂದ್ರ ಅನುಸಂಧಾನ' ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀ ಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಿಡಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಭಾಷೆ ಸುಲಭ, ಯಾಗಿದೆ.

'ಶಿವಸುಖಿದಾರಿಯ ನೋಡಂಕಾ |

ಆದು ಕೂದಲಯಳಿಕಿಂತ ಬಹು ಸಂಕಾ |

ಮತ್ತು

ಜೀವನ ಕಳೆಗಳು ಮುಳುಗುವ ತನಕಾ

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನು ತಾನಲ್ಲಾ'

ದಲಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವರು 'ಶಂಕರ' 'ಗುರುಶಂಕರ' ಎಂಬ ಕಿತಗಳಿಂದ ಪದ, ಪದ್ಯಗಳನ್ನು, ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಹೀಗಿದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರ-- ಪ್ಪಯ್ಯ-- ಜಗನ್ನಾಥ-- ಅಪ್ಪಯ್ಯ-- ಸದಾಶಿವ-- ಅಪ್ಪಯ್ಯ-- ಪ್ಪಯ್ಯ-- ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ-- ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ (ಇಂದಿನ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು).

೩.೨.೪ ಅಗರಖೇಡದ ಆದ್ಯರು

ಅಗರಖೇಡದ ಆದ್ಯರೆಂದು, ಜಹಗೀರದಾರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರೇಮಣ್ಣೂರಿನವರಾದ ಆದ್ಯರ ಮನೆತನವು ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರುಷಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಆದ್ಯರ ಮನೆತನಕ್ಕಿದೆ. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಮಹಿಷ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಆದ್ಯರ ಕಿರುಪರಿಚಯದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ

ಕುಂಭಕೋಣಂ ಚನಿವಾಲ ನಾಯಕರ ಮನೆತನದ ಶೇಷಾದ್ರಿಗಳು ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಣ್ಣೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೩ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಮಾಧ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಉತ್ತರಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ತೀರ್ಥರ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವರ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಜೀ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ಕೇಶವಾಚಾರ್ಯ ತಂದೆಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಪಡೆದವರು. ಕೇಶವಾಚಾರ್ಯ ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು. ಅವರ ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೇಶವಾಚಾರ್ಯರು. ಈ ವಿಜಯನಗರದ ಪತನವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲೂ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೇಶವಾಚಾರ್ಯರ ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಸ್ವೈಯ - ಧೈಯಗಳನ್ನು ಒದ

ಇಮ್ಮಡಿ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೬೦೦ ರಿಂದ ರವರೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ//೨೩//ಇವರುತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ ರಚಿಸಿದ ಇವರ ಕನ್ನಡ ಟಿಪ್ಪಣಿ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ ರಚಿತವಾದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಎಂಬುದು ಇದರ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ.

ಇಮ್ಮಡಿ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲರು, ಸಚಿವರು ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ರವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅಚಾರ್ಯರು ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜರುಗಳಿಗೆ, ನಾಯಕರ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದುಗಳ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಣಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದು ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳ ಸಂಘಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಂವತ್ಸರತೆಯೂ ಇತ್ತು. ಆಂತರಿಕ ಮತಭೇದಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಕುವ

ಲ್ಲ. ಅಂಥ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜಾಚಾರ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಬಹುವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು. ತಾವು ಸ್ವತಃ ಸ್ವಮತದ ಪ್ರತಿಪಾದರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಮತ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಸ್ವತಃ ಅಂದಿನ ಆಳರಸರಲ್ಲಿಯೂ - ಪರ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ತಲೆಮಾರಿನ ಆದ್ಯರ ಮನೆತನವು ಕೇವಲ ಮತ ಧರ್ಮಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು ಸವಾಗಿದೆ. ಇವರಿಂದ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಮಕ್ಕಳು - ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ ಚಾರ್ಯರು, ಮುಮ್ಮಡಿ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ವೈಷ್ಣವಾನಾಚಾರ್ಯರು ಪೇಶ್ವಾಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಕೀರ್ತಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. // ೨೪ //

ದ್ವೈತ - ಅದ್ವೈತದ ಸಾಮರಸ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಏ ಘಟನೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಮ್ಮಡಿ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಮತ-ಪಂಥದವರನ್ನು ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರಾಠಾ ಸರದಾರರ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಇವರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಏ ತಮ್ಮ ಪರಗಣೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇತರ ಪಂಥದವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮತೀಯರಿಗೂ ಇವರು ಪ್ರಿಯರೂ ಪೂಜ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ವಿದ್ವತ್ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶದಪಡಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ಮೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನ ರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ವಾದ ವೈಖರಿಗೆ ಮನ ಸೋತು ಅನೇಕ ರ್ತ ಪಂಡಿತರು ಇವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದ್ವೈತ ದೀಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಂತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರು ಅಂಥವರನ್ನು ತಡೆದು 'ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಡುವ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಮತದ ಿಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದು ತಪ್ಪು! ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷದ ದಾರಿಯನ್ನು ಿವದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಹಿರಿಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಡಿಸಿಲ್ಲ. ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಿ ಸಂದೇಹಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. // ೨೫ //

ಇಂಥ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಕಾಲದ ರಲ್ಲಿಯ ಮತ ಭೇದಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪಂಚ್ಯದಲ್ಲಿ 'ದ್ವೈತ - ಅದ್ವೈತ ಎಂ
ಹೊಡದಾಡದಿರೋ ಪ್ರಾಣಿ ಚೇತಿಸಿ ಬ್ಯಾರಿಹ ವಸ್ತು ಕಾಣಿ | ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ ಒಂ
ಸಲ ಮಣ್ಣೂರಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಆದರಾತಿಥ್ಯಗಳನ್ನು ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯ
ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ
ಮನಸಾರೆ ಮೆಚ್ಚಿದರು. 'ಮಹ್ಮದೀಯರ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿಧರ್ಮಿಯರ (ಹಿಂದ
ಅಲ್ಲದ) ಆಕ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದ ಮತಾಂತರಗಳನ್ನು ತಡೆಯೇ
ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.' ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರ
ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮತದ ಕೆಲ
ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಚೊತೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯ
ಪರಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ಮತದವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ, ಅವರ
ಬಹುಜನರು ಬೇರೆ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ
ಅನ್ಯಧರ್ಮದವರಲ್ಲದೆ, ಶಾಕ್ತರು, ಚಾರ್ವಾಕರು ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಬಲರಾಗು
ಭೇತಿಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಮತದಿಂದ ಬೇರೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ
ಮಾಡುವವರೆಗೆ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರೇ ಅದ್ವೈತ ಮತದವರಿಗೂ ಕೂ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು.

ಒಂದು ಮತದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಇನ್ನೊಂದು ಮತದ ವಿದ್ವಾಂಸನೊಬ್ಬನನ.
ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ
ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕುರಿತು ಕಾಲಯುಕ್ತ
ಸಂವತ್ಸರದ ನಿಜ ಶ್ರಾವಣ ಬಹುಳ ೯ ಸ್ಥಿರವಾರದಂದು ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಮತದಿಂದ
ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ, ಹಲಸಂಗಿ, ಇಂಡಿ, ತಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಆಲಮೇಲ ಭಾಗದ ಅದ್ವೈತಿಗಳ
ಆದ್ಯ ವರದರಾಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆ ಭಾಗದ ಮತಪತಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲ
ನಾಯಸವನ್ನು ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ. //೨೬//

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ ಕುರಿತು ಗೋಪಾಲದಾಸರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
ಕಿತ್ತಿಸುತ್ತ 'ಭುವನ ದೊಳಗೆಣೆಗಾಣೆ ನಿಮಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ 'ಕರುಣೆ ಗೋಪಾ
ಲನನ್ನ ದಾಸೋತ್ತಮನೆ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. //೨೭//

ಹೀಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸಮಕಾಲೀನ ಆದ್ಯರ ಮನೆತನವು ಸಾಮಾಜಿಕ
ನಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿತ್ತು.

೨.೨.೫ ಗಲಗಲಿಯ ಅವನವರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಗಬಾಯಿ

ಆದ್ಯರ ಮನೆತನದಂತೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆತನ ಗಲಗಲಿ ಆಚಾರ್ಯರದು. ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮನೆತನವು ಇತಿಹಾಸವೂ ಇದೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಗಜ ಪಂಡಿತರಾದರೂ ಪಾಠಶಾಲೆ ಪಂಡಿತರು. ಕರ್ಮಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನವಾದ ಮಾಧ್ವ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ತಿರುಳನ್ನು, ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಅವರ ಮನುಷ್ಯ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಶ್ರೀಪತಿರಾಯ ಹಾಗೂ ನರಸಿಂಗರಾಯ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ವಿಜಾಪುರದ ಎರಡನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹ (೧೫೫೬-೧೫೭೦) ಸರದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಲ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಂದು ಬೆಳಗಾವಿ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭೆಯ ದಂಡೆಯ ಯಕ್ಕುಂಡಿ ಗ್ರಾಮ ಭಾಗವತ ಖ್ಯಾತಿಯ ಯಾದವಾರ್ಯರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯಾದವಾರ್ಯರನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಯಾದವಾರ್ಯ ಅವರನ್ನು ಅಂದಿನ ಮಾಧ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಉತ್ತರಾದಿ ಮತಾಧೀಶರಾದ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ ಶ್ರೀಗಳವರ ಹತ್ತಿರ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಗಳವರಿಂದ ಮುದ್ರಾಧ್ಯಾ-ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಗಳು ದೊರೆತವು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕೃಷ್ಣೆಯ ತೀರದ ಗೇಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಸಾಧನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಗೇಮನೆತನ. ಶ್ರೀಪತಿಯ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಅವರ ಮುದ್ದಲಾರ್ಯರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ- ತರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಪಂಡಿತರು, ಮುದ್ದಲಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ 'ಗಲಗಲಿ ಅವ್ವ' ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು.

ಭಕ್ತಿಪರವಾದ ಗೀತ ಪದ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮೇಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಮರರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಗಲಗಲಿ ಅವನವರು. ಅವರಿಗೆ ತರ್ಕ-ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಂದ ದಂತಕಥೆಗಳಿವೆ. ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಒಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಅವನವರಿಗೆ ಆರು ಜನ ಪುತ್ರರಾದರೂ ಪಂಡಿತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ಪುತ್ರನು ಪೇಶ್ವಾಯಿ ದರಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇಶದ ಕಾಶಿಯಿಂದ

ಪಂಡಿತರೊಡನೆ ಈ ಆರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬನಾನಖಾನಾದಲ್ಲಿ ಅವನವರು ಕುಳಿತು ಮಕ್ಕಳ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿ; ವಾದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ ಮಕ್ಕಳು ತಡವರಿಸಿ ಅವನವರು ಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದರು. ಅನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದ ಪೇಶ್ವಾಯಿಯು ಅವನವರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ; ಹೊರಡಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅದು ಸಂಸ್ಥಾ; ವಿಲಿನೀಕರಣವಾಗುವವರೆಗೂ ಗಲಗಲಿ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ||೨೯||ಅ; ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ - ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜರೂ ಆ ಭೂಮಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದ್ದರು. ಅವನವರು ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡು, ಶೃತಾರತಮ್ಯ, ಮೋರೆಗೆ ನೀರು ತರುವ ಹಾಡು ಮೂಲಕವಾದ ಆಭ್ಯಾತ್ಮ ಪರವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅಂಕಿತ 'ಶ್ರೀಶಿವೇಶ' ಎಂಜಾಗಿತ್ತು.

'ಅವನವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನವರಸಗಳೆಲ್ಲ ಹರಿದರೂ ಅವುಗಳು ಭಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟಗೊಂಡಿವೆ. ಉಪಮೆ, ಉತ್ಪೇಕ್ಷೆ, ಅಲಂಕಾರ, ವಕಿ ವ್ಯಾಜ್ಯೋಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಬೋಧಕವಾಗಿ ಹರಿ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತವೆ.' ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪಾಷಾ; ತಿಳಿಸುವ ಅವರ ಸರಳ-ಸರಸ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸುಂದರ ಪದ್ಧತಿಯ ಮಾದರಿ.

ಭಾವಜ್ಞರ ಸಂಗ ಶಾವೀಗೆ ಉಂಡಂತೆ ಭಾವವರಿಯದಾ ಪಾಮರರ |
ಭಾವವರಿಯದಾ ಪಾಮರರ ಸಹವಾಸ ಬೇವಿನ ಹಾಲು ಕುಡಿದಂತೆ | |

ಅವನವರ ಶಿಷ್ಯ, ಪ್ರಯಾಗಬಾಯಿ ಗುರುನಿಗಿಂತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ; ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಧ್ವ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಬೋಧನ ಪ್ರಧಾನವಾದ 'ಶೃತಾರತಮ್ಯ' ಮುಂತಾದ ಅವನವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಇವರ ರಚನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ಅವನವರ ಜೊತೆಗಿದ್ದು ಅವರು ಆಗಾಗ ಹೇಳುವ ಹ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ತಾನೂ ಹಾಡುವುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವ. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಭಾಗವತ ತೃತೀಯ ಸ್ಕಂದವನ್ನು ಕನ್ನ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಅದರ ಅಂತಿಮಂತೆ ಪ್ರಯಾಗವ್ವ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕ ಭಾಗವತ ಅಧರಲ್ಲೂ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೃತೀಯ ಸ್ಕಂದವನ್ನು ಸರಳ ಕನ್ನ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದರು.

'ತೃತೀಯ ಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ರತಿಯಿಟ್ಟು ಮನವಲ್ಲೆ |

ಯತಿ ಮುನಿರಾಯಗೊಂದಿಸುವೆ ಅತಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೆ | |

ರುಕ್ಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಾಣಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಿದ್ದರೂ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯ
ನ್ನ ಸರಸ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಮ ದೇವಹೂತಿಯರ ವಿವಾ
ದನಂತರದ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ, ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸುಮಧ್ಯ
ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ಬಂದ ಸ್ವಯಂಭು ಮನ ಮಂದಿರದೊಳಗಿದ್ದ ಭಂಡುಳ್ಳಮುಷಿಯ

ನೋಡಿದ

ವಂದಿಸಿ ಚರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ದೇವಹೂತಿ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ

ಮಾಡಿದನ

ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭೋಜನ ಸಂಭ್ರಮ ಭಕ್ತ, ಭೋಜ್ಯಗಳ ಬಣ್ಣನೆಯ
ಗೋಡಬೇಕು.

'ಸಂಡಿಗೆ ಹಪ್ಪಳ ಮಂಡಿಗೆ ಗುಳ್ಳೋರಿಗೆ ದಿಂಡ ಸೂರಣೆ ಬಡಿಸುವರು|

ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ ಶಾಖಸಂಡಿಗೆ ಹುಳಿಶಾಖ ಗಂಡಸರು ಭೂಮ ಬಡಿಸಿದರು||

ಈ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಉರುಟಣೆ, ಭೋ
ಷಾಡು, ಹಸೆಕರೆದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ ಇದೆ.

ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯ ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆ
ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬರೆದರಂತೆ.

'ಕಾಶಿಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಾದ ಭಾಗಮ್ಮನು ಕಟ್ಟಿದ ಪದ್ಯವನು|

ಭೂಸುರರೆಲ್ಲರು ಉದಾಸೀನಮಾಡದೆ ಲೇಸಾಗಿ ತಿದ್ದುವದು|

ಎಂದು ವಿನೀತರಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಭಾಗಮ್ಮ ಎ
ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ಪಾಂಡುರಂಗ' ಅಂಕಿತದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಕ್ತಿ
ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಉಭಯ ಕವಯಿತ್ರಿ
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕರ್ಮಠ ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿ
ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಇಂತು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬಾಳಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿ
ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಮತಬೇಧಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಹಿಂದು ಧ
-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಲು -ಬೆಳೆಸಲು ಹೇಗಾಗಾಡಿದರು. ಈಗ ಮಹಿಪತಿರಾ
ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾ
ದಿನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಎ. ಕೆ. ಶ್ಯಾಂ: ಗೃಹಸಾಧನ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು: ಪುಟ ೧೧
 ೨. ರಮನೆಯ ಅವರಣದಲ್ಲಿ ದೃ ನರಸಿಂಹ ದತ್ತ ಮಂದಿರದ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಇಸಾಂ-ರಚಿಸ್ತರದಲ್ಲಿ
 ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳು: ಪಾಪದಿ ಬಸ್ ನಿಗಮ ಮತ್ತು ಅಮೀನುದ್ದೀನ ಅಲ್ಲಿನಾಹಿ ಹೋಬ್ಬರ-ಶಾಖಾರಾಜ ಬನಾ.
 ಪಾಪದಾರ-ಆಳುತಾಲು ಮತ್ತು ದಸಾಯೇರು ಖತೀಬ ಮತ್ತು ಸಯ್ಯದ ಶಹಾಬುದ್ದೀನ ಎಕ್ಸ್-೦, ಗುಂಕೆ-೧೮,
 ೨ -೦, ಪೈಪೆ - ೨೫

ವಿಚಾರ್ ಉಚ್ಚಾರ್: ಸೂಫೀಜ್ ಆಫ್ ಬೆನಾಪುರ ಪುಟ ೧೧೦-೧೧೧ (೧೯೭೮)

೩. ಎ. ಎ. ಜೋಶಿ: ಪೋಲ್ವಾರ ಅಧಿನಿಯಮ ಗ್ರಂಥ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್) ಪುಟ ೧೯೩

೪. ಅ. ದಿವಾಣಿ: ಪ್ರಸಾದ ಯೋಗ ಪುಟ

ರಾ. ಸ್ವಾ. ಪಂಚಮುಖಿ: ಹರಿಹಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಪೋದ್ಯಾತ XXXVIII (೧೯೫೦)

೫. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಪುಟ ೨೭೭-೨೭೮ (೧೯೭೧)

ಪಂಡಿತ ಅಪ್ಪಣ್ಣ: ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪುಟ ೯೯ ಸಂಪುಟ III ಸಂ. ೯

ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ: ಅಧ್ಯಾಯ ೧೩ ಓ.ವಿ ೧೦೪.

ವಿಚಾರ್ ಉಚ್ಚಾರ್: ಸೂಫೀಜ್ ಆಫ್ ಬೆನಾಪುರ ಪುಟ ೧೦೯.

ಕಾಪುರದ ಸೂಫಿ ಸಂಪದ ಚರಿತ್ರೆ 'ಪಾಪಿಫತ್ ಆಫ್-ಇ-ಮದಾ' ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂಕಲನವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೮೪-೮೫ ರ
 ೨೦ ಹರಸನಾದಿರ ಅವರ ಮೊಮ್ಮಗನ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೯೬-೯೭ ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ
 (ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಯು ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಸಾಲಾರಜಂಗ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೆ ಎಂಜೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ)

.. ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ - ಅಧ್ಯಾಯ ೧೨ ಓ.ವಿ ೮೬ ಹಾಗೂ ೯೩

.. ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ: ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ಓ.ವಿ ೩೬/೩೭

.. ನಾ.ಬ.ಜೋಶಿ: ಸಂಶೋಧನ ಮಂಜರಿ (ಮರಾಠಿ) ಪುಟ ೧೧೧.

.. ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ: ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ಓ.ವಿ ೯೨ ರಿಂದ ೧೦೪

.. ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ: ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ಓ.ವಿ ೯೧, ೯೨

.. ಅದೇ : ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ಓ.ವಿ ೮೨, ೮೩

.. ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು: ಪುಟ ೩ ಕೀರ್ತನೆ - ೪

೧. ನಾ.ಬ.ಜೋಶಿ: ಸಂಶೋಧನ ಮಂಜರಿ ಪುಟ ೯೯

೨. ರಾ.ಚಿಂ ಠೇಲೆ - ಗುರು ಗೋರಕ್ಷನಾಥ ಪುಟ ೧೫೫

೩. ಸಂದಗಿ ಮಠದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ 'ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪುಟ ೨೪ರಲ್ಲಿ ಬರುವ
 ಉಪಯುಕ್ತ ವಿವರಣೆಗಳ ೧೨ ನುಡಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಪದ ಹಾಗೂ ಪುಟ ೨೯ ರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಅಂಕಿತದ ೫
 ಡಿಗ್ರಿಗಳ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

೪. ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ: ಪುಟ ೫೪ ಹಾಗೂ ೬೭

೫. ಸಂದಿಗ್ಧ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅವತರಣಿಕೆಯನ್ನು -ಮೂಲ ಪರ್ಫೊಮನ್ಸದೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೪೩ ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಓದದ
 ೨೦೦ ವಿಜಾಪುರ ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಮಾಲುಗಳು "... .. Accordingly to the
 ant made by former Officers, a piece of follow land in the Suburbs of Sindgi Village
 assigned to and continues to be assigned in the name of Sankhappayya Son of
 rankhappayya Mahapurush of the Hindu Community of Brahmin mendicants etc.,"

೬. ಅದ್ಧ ಅನಂತಪಾಂಡಿತ್ಯರು (ಸಂ): ಅದ್ಧ ವಂಶಪದ್ಧಿಯ ಪುಟ ೫೬

೭. ಅದೇ ಪುಟ ೫೯

೮. ಅದೇ ಪುಟ ೮೩

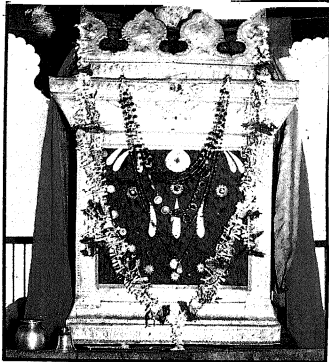
೯. ಅದೇ ಪುಟ ೮೫ - ೮೬

೧೦. ಅದೇ ಪುಟ ೯೫

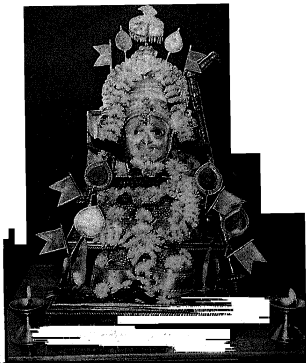
೧೧. ಭೀ. ಸ್ವಾ. ಕಮಲಾಪುರ: ಸ್ವಪ್ನಾ ಪುಟ ೨೦೩-೨೦೪ (೧೯೩೧)

೧೨. ಪಂಚನಿವಾಹಾರಾಚಾರ್ಯ ಗುಲಗರಿ(ಸಂ): ಮಾಧ್ವ ಪಾಠ್ಯದ ಕಡತಗಳು ಪು.೧೧೦೪

ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿಯ
ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ
ಅಲಂಕೃತ ವೃಂದಾವನ

ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸುವರ್ಣಮುಖ,
ಯೋಗದಂಡ ಹಾಗೂ ಪಾದುಕೆಗಳು
ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಪಾದುಕೆಗಳು

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು

೧ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು:

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು, ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಒಂದು ದಾಖಲೆ ಎಂಬಂತೆ ಬರೆದಿಡುವ ಪಾಠ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ 'ಇಹ'ದಕಿಂತ 'ಪರ'ದ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು, ಪರಲೋಕದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಆ ತನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಂಡ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟರು. ಹೀಗಾಗಿ ತಾವು ನಡೆದ ಜಗತ್ತು, ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರು, ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು ಬಳಗ, ತಾವು ಎಷ್ಟಿಯ ಪಾಡಿಗೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ, ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ ಇವುಗಳತ್ತ ಅವರ ಸ್ವೀಕಾರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಹೊರಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಭಗವಂತನೇ ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಗುರು, ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು-ಭಳಗ ಒಲ್ಲವೂ ಆದ. ಇದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಒಲಿದ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಿಷಯವಾದರೆ, 1-ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ವರಂತ್ಯತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಅನೇಕ ಉಜ್ವಲ ಪುಟಗಳು ಬರೆಯದೆ ಉಳಿದವು.

ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದಾದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಸೋಲು- ಗೆಲುವುಗಳ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ -ಕಾವ್ಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ -ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ನೆಲೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಬಾದಶಹನ ವರೆಗೂ ಪರಿತಚ್ಚಿರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಸಂಪರೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಆಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆರನೆಯ ಬಾದಶಹ ಮಹ್ಮದ ಆದಿಲಶಹನ (1೨೨೬-೧೬೫೬) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಒಂದು ನಂಬುಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ, ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ! ಬಹುಶಃ ಅವರು ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದು ದಾಳಿಗೆ ಇಳಿದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಯಾವೊಂದು ಯುದ್ಧದ ಸೋಲು ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಇತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲವೇನೋ? ಆದಿಲಶಾಹಿ ಆಸರ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಮರ ಹೆಸರುಗಳು ಕಂಡುಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಹೆಸರು ಕಾಣದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಇದುವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಬಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಹಿತ್ತಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಆದಿಲಶಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಡಿತರ ಪಾಮರರ-ವರೆಗೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯನಿಂದ - ಆಳುವ ಆರಸನವ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಪರಂಪರೆ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಮಾತ್ರ, ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಊರು, ಕುಲ, ಗೋ ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು-ಬಳಗ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಖಚಿತವ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ, ಯೋಗ-ಸಿದ್ಧಿಯ, ಅನುಭಾವದ ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರೇ ಹೊರತು, ತಮ್ಮ ಭೌತಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇರೆಗಳ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟರು. ಅವರ ಕುರಿತು ಕಿಂಚಿತ್ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವ ಕಾಲವಾದ ಅನಂತರ ಒಂದುನೂರು ವರುಷ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮರಿವ ತನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಕುರಿತು 'ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜ' ಅಂಕಿತದಿಂದ ೨೦ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಧ ೮೦ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದುವೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ದೊರೆಯ ಪ್ರಥಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆ ಎನ್ನಬೇಕು. 'ಕರುಣಿಸಯ್ಯ ದಯವಾರಿ ಮಹಾರಾಯಾ' ಎಂಬುದು ಆ ಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಸಾಲು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಐತಿಹಾಸ ಅಥವಾ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವ ಕೋನೇರಿರಾಯರ ಮಗನೆಂದು, ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೇ ಪೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮವ್ವ, ಗುರು ಭಾಸ್ಕರಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುಗಳ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಸಾರವಾ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಅತ್ತಿಗಿಯ ಹೆಸರು ತುಕ್ಕವ್ವ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಕರೆಯಲು, ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ, ತಿಳಿಯುತ್ತರ ಸದರೆ ಇದು ನಡೆದ ಕಾಲವಾಗಲಿ, ಅವರು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವ ಳಿಲ್ಲ. ೨೦ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವರ ಯೋಗ ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿ ಹಾಗ ಳು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಕಿರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೭೮೦-೯೦ರ ಮಧ್ಯ ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಅವ ಋನಿತನದ ವಂಶಾವಳಿಯಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ 'ರುಕ್ಕಜದಾಸ' ಎಂಬ ಕವಿ ಮರಾಠಿ ಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಧ್ಯಾಯ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಆತನೇ ರೆಯಲಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಬರೆದು ದೊರೆತಿಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ರಿತ್ರೆಯು ಓವಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ದೊರೆತ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೨೨೯ ವಿಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ೪೫೮ ಸಾಲುಗಳು. ಈ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಕೂಡ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆಗೂ - ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಗೂ ಇರುವ

ವೆಂದರೆ ಐಗಳ ವಿಪ್ರ ಕೋನೇರಿ ಪಂತ, ಆತನ ಮಗ ಮಹಿಪತಿಯ ಜನನ
 ಯಲ್ಲಿ, ಮಗ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಅಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮನ.
 ಲು ಖವಾಸಖಾನ ಎಂಬ ಸರದಾರನಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕ ವೃತ್ತಿ. ಈ
 ಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾಗಲೇ ಒಂದು ದಿನ ಬಾದಶಹನ ಭೆಟ್ಟಿ, ಬಾದಶಹನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ
 ಸದಲಿ 'ಕಾರಭಾರಿ' ಎಂಬ ಕೆಲಸ. 'ನಂಗಾಶಾಹ' ಎಂಬ ಫಕೀರನ ದರ್ಶನದಿಂದ
 ದಿನ ಇಹದ ಕುರಿತು ಮೋಹತ್ಯಾಗ. ಸಾರವಾಡದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ
 ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೂಲತಃ ಲೋಕಾಪುರದವರು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ.
 ಖಯ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಿಮ್ಮಾಬಾಯಿ, ಆದರೆ ತುಕ್ಕವ್ವ ಇಲ್ಲಿ 'ಬುಣ'
 | ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ
 ಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮರಾಠಿ ಕೃತಿಯು ಕೂಡ
 ಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ
 ಅವಳೀಕರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ದೊರೆಯುವ ಮೂರನೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.
 ೧೭೨೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಯ ಗೆಝಿಟಿಯರದಲ್ಲಿ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ
 ಸದಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಚ್ಛೇದ ಮೂಡಿದಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ
 ಏಕೆಗಾಗಿ ಹಾಗು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಜಿಲ್ಲಾ
 'ಯರ್'ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳು,
 ಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗು ಸ್ಥಳ ಮಹಾತ್ಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು
 ಸಿದ್ಧಿಸಿದರು. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ಯಾರಿಟಿಯರದಲ್ಲಿ ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮದ
 ಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಅಂದಿನ ಜನರಿಗೆ
 ಸುವಷ್ಟನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ಯಾರಿಟಿಯರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹೊಸ
 ವೆಂದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಔರಂಗಜೇಬನಲ್ಲಿ (೧೬೮೬-೧೭೦೭)
 ಇದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಕೊಲ್ಹಾರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು. ಅವರ ಪಾರ್ಥಿವ
 ಸನ್ನು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಕಾಖಂಡಕಿಗೆ ತಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು
 ಯಿತು.

ಓ ಉಳಿದದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೮೬ರಲ್ಲಿ (ಗತಾಬ್ದಾ:೧೮೦೮)
 ರಾಮ ಎಂಬ ಕವಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ
 ಳ್ಲೇಕಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆ, ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳೇ
 ಸ್ತೋತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೊಸ
 ವೆಂದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪವಾಡ. ಆಗಲೇ ಸುಮಾರು

ನ ಸಾಧು ಸಂತರು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾಂಸದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಲ-ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಪವಾಡ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪಠಣಕ್ಕೆ ಸುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ತೋತ್ರವು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲ. ಪ್ರಕಟವೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ದಾಖಲೆಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಂಶವೆಂದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಭಾವುಕತನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕಥಾನಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕಕ್ಕಿಂತ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ ಲವು ಅತಿರಂಜಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು, ಅಸಾಧ್ಯದ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರಲು ಸಹಾಯವಾಗುವ ಲವು ಅಂತರಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೇ ರಚಿಸಿದ 'ನಿಂದು ನಮಿಸುವೆನು ವಾರಂ ವಾರ' ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದ್ಯ. ಅವರ ಮಗ ಪ್ಲರಾಯರು ರಚಿಸಿದ ಖಂಡಕಾವ್ಯ 'ಆನಂದ ಲಹರಿ'ಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯ ಹಾಗೂ ಲೂರತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ನಮೂದಿತವಾದ ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಮುಖವಾಗಿವೆ.

ಈ ಬಾಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಹಾಗೂ ರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಂದ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಈ ನತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಲವೆಡೆ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖವಾದವುಗಳು ಶ್ರೀ ಬೇಲೂರ ಕೇಶವದಾಸರ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತ ಸಯ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಮನೆತನದವರೇ ಆದ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಪ್ಪಯ್ಯ ಹರಿದಾಸರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಗ್ರಹ' (೧೯೫೩) ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ 'ವಾತತ್ವ' (೧೯೬೩) ಗಳ ಪೀಠಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಯರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ. ಿ ಮ.ಶ್ರೀ. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರ 'ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' (೧೯೬೨) ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಡಾ. ಜಿ. ಸದರಾಜರಾವ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿ ರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು' (೧೯೬೬) ಸಂಗ್ರಹದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚರಿತ್ರೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಮತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಈಗ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಕವಾದ ಶ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡುವ ಮೊದಲು ಅವರ 'ಕಾಲ ವಿಚಾರ'ವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು.

೨ ಕಾಲ-ವಿಚಾರ

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಮ.ಶ್ರೀ. ದೇಶಪಾಂಡವರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕಾಲ ವಿಚಾರದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಡಾ. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವರು ವಿಶೇಷ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. //೧// ಇವರುಗಳ ಪ್ರಕಾರ,

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜನನ	ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.	೧೬೧೧
ಸಚಿವರಾದದ್ದು	"	೧೬೩೫
ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ	"	೧೬೫೦
ವಿಜಾಪುರ ತ್ಯಾಗ	"	೧೬೫೫
ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು	"	೧೬೫೯
ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಜನನ	"	೧೬೬೩
ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮರಣ	"	೧೬೮೧

ಎಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು ೧೬೧೧ ರಿಂದ ೧೬೮೧ರ ವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ೭೦ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ವಿಸಿದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲು ಅವರುಗಳು ಆಧರಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

'ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಖಿವಾಸಖಾನನೆಂಬ, ಬಾದಶಹನ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮೊದಲು ಕಾರಕೂನನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು 'ಗುರು ಮಾಲಿಕೆ'ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಖಿವಾಸಖಾನನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೨೬ರಿಂದ ೧೬೫೬ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಮಹದಶಹನ ದಿವಾಣನೇ ಇರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಅವನನ್ನು ರಾಹು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಪಿತೂರನೆಂದು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು ಎಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮ.ಶ್ರೀ. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದೊಂದಿಗೆ ಚೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. //೨//

ವಿಜಾಪುರದ ಎರಡುನೂರು ವರುಷಗಳ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬು ಖಿವಾಸಖಾನರು ಆಗಿಹೋದರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಖಿವಾಸಖಾನನು ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಹದ ಆದಿಲಶಹನ (೧೯೨೬-೧೯೫೫) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ನಿಜ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಖಿವಾಸಖಾನನು ೨ನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲ:

೧೬-೧೬೨೯) ಹಾಗೂ ಸಿಕಂದರ ಆದಿಲಕವನ (೧೬೨೯-೧೬೪೬)
 'ಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು.//೩// ಈ ಇಬ್ಬರು ಖವಾಸಖಾನರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನ
) ಹೆಸರು ದಾಲತಖಾನ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಮಹ್ಮದ ಆದಿಲಕವನ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ
 ಲ್ಲಿ ಈತ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ, ಅನಂತರ ಅವನಿಗೆ 'ಖವಾಸಖಾನ'
 ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು.//೪// ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ
 , ಬಾದಶಹನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಬಾದಶಹನ
 ಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಸಿಕಂದರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಖವಾಸಖಾನನು
 ಬೃಷ್ಟನು. ಅದು ಸುಮಾರು ೧೬೭೪-೭೫ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ.//೫//

ರುಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಮಾಪೀಠಾಯರು ಖವಾಸ ಖಾನನಲ್ಲಿ
 ರಾಗಿದ್ದರೆಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಅವನ ಹಾಗೂ ಬಾದಶಹನ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಗೆ
 ಂಗಿ ದಿವಾನ (ಸಚಿವ) ಪದವಿಗೆ ಏರಿದರೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ
 ಂಡೆ ಅವರು ಸ್ಥಾನದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಡಾ. ವರದರಾಜರಾವ್
 ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ.//೬// ಆದರೆ ಗುರುಮಾಲಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ
 ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಾನ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದರೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ
 ಬಾದಶಹನ ಮಧ್ಯದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲು
 ತಿರಾಯರನ್ನು ಬಾದಶಹನ ಹತ್ತಿರ ಕಳಿಸಿದನು. ರಾಯರ ವಿವರಣೆಯಿಂದ
 ಕ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟು, ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು
 ಖಾರ'ನೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿದ.//೭//

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯನವರು ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳ
 ಶ್ರೀಪತಿತನುಜರು ಬರೆದ ಕನ್ನಡ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಲವು
 ಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.//೮//
 ಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನುಡಿಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

'ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಲಾಗ್ರಾಮಾ ತೃಪ್ತಿಯೋ ನಿನ್ನೀಮಾ||
 ಸಂತಸದಲ್ಲಿ ಶಾಪೂರಕ್ಕೋಗುತ ಧಾಮಾ ಮಾಡಿದೋ
 ನಿಷ್ಕಾಮಾ||೧೦||

ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂವತ್ಸರ ಇರಲಾಗಿ ಶರಣಾಳಿಯು ಬಾಗಿ||
 ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ದಯಮಾಡುವುದೊಳಿತಾಗಿ ಸರಿಬಾರದಾಗಿ||
 ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಯಣಮಾಡುತ್ತ ಪಥಸಾಗಿ ಬಂದೋ ಮಹಾತ್ಯಾಗಿ||
 ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಖಂಡಕಿ ಸ್ಥಳಕನುವಾಗಿ ಬರಲು ವರಯೋಗಿ||೧೨||'

ಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ವಾಸನ ಸಮಕಾಲೀನರು ಅಥವಾ ತುಸು ಮೊದಲಿನವರೇ ಆದ ಶ್ರೀಪತಿ ತಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಈ ಚರಿತ್ರರೂಪದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಇದ್ದುದನ್ನಾಗಲೀ, ಅನಂತರ ದಿವಾಣಿ ಪದವಿಗೆ ಏರಿದರೆಂದಾಗಲೀ. ನೇರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಲ್ಲಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳನ್ನು ಈಗ ಅವರು ಕೊಡುವ ಚಿತ್ರ, ಹೀಗೆ ಇದೆ.

'ಜನಿಸಿದೆ ಮೊದಲೇ ವಿಜಾಪುರದಲಿ ನೀನು| ಭಕ್ತರ ಸುರಥೇನು||
ಜನದೊಳೆನಿಸಿ ಕೋನೇರಿರಾಯನ ಮಗನು| ಐಗಳ ವೃತ್ತಿಯನು||
ಮನಕೆ ತಾರದೆ ಘನ ವ್ಯಾಪಾರವನು| ಮಾಡತ ಭಾಗ್ಯವನು||
ಅನುಭವಿಸುತಲಿರೆ ಸುತರಾಪೇಕ್ಷೆ ಯನು| ಮಾಡಲು ತಿಮ್ಮವ್ವನು||೧||

ಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅರ್ಥ- ಮಹಿಪತಿರಾಯರು - ಐಗಳ ವೃತ್ತಿ (ಐಗಳ - ವೃತ್ತಿ ವೃತ್ತಿ) ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಘನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ತಿಮ್ಮವ್ವನು ಮಕ್ಕಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಷಡಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಕಥೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಲ್ಲಿಯ 'ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಲಾಗ್ರಾಮಾ' ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವನ್ನು ೧೬೫೬ ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ವಿಜಾಪುರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದುದನ್ನು ನಿಸಿ, ರಾಯರು ಈ ದಂಡು ದಾಳಿಯೇ ವಿಪತ್ತು ಎಂದು ತಮ್ಮ 'ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು 'ಶಾಪುರ'ಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಿಯನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೯// ಶ್ರೀ. ೧೬೫೬ರಲ್ಲಿ ಜೇಬನು ವಿಜಾಪುರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಶಾಹಜಹಾನನ ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಹೋದೀತೆಂದು ವಿಜಾಪುರದ ದಾಳಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಮರಳಿದನು.//೧೦// ಹೀಗಾಗಿ ಬಂದ ವಿಪತ್ತು ನಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ವಿಜಾಪುರವನ್ನು ಶಾಹಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೂರುವರ್ಷ ಇರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪತಿತನುಜರು ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಶಾಹಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೂರು ವರುಷ ಅವರು ಇದ್ದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಶಾಹಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು ನಿಜ. ಗಿರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕಿನ ಸ್ಥಳ ಶಾಹಪುರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುರುಹುಗಳು ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರು ಶಾಹಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ

ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು.

೨.ಶ. ೧೬೮೪ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಮತ್ತೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನು. ಗಟ್ಟಲೇ ಕಾಡಾಡಿ, ಮರಾಠಾ, ಮೊಗಲ ಹಾಗೂ ವಿಜಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಡಕುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ೧೬೮೬ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವನ್ನು ಆತ ತಿಪಿಕೊಂಡನು. ವಿಜಾಪುರದ ಕೊನೆಯ ಬಾದಶಹ ತರುಣ ಸಿಕಂದರನನ್ನು ಕೈದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ನಗರದ ಜನತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸಿತೆಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಸು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಂತು ಹೀಗೆ ವಿಜಾಪುರದ ಪತನವಾದಾಗ ಆದರ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೬ ರಿಂದ ೧೬೮೯ರ ವರೆಗೆ ಮೂರು ವರುಷ ವಿಜಾಪುರ) ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ಧಗಧಗಿಸಿತು.//೧೦// ಇದು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಹುದೊಡ್ಡ , ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರು ತಮ್ಮ ಸ್ವನ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ನುಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದನೆಯ ನುಡಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ,ನ್ನು ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರಾಗಲಿ, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸರಾಗಲಿ ದಂತಿಲ್ಲ.

'ಅನಿತರೊಳಗೆ ನೀ ಆ ನಗರಕ್ಕೆ ತ್ವರಿತ! ವೇಧಿಯು ಬಂತೆನುತ || ೧೦||

ಅಂತರಂಗದಲಿ ತಿಳಿಯುತಲಾಗ್ರಾಮಾ| ತೃಪ್ತಿಸಿದ್ಯೋ ನಿನ್ನೀಮಾ|
 ಇದ್ದರಿಂದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೬೮೫-೮೬ರ
 ಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ವಿಜಾಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು.
 ಲ್ಲಿ ಊರು: ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಸಹಜ ವಿಷಯ. 'ವೇಧಿಯು ಬಂತೆನುತ'
 '೦ಗದಲಿ ತಿಳಿಯುತಲಾಗ್ರಾಮಾ' ಹಾಗೂ 'ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂವತ್ಸರ
 ಗಿ' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಶಾಪುರದಲ್ಲಿ
 ವರುಷ ಇದ್ದು ತಿರುಗಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಹಾಳು ಬಿದ್ದ ವಿಜಾಪುರವನ್ನು
 , ಅಲ್ಲಿರದೆ ಸಮೀಪದ ಕಾಖಂಡಕಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿ
 , ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿರಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು
 ಸಶಾಹನ , (೧೬೨೬-೧೬೫೬) ಕಾಲದಲ್ಲಿರದೆ ಸಿಕಂದರನ
 ೨-೧೬೮೬) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯನವರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಇರದ ಆದರೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಬಂದ ಒಂದು
 ಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಗುರುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದ ಉಮರ್ಚಿ
 ಚಾರ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಜಿ.
 ಸರಾಜರಾವ ತಂತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.//೧೨// ಆದರೆ ಅವರ
 ವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಉಮರ್ಚಿಯವರು ಯಾರು?

ಉಮರ್ಚಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿನವ
 ಸ್ವರೂಪನೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥರು ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠವನ್ನು
 ದ್ವಿ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೩ ರಿಂದ ೧೭೦೩.//೧೩// ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
 ಮರ್ಚಿಯವರು ಇದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಗ್ರಹಿತ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೧೧ ರಲ್ಲಿ
 ಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ 'ಬಾಲ ಮಹಿಪತಿಯ ಜಾತಕವನ್ನು ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ
 ಂಡಿದರು' ಎಂಬ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯನವರ ಹೇಳಿಕೆ,//೧೪// 'ಒಂದು ದಿನ ಏನೊ
 ಗಣದಿಂದ ಮಹಿಪತಿಯ ಜನ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲದ
 ಕಾರ್ಯರಿಗುಂಟಾಯಿತು' ಎಂಬ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ಹೇಳಿಕೆ//೧೫//
 ಗೂ 'ಬಾಲಕ ಮಹಿಪತಿಯ ಜಾತಕವನ್ನು ಕಂಡ ಆಚಾರ್ಯರು' ಎಂ
 . ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು //೧೬// ಅಸಂಗತವೆನಿಸುತ್ತವೆ
 ಸ್ವಾಗಿಯೂ ಉಮರ್ಚಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿ ಈ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ
 ಂಡಿತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರಾಗಲಿ, ರುಕ್ಮಜದಾಸನಾಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ
 ಮರ್ಚಿ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಗು
 ರ್ಪುರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತು ನೂರಾರು ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರಾದರೂ ಉಮರ್ಚಿ
 ವರ ಹೆಸರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೇ ಇದ್ದುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಈವರೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನ
 ದಿಯಲ್ಲಿರದೆ - ಆ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ ಹಾಗೂ ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನ
 ದಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ
 ಂತೆಗೆ, ಈಗ ಕೆಲವು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ರಾಯರ ಸಂಭಾ
 ಂಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ರಚಿಸಿದ 'ಆನಂದ ಲಹರಿ' ಖ
 ಂವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

'ಸುಭಾನು ಸಂವತ್ಸರದ ಆ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸ|
 ಶಭವಾರ ದಶಮಿ ಗುರುವಾರದಿನ ಬೇವ|
 ಪ್ರಭುವಿನ ದಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ||೧೦೫||

೨ಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸುಭಾನು ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶುದ್ಧ ದಾ

ಗುರುವಾರವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೩ರ ಸಪ್ತಂಬರ ಏಳನೆಯ ದಿನಾಂಕಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.//೧೭// ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೩ ರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಲಹರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒಂದು ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯ 'ಅ' ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಮಗ ಯತಿರಾಯರು ತಂದೆ ಬರೆದ ಭಾವಾರ್ಥ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಕಲು ಮಾಡಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಆದೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಲಂನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಮಗುವಿನ ಜನನ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು 'ಶಕೆ ೧೭೫೪ ಪರಿಧಾವಿ ಸಂವತ್ಸರ ಆಷಾಢ ದಶಮಿ ಬುಧವಾರ ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರ ದ್ವಿತೀಯ ಚರಣ ಘಟಿಕಾ.....' ಇತ್ಯಾ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ದಿನಾಂಕ ೨೧-೬-೧೭೫೨ ಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೨ರ ಯತಿರಾಯರ ಹಸ್ತ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೩ ರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಮಗ ಯತಿರಾಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೨ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು.

ಈಗ 'ನೆನೆಯ ನಮಿಸುವೇನು ವಾರಂ ವಾರ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೊಂದು ಸ್ತುತಿ ಕೀರ್ತನೆ. ಇದು ಮಹಿಮಾರಾಯರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ರಚಿಸಿದ ಕೀರ್ತನೆ ಎಂದು ಈವರೆಗೆ ಗ್ರಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೀರ್ತನೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಕಿತ 'ಮಹಿಮತಿಗುರು' ಎಂದಾಗಿದ್ದು ಇದು ಮಹಿಮಾರಾಯರ ಅಂಕಿತ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಅನೇಕ ಮುದ್ರಿತ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಪಾಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಾಲುಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕೃತಿಕಾರನ ಕುರಿತು ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಮಾರಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು 'ಅಂಕಿತ - ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯೆ' ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸವಿವರ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೀರ್ತನೆಯ ಮೂಲ ಪಾಠದ ವಿರಚನೆಯ ನುಡಿಗಿದೆ.

'ಇತ್ತ ವಿಧ್ಯಾದೀಶ ಈ ವೇದ ನಿಧಿ ಘೋಷಿ
 ಸತ್ಯವ್ರತರ ನಾಮ ಸತ್ಯನಿಧಿಯ ನೇಮಿ
 ಸತ್ಯ ನಾಥಾಖ್ಯಾತ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥಿ
 ಮತ್ತಿಳಿಯೊಳಗಿರ್ಪ ಮನಕೆ ಸೂಚಿಸಿ ಬಪ್ಪಿ
 ಕೃತ್ಯಮ್ ಸುಜ್ಞಾನ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನಿ
 ಇತ್ಯಧಿಕ ಸರ್ವರ ಜನದಲಿ -----|

ಉತ್ತುಮದಲಿರುವರಾ ---- ವಾರಂ --- ವಾರಂ' ||೨||

ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮೊದಲನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಸರುಗಳು ಎ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಪೀಠವನ್ನೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಗ

ವಾಗಿ ನಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೩ ರಿಂದ ೧೭೦೩ ರವರೆಗೆ ದರೆಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅನಂತರ ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಕಾಲೀನ ಬಿಡಿ ಸನ್ಮಾನಿಗಳು. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥರನ್ನು ಶ್ರೀಶಿಖರಿಯಿಂದ ಅವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೩ ಹಾಗೂ ೧೭೦೬ ರ ಮಧ್ಯೆ ವಿಸಿದರೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೬ ರ ಮೊದಲು ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಹಿಪತಿರಾಯರು ಯಾಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೬ ರನಂತರ ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಶಿಖರಿಯ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥರ ಅನಂತರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪೂರ್ಣ ತೀರ್ಥರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಅವಳಿ ಜವಳಿ ಎಂದು ಬಲಾಗಿದೆ. ದೇವರಾಯ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಎಂದು ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು. ದೇವರಾಯನು ಕ್ಷಾತ್ರ, ತೇಜದಿಂದ ದೇವಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಜಾಲವಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ೩ನೆಯವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವ ರಾಮಯ್ಯ, ಎರಡನೆಯವ ಯಾದವಪ್ಪ, ಮೂರನೆಯವನ ಹೆಸರು ಗುರು ಅಥವಾ ಗುರುರಾಯ. ಈ ಮೂರನೆಯ ಮಗ ಉತ್ತಮ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಗುವಿಗೆ 'ಗುರು' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಪತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸುತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಓರಿಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಗುರು' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗ ಯತಿರಾಯ ಐದು; ಆರನೆಯವರು ಶ್ರೀಪತಿ ಎಂದೂ ಗಿರಿಯಪ್ಪ ಕೊನೆಯವನ ಹೆಸರು ದೇವರಾಯ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಮೊದಲ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮಗ ದೇವರಾಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಜೀಷ್ಠ ಪುತ್ರ, ರಾಮನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರೂ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಯತಿರಾಯರ ಮಗ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ ರಾಮನೆಂದು ಇದೆ. ಇದು ಅಣ್ಣನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು. ದೊರೆತ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಯರ ಕೈಬರಹದ ಜನ್ಮ ವಿವರ ಈ ಮಗುವಿನದಾಗಿದ್ದರೆ ದು ೨೧-೬-೧೭೩೨ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಓರಿಯರ ಮಗ ದೇವರಾಯ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಹರಿದಾಸರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ, ಮಹಿಪತಿ, ಕೃಷ್ಣ,

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯತಿ ಈ ಐವರು ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯರು. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಾಸ್ಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಕರೆದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಏಳು ಮಕ್ಕಳ ಏಳು ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ (ಈಗ ನಡೆದದ್ದು ಲನೆಯದು) ಬರುವ ೧೧೯ (ಒಂದುಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ೨೫ ಸಲ ಗುರು, ೨೧ ಸಲ ಕೃಷ್ಣ, ೧೯ ಸಲ ರಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತರ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೇಳಬರುವ ಹೆಸರು ೩ವರ ಕುಲದೈವತವಾದ 'ವೆಂಕಟೇಶ' ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಅದನ್ನು ೧೬ ಸಲ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೩ ಸಲ ಅಣ್ಣಪ್ಪಯ್ಯ ಲ ಸಲ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯ ಉಳಿದ ಕೇವಲ ೨೭ ಹೆಸರುಗಳು ಒಂದೊಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಲ ಬಂದಿವೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮಗ ಯತಿರಾಯರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಜೀವಂತ ಇದ್ದ ಹಿರಿಯರಾದ ೨ರಪ್ಪಯ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ೧೯೧೬ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ನೇರವಾದ ಏಳನೆಯ ತಲೆಮಾರಿನವರು.

ಹೀಗೆ ಈವರೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸಂಭಾವ್ಯ ಕಾಲವನ್ನು ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ದೊರೆಯುವವರೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದರ್ಶಿಸಬಹುದು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜನನ	ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು ೧೬೪೦
ಖವಾಸಖಾನನ ಹತ್ತಿರ ಕರ್ಣಕ	" ೧೬೫೮-೫೯
ಬಾದಶಹನ ಭಟ್ಟ ಪ್ರಿತ್ಯಾದರ	" ೧೬೬೦
ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹ	" ೧೬೭೦
ಅವಳ ಮಕ್ಕಳ ಜನನ	" ೧೬೭೨-೭೩
ಶಾಹಪುರ (ಕಲಬುರ್ಗಿ) ವಾಸ	" ೧೬೮೬-೮೯
ಕಾಖಂಡಕಿಗೆ ಆಗಮನ	" ೧೬೯೦
ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಂದ ಆನಂದಲಹರಿ ರಚನೆ	" ೯-೯-೧೭೦೩
ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮರಣ	" ೧೭೦೫

ಹೀಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು ೧೬೪೦ ರಿಂದ ೧೭೦೫ ರವರೆಗೆ ಎಂದಿರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಸುಮಾರು ೬೫ ವರುಷ ಬದುಕಿರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು ೧೬೭೩ ರಿಂದ ೧೭೧೪ ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೪೧ ವರುಷ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು ೧೬೨೯ ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೫೪ ವರುಷವು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅದರಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸಂದ್ರ, ಅಲ್ಪಾಯುವಾಗಿ ೪೦ ವರುಷ (೧೬೯೨-೧೭೩೨) ಯತಿರಾಯರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೯೦ ವರುಷ (೧೬೦೮-೧೭೬೮) ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಎಂದಿರಿಸಬಹುದು.

ೇವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಐಗಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೭ ನೇ ದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೌನಭಾರ್ಗವ ಗೋತ್ರದ ಕೋನೇರಿರಾಯನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವನಿದ್ದನು. ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾದ ವಿಪ್ರನು ಐಗಳಿಯ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ತ್ತ ಕರ್ಣಕ ವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.//೧೮// ಅವನೂ, ಪಟ್ಕರಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆ ಕನ್ನಡ -ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇ ತ್ತದೆ.//೧೯// ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಹಿರಿಯವ ರನೆಂದೂ, ಎರಡನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಗುರುರಾಯನೆಂದೂ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಯ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೬೪೦ರಲ್ಲಿ. ಮಕ್ಕಳ ಆಟ-ಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟ ಅರ್ಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೋನೇರಿರಾಯ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಉದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮ ತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರುಗಳ ಉಪನಯನ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಚಿಂತೆಯೂ ಕಾಡುತ್ತಿ ಐಗಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂದು ಅನಿಸಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಊರು ಬಿಡುವುದೆ ಸಿದನು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೆ ವಿಜಾಪುರ ನಗರವು ಆದಿಲಶಾಹಿ ಅರಸರ ರಾಜ್ಯ ಲೀನ ವಿಶ್ವದ ದೊಡ್ಡ ನಗರ, ವಿಜಯಪುರವು ವಿದ್ಯಾಪುರವೆಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಳವರದಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಂದು -ಮುಸ್ಲಿಮ ಉಭಯತರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷದ ವಾತಾವರಣ ಳರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಹಿಂದುಗಳು ಬಾದಶಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಯೋಧ ರ - ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಕೂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೋನೇರಿರಾಯನು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೆ ವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಆಗ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮಹ್ಮದ ಆದಿಲಶಾ ೨೬-೧೬೫೬) ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೋನೇರಿರಾಯನು ತನ್ನ ಕರ್ಣಕ ವೃತ್ತಿಯ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ಅರ್ಚಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಕರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೆ ಟುಂಬ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದನು.

ಕೋನೇರಿರಾಯ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹನ ಆಸ್ಥಾನ ರಿಪಂತ, ಶಹಾಜಿ ಭೋಸಲೆ ಅವರಂಥ ಹಿಂದುಗಳು ಪ್ರಭಾವಯುತರಾಗಿ ಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಆದರವಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಸದ ಣೆಯಾದ ಕೋನೇರಿರಾಯನು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿ ಯಿಂದ ಸುಮಾರು ಜನರೊಡನೆ ಗೆಳತನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಕುಟುಂಬದ

ನೀಪಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹಗುರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.//೨೦// ಹಲವು ಸಿರಿ-
ಕಾರವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಮಕ್ಕ-
ಳನಯನವನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತರ - ಉದಾರಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಮಾಡಿದನು.//೨೧//

ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದರು. ೬
೧ ವೆಂಕಟೇಶನು ಕುಲದ ಕರ್ಣಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ವೆಂಕಟೇಶದೇವರ
೨ಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂಜೆಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದನು.//
೩ ಮು ಮಗ ಗುರುರಾಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿ-
೪ ಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ
೫ ರಾಯನಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಿತು. ಮಧುರ ಕಂಠ, ನಿರರ್ಗಳ ವಾಕ್ ಸರಣಿ, ಗುರು-
೬ ಕೃತಲಿದ್ದರೆ ಕೇಳುಗರು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆಯ ಸ್ವಾ-
೭ ರ್ತನ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ, ಹರಿಕಥೆ ಆತನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ವಿಷಯ, ಸು-
೮ ಕಥೆಯಿಂದ ಆತ ಬಹುಬೇಗ ಜನಪ್ರಿಯನಾದನು.

ಕೋನೇರಿರಾಯರ ಪರಿಚಿತ ಹಿಂದು ಸರದಾರನೊಬ್ಬನ ಮುಖಾಂತರ ಗುರುರಾ-
೧ ರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಖವಾಸಖಾನ' ಎಂಬ ಹಬಶೀ ಸರದಾರನ ಹತ್ತಿರ ಕರ್ಣಕ ವೃತ್ತಿ-
೨ ಣಂಜನು.//೨೩// ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಖವಾಸಖಾನನು ದಖಣೇ ಸರ-
೩ ಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವಯುತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆ-
೪ ಸ್ಯದ ಆದಿಲಶಹನ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ ಅವನ ಮಗ ಎರಡನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲ-
೫ ಷ್ವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಯಜಮಾನ ಖವಾಸಖಾನನಲ್ಲಿ ಇಂಥದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಹವ-
೧ ರಾಯನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಹುಬೇಗ ಆತ ಖವಾಸಖಾನನ ಪ್ರಿ-
೨ ಷ್ಠನಾದನು. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೆ ಅವನ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ, ಜಾಣತನ ಖವಾಸಖಾನನಿಗೆ
೩ ಉಪಯುಕ್ತವಾಯಿತು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ಖವಾಸಖಾನನ ಆಪ್ತ ಸಹಾಯ-
೪ ನಾದನು.

ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನ ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುರಾಯ, ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಸೇವೆ-
೧ ಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ತಂದೆ -ತಾಯಿಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ
೨ ಯ ಯಜಮಾನ 'ಕರ್ತಾ' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ
೩ ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. //೨೪//

ಈ ಮಧ್ಯೆ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರ ವಿವಾಹವ

ಕ್ಷರು. ಹಿರಿಯವನ ಹೆಂಡತಿ 'ತುಕ್ಕವ್ವ' ಕಿರಿಯವನ ಹೆಂಡತಿ 'ತಿಮ್ಮವ್ವ'.
 ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಐಗಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಿಮ್ಮವ್ವ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ
 ದ್ದಳು.//೨೫//

ಋರಾಯರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು. ಮಾಧ್ವ
 ನಾಯದ ಮನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ -ನೇಮಗಳನ್ನು
 ಕೊಂಡು, ಪಾರಾಯಣ, ಜಪ, ತಪಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ
 ಪೂಜೆ ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ನೌಕರಿಗೆ
 ಇದ ವೇಳೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ
 ಣರಿಗೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಹರಿಕೀರ್ತನೆ ಹಾಗೂ
 ಮುನಿಕೃತ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಠಣ.//೨೬// ಇದು ಅವರ ದಿನಚರಿ
 ಗೆ ಅವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಾದುದು
 ವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ತರದ ವೈರಾಗ್ಯ ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ
 ಳ್ಲಿತು. 'ಕರ್ಮಕ್ಕೇ -ವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾ ಫಲೇಷು ಕದಾಚನ' ಎಂಬ
 ಳ್ಲಿಯಂತೆ, ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾವ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ
 ಳ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳ ಸೇವೆ ಇರಲಿ, ಹೊರಗೆ ಖವಾಸಖಾನನ
 ದ ಕರ್ನಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿರಲಿ, ಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ
 ಯ ಒಳ-ಹೊರಗೆ ಅವರ ಗೌರವ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮವ್ವನಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಚಿಂತೆ
 ಳ್ಲಿತ್ತು. ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು ಇರುವವರೆಗೆ, ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ
 ಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಕೊರತೆ
 ಳ್ಲಿ ಅನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಸಹಜವಾದ ಹಂಬಲದಿಂದ, ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು
 ಮಕ್ಕಳ ನೆನಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಆಗೀಗ ಆಡುವ ಕಂದನ ಚಿತ್ರವು ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ
 ಳು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ
 ಳಿ, ತನ್ನ ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಮಗುವಿನ ಚಿತ್ರ
 ಮುಂದೆ ಸ್ಮರವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಗಂಡನಿಗೋ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ
 ಳುಂಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಧ್ಯಾನ-ಜಪ-ತಪ ಅಭ್ಯಾಸ- ರಾಜಕಾರಣ -
 ಸಂತರ್ಪಣೆ- ಕೀರ್ತನೆ -ಪ್ರವಚನ ಒಂದೆ ಎರಡೇ, ಬಿಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಗಂಡ
 ರೆವುದೇ ಅಪರೂಪ. ಅಳುವ ಕಂದನ ಕೇಕೆಗಾಗಿ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ
 ಳಲಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಗಂಡನ ಪೂಜೆ -ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತದ್ದಾಯಿತು,
 ನ ಹಿಂದೆ ಕಂಡ ದೇವರ ಕೈ ಮುಗಿದದ್ದಾಯಿತು. ಹಿಂಡು ದೇವರ ಮುಂದೆ ದಿಂಡು
 ಳಳಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಅವಳ ಈ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಮಾತ್ರ

ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಉಪಾಸನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಗಂಡಾ-
-ಮಯ್ಯಾದ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗತೊಡಗಿತು.

ದಿನದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಗುರುರಾಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಖವಾಸಖಾನನ ಮುಖವು ಮ್ಲಾನವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ ಸಲುಗೆಯೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಬಾದಶಹನಿಗೂ - ಖವಾಸಖಾನನಿಗೂ ಲೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಕರಾರು ಬಂದಿತ್ತು. ಬಾದಶಹನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಬಾದಶಹನ ಮನ ಕುರಿತು ಭ್ರಷ್ಟತೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟ ಗುರುರಾಯ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಖವಾಸಖಾನನಿಗೆ ಖುಶಿಯಾಯಿ: ವಿಪತ್ತನ್ನು ಈತ ದೂರಮಾಡಬಲ್ಲನೆಂಬ ಭರವಸೆ ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು. ಬಾದಶಹರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ -ಆಸ್ಥಾ ಸಂಶೋ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೆ ಗುರುರಾಯರನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು.//೨೭//

ಯಜಮಾನನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ, 'ಆಗಲಿ' ಎಂದು, ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾದಶಹನನ್ನು ಕಾಣಲು ಗುರುರಾಯ ಬಾದಶಹನನ್ನು ಮುಖಾ-ಮುಖಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಇದೇ ಮೊದಲಸೇ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಡುಗು-ಡುಗಿ ಬಾದಶಹನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಹೇಗೆ? ಆ ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿ -ನೀತಿಗಳ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸು ಕಿಂಚಿತ್ ಆಸ್ಥಿರ ಸಮವಯಸ್ಕನಾದ ಬಾದಶಹನ ಕುರಿತು ಯಜಮಾನನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಆತನ ವಿಲಾಸೀ ಜೀವನ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ -ಮದಿರಾಕ್ಷಿಯರ ಸಹವಾಸಗಳು ಸ್ವತಃ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ವಿಷಂ ಕವಿ-ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಅವನಿಗಿರುವ ಸಹೃದಯತೆ, ಉದಾರ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಖವಾಸಖಾನನಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರ ಬಾದಶಹನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅಧೀರರಾದ ಖವಾಸಖಾನನೇ ಧೈರ್ಯ ಕೊಟ್ಟು, ಮುಂದಾಗಿ ಒಬ್ಬ ದೂತನ ಮ: ಗುರುರಾಯ ಬರುವ ಹಾಗೂ ವಿವರ ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಾದಶಹ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಆಗ ಗುರುರಾಯ ನೇರವಾಗಿ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಡ ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮುಜುರೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಯಜಮಾನನ ಆಗತಿಯಂತೆ, ಅವನ ಹಾಗೂ ಬಾದಶಹನ ನಡುವೆ ಆ ಸಂಶಯವನ್ನು ಅತಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಗುರುರಾಯರ ವಿವರ

ಬಾದಶಹನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾದಶಹನು ಗುರುರಾಯರಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾದನು. ಅವರ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿ, ಅವರ ಶಾಕಾಕ್ಷತೆ, ಬಾದಶಹನನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಆದನ್ನು ತನ್ನ 'ಆಕರ್ಷಣೀಯ' ಹತ್ತಿರ ಬಾದಶಹನು ಹೇಳಿಯೂ ತೋರಿಸಿದ. ಇವರು ಗುರುರಾಯರು ಮರಳಿ ಬಂದು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಆತ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಗುರುರಾಯರ ವೇತನವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಿದನು. //೨೯//

ಮರುದಿನ ಖವಾಸಖಾನನು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಾದಶಹನು ಗುರುರಾಯರನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆಸಲು ಹೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ಚತುರರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸೇವೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಬಾದಶಹನು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಖವಾಸಖಾನನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತಾನು ಸ್ವತಃ ಹೋಗಿ ಯಥೋಚಿತವಾದ ಆದರದೊಂದಿಗೆ, ಗುರುರಾಯರನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಗುರುರಾಯರ ಸೇವೆ ರಾಜದರಬಾರದೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಬಾದಶಹನು ಅವರನ್ನು 'ಅಖ್ಯಾರ್' ಎಂದೆ ನಿಯಮಿಸಿದನು. //೩೦// ರಾಜಹಸ್ತದಿಂದ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ಸನ್ಮಾನವಾದ ಅಂದಿನಿಂದ ಕರ್ಣಕ ಗುರುರಾಯನು, ಅಖ್ಯಾರ್ ಗುರುರಾವ್ ಆದರು. ತಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಸತ್ಕರ್ಮದ ನಡತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬಾದಶಹನ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗುರುರಾಯರ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಕವಿ ರುಕ್ಮಜದಾಸನು ಇದನ್ನು ಒಂದು ಸುಂದರ ದೃಷ್ಟಾಂತದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಮೊದಲೆ ಕರ್ಣನಂತಿದ್ದ ದಾತಾರಣ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ದಾತೃತ್ವ ವೃದ್ಧಿಯಾದ ಯಾಚಕ ಜನ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟರಂತೆ. //೩೧//

ರಾಯರು ಸರ್ವರನ್ನು ಸಮಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂವರು ವರುಷ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. //೩೨// ಆದರೆ ಇದು ಅತಿರಂಜಿತವೆನ್ನಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೬ರಿಂದ ೧೬೬೨ರ ವರೆಗೆ. ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅತಃ ೧೮ ವರುಷ. ಭೋಗ ವಿಲಾಸ ಜೀವನದಿಂದ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಪೀಡಿತನಾಗಿ ೬ ಸತ್ತದ್ದು ದಿನಾಂಕ ೨೪-೧೧-೧೬೬೨ ರಂದು. //೩೩// ಅಂದರೆ ೬ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ್ದು ಕೇವಲ ೧೬ ವರುಷ. ರಾಯರು ಖವಾಸಖಾನನಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಕ ವೃತ್ತಿ ಸೇರಿದ್ದು ಸುಮಾರು ೧೮ರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹಿಡಿದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೬೫

ದು ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ ಅಲಿ ಪಟ್ಟವೇರಿ ಎರಡು ವರುಷವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ವರುಷದಲ್ಲಿ ರಾಯರಿಗೂ ಬಾದಶಹನಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಬಂದಿರಲು ಸಾಕು. ಮಾರು ಸಮ ವಯಸ್ಕರಾದ ಉಭಯತರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಕ್ಷಿಂಟು ವರುಷ ಸಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಉಭಯತರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಆಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವರದು ಉತ್ತರ ಧ್ರುವವಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರದು ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವ! ರಾಯರದು ಸಮ ನಿಷ್ಠೆಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಪಥ. ಬಾದಶಹನದು ಮದ್ಯ ನಿರಾಕ್ಷಿಯರ ಸುಖಲೋಲುಪದ ಜೀವನ ಪಥ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಸಖ್ಯೆ ಕಳೆದಿನ ಉಳಿದಿರಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ನಿಮಿತ್ತ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ದಿನದಂತೆ ಅಂದು ರಾಯರು ಮನೆಯಿಂದ ರಾಜ ದರಬಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬೆತ್ತಲೆ ಫಕೀರ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದನು. ಅವನ ಹೆಸರು ಗಾಠಾಹ' ಎಂದು. ಆತ ಸೂಫಿ ಪಂಥದ ಫಕೀರನಾಗಿದ್ದನು. ಬಹುತೇಕ ಸಮಯ ಧ್ಯಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದ. ರಾಯರಿಗೆ ಸಯ ಸಂಕಟ ಆತನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮುಂದೆಯೂ ಹೋಗರು. ನಿಂತರೆ ಏನು ಧ್ಯಾನವೋ ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ವಾಕ್ ಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಏನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟರೆ? ಇಂಥವರ ಜೊತೆ ಇರುವುದೂ ಕಷ್ಟ ಬಿಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ ಎಂದು ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಫಕೀರ 'ಬಾರಲ್ಲಾ, ಆಷ್ಠಾಕೆ ' ಎಂದು. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು. ನಂಗಾಠಾಹ ರಾಯರನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಪರೀಕ್ಷಕರಂತೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಮರುಕ್ಷಣ ರಾಯರ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕ್ಷ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ 'ಪವಿತ್ರ'ದ ಉಂಗುರವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ಂದ ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ರಾಯರು ಮೌನ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಫಕೀರನನ್ನು ಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪವಿತ್ರದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಮೇಲೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ತುಸುಹೊತ್ತು ಫಕೀರ ಸುಮ್ಮನೆ ನು. ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ 'ಇದು ವಿಷಯ ಸೂತ್ರ' ಎನ್ನುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಎದುರಿಸಿ ದಲ್ಲಿ ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ಒಗೆದುಬಿಟ್ಟ. ರಾಯರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೂ ತಿಳಿಯದು. ರ್ಪದಿಂದ ಫಕೀರನ ಮುಖವನ್ನು ಟಕ-ಮಕ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತರು. ಫಕೀರ ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದ ಅವಸರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮೇ ದರಬಾರಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು ಫಕೀರ ನುಡಿದ 'ಇದು ವಿಷಯ ಸೂತ್ರ' ಎಂಬ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರೆ-ಬರೆಯಾಗಿ ಬೇಗ ಂ ತಿರುಗಿ ನಂಗಾ ಶಹನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು. ರಾಯರು ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ

ಶಾಹ ನಗಹತ್ತಿದ. ಬಿದ್ದು-ಬಿದ್ದು ನಗಹತ್ತಿದ. ರಾಯರು ಹುಚ್ಚನಂತೆ
 ಯ್ಯ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತರು. ನಗು-ನಗುತ್ತಲಿದ್ದ ನಂಗಾಶಾಹ ಗಂಭೀರನಾದ.
 'ನಿನಗೆ ಆ ಉಂಗುರದ ವ್ಯಾಮೋಹವೇ?' 'ಸರಿ-ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ನಿಲ್ಲು'
 ಹೇಳಿ ಎದುರಿಸ ಕಂದಕದಲ್ಲಿ ಟಿಗ್ಲನೆ ಜಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟ. ಒಂದು ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ
 ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದ. 'ತೆಗೆದುಕೋ ನಿನ್ನ
 ರವನ್ನು!' ಎನ್ನುತ್ತ ರಾಯರ ಮುಂದೆ ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಚ್ಚಿದಾಗ ಒಂದೇ ತರದ
 ಉಂಗುರಗಳು! ರಾಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಘೋರನ
 ವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಂಗುರಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದರು.
 'ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಗೇನು ಮುಖ ನೋಡ್ತಿ' ಎಂದು ಘೋರ ಗದರಿಸಿದಾಗ ಒಂದು
 ರಾಯರ ಮೈ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡಿತು. ತಮ್ಮ ಉಂಗುರವನ್ನು
 ಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೊಲ್ಲದು. ದೇಹಸ್ಪೃಶಿ ತಪ್ಪುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ರಾಯರಿಗೆ
 ತಿಳಿದುಹತ್ತಿತು. ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡ ಮರುಕ್ಷಣದ ರಾಯರೇ ಬೇರೆಯಾದರು.
 'ಕಿತ್-ಆನಂದ ಎಂಬ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, 'ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ'
 ಪದ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಅಖಂಡತ್ವದ ಅರಿವಾಯಿತು. ರಾಯರ ಅಜ್ಞಾನದ ಸೂತ್ರ
 ಹೋಯಿತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಮೊಳಕೆ ಒಡೆಯಿತು. ದಿಗ್ಗನೆ ಒಂದು
 ಸಾಹಸ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಘೋರ
 ಆಸ್ಪದ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಓದೆ ಸರಿದು ಹೇಳಿದ.

ಒಬ್ಬ ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಬೇಡ, ನಾನು ಯವನ, ನೀನು ಶುದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ,
 ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆಯೇ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ
 ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದೆ. ನಿನಗೊಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಅವನಿರುವ
 ನ್ನು ತೋರಿಸುವೆ. ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಅಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.
 ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಗುರು'//೩೪// ಎಂದು ಘೋರ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಮಾತು
 ಯರು ಜರ್ರನೆ ಇಳಿದರು. ಮ್ಲಾನವದನರಾಗಿ ಮೌನದಿಂದ ಮನೆಯ ದಾರಿ
 ಳು. 'ಮಳೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಣಗಿದ ಬೆಳೆಯಂತೆ, ಔಷಧವಿಲ್ಲದ ರೋಗಿಯಂತೆ'
 ವದನರಾಗಿ ಗುರುರಾಯರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ದಿನದಕ್ಕಿಂತ ಬೇಗ ಮನೆಗೆ
 ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತರಾದ ರಾಯರನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆ 'ತುಕ್ಕವ್ವ'
 ಡಿಕೊಂಡಳು.//೩೫// ಹೆಂಡತಿಯ ಸದ್ವಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ 'ಮಂದಿರ'ಕ್ಕೆ
 ರುವದಾಗಿ ಹಾರಿಕೆಯ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು. ರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಂದಿನ
 ಮನ್ನು ಹೇಳುವ ತವಕ. ಆದರೆ ಕೇಳುವವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.
 ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ತಿಮ್ಮವ್ವ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ
 ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿದಳು. ತನ್ನ ಹುಳುಕು ಹೊರಬಿಟ್ಟೆಂಬ
 ಅವಳದು. ರಾಯರಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲದರ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ 'ಅದೇನು ಅದೆಂಥ'

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಅಂದು ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತ ತಿಮ್ಮವ್ವ, ಕೊನೆಗೆ 'ಸಾರವಾಡದ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದ' ಎಂದು ಗಂಡ ಹೇಳಿದಾಗ ಚಿಂತನಗೊಳ್ಳುವ ಸರದಿ ಅವಳದಾಯಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಸಂತೋಷ, ಉದ್ವೇಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆದಂತಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಾಗ, ಗಂಡತಿಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಆತ್ತಿಗೆ ತುಕ್ಕವ್ವ ಬಂದು ಹೇಳಿದಳು.

'ನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವಳೆಂದು ಅದು ಸುಳ್ಳು ತಕ್ಕ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. - ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ' ಎಂದಾಗ ರಾಯರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ರಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೇಳಿದಾಗ ತಿಮ್ಮವ್ವ ಅವನತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು.

'ನು ಆರು ತಿಂಗಳಾಯಿತು ಹೋಗಹತ್ತಿ. ಆದರೆ ದರುಶನ ಆದದ್ದು ಇವತ್ತೇ. ಈಗ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಕುರಿತು ಚಿಂತೆಯಾದಾಗ ಅವರೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಚಿಂತಿಸಬೇಡ 'ಹೋಗು' ಎಂದು ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳಿಂದ ತಿಮ್ಮವ್ವ ಅಂದಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಉಳಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.//೩೬//

ಗಾಂಧಿನಿ ಭೆಟ್ಟಿ - ಉಂಗುರದ ಸಂಗತಿ, ಅಂದೇ ತಿಮ್ಮವ್ವನಿಗೆ ಭಾಸ್ಕರ ದರ್ಶನ, ಗಂಡನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಳಿದ್ದು ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸರಿಪಡೆದವೆಂದೂ, ಇಂಥ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿ ಅವರು ಸಾರವಾಡದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು. ಅಥವಾ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಮುಖಾ -ಮುಖಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ರಾಯರು ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು.

೩ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದು 'ನಿಮ್ಮ' ಎಂದು ಮರಾಠಿ ಚರಿತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮೂಲ ಸ್ಥಳ, ಸಮೀಪ, ಮತ, ಪಂಥ, ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿ, ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ

ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾರವಾಡ ಗ್ರಾಮದಲಂದು, ಭಾಸ್ಕರ ಮುನಿ ಬಂದು, ಧಾರುಣಿ ರುದ್ಧರಿಸಲಲ್ಲಿ ನಿಂದು| ಇರಲು ದಯಾಸಿಂಧು|| ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಳುತ್ತಾರೆ. ಸವದತ್ತಿ ರಾಮ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಮುನೀಶ್ವರ ಸ್ಥಿತಂ ವಾಡ ಗ್ರಾಮೇ ಶ್ರುತಂ||' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಸೇವಾತತ್ವ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾರವಾಡದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಸ್ತರೂಢರು ಕೃಷ್ಣಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಹೋದಾಗ ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ತೇಲಿ ಏವ ತಪ್ಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಮಗು ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.' ಎಂದು ಳುತ್ತಾರೆ! ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿ? ಆಧಾರಗಳನ್ನೊಂದೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಸವಾಡದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ 'ಸಮಾಧಿ' ಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ಅವರು ತು ಹೇಳುತ್ತ 'ಜನರು ಅವರನ್ನು ಈಶ್ವರನ ಅವತಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಅವರ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಜನರ ಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.//೩೭//

ಮರುದಿನ ರಾಯರು ಬಾದಶಹನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಸಹಕುಟುಂಬರಾಗಿ ಸವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ಹೊರಗಿ ತರು. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದರು. ರಾಯರ ಕುಟುಂಬರಾಗಿ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸೇವಕರು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸ್ಮಿತವದನರಾಗಿ ರಾಯರನ ಬ್ಬಿಸುತ್ತ,

'ನಾವು ಬಂದು ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಮೇಲಾಯಿತು! ನಿಮಗೆ

ಬರುವುದಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಇಂದು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆ

ಗಳಿಗೆ ಬಂದಿತಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ

ರಾಯರ ಮೈ ಜುಮ್ ಎಂದಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, 'ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು ಪರಾಧಿ, ಪಾಮರನು, ನೀವು ಕರುಣಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಅನು ಸವದಿಂದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಅವರು ರಾಯರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆ ಳ್ಳಿಸಿಕೊಂಡರು.//೩೮// ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತು ಳಲನ್ನು ತರಲು ಹೇಳಿದರು. ಶಿಷ್ಯ ತಂದ ಹಾಲನ್ನು ಕೃಣಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋ ಳಿದನ್ನು ರಾಯರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟರು.//೩೯// ಪರಮ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತಿಳಿ ಯರು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ

ಸನ್ನರಾದ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟರು
ನಾಗಲೇ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಜ್ಞಾನದ ಕಿಡಿಯು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿತು
ಅಪರೂಪದ ಘಟನೆಯನ್ನು ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ
ಇದ್ದಾರೆ. 'ಇಂದೆನ್ನ ಜನ್ಮ ಪಾವನವಾಯಿತು. ತಂದೆ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಚರಣ
ಸುತನದಿಂದ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ೬ ನುಡಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗೃ
ಹಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. //೪೦/
ಾನೆಯಲ್ಲಿ

ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕರುಣಾಳು ಮೂರ್ತಿಯು|

ಮೂಢ ಮಹಿಪತಿಯ ಕೃಪಾಂಬುಧಿಯು|

ಕರುಣದಭಯ ಹಸ್ತವನು ಶಿರಸದಲ್ಲಿದಲಾಗಿ|

ಧನ್ಯನಾದೆನು ಸತಿಪತಿ ಸಹಿತವಾಗಿನ್ನು || ೬ ||

ಇದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಕೃತಿಯೇ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡ
ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕೀರ್ತನೆಯೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಂದಿನಿಂದ 'ಮಹಿಪತಿ' ಎಂಬ
ನಿಕತದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಬೇಕು. ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿಯೂ ಈ ಕೀರ್ತನೆ ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸುತ್ತದೆ
ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನ, ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವದ ಜೊತೆಗೆ
ಸತಿ ಸಹವಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿದ್ದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು ಕರುಣದಿಂದ
ಭಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ರಾಯರ ಶಿರದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುದನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರೇ ಸ್ವತಃ
ಹೇಳುವುದು ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗೃ
ಹನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾಫಲವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ
ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಪುಣ್ಯ ಕೈಗೂಡಿದ್ದನ್ನು, ಭಾನುಕೋಟಿ ತೇಜರೂಪವಾಗಿ
ದಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. //೪೧//

ಹೀಗೆ ಪ್ರಥಮ ದರುಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೆ
ಹಸ್ತ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ, ತಿಮ್ಮವ್ವನಿಗೆ
ಗಪ್ರಸಿದ್ಧ'ರಾದ ಪುತ್ರದ್ವಯರ ವರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನವಂತ
ನಾಗುವಂತನಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶೂರನಾಗಿ -ಕೀರ್ತಿವಂತ ನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು
ಇದರು. //೪೨// ಗುರುಗಳ ವರದಾನದಿಂದ ಹರುಷಪಟ್ಟ ತಿಮ್ಮವ್ವ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ
ಗುರುಗಳ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದಳು. ಅಂದಿನ ದಿನವನ್ನೆಲ್ಲ ದಂಪತಿಗಳು ಗುರುಗಳ
ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಪರಿವಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂತಿರುಗಿ
ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತುಸುದಿನ ಸಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯೇ
ಇವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದ ರಾಯರು ನಾಲ ದಿನಗಳಾದರೂ ತಿರುಗಿ ಬರದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಬಾದಶಹನು ಸೇವಕನೊಬ್ಬನ ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲು ಕಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಾಯರು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತ ಕುರಿತು ತೋರಿದ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸೇವಕನ ಮುಖಾ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಬಾದಶಹ ದೊರಕಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತ. ಇನ್ನು ಆ ಬಾದಶಹನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲದಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಈವರೆಗೆ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದೆನಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಚರ-ಸ್ಥಿರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಾಜಭಾಂಡ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪತ್ರಮುಖೇನ ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.//೪:

ಬಾದಶಹನು ಸೇವಕನ ಮುಖಾಂತರ ಕಳಿಸಿದ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ, ಅ ಸಾದ್ಯಂತ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಥೆ ಪಟ್ಟನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ ನೋಡಿದನು. ಅವರ ಬಾದಶಹನ ಸೇವೆಯನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊ ಮಾರಬಹುದಲ್ಲ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಾಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪ ಆಗ ಬಾದಶಹನು ನಿರುಪಾಯನಾದ. ಆದರೆ ಅವರು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದ ಆಸ್ತಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಅದು ರಾಯರ ಆಸ್ತಿ. ಅದನ್ನು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೂ ರಾಜಭಾಂಡ ಸೇರಿಸಬಾರದು. ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ಮನ ಬಂದಂತೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲಿ ಫರ್ಮಾನು ಹೊರಡಿಸಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಯರು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ವಿಜಾ ಕಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಹಂಚಿದರು.//೪೩://

ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತುಕ್ಕವ್ವ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದೆನ್ನುವ ಆಸ್ತಿ ಸತ್ತಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಮರಳಿದಳು. ಆಗ ರಾಯರಿಗೆ ಳ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಸಾನಿ ಇರುವುದು ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಾವನವಾಯಿತೆಂದು ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ನಲಿದಿದ್ದಾರೆ.

'ಇನ್ನೇನಿನ್ನೇನು ಎನಗಿನ್ನು ಇನ್ನೇನಿನ್ನೇನು
ಎನ್ನೊಳು ಗುರು ತನ್ನ ಮರ್ಮವು ದೋರಿದ ಇನ್ನೇನಿನ್ನೇನು|

.....

ಮಹಿಪತಿ ಜೀವನ್ನ ಪಾವನ್ನವಾಯಿತು ಇನ್ನೇನಿನ್ನೇನು|
ಎಂದು ಒಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ
'ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಹುದಿದು ಸಾರವಾಡ ಗ್ರಾಮ

ಕಂಕಾರೆ ಕಂಡು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಬಾಹುದು ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ತೋಮ'
ಎಂದು ಗುರುಸ್ಥಾನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಉಪಲಬ್ಧ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಇ
ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಭಿ
ಉತ್ತರ ಕಾಲದ ಅವರ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲು ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರ :
ಕಿರುಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳು. ಜೊತೆಗೆ ರಾ
ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ರಚಿಸಿದ ಸ್ವಕೃತಿಗಳು, ಅವರ :
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ರಚಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ
ಬಂದ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಶಮಾತ್ರವಿಂದ ಮಹಿಷಶೂರಾಯರು ಪರಮಾ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅವರ ಬೌ
ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಆಗಲೇ ತುಂಬ ಮುಂದುವರಿದಿ
'ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುತೆಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ಸಿದ್ಧಿಮದ್ದು ಜ
ತುಂಬಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸದ್ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದ ಕಿಡಿಯೊಂದೇ ಬೇಕಾಗ
ಅದು ಈಗ ಲಭಿಸಿದ ಮೂಲಕ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ಸ್ಪೋಟವು ಕಂಗೊಳ
ಬಹುಕಾಲ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಈ ಸಾಧನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವರ ಮರಿ
ಶ್ರೀಪತಿತನುಜರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು.

'ಯೋಗಧಾರಣದ ಕೀಲವ ದೋರಿಸಲು| ದೂದಿಯ ವೋಲ್|
ಆಗಲೆ ದೊರಕಿತು ಮನ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಿಸಲು| ನಾನಾ ಬಯಕೆಗಳು|
ತ್ಯಾಗವ ಮಾಡತ ಅನ್ನ ಉದಕಗಳು| ಕ್ಲಪ್ತಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು|
ಸಾಗಲು ಮುಂದಕೆ ಪರಿಪರಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು- ಮುಗಿದವು ಹಸ್ತಗಳು || ೫

ನಾಲ್ಕು ಆರು ದಶದ್ವಾದಶ ಷೋಡಶದಾ| ಭೂಮಧ್ಯದ್ವಿದಳದಾ|
ಆ ಕಮಲವ ಮೆಟ್ಟುತ ಕಾಕಿಯ ಮುಖದಾ| ದ್ವಾರವತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾ|
ತ್ರಿಕುಟ ಶ್ರೀಹಟ ಗೋಲ್ಕುಟ ಗೋಪುರದಾ| ನೋಡುತಾ ಸಂಭ್ರಮದ
ಸೋಂಕೆಳೆ ಗುಂಫದೊಳಾಡಿ ಸಾಸಿರದಳದಾ| ಪಂಕಜದೊಳಗಿದ್ದ || ೬|

ನಿರುಪಮ ನಿರ್ಗುಣ ನಿತ್ಯನಿರಂಜನಾ| ಪ್ರಭೆಯು ಅನುದಿನಾ|
ಹರಿಶಶಿ ಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾಶ ಭಾಸುವದನಾ| ಕಾಣುತ ಸಂಪೂರ್ಣಾ|
ಇರಲು ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಾರ್ಗದ ಸಾಧನಾ| ತಿಳಕೊಂಡ್ಯೋ ಪ್ರವೀಣಾ|
ಎರಡು ಹಾದಿ ಸುಲಭವಾಯಿತು ಗುರುಕರಣ| ದಿಂದಲಿ ಭಯಹರಣಾ|| ೭

ಹೀಗೆ ಸದ್ಗುರುಗಳು 'ಯೋಗಧಾರಣದ ಕೀಲನ್ನು' ಅರುಹಲು ಗ್ರಾಹಿಯಾದ ದೂದಿಗೆ ಕಿಡಿಯು ಸೋಂಕಿದಂತಾಯಿತು. ಅದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಲಿಸುವಂತೆ ರಾಯರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿತ್ತಕಾಶವು 'ಯತೋಡಗಿತು. ಅಂತೆಯೇ ರಾಯರು 'ಹನ್ನೆರಡು ಪರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಯುವಂಥ ಯೋಗವನ್ನು ಹನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ' ಮುಗಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಒಂದಾಗಿ ಅವರು ಪರಿಪರಿಯ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರು ಪಡೆದ ಈ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಅನೇಕ ವೇದಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಷ್ಯನ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಉಪವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಸಾರವಾಡದಿಂದ ಹೊರಡಲು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದರು. ಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.//೪೪//

ರಾಯರು ತಿರುಗಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಖವಾಸಖಾನನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ರಾಯರು ವಿಜಾಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಸ ಬಲಗೈ ಹೋದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತನ್ನಲ್ಲಿಂದ ರಾಜದರಬಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವೇಲೆ ಕೂಡ ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಕೀಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರು ವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತರ ಖವಾಸಖಾನನು ಹಲವಾರು ಸಲ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಈಗ ಅವರು ತಿರುಗಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ದವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಸೇವಕರನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕರೆಯಲು ಹೋದನು. ಆದರೆ ರಾಯರಿಗೆ ಆ ವೈಭವವೆಲ್ಲ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಸಸ್ಥಿತರಾದರು. ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲು ಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ತಾವು ವಾಸರಂತೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಉಂಬುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯ-ಧಾನ್ಯ-ಫಲ-ಮಠಗಳು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಖವಾಸಖಾನನು ಪರಿ ಪರಿಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕೊಂಡರೂ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಖವಾಸಖಾನನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬ ನೋವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. 'ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇರಲು: ಫಸಾನಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮರು ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ಇರಬಯಸುವ ಸ್ಥಳ ಬಯಲ.

ಗುಡಿಸಲಾಗಿರಬೇಕು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾವಿ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅವ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಒಂದು ಶುಭದಿನದಂದು ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಚರಣಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ವಿಜಾಪುರ ಹೊರಟರು. ಮಹಿಪತಿ ರಾಯರಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲು ಮನ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಯ ಕದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

“ಶ್ರೀ ಗುರುವೆ ತಂದೆನಗೆ ನೀನು।

ತಾಯಿ ತಂದೆನಗೆ ನೀ ಬಾಹ್ಯಾಂತ, ಪರಿಪೂರ್ಣ।

ಸಾಯೋಜ್ಯ ಸದ್ಗುರುಸಾಥ ನೀನೇ।

ಬಾಲಕನ ಮ್ಯಾಲೆ ದಯಮಾಡಿ ಪಾಲಿಸುತೀಹ್ಯೆ।

ಕುಲಕೋಟಿ ಬಂಧು ಬಳಗ ನೀನೇ।।

ಸಲಹುವ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿ ನೀನೇ।।”

ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅಂತಃಕರಣಪೂರಿತ ಅಶ್ರುಗಳಿಂದ ಗುರುಗಳ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳ ತೊಳೆದು ಬೀಳ್ಕೊಂಡರು. ಗುರುಗಳಾದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶಿ ತಲೆ - ಬೆನ್ನುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸಿ ಹರಸುತ್ತ, “ನಿನ್ನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಬೇಕಿವೆ, ಧರ್ಮ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ - ಹೋಗಿ ಬಾ”, “ನಿನ್ನ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿಯು ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. - ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಧನ ನಿರತನಾಗು” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹರಿಸಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಇದನ್ನೇ ೬ ಮರಿಮಗ ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರು ತಮ್ಮ ಆದಿ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, “ಧರೆಯೊಳು ಕೀರ್ತಿಯು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರಾ ಆಗುದು ನಿರ್ಧಾರಾ।।” ಎಂದು ಹೇಳಿದ //೪೫// ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಅವನತ ಮುಖಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮದ್ವನನ್ನು ೩ ಗುರುಗಳು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತ,

‘ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿರು ಮಗು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವನು ಪಡೆದ ಭಾಗ್ಯ ನಿನ್ನ ಗಂಡನದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಆಶ್ರಯ ಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗು, ನಿನ್ನ ಮನದ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಜೋಡು ಫಲಗಳಿವೆ’.

ಮುಂತಾಗಿ ಹರಿಸಿದರು. ತಿಮ್ಮವ್ವ ಭಾವಪೂರ್ಣಳಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಚರಣ
ಋನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಟಳು.

ಋಹಿಪತಿರಾಯರು ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸಾರವಾಡದಿಂದ ಹೊರಟು
ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಾಧನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ
ಶಾಸ್ತ್ರಾವನ್ನು ಕಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ
ತನ ಕುರಿತಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಅವರು ಈಗ
ಋಬ್ಬರ ಸೇವಕರಾಗಲಿ, ಸೊತ್ತಾಗಲೀ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಮಾಜದ,
ಸನಿಕರ ಸೊತ್ತಾದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನು ಕಾಣುವ, ದರ್ಶನವನ್ನು
ವ ಹಂಬಲದಿಂದ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಅವರ ಕರುಣ
ಬೀಳಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ತಮ್ಮ
ವನ್ನು ಸಾಫಲ್ಯಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಪಂಡಿತರು,
ರು, ಸಂತರು ಸಾಧುಗಳು ಸರದಾರರು ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಅವರ
ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನು ಗೊಳಿಸುವ
ವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದು
ಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ಒಂದೇ, ಒಂದು ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಶತಪ್ರಯತ್ನ
ತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಧನ, ದೌಲತ್ತು, ಧಾನ್ಯ - ಆಸ್ತಿ ಏನೆಲ್ಲ ಕೊಡಲು
ಕ್ಕರು. ಆದರೆ,

'ಕೊಟ್ಟರ್ಮಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ ಓರ್ವರ ಧನವು! ಪೂರ್ವದ ಸಂಗ್ರಹವು||

ಮುಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ವ್ರಯವಾಗುತಿಹುದು ಧನವು! ಸತಿಸುತ ಪರಿವಾರವು||

ಬಿಟ್ಟಗಲದೆ ಸೇವೆಯ ಮಾಡುವ ಜನವು! ಭಕ್ತರ ಸಮುದಾಯವು||

ದಟ್ಟಿಸಿ ಮನೆಯೊಳಗಾಗುದು ಪ್ರತಿದಿನವು! ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನವು||

ಅವರ ಮರಿಮಗ ಶ್ರೀಪತಿತನುಜರು ತಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜರ ದಿನಚರಿಯನ್ನು
ತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ನೂರಾರು ಜನ ಸಂತರಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ
ನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ
ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಖರ್ಚು ಅಂದಿಗೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮರುದಿನದ ಚಿಂತೆ
ರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯವರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಬಂದವರಿಗಂತೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ!

ಸಾರವಾಡದಿಂದ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಮೇಲೆ ವರುಷಾರು
ಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪುತ್ರ, ಸಂತಾನ ಲಾಭವೂ ಆಯಿತು. ಗೋಕುಲಾಪ್ಪಮಿಯ
ಯರ ಹೆಂಡತಿ ತಿಮ್ಮವ್ವ ಅವಳಿ-ಜವಳಿ ಮುದ್ದಾದ ಎರಡು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ
ತ್ತಳು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ದೇವರಾಯನೆಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯನೆಂದು
ತ್ತರು.//೪೬//

ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಆಸ್ಥಿರತೆ ಸಂಭವಿಸುವವರೆಗೂ ಮಹಿಮಾಪತಿರಾಯರು, ೨೦ನೇ ಉಳಿದು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜಕಾರಣದ ವನ್ನು ಅವರು ಆ ಮೊದಲೇ ಕಳಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯವರು.

ಕುಲ ಒಂದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವರು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ, ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲ ದಿವ್ಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂಫಿ ಸಂತರು, ಅವಧೂತರು, ಶೈವರು ರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮತದವರು, ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ತೆಲಗು, ದಖಣಿ ವರು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಮಜೋ ಭಾಯಿ ಸಕುನಾ ಚಾರೋ

ತೆಲುಗು ಕನ್ನಡ ತುರುಕಾರೇ ಒಂದೇಸುಖ||

೩, ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಒಂದೇ, ದಾರಿ ಭಿನ್ನ ಅಷ್ಟೇ ಎಂಬುದು ಅವರ ಸಂದೇಶ.

೧೯೨೫ ರಲ್ಲಿ ಡಿರಂಗಜೇಬನು ವಿಜಯಪುರವನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸುಬೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದ. ತಿಂಗಳು ಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆದ ದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಸಾವಿರಾರು ಯೋಧರು. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಮಡಿದ ನಾಗರಿಕರು, ದಿಂದಿಯೇ ಬಂದ ಬರಗಾಲ ಹಾಗೂ ಪ್ಲೇಗ ಬೇನೆಗಳಿಂದ ಮಹಿಮಾಪತಿರಾಯರು ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಜಯಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ೧೯೨೬ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ವಿಜಯಪುರದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ರು ೧೨೦ ಕಿಲೋಮೀಟರು ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಹಪುರವು ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರದ ನಾಯಕನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು.

ಶಹಪುರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಂದಾಕಿನಿ ಸರೋವರ, ಆ ಸರೋವರದ ಿ ಒಂದು ಗುಡ್ಡ. ಆ ಗುಡ್ಡದ ಒಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಮಾಪತಿರಾಯರು ಮೂರು ವಾಸಿಸಿದರು. ನಿತ್ಯ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ ಂತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂದಾಕಿನಿ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಣ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಮಾಪತಿರಾಯರು ಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ್ದರಿಂದ, ಶಹಪುರದ ಾಕಿನಿ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಹನುಮಂತ ಂಗೆ ಇಂದಿಗೂ 'ಕಾಖಂಡಕೀಶ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನಿತ್ಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಂತ್ತಿದ್ದ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ 'ಮಹಿಮಾಪತಿರಾಯರ ದಿನ್ನೆ' ಎಂದು ಂವ ರೂಢಿಯೂ ಇದೆ.

ಶಹಪುರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಮೂರು ವರುಷ, ತಪಸ್ಸು-ಸಾಧನೆ ೬ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಊರು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು //೪೭// ಆದರೆ ಈ ವ: ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವು ಯುದ್ಧ, ಬರ ಹಾಗೂ ಪ್ಲೇಗ ಬೇನೆಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ ಜನರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹಾಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮದ ಕರ: ಮಹಿಪತಿರಾಯರನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಲು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡು //೪೮// ಅವರ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿ ರಾಯರು ಕಾಖಂಡಕಿಗೆ ಹ: ಕರನಕರು ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮನೆಯು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗ್ರಾ ಪಟೇಲರು ಬಂದು ಊರ ಮುಂದಿನ ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ರಾ ತೋಟದಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು ಶಮೀ ವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಭಾಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಷ್ಠಾ: ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದರು. ಪಟೇಲರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ರಾ ಗೌಡರ ತೋಟದ ಶಮೀವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದಿನದ ಬಹುಭಾ: ಕಳೆಯಹತ್ತಿದರು.

ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯನು ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜದಿಂದ ಜಾಲವ ದೇಸಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದನು. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತ ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿಯೇ ೬ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಕಾಲ ಇದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಕೀರ್ತಿ ಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೀಳಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದರೆನ್ನಲಾದ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಸ್ವತ: ಪವಾಡಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಅತ್ತಿಗೆ ತುಕ್ಕವ್ವ ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಒಂದು ಪವಾಡ ಮಾಡಿತೋ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳೆಂದೂ, ಮರೆಡೆಪ್ಪನ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಪವಾಡವನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮರಿಮಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೪೯// ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿತೆಂದು ಅವರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಇತರರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನೂರಾರು ಜನರು ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಂದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ವೃಷ್ಟಾನ್ವ ಭೋಜನ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಎ

ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. 'ಕಾಖಿಂಚಕಿಯ ದೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ'ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಈಗ ಹಳೆಯ ತಲೆವಾರಿನ ಜನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಪ್ರತಿವ ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ಸವವರ್ಗನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಒ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ವಿನೆಂದು ಉಸುರುವೆ ಈ ನವರಾತ್ರಿಯಾ|

ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖಮಯ ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿಚರ್ಯಾ||

ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ೧೧ ನುಡಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನ : ಪ್ರತಿಪದೆಯಿಂದ ಮಹಾನವಮಿ - ದಸರೆಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಉತ್ಸವದ ವರ್ಣನೆ ಇ

//೫

ನವರಾತ್ರಿ, 'ಇನ್ನೂ ಹತ್ತೆಂಟು ದಿನಗಳಿರುವಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ರಾಯರ ಮನೆಯನ್ನು ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಗಿಲು ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾವಿನ ತಳಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರ ಜಗಲಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಬಾಳೆಯ ಕಂಭಗಳನ್ನು ಮಂಟಪವನ್ನು ತರಗು - ತೆಂಗು ಉತ್ತತ್ತಿ ಬಹು ಫಲಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಸಡಗರದಿಂದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಕಡಲಿ, ಅಕ್ಕಿ-ಗೋಧಿ ಬೆಲ್ಲ ಸಕ್ಕರೆಯ ಕೊಡ-ಕೊಡ ತುಪ್ಪತಂದು ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯ ಹಲವಾರು ಭಕ್ತರು ಸದಾ ಸೇವೆಗೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ನೋ ಶರಣರು, ಸಂತರು ಸಾಮಾನ್ಯರು ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುನಾಥನು ಎದ್ದು ಮಂಗಳಸ್ಥಾನವಿ ದಿತ ಹಂಸಧ್ಯಾನ, ಜಪಾನುಷ್ಟಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರ ಬಂಗಾರದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ ದೇವರ ಮನೆ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭಾವಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳು. ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಕೀರ್ತ ದ್ವಜಗಳು. ಮಧ್ಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 'ಪೊಡವೀಶ' ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಶ್ರೀಹ ಪೂಜೆಯ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಪೂ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಮೂರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಗುರುಪೂಜೆ.

'ತರುವಾಯ ಮಹಾಗುರು ತಂದಿಗೆ ಶರಣರು|

ಮರೆವ ಪೋಡಶದಿಂದಾ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆಯ ಭಂದಾ|

ಹರಿತೀರ್ಥ ಕೊಳ್ಳಲು ಹರುಷದಿ ಜನಗಳು|

ಪೊರಗ ಸತ್ಕಾರವ ಪಡೆದಿಹ ಭೂದೇವ|
 ರರು ವೇದ ಘೋಷವ ಮಾಡುತ ಭಾಷವ|
 ಅರಿತು ಸಕಲರಿಗೆ ಯಡೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳರೆ|
 ಪರಮಾನ್ನ ಭಕ್ಷಗಳು ಶಾಲೋದನ|
 ಪರಿ ಪರಿ ಶಾಖಗಳು ಸೂಪ ಘೃತ|
 ನೆರೆ ಪಾಲೋಸರುಗಳು ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿ
 ಗಿರಿಸಿಹ ದೀಪಗಳು|| ನಮ್ನಯ್ಯನಾ ||೯||

ಒಂಭತ್ತು ದಿನ ನಡೆವ ಉತ್ಸವ ಮಹಾನವಮಿ ಹಾಗೂ ವಿಜಯ
 ಯಂದು ತನ್ನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಕೆಯ ಆರ್ಕಿವ್‌ನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಒಂದು ಕಾಗದದ ಪ್ರಕಾರ 'ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿ
 : ಸಂಸ್ಥಾನ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಖವಾಸಖಾನ ದೇಶಮುಖಿನ ಸಮಸ್ತ
 ಒ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಖವಾಸಖಾನನ ಭೂಮಿಗಳು ಮುಳವಾಡ,
 ಏಡ, ಮಸೂತಿ ಹಾಗೂ ಹೊನಗನಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ
 ತಿಸ್ತಾಮಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವುಗಳೆಂದು ಈ ಕಾಗದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. //೫೧//

ಒಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಂದೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು
 (ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ - ಹರಿದಾಸರಾಗಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.
 ಇದಿಯ ದೇಸಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದೇವರಾಯರು ಡೋಣಿ - ಏವಾಜಿ
 ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು. ಉಭಯ ಮನೆತನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು
 1.//೫೨// ಕಾಖಂಡಕಿ, ಹರಿದಾಸ, ಜಾಲವಾದಿ, ಕೊಲ್ಹಾರ, ಇತ್ಯಾದಿ ಆಡ್ಡ
 ಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೭೦೫ ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ
 ಇಸ್ಯೆಯಂದು ಕೃಷ್ಣೆಯ ದಡದ ಕೊಲ್ಹಾರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
 ಅದರು.//೫೩//

ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ರಾಯರು

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೊನೆಯ ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆದದ್ದು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ
 ನ ಕೊಲ್ಹಾರಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ
 ಣ್ಣಾರೆ. ಅವರ ಪಾರ್ಥಿವ ರರೀರವನ್ನು ದಹನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ ಎಂದು
 ಋವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ
 ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಉಲ್ಲೇಖ ಎಲ್ಲಿಯೂ

ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರಲ್ಲೂ ಮಾಧ್ವ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಬಂದ ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ಇಂದು ಕಾಖಿ ಹರಿದಾಸರು ನಂಬಿರುವಂತೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿಯೇ ಕಾಲವಾದರು. ಅವರ ನೆನಪಿನೇ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಅವರ ವೃಂದಾವನವಲ್ಲ! ತುಳಸಿ ವೃಂದಾವನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.!! ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದು ತುಸು ಕಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತುಳಸಿ ವೃಂದಾ ಸಾಲಂಕೃತ ಪೂಜೆ, ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆ, ತುಳಸೀ ಮಾಲೆ ಅಪರೂಪ ಹೇಳಬಹುದು.

ಹೆಸರಾಂತ ಗೃಹಸ್ಥರು ಕಾಲವಾದಾಗ ಅವರ ನೆನಪಿಗೆಂದು ಅವರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಅವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು, ವಿರೇಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದನ್ನು ಕಾಣ ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರ ಕುರಿತು ನೋಡಿದಾಗ ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ಹರಿದಾಸರಾದ : ದಾಸರಿಗೆ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ : ಪುರಂದರ ಮಂಟಪವಿದ್ದರೆ, ಪಂಚರಪುರದಲ್ಲಿ ಕಂಭವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟಾದಾಸರಿಗೆ ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕಟ್ಟಿ ಇದೆ. ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ತಾಳ ತಂಬೂಲಿ ಪೂಜಿಸಿದ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿ ವಿಜಯದಾಸರ ಕುರಿತು ಅವರ ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಚೀಕಲಪರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು, ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾಶಿಯಿಂದ ಹೊತ್ತುತಂದ ಸಾಕ್ಷಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಿಗೆ, ಅವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಇದೆ. ಹಿರೇಮಣ್ಣೂರಿನಲ್ಲೂ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ ಕಂಭ ಸ್ಮಾರಕಗಳಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲಿಯೂ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ : ಸಂಪ್ರದಾಯವಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಹರಿದಾಸರಾದ : ಆದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಲ್ಹಾರದ ಕೃಷ್ಣೆಯ ದಡದ ಮೇ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ.

“ನನ್ನ ಅವಸಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಕೇವಲ ಏಳುದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆ. ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.” ಎಂದು ಕೃಷ್ಣರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿರಿಯ ಸೋದರನಾದ ದೇವರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರು. ದಾಸರು ಅಲ್ಲಿ : ಗುರುಗಳಾದ ಉಮರ್ಷಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರ ಆ

ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ನದೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಸರಿಯಾಗಿ ಏಳನೆಯ ದಿನ ಅಂದರೆ ಕಾರ್ತಿಕ ವದ್ಯ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಕಾಲವಾದರು. //೫೪//

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೂ ಉಮರ್ಜಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಇದ್ದ ಕುರಿತು ಮಹಿಪತಿರಾಯರಾಗಲೀ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊವ: ಮರಿಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲಿಸಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಗೆಂದು ಉಮರ್ಜಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲೀ, ಮನೆತನದವರನ್ನಾಗಲಿ ತಮ್ಮ ಯಾವ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉಲ್ಲೇಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೂ -ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವು ಈ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರದಾಗಿರದೆ ಬೇರೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಇರುವ ಇದೆ. ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಉಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಗಳಿದ್ದವೆ ಮೊದಲು ನೋಡಿದಂತೆ ಖವಾಸಖಾನನ ಅನೇಕ ಭೂಮಿಗಳು 'ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿ ಸಂಸ್ಥಾನ'ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವು. ಅದರಂತೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಸಮಕಾಲೀನ ಹಿಂದು ಸರ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೆ ಅನೇಕ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂಬಾಳದ ನಾಡಗೌಡರು ಪ್ರಮುಖರು.

ನಿಂಬಾಳದ ನಾಡಗೌಡನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹನು ನಾಡಗೌ ವತನನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. //೫೫// ಮುಂದಿನ ದಿ ಡಿರಂಗಜೀಬನು ವಿಜಾಪುರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಅನಂತರ ಕೂಡ ' ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲು ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯರೇ ಇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನೇ ಮರುಸೇವಕ ಮಾಡಿದನು. / ಹೀಗೆ ನಿಂಬಾಳದ ನಾಡಗೌಡರಿಗೆ ದೊರೆತ ವತನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು 'ಶ್ರೀಮಹಿಪ: ಸಂಸ್ಥಾನ'ಕ್ಕೆ ನಿಂಬಾಳದ ನಾಡಗೌಡರು ಉಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮನೆತನದವರು ಉಪಭೋ ಭೂಮಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿಂಬಾಳದ ನಾಡಗೌಡರಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಆವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಹಾರದ ಸರ್ವೇ ನಂಬರು ೧೧೬ ಹಾಗೂ ೧೧೭ ಈ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವಂಶಸ್ಥರು ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಉಪೇ ಮೊನ್ನೆ-ಮೊನ್ನೆಯಷ್ಟೇ ಮಾರಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೊ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದು ದು ದು ಬಹುಶಃ ಈ ಭೂಮಿಗಳ ಪಾಗುವಳಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಉ

ಯತಿರಾಯರು ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರ ಮನೆತನ ಕೊಲ್ಹಾರ ಅಯ್ಯನವರೆಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರು, ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರೂ ಆದ ಉಮಾ ಪ್ರಲ್ಹಾದಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರ ಉಭಯತರು ಆಗೀಗ ಶಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಒಂದು ಹೀಗೆಯೇ ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವಾಗಿರ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ.

“ಕೃಷ್ಣರಾಯರೂ ದೇವರಾಯರೂ ಕೂಡಿ ಅವರ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆರಿಸಿದ ಆಸ್ತಿಗಳು ನೀರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಚಮತ್ಕಾರ ಕಂಡಿತು. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿದಾಸರು ಬಂದು ‘ಮಗೂ ವೀನೇನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಗಳು ಭಾಗೀರಥಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೂ ಲೌಕಿಕ ರೀತಿಯಂತೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಸಮಾಧಾನವಾಗದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ದಾಸರು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಗುರುಸಹವಾಸವಿದ್ದುದೇ ಕಾಶ. ನನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ನೀನು ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಬಿ ಪೂಡಬೇಡ. ನಾನು ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಮೀ ವೃಕ್ಷದ ಕೆ ದ್ವಾದಶ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕ್ಷೆ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸು ಎ ಆಚ್ಛಾಪಿಸಿದರು.’” ಎಂದು ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ||೫೭||

ಆದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆಂದು ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಚ್ಛಾಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೇ? ‘ಗುರುಸಹವಾಸವಿದ್ದುದೇ ಕಾಶ’ ಎಂದು ಹೇ ಅವರು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನವ ಕಟ್ಟಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಲ್ಹಾರದ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ದಂಡ ಮೇಲಿರುವ ಅವರ ವೃಂದಾವನ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೬೦-೭೦ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದು ಬಲ್ಲವ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಇತ್ತೆಂದೂ, ಅದು ‘ಕಾಖಂಡಕ ಮಹಿಪತಿದಾಸರ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವನ್ನು ದಹನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ’ ಎಂಬ ಕುರ ಆಗಿತ್ತೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಂಬುವುದು ಕೂಡ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಯಾಕೆಂದರೆ ದಹನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಕುರುಹು ಅಥವಾ ಇ ವೃಂದಾವನ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ರಾಮಲಿಂಗ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಲಿಂಗ, ಅನಂತರಯನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಇಂದಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ದೇವಾಲಯದ ಎದುರು ದಹನ ಮಾಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿ

ವೃಂದಾವನ ಕಟ್ಟುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಯರ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನೆತನದವರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಉಳಿದ ಘಕ್ತರಾಗಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅದರ ಪೂಜೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರತಮೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ತೀರ್ಕದಿ ವೃಂದಾವನದೊಳಗೆ ಮೆರೆದೆ! ಬಹುಭಕ್ತರ ಪೊರೆದೆ (ನುಡಿ - ೨೦) ಲ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ 'ವೃಂದಾವನೇ ರಾಜತೇ' ಲ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಖಚಿತವಾಗುವುದೆಂದರೆ ರಾಯರು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಮೆರೆದರು ಅಥವಾ ರಾಘಸಿದರು ಎಂಬುದು. ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಂ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಯ ವಿಜಾಪುರ ಚಿಲ್ಲಿಯು ತಿಯರ್ ತುಸು ವಿವರ ಕೊಡುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

hipati died at Kolhar on the Krishna twentytwo miles South ewadi. but was buried at Kakhandki as he had wished and il stand was raised over his grave....." (Vol. XXIII ಪುಟ ೬೫೭)

ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವನ್ನು ಅವರ ಂತೆ ಕಾಖಂಡಕಿಗೆ ತಂದು ಸಮಾಧಿ ಕಟ್ಟಿದರು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚು ವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೇನೂ ಂಬುದನ್ನು ಇಂಥ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬಹುದು. ಮಾಧ್ವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳವರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯ ಥರ್ಕರು (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೮೩-೧೭೯೪) ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದಾಗ ಕೊನೆಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವರ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವನ್ನು ಮಹಿಪತಿಗೆ ಒಯ್ದು ತುಂಗಾತೀರದ ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. //೫೮// ಆದ್ದರಿಂದ ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಯರ್ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಕಾರನಿಗೆ ಇಂಥ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ ಎಂದರೆ ನಂಬಲು ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ದರೆಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದೊರಕುವ ದಾಖಲೆಯೂ ಇದೊಂದೇ ಆಗಿದೆ ಂೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅಂತು ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ನ್ನು ಕಾಖಂಡಕಿಗೆ ತಂದು ವೃಂದಾವನ ಕಟ್ಟಿದರೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾದ ಮಹಿಪತಿ ರಾಯರಿಗೆ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಿದರು? ಎಂಬ ಕ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವೃಂದಾವನ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಸಂನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ? ಯಾರಿಂದ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೃಹಸ್ಥ ಹರಿದಾಸರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಮುಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು, ವಿಜಯದಾಸರು ಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರು ಇತ ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರಂತೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಯರು ರಾಜರು ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ ಕರೆ (ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು, ವ್ಯಾಸರಾಯರು, ವಾದಿರಾಜರು, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರನ್ನು ಮಹಿಪತಿ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಮಹಿಪತಿ ಮಹಿಪತಿರಾಜರು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಉಂಬಳಿಗಳು ದತ್ತಿಗಳು 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿ ಸಂಸ್ಥಾನ' ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕುರಿತು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಅವರನ್ನು ಗುಯತಿ, ಸ್ವಾಮಿ, ಯೋಗಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

"ಪೊಡವಿಗೆ ನಡೆತಂದನು ಗುರುರಾಯನು|

ಎಡಬಲದಲಿ ಭಾಗವತರ ಮೇಳದಿ"||

(ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಸೇವಾಪತ್ನ ಪ

'ರಾಜರಾಜ ಮಹಾರಾಜ ಮಹೀಪತಿ|

ರಾಜನೆಂಬೋ ನಾಮವು ನೆಲೆಗೆ||

(ಕೃಷ್ಣರಾಯ - ಅದೇ ಪ

'ಅಗಾಧ ಗುರುರಾಯನ ಕರುಣೆ

ಪೊಗಳಲಾಪೆನೆ ಪಾಮರ ಪ್ರಾಣಿ||

(ಕೃಷ್ಣರಾಯ - ಅದೇ ಪ

ನೋಡು ವನವೆ ವರ ಯತಿಯಾ| ನಡೆ

ನೋಡು ಸದ್ಭಾವದಿಂದಲಿ ಮಹೀಪತಿಯಾ||

(ತರಳಕೃಷ್ಣ - ಅದೇ ಪ

ಕರುಣಿಸೆನಗೆ ವರಯತಿಯೆ|

ಪರಮ ಪಾವನ ಮೂರ್ತಿಯೆ|

ವರಭಕುತರ ಸ್ತೂರುತಿಯೆ|

ಶರಣು ರಕ್ಷಕ ಮಹೀಪತಿಯೆ||

(ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣ - ಅದೇ ಪ|

ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಪುತಿಸಿದ ಪದಗಳು ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯನು ಸಂನ್ಯಾಸ
ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ನಂಬಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರು ಬರೆದ ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ಲಲುವಾದರೂ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಇದನ್ನೇ
ಮೋದಿಸುತ್ತವೆ.

'ಭೂಲೋಕದಿ ವೃಂದಾವನದೊಳು ಮೆರೆದೆ|'

ಸಾಲು ಅವರು ವೃಂದಾವನಸ್ವರಾದರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಪವಾಡದ
ಬಿನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ

'ನಿಮ್ಮ ಶ್ಯಾಠಿ ಕೊಡಲೊಯ್ಯುತ ಮುಸಕಿಡಲು'

೦ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಅಂಗವಸ್ತ್ರ -ಶ್ಯಾಠಿಯನ್ನು ತಂದು ಸತ್ತವಳ ಮೇಲೆ
ಬಿಕ್ಕಿಡಲು ಕೈಯನೇಳೆಯಲು ಝುಮ್ಮನೆ ಏಳುತ ಶಿಷ್ಯಳು' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ
ಬಿತ್ತಾರೆ.

'ಶ್ರೀಮದ್ಭೋಗೀಂದ್ರ ಮಹಾಮಹಿಮ ನಿನ್ನೀಮ ಕಾಖಂಡಕಿ ಗ್ರಾಮ
ನಾವನ ವಿಧಾಮ ಬ್ರಹ್ಮ ಕುಲಲಲಾಮ ಮಹಿಷಶಂಕರ ನಾಮ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ
ಪದ್ಧಿರಾದ' ಎಂಬ ಅವರ ಪರಾಕು ಕೂಡ ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯನು
ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಉಳಿದಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರು?
೦ ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು, ಅಲ್ಲಿ ಉಮಜಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದ
ಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ
ಬಿತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಅಂದಿನ ಉತ್ತರಾದಿ ಮತಾಧೀಶರಾದ
ಸತ್ಯಾಭಿನವತೀರ್ಥರೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. //೫೯//
೫೯ ಆಚಾರ್ಯರ ನಿಷ್ಕಟ ಪರಿಚಯ ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯರಿಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರೂ
ರಾದಿ ಮತದ ಶಿಷ್ಯರು, ಅವರ ಪಕ್ಷ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡ ಶ್ರೀಗಳವರು ಒಂದು
ಕೊಲ್ಹಾರದ ಕೃಷ್ಣಾ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು.
ಅವರೊಬ್ಬ ಬಿಡಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ
ನಾವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದಿಗೂ ಅವರದೇನಲ್ಲಾದ
ಶಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಯೋಗ ದಂಡಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಇದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು
ಪ್ರಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಯೋಗದಂಡವು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ
'ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ ಗುರುರಾಯನಾ'

ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತ

'ಧರೆಯೊಳಿಷ್ಟಾನ ತಮಹರಣ ಭಾಸ್ಕರನೆನಿಪ
ವರಮುನಿ ಕರಕಮಲದಿ ಜನಿಸಿ'

ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಭಾಸ್ಕರ
ಶ್ವಾಮಿಗಳಿಂದಲೇ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ
ವೆ. 'ವರಮೂಲ ಮಂತ್ರವನು ಗುರುಮಹಿಪತಿಯೆಂಬ ನಿರುತ ಖ್ಯಾತಿಯ ನಾಮ
ರಿಸಿ ಬಂದನ ಮಹಿಮೆ' ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೬೦//

ಹೀಗೆ ಈವರೆಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೪೦ರಿಂದ
೭೦೫ ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೬೫ ವರುಷ ಬದುಕಿ ಕೆಲಕಾಲ ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲಶಾಹಿ
ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಾರವಾಡದ ಭಾಸ್ಕರ
ಶ್ವಾಮಿಗಳ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಡೆದುಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ರಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಕೃಷ್ಣರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟರು. ಕೊನೆಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ
ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

೫೩ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾಯ: ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪುಟ ೨೨-೨೩ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಪರಿದಾಂ
ರಂ): ಸೇವಾತತ್ವ ಪುಟ ೮-೯ (೧೯೬೩)
2. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು: ಖಾಲಿಕೆ ಪುಟ XX
3. ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ : ಪುಟ -೨೨
4. ಹೆಚ್. ಕಸಿನ್ : ಬಿಜಾಪುರ ಪು. ೧೧೯ (೧೮೮೯)
5. ಎಂ.ಎ. ನಯೀಮು: ಎಕ್ಸಟರ್ನಲ್ ರಿಲೀಶನ್ ಆಫ್ ಬಿಜಾಪುರ ಕಿಂಗಡಮ್ ಪುಟ ೨೫
6. ಹೆಚ್. ಕಸಿನ್: ಬಿಜಾಪುರ ಪುಟ ೧೨೮
7. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಪು. XIX
8. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ : ೬೨೨ ೫೨
9. 'ತೋ ಅಹೆ ಬಹುತ ಚತುರ! ಅಮ್ಮಿ ದೇತೋ ತ್ಯಾಸಿ ಅಖಿತ್ಯಾರ!।
ಅಮಚೆ ದರಬಾರೀ ಐಸಾ ಮೋಹರ! ನಾಟೀ ನಿಫರಿ ಯಾಸ್ಯಪ್ಪಿ ||೫೨||
10. ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ : ಪುಟ ೨೨ ಮತ್ತು
11. ಸೇವಾತತ್ವ : ಪುಟ ೮
12. ಸೇವಾತತ್ವ : ಪುಟ ೯

- . ಹೆಚ್ ಕೆ.ಎಸ್. ಬಿಚಾಪುರ ಪುಟ ೧೭
- . ಅದೇ ಪುಟ ೧೩೧. ಈ ಪ್ಲೇಗ ಬೇನೆಯಿಂದ ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದು ಕೊಂಡನು
- . ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ: ಪು ೨೫. ಸೇವಾತತ್ವ: ಪು. ೧೧ ಹಾಗೂ
- ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು : ಪೀಠಿಕೆ ಪು. XIV
- . ಭೀ.ಸ್ವಾ. ಕಮಲಾಪುರ: ಸತ್ಯಧಾ ಪುಟ ೧೯೫ (೧೯೩೧)
- . ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸ: ಸೇವಾತತ್ವ ಪುಟ ೧೧
- . ಮ. ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ: ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪು ೨೫
- . ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ: ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ XIV
- . ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ: ಆನಂದ ಲಹರಿ: ಸುಬೋಧ ದೀಪಾವಳಿ ೧೯೬೪
- . ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ : ೬ವಿ ೨೫

ಐಗಳ ಗ್ರಾಮಿ ಹೋತಾ ವಿಪ್ರ। ನಾವ ಪವಿತ್ರ ಕೋನೇರಿಪಂತ || ೨೫|| ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-೨೩) ಹಾಗೂ ಸೇವಾತತ್ವ (ಪುಟ-೧೧) ಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು 'ರಾಯರ ಅಜ್ಜಂದಿರಾ ಗಳಟ್ಟರು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಕಾಥವಟಿ ಮನೆತನದವರು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಡಾ. ವರದರಾಜರಾವ ಅವರು 'ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ದೊರೆತ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಖನವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಗ್ಯಾರಿಫಿಟಿಯರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ XXI ಪುಟ ೬೫೭ ರ ahipati was accountant of Aigali Village' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ವೃತ್ತಿ ಆಮೇಲೆ ಬಂದುದಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂದಿನ ಐಗಳ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳ ಗೋಶೌನಭಾಗವ'ವಾಗಿದ್ದು ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಹರಿದಾಸರ ಗೋತ್ರವೂ ಅದೆಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಐಗಳಿಯ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ಅರ್ಚಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಲಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೭. ಕೋನೇರಿ ರಾಯ ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಆರತಿ ಪದವನ್ನು ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಂ.ಚಂದಾವರಕರ ಅವರ ಶಾಧಿಸಿ ಪುನೆಯ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಮಂಡಲದ 'ವಾರ್ಷಿಕ ಇತಿವೃತ್ತ' ಶಕ ೧೮೮ ಸಂಚಿಕೆಯ ಪುಟ ೪೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಜಯದೇವ-ಜಯದೇವ ಜಯ'ವೈಕುಂಠ ರಮಣ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಪದವ ಒಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಂಚಪುರಿ ಸಿರಿವರಿ ದೇವ ಎಂ'ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಂಚಪುರಿ ಎಂದರೆ ಐಗಳಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಖಿ -ಹಣಮಂತ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ ಇವೆ.

೮. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ: ೬ವಿ: ೨೮, ೨೯, ೩೧.

ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜರ ಕನ್ನಡ ಕಿರುಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಜನಿಸಿದ ಮೊದಲು ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೂ ಸವದತ್ತಿ ರಾಮಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿಯ 'ಆಸ್ತೇದ್ವೈದುರ ಪತ್ತನೇ ದ್ವಿಜವರೇ ಖೇನೇರಿ। ಆರ್ಯಾಭಿದೋ ತದ್ವಾರ್ಯಾ ಉದರೇ ಸುಜನ್ಮ। ಜಗ್ಗಹೇ ಲೇಖಾಂಶತೋಪತಿ।' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ಕೋನೇರಿರಾಯ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಐಗಳಿಯ ಟ್ಟು ಬಿಚಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಗುರು ಮಹಿಪತಿಯು ವಿಚಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

೯. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ: ೬ವಿ ೩೨

'ಚೌಘಾನಿ ಹಸ್ತ ಮಿಳುನಿ। ವೃತ ಬಂಧ ಕೇಲಾ ತಯಾನಿ।।
 : ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ (ಪುಟ-೨೫) ಸೇವಾತತ್ವ (ಪುಟ-೧೧) ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒ

ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. 'ಮಹಿಪತಿಯ ಉಪನಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆತನ ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಕೊಲ್ಲಾರದ ಉಮರ್ಜಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಬಂದಿದ್ದರು' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿರಲಾಗಿದೆ. ಕಾಖಂಡಕಿ ಹರಿದಾಸರ ಮನೆತನ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಂದ ಆ ಮೊದಲು ಅದು ಬಗಲ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅಥವಾ ಉಭಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಲಾಗಲಕೋಟಿಯ ಕಾಥವಟಿ ಮನೆತನ. ಈ ಮನೆತನಗಳ ಕುಲಗುರುಗಳು ಉಮರ್ಜಿ ಆಚಾರ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಇಂದು ಕಾಖಂಡಕಿ ಹರಿದಾಸರು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಮನೆತನದ ಕುಲಗುರುಗಳ ಪುರೋಹಿತರು 'ಪಡಸಲಗಿಯ ಆಚಾರ್ಯರು' ಪ್ರತಿವರುಷದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗು ಗುರುಮಂಡಲ ಪೂಜೆಗೆ ಪಡಸಲಗಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನೇ ಕೂಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು, ಅವರ ಮನೆತನದವರು ರಚಿಸಿದ ಸಾವಿರಾರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಾಡದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಉತ್ತರಾದಿಮತದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಅನೇಕ ಹರಿದಾಸರು ಹೀಗೆ ಹಲವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದರ ಉಮರ್ಜಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೨೨. ಬಗಲ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ಅರ್ಚಕ ವೃತ್ತಿ, ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳಿಗೆಯೇ ಇದೆ.

೨೩. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ; ೬ವಿ ೩೭

(ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇತರತ, ವಿವಾಸವಾಸನ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ)

೨೪. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ; ೩೯

೨೫. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು 'ತಿಮ್ಮವ್ವ' ಎಂದು ಎಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಯಾವ ಊರಿನವಳು, ಯಾರ ಮನೆತನ, ಯಾರ ಮಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ (ಪುಟ - ೨೪)ದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ದೇಶಮುಖ ಮನೆತನದವಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸೇವಾತತ್ವ (ಪುಟ - ೧೨) ದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯವಳು ಬಗಲಿಯ ಕರ್ಣಿಕರ ಮಗಳು. ಅವಳು ಹೇಳಿ. ಅವಳು ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ಣಿಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಯರು ವಿಚಾರ್ಯರ ಬಂದರು. ತುಸು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ದೇಶಮುಖರು ತಮ್ಮ ಮಗಳು ತಿರುಮಲಾಲಾಂ (ತಿಮ್ಮವ್ವ) ಎಂಬವಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೂ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಗಲ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳ ಗೋ 'ಮೌನಭಾರ್ಗವ' ವಾದ್ದರಿಂದ ಸಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ನಡೆದ್ದು. ತಿಮ್ಮವ್ವ ಕಲಬುರ್ಗಿ ದೇಶಮುಖರ ಮನೆತನದವಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂದಿನ ದಿನಗಳು ಕಲಬುರ್ಗಿಯಷ್ಟು ದೂರದ ಸಂಬಂಧ ಅಸಂಭಾವ್ಯ. ವಿನಿದ್ಯರೂ ಹತ್ತಿಂಟು ಮೈಲಿಗಳ ಘಾಸಲೆಯ ಬೀಗತನ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ತಿಮ್ಮವ್ವ ಹೊಸವಾಡ ದೇಶಪಾಂಡೆಗಳ ಮನೆತನದವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಹೊಸವಾಡ ಹಳ್ಳಿಯು ವಿಚಾರ್ಯರ ಹಾಗೂ ಬಗಲ ಎರಡ ಊರುಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಹತ್ತಿರದ ಹಳ್ಳಿ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಚರಿ - ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತುಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ಅತ್ತಿಗೆ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಬಹಿಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

೨೬. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ, ಶ್ಲೋಕ ೩.೪

೨೭. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ; ೬ವಿ ೪೧

೨೮. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ, ೬ವಿ ೪೪ ರಿಂದ ೪೬

೨೯. ಅದೇ ೬ವಿ ೪೮ ರಿಂದ ೫೦ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ, ಶ್ಲೋಕ ೮.೯

೩೦. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ, ೬ವಿ ೪೧ ರಿಂದ ೫೩

೩೧. ಅದೇ ೬ವಿ ೫೬

ದೀಚ ದಾತಾ ಅಸೇ ಕರ್ಣ | ತ್ಯಾವರೀ ಅಭಿಪೇಕ್ಷಿಲಾ ದುರ್ಯೋಧನ |

ಗ ದಾತೃತ್ವಾಸ ಕಾಯ ಉಣೆ | ಯಾಚಕ ಜನ ತೃಪ್ತ ಹೋತೀ || ೫೭ ||

ಏರಾತಿ ಚರಿತೆ, ಓವಿ: ೫೮

ಋದೇರಿ: ಬಸಾತಿನ-ಉಸ್-ಸಲಾತಿನ ಪುಟ ೪೮೬

ಏರಾತಿ ಚರಿತೆ, ಓವಿ: ೧೪೧ರಿಂದ ೧೪೮

ದೇ ಓವಿ ೧೫೧: 'ಮಹಿಪತಿರಾಯಾಚಿ ಬಹಿಣ' ಎಂದು ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, 'ತುಕ್ಕದ್ವನು ಗೆ ಭಾವಿಕಳು' ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಚರಿತೆ, (ನುಡಿ ೧೬) 'ಚ್ಚೇಪ್ಪ ಭಾತ್ಯಸಿಣ' ಎಂದು ದಲ್ಲಿ (ಶ್ಲೋಕ - ೨೬) ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ.

ಏರಾತಿ ಚರಿತೆ : ಓವಿ ೫೨ ರಿಂದ ೧೬೦

ದೇ: ಓವಿ ೬೨ ರಿಂದ ೭೧

ದೇ ಓವಿ: ೧೬೮ ರಿಂದ ೧೭೯

ದೇ ಓವಿ: ೧೮೦ - ೧೮೧

'ಜವಳಿ ಹೋತಾ ಶಿಪ್ಪ ಸೂಡ್ಲ | ಪಯ ಆನಲೆ ಪಾತ್ರಭರೂನ ||

ತೇವಿತಾ ಸನ್ಮುಖಿ ನೇಲೂನ | ಕೇಲೆ ಪ್ರಾಶನ ಸಪ್ರೇಮ || ೧೮೦ ||

ಕೃಣ ಏಕ ರಾಹೋನಿ ನಿವಾಂತ | ಪ್ರಾಶಿಲೆ ದುಗ್ಧ ಕಾಡಿಲೆ ಪಾತ್ರಾತ |

ಮ್ತುಣೆ ಮಹಿಪತಿ ಫೇ ತ್ವರಿತ | ಪಾತ್ರಾ ಹಾತಾತ ದಿ ಫಲೆ || ೧೮೧ ||

ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತರಿಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕುಡಿದು, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಕಕ್ಕಿ ೨) ಬಂದ ಹಾಲನ್ನು ರಾಯರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟರು. ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ 'ಮುಂಕದೆ ಕರೆಯುತ ಕರದಲಿ ಕರವಿಟ್ಟು | ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟು || ೪ || ಎಂದು ರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋತ್ರದಲ್ಲಿ 'ದಧ್ವಕ್ತಿ ಮನವೇಕ್ಷ್ಯ ಯೋಗ ವಿಭವ | ಸ್ವಾಕ್ತಂ ಸುಕೀಲಂ ಸ್ವಾ ಮಸ್ತಕ | ಹಸ್ತ ಪದ್ಮ ಮುಪುಲಂ ಸದ್ಯೋಗಿನಾ ಭೂಪದೇ: || ೧೪ || ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

೩. ವರದರಾಜರಾವ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆ ೮೮

ದೇ ಕೀರ್ತನೆ : ೬೮

ಏರಾತಿ ಚರಿತೆ: ಓವಿ ೧೯೬ ರಿಂದ ೨೦೨

ಏರಾತಿ ಚರಿತೆ: ಓವಿ ೨೦೩ ರಿಂದ ೨೦೫

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಚರಿತೆ, 'ಮಂದಿ ಕುದುರೆಗೆಲ್ಲ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು |

ನಿಲ್ಲದ್ದರುಪ ತೊಟ್ಟು || ೪ ||' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋತ್ರದಲ್ಲಿ 'ತೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುನಿ ಭಾಸ್ವರೋಯಮುದಿತೋ ಕಾಲಂಚ ಪಕ್ತಂ ಗತಂ ಮತ್ತೋವಾಚ ತ್ವದೀಯ ಸೈನ್ಯ ಮುಖಿಂ ತ್ವಕ್ವಾಹಿ ಮತ್ಸನ್ನಿಧೌ ||

ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ಯಾರಿಯುಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ 'Mahapati returned to Bijapur, resigned fice and gave away his property in arms' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಅಂತು ಅವರಿಗೆ ಗಳಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದು ಖಚಿತ.

ರಾತಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ವಿಚಾರಪುರದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ದಾನ ಫರು. ಸಾರವಾಡದಿಂದ ತಿರುಗಿ ವಿಚಾರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ? ಹೇಗೆ? ಇದ್ದರು ನನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 'ಮುನಿಪರ ನಾಚ್ಚಿದಿ ಳೆ ಬರುತಾ | ಕೆಲದಿಸೆಲ್ಲಿರುತಾ ||' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಅದನ್ನೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಚ್ಚಾಂ ಸಿರಿಸೀಸುವಾಹ್ಯ ಸಹಸಾನತ್ವಾ ಗುರೋ: ಪಾದುಕೌ ನಿರ್ಗತ್ಯಾ ಶುನಿಕೇತನಂ ರ ತಾಘ್ಯಾಂ ಸುದಾ ಪ್ರಾಪ್ಯಚಿ ||' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಸಾರವಾಡದಿಂದ ತಿರುಗಿ

ಕಾಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಸಿಸಿದ್ದು ವಿಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಇರಲು, ವಿವಾಸವಾಸನೋ, ದ್ರವಹನೋ ಇಲ್ಲವೆ ಯಾರೋ ಭಕ್ತರು ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲೂ ಸಾಕು.

೩. ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ: ನುಡಿ ೯

೧. ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ: ೬ವಿ ೧೯೩

'ಮೃಣೆ ತುಜೆ ಉದರೇ ದೋನ ಪುತ್ರ, ಜನ್ಮತೀಗುಣವಂತ ಪವಿತ್ರ,
:ದು ಮುಂತಾಗಿ ಗುರುಭಾಷ್ಯರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ: ನುಡಿ ೮ ಹಾಗೂ ೧೩

ನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂತತಿ ಸಂಪತ್ತಾಫಾ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗಾ! ಉನ್ನತವಾಗುವ ದೆಂದ್ವರಿಸಿದನಾಗಾ! ಎಂದು
ರಕೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ನಂತರ ಸಂತತಿ ಅಯಿತೆಂದು
ಂದೆ ಕಾಖಂಡಕಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ನಂತರ ಸಂತತಿ ಅಯಿತೆಂದು (ನುಡಿ ೧೩) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ
ರಕೆಗೂ - ಸಂತತಿಗೂ ಮಧ್ಯ ೧೮-೨೦ ವರುಷದ ಅಂತರ ಬೀಳುತ್ತದೆ!

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ: ಶ್ಲೋಕ ೧೯

'ಮತ್ಪತ್ನಂತತಿ ದ್ವಂದ್ವ ಮೇತದುಧರೇ ನಿಃ|

ಸಂಶಯೇ ನಾ ಶುಭೋತೇ ಕೀರ್ತಿರ್ ವಿಮಲಾ|

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಭುವೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪರಂ ಭಾಷ್ಯರಃ||

ದತ್ತಾಯುಗ್ಮ ಫಲಂ

ಕ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಯಾವೊಂದು ವರ ಮುಂದಿನ ಕೆಲ ದಿನ/ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ
ರಿಸುವುದು ವಾಸ್ತವಿಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೨. ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ: ನುಡಿ ೧೨: ಶಹಪುರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರುಷ ಇದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.
ಷ್ಯತ ಸ್ತೋತ್ರ: ಶ್ಲೋಕ ೨೦ ರಲ್ಲಿ ಶಹಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ
ವಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. 'ಗತ್ವಾ ಶಾಪುರನಾಮಾಕಾಖ್ಯ ನಗರೇ| ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವವಾಸ ಗೃಹಂ ಸರ್ವಂ
೪| ನಿವಾಸ್ಯ ಪರ್ವತಗುಹಾವಾಸೇ ಸ್ವಯೋಗ ಕ್ರಮಂ || ೨೧|| ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ
ವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಸನ್ನಿವೇದ್ಯವನ್ನು ಫಲ-ಪುಷ್ಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ ಪವಾಡದ ಉಲ್ಲೇಖ
ಷ್ಯತ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ಲೋಕ ೨೨-೨೩

೩. ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ: ನುಡಿ ೧೩, ಕರಗಿಕರ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ: ಶ್ಲೋಕ ೨೪. 'ತಂ ನಿಷ್ಯಸ್ಯ ವಿನಿರ್ಗತೋ ಮಹಿಪತಿಃ|

ಕಾಖಂಡಕೇ ಸುಷ್ಕಳಂ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶಹಪುರದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ
ಕಾಖಂಡಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿರಲೂ ಬಹುದು.

೪. ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ: ನುಡಿ ೧೭

೧. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ 'ಟ' : ಕೀರ್ತನೆ ೨೧೭

೨. ಪುಣೆ ಅರ್ಕೀವ್ವದಲ್ಲಿಯೆ : ಕ ಜ ೪೭೨ ನೆಯ ಕಾಗದ

೩. ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸ (ಸಂ) ಸೇವಾತತ್ವ ಪುಟ ೨೫

೧೯ನೆ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದ ಉಪನಿರೀಕ ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆ. ಆ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ
ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ದೇವರಾಯರು ತಮ್ಮ ಶೂರತನದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರೆಂದು ಶ್ರೀಪತಿ
ಏಜರ ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ, (ನುಡಿ ೯) ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ
ಧಾರ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

೪. ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಉಮರ್ಜಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಲವಾದರೆಂದು ಪರಂಪರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'Mahipathi died at Kolhar' ಎಂದಿಷ್ಟೇ

ಬಂಬಯಿ ಗ್ಯಾರಿಯಟಿಯರ್ ಹೇಳುತ್ತದೆ. (Vol.XXIIIಪುಟ ೬೫೭)

೪. ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿವಾಸ (ಸಂ): ಸೇವಾತತ್ವ ಪುಟ ೩೭

೫. ಕರ್ನಾಟಕ ರಿಸರ್ಚ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ ಧಾರವಾಡ: ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ: ಪುಟ ೪೧

೬. ಅದೇ ಪುಟ ೪೨

"ನೂತನ ದೇಶಮುಖಿ ವ ನಾಡಗೌಡಕಿ ವ ಸ್ಥಳ ನಾಡಗೌಡಕಿ ಮಹಾಲ ತಿರೂ
ವಲಾಪುರ, ಕೊಲ್ಲಾರ ಹೊಸಕೋಟ, ಬೇಣಿಗುಂಡ, ಬೂದಿಹಾಳ ಅದೇ ಸಹಾಮಹಾಲಾ
ತನ ಸರಫರಾದ ಹೋಲೂನ ನಾಡಗೌಡಕಿ ಸರಕಾರ ಬೇಸಮೀ ವಿಜಾಪುರಚಿ ಮುತಾರಿಕ ಸಂ
ಮರಾವ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಯಾಚಿ ನಾವೆ ಕರೂನ ದಿಲಿ" ಈ ಶಾಸನದ ಮಹಿಷಶೂರಾಯ
ಪ್ರನಾಗಿಧಿ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಉಂಬಳಿ ಮಾರ್ಚ್ಚಿ ಹಕ್ಕು ಅವ
ಗಿದ್ದು ವಹಿವಾಟದಾರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಶೂರಾಯನ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

೭. ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿವಾಸ (ಸಂ): ಸೇವಾತತ್ವ ಪುಟ ೩೫

೮. ಫೀ ಸ್ಟಾ. ಕಮಲಾಪುರ: ಸತ್ಯಧಾ ಪುಟ ೮೯

೯. ಅದೇ ಪುಟ ೧೯೫

೧೦. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ 'ಟ': ಪದ ೧೯.

ಕೃತಿಗಳು

೫.೧ ಅಂಕಿತ:

ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. 'ಸಾಧಾರಣವಾದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಗುರುವೇ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಅಂಕಿತವನ್ನು ನೀಡುವುದು ನಮ್ಮ ಅನೂಪಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಕೆಲವೇ ಗುರುಗಳು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಕಿತವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ಉಂಟು.....' ಎಂದು ಡಾ. ಜಿ. ವರದರಾಜ ರಾವ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೧// ಈ ಕಾರಣವೇ ಮುಂದುವರಿದು "ಮಹಿಪತಿರಾಯರಾದರೋ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸುಳಿವನ್ನೂ ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜನ್ಮನಾಮ ಮಹಿಪತಿ ಎಂದುವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರೆಂದು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಯರ ಜನ್ಮನಾಮ 'ಮಹಿಪತಿ' ಎಂದು ವಿದಿತವಾಗೇ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ!

ಆದರಂತೆ, 'Mahipati-Dasa flourished in the 17th Century AD Kakhandki in the Bijapur District. But his name is not borne on the list of the Vaishnava Haridasa of traditional fame, as his songs do not bear an 'ankita' received from a recognised Guru' ಎಂದು ಡ್ರೆ ಆರ್.ಎಸ್. ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೨//

ಹರಿದಾಸರ ಲಕ್ಷಣ ದೀಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಅಂಕಿತಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ನಿರ್ಣಯವಾದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಅವರು ಬರೆ 'ಹರಿದಾಸ ಲಕ್ಷಣ' ಎಂಬ ಸುಳಾದಿ ಈ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಯಿತು. ಅವರ ತಮ್ಮ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಹರಿದಾಸನಿಗೆ ಯೋಗುರುವಿನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ, ಹಾಗೂ ಅಂಕಿತ ಪ್ರದಾನಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವಿಜಯನಗರ ಮೊದಲು ಈ ದೀಕ್ಷೆ, ಅಂಕಿತ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಗೋಪಲಗು ಇದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ -ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂದಿ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಪ್ರೀತಿ-ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಹರಿದಾಸರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. 'ಹರಿ' ಅದಕ್ಕೆ ನಿವಿತ್ತನಾದ ಅವನ ದಾಸ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿ ದಣಿದರು. ಹರಿದಾಸ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು, ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಹಾಗೂ ವಾದಿರಾಜರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಅವರಿಗಂತೂ ಈ ದಾಸ ದೀಕ್ಷೆ, ಅಂಕಿತ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಗೊಡವೆಗಳು ಇರ ತಾವು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯೇ ಅವರ ಅಂಕಿತವಾಯಿತು. ತಾವು ನ ಧರ್ಮ, ದೇವರು ಹಾಗೂ ಅವನ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವೈ ತಾಳಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಗೃಹಸ್ಥರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗದೆ ಈ ತುಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ದಾಸರೆಂದರು. ಆಗಲೂ ಇವರನ್ನು ದೀಕ್ಷೆ, ಅಂಕಿತ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಮಾಪನದಿಂದ ಅಳಿದು ದಾಸರೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ-ಧರ್ಮದ ಆಕ್ರಮಣದ ವಿರುದ್ಧ ಎದ್ದ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿ, ಆ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಸಾಧುಗಳು, ಸಂತರು ಗೃಹಸ್ಥರು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರು ದೆರೆಗಳೂ ನಮಗಿಂಥ ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರೆಂದು ಇಂದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು, ವ್ಯಾಸರಾಯರು, ವಾದಿರಾಜರು, ಪುರಂದರ - ಕನಕ - ವೆ ದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕೈ ಬೆರಳ ಮೇಲೆ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು ಸಂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದವರೆಗೆ ನಡೆದ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಇದ್ದ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರಲ್ಲಿಯ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಇಂದು ನೆನೆಸುತ್ತೇವೆ?

ಪುರಂದರದಾಸರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ 'ಪಂಕಜನಾಥ ಪುರಂದರ ವಿಠಲನ ಅಂಕಿತವೆನಗಿತ್ತ ಗುರು: ಮುನಿರಾಯ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ಅವರ ಪ್ರದಾನದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುರಂದರ ಎಂಬುದು ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರೆ? ಅಥವಾ ಅವರ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು ಪುರಂದರ ಎಂದಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಮೊದಲ ಅಥವಾ ಹೆಸರೆಂದು ಹೇಳುವ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅವರು ಕಾಲವಾಗಿ ಐವತ್ತು ವರುಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ - ವಿಜಯದಾಸರು ಹೇಳಿದರೆ: ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕನಕದಾಸರಿಗೆ, ವೈಕುಂಠದಾಸರಿಗೆ ಅಂಕಿತ ಪ್ರದಾನ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಲಿ ಅವರು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲಿ ಕ ಗುರುತಿಸಲು ಆಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ವಿಜಯದಾಸರಿಗೇ ದೀಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರದಾನಗಳು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಆದವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ ಇವರುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದರು. ಆ ದಾ

ಗಾದರಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಅನಂತರದ ಜನ ಆದಕ್ಕೊಂದು ರೂಪವನ್ನು
 ಉಟ್ಟರು, ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈ ರೂಪ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೊದಲಿಗಿರುವುದು
 ಉನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಿಜಯದಾಸರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಿದಾಸರನ್ನು
 ಗುರುತಿಸಲು ಅವರು ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರಕ್ಕಿಂತ
 ಮೊದಲಿನ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಪತನದವರೆಗೆ ಉದಾರ ಮತವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದ
 ಮಾಧ್ವ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳು ಅನಂತರದ ಮಧ್ಯಂತರದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು
 ವರುಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅತಿ ನಿಷ್ಠುರ (Rigid) ರಾದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.
 ಇದರ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಆದರೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹತ್ತಿರ
 ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕನಕದಾಸರಂಥವರು, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತದ ವೈಕುಂಠದಾಸರ ಹತ್ತಿರ
 ಬಂದಾಗಿಯೇ ಹೋದ ವಾದಿರಾಜ ಯತಿಗಳಂಥವರು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ
 ಇಣುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಧ್ವ ಮತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗೆರೆಯನ್ನು ಎಳೆದರು. ಉ
 ಸುತದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮಠ-ಮಠಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಹಣೆ
 ಕಾಕಿತು. ಅಂಥ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯದಾಸರು ಸಹಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಸೊತ್ತಾಗಿದ್ದ
 ಹರಿದಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಧ್ವಮತಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂ
 ದರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ವ ಮತ ತತ್ವಗಳ ಕಟ್ಟು-ನಿಟ್ಟಿನ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.
 ಇದು ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಎರಡು ಮೂರನೆಯ ದಶಕದವರೆಗೂ
 ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ದಡದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ
 ಸುಳಿವವರು ಹರಿದಾಸರೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಆಯಿತು. ವಿಜಯದಾಸರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ
 ಬಂದವರಷ್ಟೇ ಹರಿದಾಸರೆನಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ
 ಸ್ವಾರಂಭವಾದಾಗ ಈ ಶತಮಾನದ ವಿಧ್ವಾಂಸರು ಈ ನಿಯಮಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ
 ಹರಿದಾಸರನ್ನು ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದ
 ಪ್ರ.ಶ. ೧೯೩೯ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಪಿ. ಕರಮರಕರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎನ್.ಬಿ
 ಕಲಮದಾನಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ
 ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'Mystic Teachings of the Haridasas of Karnataka' ಎಂ
 ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರ-ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಹರಿದಾಸರ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು
 ಆದರಲ್ಲಿ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನ
 'ಸಿರಿವಿಠಲ'ರ ವರೆಗೂ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿ
 ಬೇಲೂರಿನ ವೈಕುಂಠದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಮಾಧ್ವರೇ ಆ
 ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರಿಗೂ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೂ ಇಲ್ಲ! ಇದ
 ಮಾಹಿತಿಯ ಅಭಾವವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರೂ ಹರಿದಾ
 ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಕಟ್ಟು-ಪಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ನೋಡಿದರೆಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಅದನ್ನ

,೯ ಪಂಚಮುಖಿಯವರೂ, ಡಾ. ಬಿ. ವರದರಾಜರಾಯರೂ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

'ಮತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮಂಡನೆ, ಪ್ರಚಾರ, ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ; ಸ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿ ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಾಂಶಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾ; ಓಡಗಿಡಾಗಲೇ ಅದರ ಕ್ಷೀಣದೇಶ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದು ಇವತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ಬೆಳಸು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಗ್ಗೆಯ ಕಾಸ್ತ, ಧರ್ಮ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಂಡನೆಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾರ್ಗದ್ವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.//೩//

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ್ದು ಈ ಮಧ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇ: ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತ ವಿಜಯದಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಆವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಬಲಿ: ವಾಜ್ಯ-ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಉತ್ಕಟ ಪ್ರಭಾವಲಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದವರು. ಅವರಿ ಹರಿದಾಸ ಧರ್ಮ-ದೀಕ್ಷೆಗಳ ಆರಿವಿತ್ತು. ವಿಜಯದಾಸರು ಅನಂತರ ಹೇಳಿ ಹರಿದಾಸ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಹಾ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಿಜಯದಾಸರು ತನ್ನ ಹರಿದಾಸ ಲಕ್ಷಣ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಧ್ರುವತಾಳ

ಹರಿದಾಸ ಲಕ್ಷಣ ವಿರಚೇಕು ಈ ಪರಿ
ಗರುವ ಕೋಪ ಮದ ಮತ್ಸರ ಬಿಡಬೇಕು
ಮರುತ ಮತಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಸರಿಗಾಣೆನೆನುತಲಿ
ಧರೆಯೊಳು ಕೂಗಿ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಯಬೇಕು
ಎರಡಾರು ಪುಂಡ್ರ ವಿರಚಿಸಿ ಪಂಚಮುದ್ರೆ
ಧರರಾಗಿ ತಪ್ಪಾಂಕಿತ ಧರಿಸಬೇಕು ಭುಜದಿ
ಶಿರಿ ಬೊಮ್ಮ ಭವಾದ್ಯರಿಗೆ ತರತಮ ಭೇದದಿಂದ
ಎರಗಿ ಎನ್ನೊಳಗಿದ್ದು ಪೊರೆಯಂದಾಡಲಿಬೇಕು
ನಿರುತ ಹರಿಗೆ ದಾಸರೆಂದು ಗಣಿಸಬೇಕು
ಹರಿದಿವಸ ಹರಿಚರಿತೆ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಹರಿಪೂಜೆ
ಹರಿಶ್ರವಣ ಅಂತರ ಶುದ್ಧಿಯಿರಲಿ ಬೇಕು
ಹರಿಪರ ದೇವತೆ ವಿಜಯ ವಿಠಲಗತಿ
ಸುರರಾದ್ಯರಿಗೆ ಎಂದು ಉರವಣಿಸಿ ನುಡಿಯಬೇಕು.

ಇದನ್ನು ಶ್ರೀ ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ 'ವಿಜಯದಾಸರ
ಪರಿವಾಸ ಲಕ್ಷಣ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಬಾಳದರೆ ಅದೇ
ಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದಾಸನಾಗುವವನು
ನಿಷ್ಪಪಕ್ಷ ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯಗಳ ಪಾಠವಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು
/೪//

ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮಹಿಪತಿರಾಯರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ
ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅವರು ಮರುತ ಮತದಲ್ಲಿ ಅವಚ್ಛಿನ್ನವಾರ
ದೈಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇನ್ನು ಡಾ. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರು ಎತ್ತಿರ
ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಮುಖೇನ ದೀಕ್ಷೆ-ಅಂಕಿತ'ಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಸ್ಕರ
ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಧ್ಯದ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ
ಂಬಂದಿಸಿದ್ದು, ಬಹುಶಃ ಅವಧೂತ ಪಂಥದ ಗುರು ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ
ಷ್ಯತ್ವವಹಿಸಿದರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ
ನಾಗೂ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಡಾ. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ
ಪಂಚಮುಖಿ ಅವರು ಊಹಿಸಿರಬಹುದು. ಮತ್ತು ಬಹುತೇಕ ಮಾಧ್ವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ದೆಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹರಿದಾಸಕೂಟದಿಂದ ಹೊರಗಿಟ್ಟ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು
ಇಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಮೂಲತಃ ಭಾಸ್ಕರ
ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹರಿದಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಗುರು ಅಥವಾ ದಾಸರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ
ಷ್ಯತ್ವ ಪಡೆಯಲು ಹೋದ ರಾಯರಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಯೋಗ ಮುಖೇನ
ಶಿಷ್ಯನ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಗುರು ಮುಖದಿಂದ ಯೋಗ
ಲಾರ್ಗವಾಗಿ ದೊರಕಿತು. ಇನ್ನೊಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರ
ನೋಗುವ ಮೊದಲು ತನಗೆ ಗುರುಗಳಿಂದ ಯಾವಪಾಠ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂಬ
ಳುವಳಿಕೆ ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ಹಾಗೆ. ಒಂದು
ಮಿತ್ತದಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾವ ಹುಟ್ಟಿತು. ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ
ರುವ ಮೂಗುತಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲ ಉಂಗುರದ ದೃಷ್ಟಾಂತವಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಇವರು ಕೂಡ
ಹಿತ ಸುಖ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ತುಳಸಿ ಪತ್ರ ವಿರಿಸಿ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಅಂದು ಆಲ್ಲಿ
ವ್ಯಸರಾಯರಿದ್ದರೆಂದು ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಇಲ್ಲಿ
ಮೀಪದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇದ್ದರೆಂದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ
ಂದರು. ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನ್ನು
ಂಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅದು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ
ಧಿಕಾರ ಮೂರನೆಯವನಿಗಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮಗೆ

ರೇತ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶದ ಇಷ್ಟದೈವದ ಹೆಸರನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತವನ್ನಾಗಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ಸ್ಯಾಸಕ್ತರಾದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಸಂಯೋಗಿಸಿದರು.

ಇಂದೆನ್ನ ಜನ್ಮ ಪಾವನವಾಯಿತು.

ತಂದೆ ಶ್ರೀ ಗುರು ನಿಮ್ಮ ಚರಣದರುಶನದಿ || ಧ್ರು||

ದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಆರು ನುಡಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯು ರಾಯರ ಮೊದಲ ನೆಯೆಂದು ಈವರೆಗೆ ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಹರಿವಾಸರ ನಿಯಮದಂತೆ ಮೊದಲ ನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರೂ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಬೇಕು. ||೫|| ಆದು ಓಪತಿರಾಯರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲು ಸಾಕು. ಆಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಫಯತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕರುಣಾಳು ಮೂರ್ತಿಯು |

ನಾಥ ಮಹಿಪತಿಯ ಕೃಪಾಂಬುದಿಯು |

ಇಂದಭಯ ಹಸ್ತವನು ಶಿರಸದಲ್ಲಿದ್ದಲಾಗಿ |

ಪ್ರನಾದೆನು ಸತಿ ಪತಿ ಸಹವಾಗಿನ್ನು || ೬ ||

(ಮ . ಕೀ. ೮೮) || ೬ ||

ಓಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವಾಗ ಈ ಮೂರು ಕೀರ್ತನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧವನ್ನೂಲಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಮಿಗಳಿಂದ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಳಿದ್ದಾರೆ. || ೭ ||

'ಧರೆಯೊಳಜ್ಞಾನ ತಮಹರಣ ಭಾಸ್ಕರನೆನಿಪ |

ವರಮುನಿಯ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ |

ವರಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂ ಗುರು ಮಹೀಪತಿಯೆಂಬ |

ನಿರುತ ಖ್ಯಾತಿಯ ನಾಮಧರಿಸಿ ಬಂದನ ಮಹಿಮೆ ||

ಓಗೆ ದೊರೆತ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಅಂಕಿತವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಒಂದು ಇದರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

ಇಂತು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಪದೇಶ ದೊರಕಿದ ಮೇಲೆ ರಾಯರು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಅದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತವೆಂದು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. 'ಮಹಿಪತಿ' ಎಂಬ

ಅಂಕಿತವನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅವರ ನಂತರ ರಾಯರ ಮಕ್ಕಳು- ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕ ತಲೆಮಾರುಗಳ ವರೆಗೆ ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಆಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೂಡ ಈ 'ಮಹಿಪತಿ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನೇ ಸಂಬಂಧವಾಚರ ಪದದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು ದೊರೆಯುವ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಎಷ್ಟು, ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂಕಿತದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಇಂದು 'ಮಹಿಪತಿ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ಎಲ್ಲ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುವುದೇ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ!

ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಮುದ್ರಿತ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೇ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮನೆತನದವರು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಹಲವು ಆಖ್ಯಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂಪು ಸಂಪೂರ್ಣಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತಗಳು ದೊರೆತವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಿತ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಐವು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧತೆಯೂ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಂಕಿತಗಳು

ಮಹಿಪತಿ,	ನರಕೀಟಕ ಮಹಿಪತಿ	ಪುತ್ರ ಮಹಿಪತಿ
ದೀನ ಮಹಿಪತಿ	ಬಾಲಕ ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪತಿ ಗುರು
ತರಳ ಮಹಿಪತಿ	ಚಿಣ್ಣ ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪತಿ ತಂದೆ
ದಾಸ ಮಹಿಪತಿ	ಕಂದ ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪಮ್ಮ
ಮೂಢ ಮಹಿಪತಿ	ಚಿಣ್ಣ ಕಿಂಕರ ಮಹಿಪತಿ	

ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೃತಿಗಳ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಅನುಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಇವುಗಳ ಗುರುತಿಸಿದ ಅವರ ಶೈಲಿ, ಪದ ಬಂಧಗಳಿಂದ, ಇವುಗಳು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಅಂಕಿತಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ

ಅಂಕಿತವನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ನಂತರ ರಾಯರ ಮಕ್ಕಳು- ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರು-ತಲೆಮಾರುಗಳ ವರೆಗೆ ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಅಧಿಕ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಆಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೂಡ ಈ 'ಮಹಿಪತಿ' ಅಂಕಿತವನ್ನೇ ಸಂಬಂಧವಾಚರ ಪದದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು ದೊರೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಎಷ್ಟು. ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂಕಿತದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಇಂದು 'ಮಹಿಪತಿ' ಅಂಕಿತದ ಎಲ್ಲ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುವ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ!

ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಮುದ್ರಿತ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮನೆತನದವರು ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಹಲವು ಆಖ್ಯಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತಗಳು ದೊರೆತವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುದ್ರಿತ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರದು. ಆ ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧತೆಯೂ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಂಕಿತಗಳು

ಮಹಿಪತಿ,	ನರಕೀಟಕ ಮಹಿಪತಿ	ಪುತ್ರ ಮಹಿಪತಿ
ದೀನ ಮಹಿಪತಿ	ಬಾಲಕ ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪತಿ ಗುರು
ತರಳ ಮಹಿಪತಿ	ಚಿಣ್ಣಿ ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪತಿ ತಂದೆ
ದಾಸ ಮಹಿಪತಿ	ಕಂದ ಮಹಿಪತಿ	ಮಹಿಪತಿಮ್ಮ
ಮೂಢ ಮಹಿಪತಿ	ಚಿಣ್ಣಿ ಕಿಂಕರ ಮಹಿಪತಿ	

ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಭಾಷ್ಯರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಇವು ಗುರುತಿಸಿದ ಅವರ ಶೈಲಿ, ಪದ ಬಂಧಗಳಿಂದ, ಇವುಗಳು ಮಹಿಪತಿ ಅಂಕಿತಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಮಹಿಪತಿ

ಮೃ ಅಂಕಿತ 'ಮಹಿಪತಿ'ಯ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವವಿಶೇಷಣ ಹಚ್ಚಿದ್ದು, ದೀನ, ತರಳ, ದಾಸ ಸೂಡ, ನರಕೀಟಕ, ಬಾಲಕ, ಚಿಣ್ಣ, ಕಂದ, ಚಿಣ್ಣ ಕಿಂಕರ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಹಿಂದೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಮಹಿಪತಿ ಕಂದ' 'ಮಹಿಪತಿ ಸುತ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಪತಿಸುತ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಅಂಕಿತಗಳು

ಮಹಿಪತಿ ನಂದನ	ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ
ಮಹಿಪತಿ ಕಂದ	ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ ನಂದನ
ಮಹಿಪತಿ ಸುತ	ತಂದೆ ಗುರುವರ ಮಹಿಪತಿ
ಮಹಿಪತಿಸುತ ಪ್ರಭು	ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ ನಂದನ ಪ್ರಾಣ
ಮಹಿಪತಿ ನಂದನ ಕೃವಾರಿ	ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ ನಂದನ ಸಾರಳ
ಮಹಿಪತಿ ಚಿನ್ನಪ್ರಭು	ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ ಕಂದ
ಮಹಿಪತಿಜ	ತಂದೆ ಮಹಿಪತಿ ಬಾಲ
ಮಹಿಪತಿ ಅಣುಗ	ಗುರು ಮಹಿಪತಿ ಸುತ
ಬಾಬಾ ಮಹಿಪತಿ ಪ್ರಭು	ಗುರುವರ ಮಹಿಪತಿ
ಗುರು ಮಹಿಪತಿ	ಗುರುವರ ಮಹಿಪತಿನಂದನ
ಗುರುಮಹಿಪತಿ ಪ್ರಭು	

ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಸುಮಾರು ೨೧ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಅಂಕಿತಗಳ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ	ಗುರುವರ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಭು	ಗುರುವರ ಗಿರಿಧರ ತರಳ
ಕೃಷ್ಣಪ್ರಿಯ	ಗುರುಕೃಷ್ಣ ತಾತಾಯ	ಶ್ರೀಘತಿ ಪ್ರಭು
ಗುರುಕೃಷ್ಣ	ಚಿನ್ನ ಕೃಷ್ಣ	ಶ್ರೀ ಪತಿ ತನುಜ
ಗುರುಕೃಷ್ಣ ಕಂದ	ಗಿರಿಧರ	ಮಹಿಪತಿ ದೀನ ಕೃಷ್ಣೋಡೆಯ
ಗುರುಕೃಷ್ಣ ಪುತ್ರ	ಗಿರಿಧರ ಸುತ	ಗುರುಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿ-
ಗುರುವರ ಕೃಷ್ಣ	ಗಿರಿಧರಜ	ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಿಯ
ಗುರುಕೃಷ್ಣ ಸುತ	ಗಿರಿಧರ ತನಯ	

ಹೀಗೆ ದೊರೆತ ೫೪ ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ೧೪ ಅಂಕಿತಗಳ ಮಾತ್ರ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು ಎನ್ನಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಅಂಕಿತ ಸುಮಾರು ಕೃತಿಗಳು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಗುರುಗಳಾದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದ್ದು. ಯ

ಸುಖವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕೂಡ ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಗೆ ಎಂಬಿವಾಗಿ ಅವರ ಮನೆತದವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಟರಾಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಕೃತಿಗಳೇ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು.

೨ ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯೆ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ-ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೬೮೫ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೧ ಏಕೈಕ ಆಕರ ಕೃತಿಗಳು, ಹಾಗೂ ೯ ಅಧಿಕ ಕೃತಿಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. "ಈ ೬೮೫ ಕೃತಿಗಳ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು (ಕೀರ್ತನೆ ೩೨೨ ಹಾಗೂ ಏಕೈಕ ಆಕರ ೧) ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದೂ, ಮತ್ತೆರಡು ಕೃತಿಗಳು (ಕೀರ್ತನೆ ೨೨೫/೩೨೩ ಹಾಗೂ ೫೫/ ಏಕೈಕ ಆಕರ ೪) ಪುನರುಕ್ತಿ ಆಗಿವೆಯೆಂದ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ೬೫೨ ಕೃತಿಗಳು ಇವೆಯೆಂದಾಯಿತು.

ಈಗ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ೬೮೫ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಅಂಕಿತ	ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಂಕಿತ	ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿ ಸಂ
ಮಹಿಪತಿ	೩೮೨	ನರಕೀಟಕ ಮಹಿಪತಿ	
ತರಳ ಮಹಿಪತಿ	೭೫	ಬಾಲಕ ಮಹಿಪತಿ	
ದೀನ ಮಹಿಪತಿ	೬೯	ಚಿಣ್ಣ ಕಿಂಕರ ಮಹಿಪತಿ	
ಮಹಿಪತಿಗುರು	೩೯	ಪುತ್ರ ಮಹಿಪತಿ	
ದಾಸ ಮಹಿಪತಿ	೩೮	ಮಹಿಪತಿ ತಂದೆ	
ಮೂಢ ಮಹಿಪತಿ	೩೬	ಪಟ್ಟದಿ	
ಚಿಣ್ಣ ಮಹಿಪತಿ	೧೧	ಮುದ್ರಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಪದಗಳು	
ಕಂದ ಮಹಿಪತಿ	೧೦	ಅನ್ಯ ಮುದ್ರಿಕೆಯ ಪದಗಳು	
		ಪುನರುಕ್ತಿ ಪದಗಳು	

ಒಟ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ೬

ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟಿತ ೬೮೫ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುದ್ರಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ವಚನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುದ್ರಿಕೆಯುಳ್ಳ ವಚನದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಕೃತಿಯೆ

ಮೂದಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಸಂಖ್ಯೆ ೨೭೫ ಇದು 'ತರಕುಪದೇಶವೆಂಬ ಸಾರಣೆಯ ಕೊಟಿ
 ಒಂದು ಏಳು ಸಾಲಿನ ವಚನ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ
 ಧ್ರುವಪದ'ವೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಉಳಿದ ಐದು ಸಾಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಐ
 ನಾಲುಗಳ 'ಕಾಯವೆ ಕೋವಿಯನೆ ಮಾಡಿ ಭಾವನೆಯ ಮದ್ದನೆ ತುಂಬಿ' ಎ
 ಕ್ರತೈಕ ವಚನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಕೃತಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದೋ
 ಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಎರಡೂ ಪ್ರತೈಕ ವಚನಗಳೆಂದೇ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿ
 '||೯|| ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಚನಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಿದ
 ಒಟ್ಟು ೬೮೬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಇನ್ನು ಮುದ್ರಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಏಳು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಆರಹು ಅಂಜನಾಗದನಕ' (ಕೃತಿ-
 ಆರುಹು ನೀಡೋ ನೀ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ನಿಧೇ' (ಕೃತಿ-೬) 'ನೀನೆ ಎನಗಾಗಿ ಬಂ
 ನೀನೆ ನೀನಾದ್ಯನಗೆಂದು' (ಕೃತಿ-೩೫೯), 'ಬಾರಯ್ಯ ಬಾರೋ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ' (
 -೪೧೦) ಹಾಗೂ 'ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ರಕ್ತನಲ್ಲನಾ' (ಕೃತಿ-೪೮
 ಈ ಐದು ಕೃತಿಗಳು ಉಳಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಕಿತ ಇಲ್ಲದಂ
 ಬರೆದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತುಸು ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಇವೆಯಾದರೂ ಮೊತ್ತರ
 ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಲ್ಲ. 'ಇಲ್ಲೆ ವೆ ನಿಧಾನವು ಶ್ರೀಗುರುವೆ ನಿಮ್ಮ
 ನಿಧಾನವು' (ಕೃತಿ-೬೧) ಹಾಗೂ 'ಇಂದು ನೋಡುವ ಇಂದಿರಾಪತಿ ಶ್ರೀಪಾರ
 (ಕೃತಿ-೮೧) ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಉಳಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮುಂ
 ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಆನ್ಯ ಮುದ್ರಿಕೆಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಗಾಧ ಗುರುರಾಯನ ಕರುಣೆ' (ಏಕೈಕ -೯
 ಕೃತಿ-೧) ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಕೃತಿ ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಮುಂ
 ಎದ್ದು ಮುರಹರನ ಸ್ಮರಿಸಲೆ ಮನವೆ' (ಕೃತಿ-೪೭೧) ಈ ಕೃತಿ 'ತರಳ ಮಹಿ
 ಪ್ರಾಣದೊಡೆಯ ಶ್ರೀಹರಿಯೆನಲು| ಕರುಣದಿಂದೊದಗುವ ಗುರುಕೃಷ್ಣನು||' &
 ಅಂಕಿತದೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಕರುಣಿಸೆನಗೆ ವರಯತಿಯೆ| ಪರಮ ಪಾ
 ಮೂರ್ತಿಯೆ| ವರಭಕುತರ ಸ್ಮಾರತಿಯೆ| ಶರಣರಕ್ಷಕ ಮಹಿಪತಿಯೆ||' (೬
 ಆಕರ ಕೃತಿ-೬) ಇದು 'ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣೋಡೆಯ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದೊ
 ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸ್ತುತಿಪದ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾ
 'ಸಲಹು ಶ್ರೀಗುರುರಾಯ' (ಆಧಿಕ-ಕೃತಿ-೮) ಎಂಬುದೂ ರಾಯರ ಕುರಿತಾದ
 (ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣ' ಅಂಕಿತದ ಕೃತಿ) 'ರಾಮ ಸಲಹಯ್ಯ ಪುಣ್ಯನಾಮ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂ
 (ಏಕೈಕ ಆಕರ ಕೃತಿ -೧೮) ಎಂಬ ಕೃತಿ 'ಧೀರ ಕೃಷ್ಣೋಡೆಯ' 'ಚಿನ್ನಕೃಷ್ಣ' &
 'ಧೀರಕೃಷ್ಣೋಡೆಯ' ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಅಂಕಿತಗಳು ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗ
 ಯತಿರಾಯರದ್ದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಅವರ ಮಗ ಹಾಗೂ ನ

ಆವರ ಮೊಮ್ಮಗನ ಕೃತಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಇನ್ನು ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆನು ವಾರಂ ಎ (ಕೃತಿ-೩.೭೧) ಎಂಬ ಕೃತಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಪದವೆಂದೂ 'ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ೧ ಮಹಿಮತಿ (ಅಂಕಿತ) ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಮಹಿಮತಿಗುರು' (ಅಂಕಿತ) ಎ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಎಲ್ಲ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರ ಪ್ರಕೃತ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಬಂದಿದೆ.' ಎಂದು ಡಾ|| ಜಿ.ವರದರಾಜರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೧೦// ಇದುವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಅಂಕಿತವು 'ಮಹಿಮತಿಗುರು' ಎಂದೇ ಉಕ್ತವಾ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆವರೆಗೆ ಆಗಿಹೋದ ಎ ಕೃತಿ ರಚನಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿಯೂ ಕೀರ್ತನೆಯು ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಮತದಲ್ಲಿಯೆ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದಲ್ಲಿಯೆ ಯತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದು ಈ ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೊ ಮುದ್ರಿತಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠ

ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆನು ನಾನು ವಾರಂ ವಾರ ||ಧ್ರು||

ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆ ನಾನನುದಿನ ಹರಿಪದ
ವನಜ ಮಧುಪರಾದ ಅನುಭವ ಶರಣರ ||ಅ.ಪ.||

ಆದಿ ಮೂರುತಿತ್ರಯ ಮಧ್ಯ ಮುನಿರೇಯ|
ಬೋಧಕ ಪದ್ಮನಾಭ ನರಹರಿ ಧ್ಯಾನ|
ಮಾಧವಾಕ್ಷೋಭ್ಯರ ಮಹಾ ಜಯ ತೀರ್ಥರಾ|
ರಾಧಕ ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜ ಕವಿ ನಿಧಿ|
ಸಾದರ ವಾಗೀಂದ್ರ ಶಾಂತ ರಾಮಚಂದ್ರ|
ಸಾಧು ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಯರ ರಘುನಾಥ|
ಮೇದಿನಿ ರಘುವರ್ಯರ ರಘೋತ್ತಮ
ವೇದವ್ಯಾಸರ್ಯರ ವಾರಂ ವಾಠ ||೧||

ಇತ್ತ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ ಈ ವೇದ ನಿಧಿ ಘೋಷ|
ಸತ್ಯವ್ರತರ ನಾಮ ಸತ್ಯನಿಧಿಯ ನೇಮ|

ಘಾತಾತ್ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥ |
 ಣ ಪಾದ ಸತ್ಯವಿಜಯರಾದ |
 ಯ ತೀರ್ಥ ಸತ್ಯಬೋಧ ಕರ್ತ |
 ಿಕ ಸರ್ವರ ಜಗದಲಿ |
 ಪಾಯನರ ಪುರುಷಾರ್ಥ |
 ಮದಲಿವರ ವಾರಂ ವಾರ ||೨||

ದು ಆದ್ಯರ ಸಕಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧರ |
 ದ ಪ್ರಿಯರ ಶುಭವ್ಯಾಸರಾಯರ |
 ಯಗ್ರೀವ ಜಗವರಿತ ವಾದಿರಾಜ |
 ದರ ದಾಸರ ಪುನ್ನರವ ಮಾಳವ |
 ಶಾಳಪಾಕರ ಸಂತಮತಿ ಕನಕರ |
 ಕ್ತಿ ಉಲ್ಠಾಸರ ಬಂಡೆರಂಗ ನರಿತಿಹ ನಿಜದಾಸರ |
 ಪತಿ ಗುರುಶರಣರ ತೋಷರ ವಾರಂ ವಾರ ||೩|| //೧೦//

ಇಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಲ್ಲೊಂದು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ ನರಹರಿತೀರ್ಥ, ಧವತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕೋಚ್ಯ ತೀರ್ಥರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅನಂತರ ಲ್ಲೇಚ್ಯ ತೀರ್ಥರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಉತ್ತರಾದಿಮತದ ಯತಿ ಪರೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿನೆಯವರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧ ತೀರ್ಥರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಿವ್ಧಾರೆ. ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೪೫ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೮೫ ರಿಗೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ. //೧೨// ಆದ್ದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಇದು ಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ರಚಿಸಿದ ಯೆಂದೂ ಆದ್ದರಿಂದ 'ಗುರುಮಹಿಮತಿ' ಅಂಕಿತದ ಬದಲು 'ಮಹಿಮತಿ ಗುರು' ದು ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಸಂಪಾದಕರೆಲ್ಲರೂ ವಿಸಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂಪಾದಕರುಗಳ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯದ ಪ್ರಕಾರ ಿಷ್ಣರಾಯರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೭೫೯ ರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅವರುಗಳ ಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧ ತೀರ್ಥರು ಉತ್ತರಾದಿ ಮತದ ಪೀಠಕ ಿದುದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೪೫ ರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಅವರು ಪೀಠಕ ಿದ ತಕ್ಷಣ ಈ ಕೃತಿಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿ ಗ ಸುಮಾರು ೮೬ ವರುಷ ವಯಸ್ಸು. ಅದು ಸಂಭವನೀಯವೆಂದು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಿತ್ತರಾದಿಮತದವರೇ ಆದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಿಂಥದೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ೬ ವರುಷದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದವರೆಗೆ ಕಾಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವ

1 ವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ ದ್ರನು ತನ್ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಿಗೆ 'ಕೃಷ್ಣ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಲಿರಿಯೊಂಡಿರಲು ಸಾಕು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇದು ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಕೃತಿಯೂ ಇದೆ.

ಹಿಪತಿಗುರು' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಮಹಿಪತಿರಾಯರದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಟಿತ 'ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಎಂಬಲ್ಲಿಯೇ 'ಮಹಿಪತಿಗುರು' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ೩೯ ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ಕೃತಿ ಯಾಕೆ ಅಲ್ಲ? ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಲೇ ಕೃತಿಯ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಕಾರನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಏನು ವರುಷ ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೪೫-೧೭೮೩ರ ಕವಿತೆ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸನನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಪುರಂದರ ಕನಕರವರೆಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗಾಗಲೇ ಪರಿಚಿತರಾದ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ, ವಿಜಯ; ಗೋಪಾಲ ಹಾಗೂ ದಾಸರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೊದಲೆಯೇ ರಚಿತವಾದದ್ದೆಂದೂ - ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಚನಾಗೆರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಮುಂದೆ ಬಂದುದು ತಲೆಮಾರಿನವರೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸ್ಮರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೃತಿ-ರಚನೆಯ ಮುಖಾಂತರವೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ವಾಗಿ ಉಳಿದ ಎರಡು ನುಡಿಗಳಲ್ಲೂ ಎಂಟು-ಎಂಟು ಸಾಲುಗಳಿರಬೇಕು. ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಆದಿ ಪ್ರಾಸವನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎರಡನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಸಾಲುಗಳು ಇವೆಯಾದರೂ ಏಳನೆಯ ಸಾಲಿನ ಪ್ರಾಸವು ತಪ್ಪಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಸಾಲುಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನ ತಪ್ಪಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಎರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬದಲಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ ಇಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಸಿ ಪಾಠವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇದು ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯ 'ಟ' ಯಲ್ಲಿಯ ೨೧೭ ನೆಯ ಕೀರ್ತನೆ. ಮೊದಲಿನ ಧ್ರುವಪದ, ಹಾಗೂ ನಿಯ ನುಡಿಯ ಎಂಟು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಏ ನುಡಿ ಹೀಗಿದೆ.

'ಇತ್ತ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ ಈ ವೇದಿನಿಧಿ ಘೋಷ |
ಸತ್ಯವ್ರತರ ನಾಮ ಸತ್ಯ ನಿಧಿಯ ನೇಮ |

ಸತ್ಯ ನಾಥಾತ್ಮಾತ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥ |
 ಸತ್ಯಪೂರ್ಣರ ಪಾದಾ ಸತ್ಯ ವಿಜಯರಾದ |
 ಸತ್ಯಪ್ರಿಯ ತೀರ್ಥರ ಸತ್ಯಬೋಧ ಕರ್ತ |
 ಸತ್ಯಸಂಧ ಪೂರ್ಣಾ ಸತ್ಯವರ ಪ್ರಾಣಾ |
 ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಪಾದಾ ಮಿತ್ಯಾನಂದರಾದ |
 ಇತ್ಯಧಿಕ ಸರ್ವರಾ ಜಗದಲಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ |
 ಪುರುಷಾರ್ಥ ಉತ್ತಮ ಪದಲೀವರಾ ವಾರಂ ವಾರ ||೨||

ಇಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಾಲಿನ ನುಡಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾ ಸತ್ಯಬೋಧರ ನಂತರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮತ್ತೆ ಮೂರು ಯತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿ ಸತ್ಯಬೋಧ ತೀರ್ಥರ ನಂತರ ಉತ್ತರಾದಿಮಠವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಳಿದ ಸತ್ಯಸಂಧ ಸತ್ಯವರ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ತೀರ್ಥರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಪಾದಂಗಳವರು ಪೀಠವನ್ನು ಆಳಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೯೨ರಿಂದ ೧೮೩೦ರವ //೧೩// ಈ ಕೀರ್ತನೆಯು ದೊರೆತ 'ಟ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ರಚಿತವಾದದ್ದು ಕ್ರಿ. ೧೮೨೮ರಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ೧೨೩ ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ೧೭೫೦ ಸರ್ವಧಾರಿ ಫಾಲ್ಗುಣ ಕೃಷ್ಣ ತ್ರಯೋದಶಿ ಕಾಖಂಡಕಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಸವದತ್ತಿ ಗ್ರಾಮೇ ಗುರೌ ಲಿಖಿತ' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ತೀರ್ಥ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ಕೀರ್ತನ ಮೂಲಪಾಠವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಆ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಅತಿ ಹಳೆಯದೆಂದು ಅದರ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೩೨ ಎಂದು ಈ ಮೊದಲು ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಆದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದವರು ಮಹಿಮೆಯರ ಮೊಮ್ಮಗ ಯತಿರಾಯ ಎಂಬುದು ಖಚಿತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಆ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಮೊದಲ ಧ್ರುವಪದ ಹಾಗೂ ಮೊದಲನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಗಳ ಪಾಠ ಒಂದಿದೆ.

ಇತ್ತ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ ಈ ವೇದನಿಧಿ ಘೋಷ |
 ಸತ್ಯವ್ರತರ ನಾಮ ಸತ್ಯನಿಧಿಯ ನೇಮ |
 ಸತ್ಯ ನಾಥಾತ್ಮಾತ ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥ |
 ಮತ್ತಿಳೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ಮನಕೆ ಸೂಚಿಸಿಬಿಪ್ಪ |
 ಕೃತ್ಯಮ್ ಸುಜ್ಞಾನ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ |

ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸರ್ವರ ಜನದಲಿ
 ಅತ್ಕೃಷ್ಟದಿ ಮೀರ್ವರಾ ಪುರುಷಾರ್ಥ
 ಉತ್ತಮ ಪದಲಿರುವರಾ ವಾರಂ ವಾರ ||೨||

ಶರಣೆಂದು ಆದ್ಯರ ಸಕಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧರ
 ಸಿರಿಪಾದ ಪ್ರಿಯರ ಶುಭ ವ್ಯಾಸರಾಯರ
 ವರ ಹಯಗ್ರೀವ ಜಗವರಿತ ವಾದಿರಾಜ
 ಪುರಂದರದಾಸ ಪುತ್ರರಾ ವರ ಮಧ್ವರಾ
 ನೆರೆ ತಾಳಪಾಕರ ನುತ ಮತಿ ಕನಕರ
 ಹರಿಭಕ್ತಿ ಉಲ್ಲಾಸರ ಬಂಡೆರಂಗ
 ನರಿತಿಹ ನಿಜದಾಸರ ಮಹಿಮತಿ

ಗುರು ಶರಣರ ತೋಷರ ವಾರಂ ವಾರ ||೩||

ಇ ಪಾಠ 'ಡ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. (ಹಸ್ತಪ್ರತಿ 'ಡ' ಕೀರ್ತನೆ
) 'ಅ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಯತಿರಾಯರ ಕೃತಿ ಬರಹದ್ದೆಂದು ನೋಡಿದೆಯಷ್ಟೆ.
 ಸ್ವಪದದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾದಿಮತವನ್ನು ಸತ್ಯಪೂರ್ಣ, ಸತ್ಯವಿಜಯ
 ಫರರು ಆಳಿದರು. ಸತ್ಯ ಪೂರ್ಣತೀರ್ಥರ ಕುರಿತು ಯತಿರಾಯರ ತಂದೆ
 ಸ್ವರಾಯರು ಬೇರೆ ಮೂರು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಬೆಳಗಾಯಿತೇಳಿರೆ ಇಳಿಯೊಳಭನವ ಮುನಿಯೆ
 ತಿಲಕ ಕರ ಪುಷ್ಪರದ ನೆಲೆಯಲೊಗೆದು
 ಬಲಿದ ವೈರಾಗ್ಯ ಬೆಳೆಯೆ ಸುಖ ತಂಗಾಳಿ
 ತಳೆಯೆ ಸತ್ಯ ಪೂರ್ಣರೆಂಬೋ ಹೊಳೆವ ರವಿಯುದಯಿಸಿದ||

೭ ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳ ಉದಯರಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
 'ಮಹಿಮತಿ ನಂದನಸುಭವದಿ ಕೀರ್ತಿ ಪಾಡಿದನು
 ೮ ಅಂಕಿತವಿದೆ. (ಸೇವಾತತ್ವ - ಕೀರ್ತನೆ-೮) ಆದರಂತೆ,
 ಧನ್ಯನಾದೆನು ಗುರು ನಿಮ್ಮ ದಯದಿ'
 ೯ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಹಿಮತಿಕಂದ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. (ಆದೇ-೨೫)
 ಸ್ತೋತ್ರ ಕೀರ್ತನೆ 'ಚರಣವ ನೆನೆ ಮನವೆ ನಂಬಿ
 ಚರಣವ ನೆನೆ||

೧೦ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕೀರ್ತನೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
 'ಮುನಿ ಅಭನವ ತೀರ್ಥರಾ ಶುಭಕರ
 ವನಜದಿ ಜನ್ಮಿಸಿದರಾ
 ಘನ ಸತ್ಯ ವಿಜಯರ ಜನಕನು ತಾನಾಗಿ ಆ
 ವನಿಯೊಳು ಮಹಿಮತಿಜನ ಸಲಹುವರಾ||

೧೧ ಅಂಕಿತವಿದೆ (ಸೇವಾತತ್ವ ಕೀರ್ತನೆ-೯೧) ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪೂರ್ಣರು ಉತ್ತರಾದಿ
 ತವನ್ನು ಆಳಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೦೬ರಿಂದ ೧೨೨೬. ಪೂರ್ತಿ ೨೦ ವರುಷಗಳು

ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಗೃಹಸ್ಥ ಹಾಗೂ ಪೌಠ ವಯದ ಕಾಲ (ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೩ ರಿಂದ ೧೭೨೯ ಎಂದು ಈ ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿ ಈ ಮೂರು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಸರಿಯೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದವರು 'ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆನು ವಾರಂ ದಾರ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯ ತಪ್ಪಿ ತಂದೆಯ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಬಳಸುವ ಕಾರಣಗಳೇನೂ ಇಕರಲಿಲ್ಲ.

ಸತ್ಯಾಭಿನವ ತೀರ್ಥರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಉಮರ್ಷಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಮಹಿಪತಿರಾಯ ಪರಿಚಿತರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ನೋಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೀರ್ತನೆಯ ರಚನೆ, ಪದಬಂಧಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ 'ಅ' ಮತ್ತು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಪಾಠಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು-ಎ ಸಾಲುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅದಿಪ್ರಾಸ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ ಅರ್ಥವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿನ ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯ ಹಾಗೂ ಎಂಟನೆಯ ಸಾಲುಗಳು 'ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ ಪುರಾಣಾ ಉತ್ತಮದಲಿವರ ವಾರಂ ವಾರ|| ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ, 'ಕೃತ ಸುಜ್ಞಾನ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಾ ಇತ್ಯಧಿಕ ಸರ್ವರ ಜನದಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕದಿ ಮೀವ ಪುರುಷಾರ್ಥ|| ಉತ್ತಮ ಪದಲಿರುವರಾ ವಾರಂ ವಾರ|| ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಮುದ್ರಿತ ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಯ ಐದು ಅ ಆರನೆಯ ಸಾಲುಗಳು 'ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಪುನ್ನರವ ಮಾಳವ|| ನೆರೆ ತಾಳವ ಸಂತಮತಿ ಕನಕರ' ಇದರಲ್ಲಿಯ ಪುನ್ನರವ ಮಾಳವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ 'ಪುರಂದರ ದಾಸರಾ ಪುತ್ರರಾ ವರ ಮಧ್ವರಾ|| ನೆರೆ ತಾಳವ ನುತಮತಿ ಕನಕರಾ|| ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ' ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಮಗ ಮಧ್ವದಾಸರ ಉಲ್ಲೇಖ ಚಾರಿತ್ರಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ 'ನೆನೆದು ನಮಿಸುವೆನು ವಾರಂ ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಈಗ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪಲಬ್ಧ ಹಸ್ತಪ್ರ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಿತ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೀಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾಯರು 'ಸ್ಥಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' ಪುಸ್ತ ಬರೆಯುವಾಗ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಬಹುತೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಮಹಿಪತಿ

ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. //೧೪//

ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು	೬೨೦	ಮರಾಠಿ ಪದಗಳು	೪೬
ಕನ್ನಡ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು	೧೨	ಮರಾಠಿ ಆರತಿಗಳು	೩
ಕನ್ನಡ ಆರತಿಗಳು	೨೫	ಹಿಂದಿ ಪದಗಳು	೧೮
		ಮಿಶ್ರಭಾಷಾ ಪದಗಳು	೫

ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ೬೫೭ ಇತರ ೬೯
ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೭೨೬ ಕೃತಿಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪುನರುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ೬೮೩ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವಷ್ಟೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಚನಗಳು (ಕೃತಿ-೨೭೫) ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, ೬೮೪ ಕೃತಿಗಳಾದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳೆಂದೆ ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಅನ್ಯಮುದ್ರಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು (ಕೃತಿಸಂಖ್ಯೆ - ೪೨೯, ಐಕ್ಯಕ ಆಕರ ೧, ೬, ೧೮ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಕೃತಿ-೮) ಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಈಗ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ೬೬೯ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಪ್ರಕಟ ಒಂದು ವಚನ ಹಾಗೂ ಐದು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು (ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ) ಸೇರಿಸಿದರೆ ಇಂದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ೬೮೫ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದಿ (ದಖಿಣಿ) ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರಭಾಷಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ -

ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು	೬೮೫
ಮರಾಠಿ ಕೃತಿಗಳು	೪೬
ಹಿಂದಿ ಕೃತಿಗಳು	೧೮
ಮಿಶ್ರ ಕೃತಿಗಳು	೫

ಒಟ್ಟು ೭೫೪

ಹೀಗೆ ಸದ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ೭೫೪ ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಷಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಹರಿಗುರುಗಳ ಮಹಿಮೆ	೩೨೨
ಅನುಭಾವ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ	೧೨೪
ಸ್ವಾನುಭವ ಉಪದೇಶ	೧೫೬
ದ್ವೈತ ಮತ	೧೩
ಇತರ	೬೯

ಒಟ್ಟು ೬೮೫

ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಮುದ್ರಿತ ಕೃತಿಗಳ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧.೨. ಪಾಠಾಂತರಗಳು

ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನ ಕಳೆ ಯನ್ನೂರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡು: ೧೦ದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತಾ: ೧ವುಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಸುಮಾರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಅವರ ಮನೆತನದವರಲ್ಲಿಯೆ ೧ಿರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿ ೧ಲವು ರೀತಿಗಳಿಂದ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಅಪಪಾಠಗಳೆ ೧ವಾರಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂ ೧ನೆತನದವರೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಪಾಠಗ ೧ಿರಳವಾಗಿವೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೆ ೧ಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಂದ ಒಂ ೧ೇಳಿಕೆಯಂತೆ 'ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಕಾಖಂಡಕಿಯ: ೧ವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕೋಣೆಗೆ ಬಿಂಕಿ ಹತ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಯರ ಆಗ: ೧ವದಗಳ ಕೈಬರಹದ ಪ್ರತಿಗಳು ಸುಟ್ಟು ಹೋದವು' ಮುಂದೆ ಬೂದಿಯ ೧ಿದರಿದಾಗ ಕೆಲವು ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು ದೊರೆತುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣರಾಯ ೧ೊರತೆಗೆದು ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟರು. //೧೫// ಆದರೆ ಇಂ ೧ಮಹಿಪತಿರಾಯರಾಗಲಿ, ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಾಗಲಿ ಬರೆದಿರಬಹುದಾದ ೧ರಹದ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೊ ೧ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಮಗ ಯತಿರಾಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒ ೧ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೇ ಆತಿ ಹಳೆಯದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾ ೧ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಈ ಹಸ್ತ ೧ೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಪಾದಕರಾದ ಡಾ. ಬಿ.ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರು ಹೇಳುವ ೧'ಅರ್ಥನೆಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾಯರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ೧ೀರ್ತನೆಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಉದಾರ ಹೃದಯದಿಂದ ಕೊಟ್ಟರು. ----- ೧ ಆ ಬಳಿಕ ರಾಯರ ವಂಶಿಯರೇ ಆದ ಇಲಕಲ್ಲಿನ ಡಾ. ಕೆ.ಎ.ಕಾಖಂಡಕಿಯ ೧ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಕೋರಿಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಎರವ ೧ನೀಡಿದರು----- ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಇಲಾ ೧ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಪಾಠಕ್ಷೇಪಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಇತರ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗ: ೧ಭಿನ್ನ ಪಾಠಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂ ೧ಪ್ರತಿಯ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ಉಳಿದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭೋಚಿ ೧ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೧೬// ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾ

ನೇಕ ಅಪಪಾಠಗಳು ಬಂದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ವಿಜಾಪುರ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಗೆ ತರುವಾಗ ಕೆಲವು ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಪಪಾಠಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಒದಗಿಸಿರುವುದು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಪೇಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು ತಲೆದೋರುತ್ತವೆಯೆಂದು ನಿಸರ್ಗದ ಸಹಜ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ, ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ, ಮಂಗಳೂರು ಕನ್ನಡ ವಿಜಾಪುರದ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಹದಂತರವಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸ್ವರ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲವೇ ಅದರ ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚು.

'ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪಗಳು (Morphemes) ಉ, ಎ ಕಾರಾಂತಗಳಾಗಿದ್ದರೂ 'ಎ' ಕಾರಾಂತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಇ' ಕಾರಾಂತವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾ: ಮನೆ-ಮನಿ, ಕೆರೆ-ಕಿರಿ, ೨. ಆ ಕಾರಾಂತವಾದ ಕೆಲವು ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೂ ಉಂಟು. ಉದಾ: ಪಿಕ್ಕಿ, ಗಾಣಿಗ್ಯಾ, ಬಡಿಗ್ಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಹುಪದಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಳ್-ರ್ ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗೋರು, ಜನ-ಜನರು, ಅಣತಮಗೂಳು, ಅಣತು, ಅಕ್ಕಾರು, ಬಣಜಿಗ್ಯಾರು, ಬಡಿಗ್ಯಾರು ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದರಂತೆ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ಈನಿ-ಈನಿ, ಆನ-ಆನ-ಪಾರ ಎಂದಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ." ಎಂದು ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುವೆ. //೧೭// ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಮೆಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತುಂಬ ಪಾಠ ದೋಷಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಾಗರಿಕ ಲಿಪಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಗೆ ತರ್ಪಿಸಿ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಆದ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಉಂಟು. ಎಲ್ಲ ಓಲೆ ಕೃತಿಗಳ ಪಾಠಾಂತರ, ಅಪಪಾಠಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿ ಪಾಠಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿರಾಯರ ಅಧಿಕ ಕೃತಿಗಳಿರುವ 'ತ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಂಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ | ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯೆ | ನುಡಿಸಂಖ್ಯೆ | ಸಾಲು
ಮೈಸೂರು ಪ್ರತಿ | ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯೆ | ನುಡಿಸಂಖ್ಯೆ | ಸಾಲು

೫೧೩೧ ಯರಕವಾಗಿ ಸರಕನನ್ನು ಕರಕೊ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯಾ |
 ೧೨೯೧೩೧ ಎರಕವಾಗಿ ಸರಕನೆ ನೀನು ಕರಕೊ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯಾ |
 ಇಲ್ಲಿ ಸರಕನನ್ನು - ಸರಕನೆ ನೀನು ಎಂಬಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯರಕ, ಎರಕವಾಗಿದೆ.
 ನೆ ಇನ್ನು ಹಾಗು ಸರಕನೆ ನೀನು ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು
 ತರವಿದೆ.

೫೧೩೨ ಅರಕಕೋಟ ತೇಜಾನಂಘ್ರ ಪರಿಕೋ ನೀ ಪೂರ್ತಿಯಾ |
 ೧೨೯೧೩೨ ಅರಕಕೋಟ ತೇಜಾನಂಘ್ರ ಪರಿಕೋ ನೀ ಮೂರ್ತಿಯಾ |
 ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ 'ಯ' ಕಾರ ಮೈಸೂರಿನ 'ಅ'ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಕೊನೆಯ
 ತಿ, ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

೩೧-೧೭ ಮರಕು ಮಂಕಗಳದು ಅರಿಯಾಪೂ |
 ೧೦೯೧-೧೭ ಮರುಳ ಮಂಕಗಳದರಿತಯಾಪೂ |

★ ★ ★

೩೧-೧೮ ಪದಗಿ ಬಂದತಿವರಿಟ್ಟು ಸದಮಲ ಬ್ರಹ್ಮಸುಖಾ |
 ೧೦೯೧-೧೮ ಒದಗಿ ಬಂದಿವರಿಟ್ಟು ಸದಮಲ ಬ್ರಹ್ಮಸುಖಾ |

★ ★ ★

೬೧ ಯೇಳುತಲೆದ್ದು ಮನದ ನೀ ವಲೀ ನಿಜಮೋನಾ |
 ಕುಲಕೋಟ ಉದ್ಧರಿಸುವ ನೆಲೆ ನಿಭ ಸ್ಥಾನಾ |
 ೧೦೨೧೧೦ ಏಳುತಲೆದ್ದು ಮನವೆ ನೀನೋಲಿಸು ನಿಜಮೋನಾ |
 ಕುಲಕೋಟ ಉದ್ಧರಿಸುವ ನೆಲೆ ನಿಜ ಸ್ಥಾನಾ |

★ ★ ★

೩೩೩ ತೋಳಿಬೇಕ್ಕಲೋ ಮನವ ಹೀನ ಮಲಿನಗುಣಾ |
 ಕಳಿಬೇಕು ನೋಡಲಿದು ಕರ್ಮತಮಂಧತನಾ |
 ೧೦೨೧೩ ತೋಳಿಬೇಕೆಲೋ ಮನವ ಮಲಿನಗುಣಾ |
 ಕಳಿಬೇಕು ನೋಡಲಿದ ಕರ್ಮ ತಮಂಧತನಾ |

★ ★ ★

೩೩೧೧೨ ಶರಣ ರಕ್ಷಕಾಗಿರಬೇಕಿದೆ |
 ೧೩೧೧೨ ಶರಣ ರಕ್ಷಕ ಬರುವನು ಬೇಕಿದೆ (?)

೩೩೨೧೩ ಶರಗು ಶಿಲುಕುವಾ ಪರಮ ಪ್ಯಾಣಿವೆ |
 ೧೩೨೧೩ ಸೆರಗು ಸಿಲ್ಕುವ ಪರಮ ಪ್ಯಾಣಿವೆ |

೮೫೪೨
 ೧೪೦೯೧೪೨
 ೫೧೦ ನ್ಯಾಯವ ತಿಳಿದವ ನೋಯವನೆಂದು
 ೫೧೦ ನ್ಯಾಯವ ತಿಳಿದರೆ ನೋಯನದೆಂದು
 ೫೨ ಶ್ರಯ ತಿಳಿಯಲು ತನಗೆ ತಾ ಬಂಧು
 ೫೨ ಶ್ರೇಯವ ತಿಳಿದರೆ ತನಗೆ ತಾ ಬಂಧು
 ೮೧ ಹೆಚ್ಚಿ ನಡವನು ಕೋಟಿಗೊಪ್ಪವನು
 ೮೧ ಹೆಚ್ಚಿ ನಡೆದವ ಕೋಟಿಗೊಪ್ಪವನು
 ೧೧೧ ಜಾನೆ ಜನ್ಮ ರಹಿತವಾದವನು
 ೧೧೧ ಜಾನೆ ಜನ್ಮ ರಹಿತ ತಾನಾದವನು
 ೧೧೨ ಜನ ವನ ಸಕಲ ಸಮವ ಗಂಡವನು
 ೧೧೨ ಜನವನೆ ಸಕಲ ಸಮಗಂಡವನು
 ೧೨೧ ಸಮಗಂಡವಗಳಿದಿಹ್ಯ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲಾ
 ೧೨೧ ಸಮಗಂಡವಗಳಿದಿಹ್ಯ ಭ್ರಮೆಯೆಲ್ಲಾ

೮೧೨೧೧ ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದವ ಪ್ರತಿ ಇಲ್ಲಾ
 ೪೦೯೧೨೧೦ ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದವಗೆ ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲ

೮೧೨೨೨ ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ ಪಂದಾದವ ಬಲ್ಲಾ
 ೪೦೯೧೨೨೨ ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ ಪಾದ ದೇವ ಬಲ್ಲಾ

೮೧೮೨೨ ಅನುದಿನ ಘನ ಗುರು ಸೇವಿಲೆ ಬಾಳು
 ೪೦೯೧೮೨೨ ಅನುದಿನ ಘನ ಗುರು ಸೇವಿತ ಬಾಳು

★ ★ ★

೯೧೨೨ ನಿನಗಲ್ಲಾಹುದು ಘನ ಸುಖದಿಂಬು
 ೪೫೪೧೨೨ ನಿನಗಲ್ಲಾಹುದು ಘನ ಸುಖದಿಂಬು
 ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಪುರ ಪರಿಸರದ ಪ್ರತ್ಯಯ ಅರ್ಥವಾಗದ್ದಕ್ಕೆ 'ಘನಸುಖದಿಂಬು
 ಲ್ಲಿದೆ' ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದಾಗಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥವಾಗಿದೆ!

★ ★ ★

೯೧೧೦೦ ಸೋಸಿಲೆ ಹುಟ್ಟುದು ಆಸಿಯ ಕರ್ಮ
 ೪೫೪೧೧೦೦ ಸೋಸಿಲಿ ಹುಟ್ಟುದು ಆಸೀಲ ಕರ್ಮ

★ ★ ★

೨೧ ಧ್ರುವಂ ಇದೆ ನೋಡಿ ಸ್ವತ ರುದ್ದ ಮಡಿ
 ೫೦೧ ಧ್ರುವಂ ಇದೇ ನೋಡಿ ಸ್ವತ ಸಿದ್ಧ ಮಡಿ
 ೨೧೧೨ ಗುರುಸ್ವ ರಣೆ ನಿಷ್ಕೆಯೊಳುಗೂಡಿ
 ೫೦೧೧೨ ಗುರುಸ್ವ ರಣೆಯೆಂಬ ನಿಷ್ಕೆಯೊಳುಗೂಡಿ

★ ★ ★

ಶಿ ೪೬೩೩೩೪
ಮೈ ೪೩೩೩೩೪

ಸರ್ವ ಪಾಪ ಹೋಯಿತು ನೋಡಿ
ಸರ್ವ ಪಾಪ ಹೋಯಿತು ಓಡಿ

★ ★ ★

ಶಿ ೬೨೧೨೧೦
ಮೈ ೩೨೯೧೨೧೦

ಪತಿತ ಪಾವನಾ ಬಿರುದನೆ ಖರೆ ಮಾಡುದಿದೊಂದೆ ಪಥ
ಪತಿತ ಪಾವನ ಬಿರುದ ನೆರದರೆ ಮಾಡುದಿದೊಂದೆ ಪಥ

ಶಿ ೫೬೧೧೨
ಮೈ ೧೧೧೧೨

ಅನುದಿನ ಲೆನಕುಲ ನೀನೆ ಮುದಾರಿ
ಅನುದಿನ ಲೆವಕುಲ ನೀನೆ ಮುದಾರಿ
ಅನೇಕಾಯಲೇಪ ನೀನೆ ಉದಾರಿ
ಅನೆ ಕಾಯ ಲಿ ಪರಿ ನೀನೆ ಉದಾರಿ

೨೧೦

★ ★ ★

೨೧೦

ಶಿ ೫೯೧೨೧೦
ಮೈ ೬೫೫೧೨೧೦

ರೇಚಕ ಪೂರ್ವಕದನುಭವ ತಿಳಿದು
ರೇಚಕ ಪೂರಕದನುಭವ ತಿಳಿದು

೩೧೦

ಕ್ಷರ ಅಕ್ಷರ ತಿಳಿಯದೆ ಬರವಾ ಅಕ್ಷರದಾ ಖೋನ್ಯಾಕ

೩೧೦

ಕ್ಷರ ಅಕ್ಷರವ ತಿಳಿಯದೆ ಬರೆವ ಅಕ್ಷರದ ರವಿನ್ಯಾಕೆ

ಶಿ ೬೩೧೧೨
ಮೈ ೬೩೯೧೧೨

ಅರಿತು ಕೊಂಬುವಾದಿದೆವೆ ಮೋಲು
ಅರಿತುಕೊಂಬುವದಿದೆ ಮೊದಲು

೨೧೨

ಅರಿಯಲರಿಯದವಾಗಿದೆ ಭ್ರಮವು

೨೧೨

ಅರವಿದ ನರಿಯದವರಿಗಿದೆ ಭ್ರಮವು

★ ★ ★

ಶಿ ೨೧೬೧೧೦
ಮೈ ೧೧೨೧೧೦

ಶಬ್ದಜ್ಞಾನದ ಅಂಗಡಿ ನೀ ಹಾಕಿ
ಶಬ್ದಜ್ಞಾನದ ಅಂಗಡಿಯನೆ ಹಾಕಿ

೧೧೪

ಸ್ತಬ್ದನಾದ್ಯೋ ವಿಶ ಸೋಂಕಿ

೧೧೪

ಸ್ತಬ್ದನಾದ್ಯೋ ವಿಷಯ ಸೋಂಕಿ

★ ★ ★

ಶಿ ೧೦೧೨೨೨
ಮೈ ೨-೮೨೨೨

ಅನುಭವಾನಂದಾ ಹೃದಯಾ ಘನಮಯ
ಅನುಭವಾನಂದ ದುಯ ಘನಮಯ

★ ★ ★

ಶಿ ೧೨೩೩೧೦
ಮೈ ೩೩೦೩೩೧೦

ಗುರುವಿಂದಧಿಕ ಬ್ಯಾರಿಲ್ಲ ಸುಖಿ
ಗುರುವಿಂದಧಿಕ ಬ್ಯಾರಿಲ್ಲ ಸುಖಿ

★ ★ ★

೩೧೩೧೧೨ ಅನಕಾ ದೋರುವಾದ ಸದ್ವಸ್ತುವಾಖಾನಾ
ಮೈ.೪೨೭೧೧೨ ಅನಕಾ ದೋರದು ಸದ್ವಸ್ತುವಾಖಾನ

೩೧೪೨೨೪ ವಂದಿಸಿದವಾ ಮೂರು ಲೋಕ ಕಾಪಾ
ಮೈ.೫೩೧೧೨೪ ವಂದಿಸಿದರವ (ವರ) ಮೂರು ಲೋಕ ಕಾಪ

೩೧೯೩೩೦ ಹೇಳಲ್ಪನ್ನಳವಲ್ಲ
ಮೈ.೩೮೩೩೩೦ ಹೇಳಲೇನಳವಲ್ಲ

೩೨೩೩೩೩ ತರಳ ಮಹಿಪತಿ ಜನೋದ್ಧರಣ
ಮೈ.೨೨೩೩೩೩ ತರಳ ಮಹಿಪತಿ ಜನೋದ್ಧರಣ

೩೨೬೧೧೦ ನೀರಾಫೇರಿಯಾ ಕಡಿದು ಹೃದಯಾ ಕರ ಚರಣಾದೀ
ಮೈ.೨-೧೭೧೧೦ ನೀರ ತೆರಿಯು ಕಡಿದು ಹೃದಯಕ ಸ್ವರಣಾದೀ
೬೧೦ ಕತ್ತರಿಸಿನ್ನು
೬೧೦ ಕತ್ತರಿಸಿತ್ತು
೮೧೦ ಹುಳದಿನ್ನು
೮೧೦ ಹುಳದಿತ್ತು

★ ★ ★

೩೨೮೧೧೨ ವಳಗುಟ್ಟಲೆ ದಟ್ಟದ ಬೈಳಗು ತಾಂ
ಮೈ.೨೯೮೧೧೨ ಒಳಗುಟ್ಟಲೆ ದಟ್ಟ ದಟ್ಟಳಗು ತಾ
೨೨೨ ಬೆರಿಯೊ ಗುರುಬೆಂದು ನೀ ಸುಗುರುತಾ
೨೨೨ ಬರಿಯೊ ಗುರುಬೆಂದು ನಿನಗುರುತಾ
೨೨೪ ನೆರಿಯೊ
೨೨೪ ತೆರಿಯೊ

★ ★ ★

೩೨೮೩೩೨ ದೀನ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿ ಅನಕಾ ದೋರ ತಾ ಬಂದು
ಮೈ.೨೯೩೩೩೨ ದೀನ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿ ಅನಕಾ ದೋರತ ಬಂದು

★ ★ ★

೩೩೧೧೧೨ ಚಿತ್ತದೋಳಾಗುವಾ ಮತ್ತ ಶಾಶ್ವತನು
ಮೈ.೨೯೯೧೧೨ ಚಿತ್ತದೋಳಾಗುವ ಮತ್ತ ಶಾಶ್ವತನು
೨೨೨ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರಾ ತಾನೆತ್ತುತಾ ಈತಾ
೨೨೨ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರಾ ನೆತ್ತುವ ತಾಯಿ ತಾ
೨೨೪ ಮುತ್ತಿನಂತಿಹ್ನನು ನೆಲೆಲೆ ಛಾಸುತಾ
೨೨೪ ಮುತ್ತಿನಂತಿಹನು ನೆಲೆಲೆ ಛಾಸುತಾ

★ ★ ★

ಶ. ೩೨೧೧೨	ಬೃಹದಾಚಾರ್ಯನ ದೃಢ ಧ್ಯಾನಾ
ಮೈ. ೬೦೫೧೨	ಚಿರಮವ ನಿಜವಂದನೆ ದೃಢ ಧ್ಯಾನಾ
೩೨	ಅತಿ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಾ
೩೨	ಅತೀಕ್ಷಣವೀಕ್ಷಣ
೫೧	ಗುರುನಾಮಗುಣಾ
೫೧	ಗುರುನಾಮಗಣ

ಶ. ೬೪೫೧೧	ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದೆ ಬಾಳು ಸವಿ ಬೆಲ್ಲಾ
ಮೈ. ೧೦೫೫೧	ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರೆ ಬಲು ಸವಿ ಬೆಲ್ಲ

★ ★ ★

ಶ. ೬೫೧೧೨	ಮನೋನ್ಮನದಲಿ
ಮೈ. ೧೦೫೧೨	ಮನೋನ್ಮನಿಯಲಿ
೩೨	ವಡಮೂಡಿ
೩೨	ವಡಮೂಡಿ

★ ★ ★

ಶ. ೨೯೧೧೦	ತನ್ನಿಂದ ತಾನೊಲಿದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರ್ವಿಳಿದು
ಮೈ. ೫೨೫೧೦	ತನ್ನಿಂದ ತಾನೊಲಿದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರ್ವಿಳಿದು
೨೪	ಇರಳ್ಳುಗಲೆನದೆ ಸರ್ವಪರಿಯೆಂದ್ವರುಷ್ಕರವಾ
೨೪	ಇರುಳ್ಳುಗಲೆನದೆ ಸರ್ವಪರಿ ಇದ್ದರುಷ್ಕರದ

★ ★ ★

ಶ. ೭೪೨೨೨	ಇರಹು ಆಗೀಹ ಘನ ಬೆರಿಯೊ ಧ್ಯಾನಾ
ಮೈ. ೭೨೨೨	ಇರಹು ಅರಿಯ ಘನಬೆರಿಯೊ ಧ್ಯಾನಾ

೦೯ಗೆ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಅಪಪಾಠಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಗೆ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಳೇ ಲೋಪವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಉಂಟು. ಸತಿರಾಯರು ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾದ 'ಇಂದ್ರನು ಪಾವನವಾಯಿತು' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯ ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಮುದ್ರಿತ ಎಲ್ಲ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಪವಾಗಿದೆ. ಸದರಿ ಈ ಕೀರ್ತನೆಗೆ ಅನುಪಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ಮಾದದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ, ಧ್ರುವಪದದ ನಂತರದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅನುಪಲ್ಲವಿಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ರುವ ಪದ, ಅನುಪಲ್ಲವಿ ಹಾಗೂ ಮೊದಲಿನ ನುಡಿ

'ಇಂದ್ರನ ಜನುಮ ಪಾವನವಾಯಿತು |
ತಂದೆ ಶ್ರೀಗುರು ನಿಮ್ಮ ಚರಣ ದರುಶನದಿ || ಧೃ||

ಆರ್ಕಮಂಡಲಗಳು ರವಿಶಶಿ ಕಿರಣವು |
ಝಳಝಳಿಸುವ ಪ್ರಭೆ ನೋಡಿ ಅನುಮಿತದಾ ದೃಷ್ಟಿಲೆನ್ನ || ಅ.ಪ ||

ಅಕ್ಷದೊಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಸ್ತುಗತಿಯ ನಿಮ್ಮ |
ಪ್ರಕಾಶವನು ತಳೆದು ಅಂಧತ್ವಗಳೆದಿನ್ನು |
ಓಕಾರ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾದಶ ನಾದದಾ |
ಛೇದದ ಘೋಷವ ಕೇಳಿ ಬಧಿರತ್ವ ಕಳೆದಿನ್ನು || ೧೧ ||

(ಮೈ-ಕೀ-೮೮, ಸೇವಾತತ್ವ-೧೬೩, ಸ್ವಾನಂದಾಸಾ-೬)

ಆದರೆ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯ 'ಅ' (ಕೃತಿಸಂಖ್ಯೆ - ೪೮) ಮತ್ತು 'ಶ'
ತಿಸಂಖ್ಯೆ-೮೨) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ.

'ಇಂದ್ರನ ಜನುಮ ಪಾವನವಾಯಿತು |
ತಂದೆ ಶ್ರೀಗುರು ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೀಚರಣ ದರುಶನದಿ || ಧೃ||

ಆರ್ಕ ಮಂಡಲಗಳು ರವಿ ಶಶಿ ಕಿರಣವು |
ಝಳಝಳಿಸುವ ಪ್ರಭೆಯು ನೋಡಿ ಅನುಮಿತದಾ ದೃಷ್ಟಿಲೆನ್ನ |
ಲಕ್ಷಿಯೋಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಸ್ತು ಗತಿಯು ನಿಮ್ಮ |
ಪ್ರಕಾಶವನು ಕಂಡಾಂಧತ್ವಗಳೆದಿನ್ನು || ೧೧ ||

ಓಕಾರ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾದಶ ನಾದದಾ |
ಛೇದದಾ ಘೋಷವನು ಕೇಳಿನ್ನೀ ದೃಶ್ಯದಾ ಕರ್ಣಲೆನ್ನ |
ಲಯಲೀಲಿಯೋಳು ಸಾದೃಶ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯು ನಿಮ್ಮ |
ಶ್ರುತಿಗಳು ಕೇಳಿ ಬಧಿರತ್ವವಾ ಗಳೆದಿನ್ನು || ೨ ||

ಹೀಗೆ ಇದು ಏಳು ನುಡಿಗಳ ಪದವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಆರು ನುಡಿಗಳ ಪದವನ್ನಾಗಿ
ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರದೊಂದಿಗೆ ಪಾಠಲೋಪ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಾಂತರವು
ಇದೆ. ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಕಾಶ, ನಾದ, ಬಿಂದು, ಕಳೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು
ಸಂದೊಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯವರೆಗೆ
ಕರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಅಂಧತ್ವ
ಕಳೆದಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾದದಿಂದ ಬಧಿರತ್ವ ಕಳೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕಟ
ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ವಿಪುಲವಾದ ಅಪಪಾಠಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಉಚಿತವಾದ ಕವಿ ಸಮೀಪವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕವಿಯ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಭಂದದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಪಾಠಾಂತರಗಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ ವಿಪುಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಲಿಪಿಪ್ರಮಾದದಿಂದ, ತಿದ್ದುವಿಕೆಯಿಂದ, ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲೋಪವಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಆಗತ್ಯ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಪೀಠಿಕೆ XXIV
೨. ರಾ ಸ್ವಾಮಿಪತಿ: ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಿವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುಟ XXXIII
೩. ಎಚ್.ಎಸ್.ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ: ಕೀರ್ತನಕಾರರು ಪುಟ ೧೦೭-೧೦೮
೪. ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸ: ಶ್ರೀ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತವಿಜಯ ಪುಟ ೪೦/೬೭೯
೫. ಅದೇ ಪುಟ ೬೮೦
೬. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವಾಗ ಈ ಮುಂದೆ ಕೊಡುವ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕೊಂಡವುಗಳು.
೭. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ : ೬ . ಪು - ೧೯
೮. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಪೀಠಿಕೆ LVII
೯. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ: ಈ-೮೫ ಮತ್ತು ೮-೪೩೫.
೧೦. ಜಿ.ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಪೀಠಿಕೆ XXV ಅಡಿಟಿ:
೧೧. ಅಣ್ಣಪ್ಪಯ್ಯ ಪರಿವಾಸ (ಸಂ): ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕೀ ೪
ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಪರಿವಾಸ (ಸಂ): ಸೇವಾಪತ್ನಿ ಕೀ-೨೬
೧೨. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಕೀ ೩೭೧
೧೩. ಭೀ. ಸ್ವಾಮಿ. ಕಮಲಾಪುರ: ಸತ್ಯಧಾ ಪುಟ ೭೫
೧೪. ಅದೇ ಪುಟ ೭೫
೧೫. ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ: ಪುಟ ೧೦೮
೧೬. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾವ್: ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪುಟ ೪೧
೧೭. ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್ (ಸಂ): ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಪೀಠಿಕೆ LVI
೧೮. ಆರ್.ಪಿ.ಹಿರೇಮಠ: ಧಾರವಾಡ- ವಿಚಾರಪುರ ಕನ್ನಡ
'ಸುವರ್ಣ ಸಂಚಯ' ಮೈ.ವಿ.ವಿ. ಪ್ರಕಟನೆ
ಪುಟ ೨೭೨ ರಿಂದ ೨೮೩

ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನ

..೧ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಧ್ವರು. ಪ್ರಾರಂಭದ ಆಭ್ಯಾಸ ನಡೆದದ್ದು ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಾದ ಅವರ ತಂದೆ ಕೋನೇರಿರಾಯರಲ್ಲಿ ಆದ್ದರಿಂದ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಮತ ತತ್ವಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರಲಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗ ಯೋಗ ಮುಖವಾಗಿದ್ದರು. ಕವಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ಹರಿನಾಮ ಮಹಿಮೆಗಳ ಗುಣಗಾನದೊಂದಿಗೆ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಎರಡನೂ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ಹರಿನಾಮಂತೆ ಅವರ ಬಂಜೂರಿ ತಾಳಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಊರೂರು ಅಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕ, ಸಾರವಾಡ, ಶಹಪೂರ ಹಾಗೂ ಕಾಖಂಡಕಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಊರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಗೀಡು ಪತ್ತಿರದ ಕೊಲ್ಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ನಂಬಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಐದು ಊರುಗಳು ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ಮತದ, ಧರ್ಮದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಪತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಮರಿಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ

'ಕಾಖಂಡಕಿ ಸ್ವಳ ಶ್ರೀಕರ ವಂದ್ಯೇ ನಿರಾಕರಿಸದೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಿರಾ

ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೊರಗೊಂದಿನ ಹೋಗದೆ

ಮಂದಿರದೊಳಗಾನಂದದಲಿಹರಾ' ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ ||೧|| ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತೆಂದ ಅವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ.

'ನೆಟ್ಟನೆ ಶರಣ ಪುಟ್ಟಿಸಿರದಿಹಾ ಬಿಟ್ಟುಪದೇಶವ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕುವರಾ' ಎಂಬಂತೆ ಅವರ ಶರಣರನ್ನು ಪುಟ್ಟಿಸಿದರು. ||೨|| ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಅನುಭವಗಳು, ತತ್ವಗಳು, ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬಹುಭಾಷಾ ವಿಶಾರದರಾಗಿದ್ದರು. ಸಹಜವಾಗಿ ಮಹಿಮೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾನುಭಾವ, ಭಾಗವತ ಅವಧೂತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂರಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೂಫಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎರತ್ತೈವ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಕಂಡು

ಬರುತ್ತವೆ. 'ನೇತಿ- ನೇತಿ' 'ಸೋಽಹಂ' 'ಸರ್ವಂ ಖಿಲು ಬ್ರಹ್ಮ ಇದಂ' ಇ
 ಅದ್ವೈತಪರ ಶ್ರುತಿ ವಚನಗಳೂ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ನಿಗ
 ನಿರಾಕಾರ, ಶೂನ್ಯ, ಬಯಲು ನಿರ್ಬಯಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೂ ಕೆ
 ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಲವರು ಇವರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ
 ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಾಳುವಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅನು
 ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಅದ್ವೈತ ಭಕ್ತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಆ
 ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರು ಖ್ಯಾತ ಅನುಭಾವಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಗುರುದೇವ ರ
 ಅವರು. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಸಾಗಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಅಥವಾ
 ಶ್ರೀ ಮನೋಹರರಾವ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿ
 ಅವಧೂತಪರವಾದ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸ ಶ್ರೀಪತಯ್ಯನವರು ರಾಯರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ
 ಮಾಧ್ವಪರವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಸೇವಾತತ್ವ'
 ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು, ಮಧ್ವ ಮತದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಅನನ್ಯವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇತ್ತು ಎ
 ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ
 ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರು ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾ
 ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತುಸು ಚರ್ಚಿಸಿದ
 ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯ
 ಈ ಸ್ವಾನುಭವ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ರಾ
 ಕೀರ್ತನೆಗಳ ತಳಹದಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ದರ್ಶನರತ್ನ ಪೈ. ಕೆ.ಟಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ ಅವರು '
 ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿ' ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಿಕೆಯ
 ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥಮತ ಪರವಾದ
 ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು.

ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಂತೆ, ತ
 ನಂಬಿದ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಚಿಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿ ರಾಯರಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ, ಯೋಗಿ
 ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂಥ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅರ್ಥೈಸಿ
 ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅವರವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅ
 ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಆದರೆ ಅದುವೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲಾರದು.

ತಿ ಹೆಚ್ಚಿ-ಹೆಚ್ಚಿಗೂ ಬರುತ್ತವೆ. ದ್ವೈತವೂ ಇದೆ, ಅದ್ವೈತವೂ ಇದೆ. ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ರಾಯರೇ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತೆಂದು ಹೊಡದಾಡದಿರೋ ಪ್ರಾಣಿ! ಚೇತಿಸಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ವಸ್ತುಗಾಣಿ' ಎಂದು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವಾರ್ತನಿಕ ಅನುಭವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಆಧಾರ ಅಗತ್ಯ, ತಾತ್ವಿಕ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಅಥವಾ ಸಾಂಕರ್ಯವು ವಾರ್ತನಿಕ ಅನುಭವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಕಾಯಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಗಳೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ ತಾತ್ವಿಕ ಭೂಮಿಕೆಗಳ ವಾದ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ನರ ಸಾಧನೆಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.' ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನೆತನದಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಮಾಧ್ವ-ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ರೀತಿದಾರರು. ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಧ್ವ ಮತ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಲವಾದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಇಟ್ಟವರು. ಆದರಿಂದಾಗಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೂಡ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹರಿದಾಸರಂತೆಯೇ ಅವರು ಕೂಡ ವಿಷ್ಣು ಶೋತೃಮತ್ವ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಾಮಕಳು, ಜಗತ್ತು ವರಮಾಥಿಕ ಸತ್ಯ, ಮುಕ್ತಿ-ನೈಜಸುಖಾನುಭವ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕ್ಷಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದೇ ಮುಖ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಬಳಸಿದ್ದ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗ. ಈ ಸಾಧಕನ ಜೀವನ ಮಾತ್ರ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಸಾಧಕನ ಸ್ವರೂಪ ಆ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ -ಅದ್ವೈತದ ತಳಹದಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಹ ಜಪ, ತಂತ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ರಾಜಯೋಗದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವರು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹರಿದಾಸರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗುರುವಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಗುರು ತತ್ವದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅನಿಸಬಹುದು. ಉಳಿದವರಾದ ಹರಿದಾಸರೂ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರದ 'ದತ್ತಾತ್ರೇಯ'ನ ಕುರಿತಾದ ವಾರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಾಯರು ರಚಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ - ಭಕ್ತಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಯೋಗಮಾರ್ಗದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸವಿವರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕೇವಲ ಹರಿದಾಸರೆಂದಾಗಲೀ, ಯೋಗಿಗಳೆಂದಾಗಲೀ

ಸಾಧಕರೆಂದಾಗಲೀ, ಮಹಾಭಕ್ತರೆಂದಾಗಲೀ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಫಲಗಳಿಂದಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಅದ್ಭುತ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು. ಅಂತೆಯೇ 'ಟಕದ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ವಿಶ್ವದ ಅನುಭಾವಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಸ್ಥಾನವು ವಾದದ್ದು' ಎಂಬ ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಚರ್ಚಿಸಲು ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯಭಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಕೈಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಪರಿಚಯ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಬೇಕು. 'ಆತ್ಮಾನು ಸಂಧಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಯಾವ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ರುವರೆಂಬುದನ್ನು, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಹೇಳಲು ಶಕ್ತರು' ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ದೃರಿಂದ ಇರುವ ಇತಿ-ಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿ ರಾಯರ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಗಾಯ, ಸಾಧನೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸುಪಥ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಐದು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯ:

ಸಾಧನೆಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೈ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸಾಧನೆಯ ತಳಹದಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತ ವಾಯವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಸುಧ್ವಮತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಧ್ವಮತೇ ಹರಿ: ಪರತರ: ಸತ್ಯಂ ಜಗತ್ತತ್ವತೋ|
 ಛೇದೋ ಜೀವಗಣಾ ಹರೇರನುಚರಾ: ನೀಚೋಚ್ಚ ಭಾವಂಗತಾ|
 ಮುಕ್ತಿಸ್ಥೋಜ ಸುಖಾನುಭೂತಿರಮಲಾ ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ಸಾಧನಂ|
 ಹೃತ್ಪಾದಿತಿತಯಂ ಪ್ರಮಾಣ ಮಖಿಲಾಮ್ನಾಯೈಕವೇದ್ಯೋ ಹರಿ: ||"

ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಜಗತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ, ದಗಳು ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ. ಜೀವಗಣಗಳು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅನುಚರರು - ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ನಿತ್ಯತಾರತಮ್ಯವುಳ್ಳವರು. ಸ್ವರೂಪಸುಖಾನುಭವವೇ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ ಕು ಸಾಧನ ಪ್ರಮಾಣಗಳು, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಆಗಮ ಮಾತ್ರ ವೇದ್ಯನು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಶ್ರೀ

ವ್ಯಾಸರಾಯರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ 'ಇಷ್ಟದೈವಸ್ತುತಿ' ಗುರುಪರಂಪರೆ, ಹಲವಾರು ಪೌರಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ನಿ ಬೋಧೆಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ರಾಯರ ಇಷ್ಟದೈವವು 'ಶ್ರೀಹರಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ೬೮೫ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೨೦ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಚನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಃ ಮಾಧ್ವರ ಇಷ್ಟದೈವ. ಅವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಸ್ವತಂತ್ರ, ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದ ತಿರುಳು.

'ಶ್ರುಣುತಾಮಲ ಸತ್ಯವಚಃ ಪರಮಂ |
ಶಪಥೇರಿತ ಮುಚ್ಚಿತ ಬಾಹುಯುಗಂ |
ನ ಹರೀಃ ಪರಮೋಃ ನ ಹರೀಃ ಸದೃಶಃ |
ಪರಮಃ ಸ ತು ಸರ್ವಚಿದಾತ್ಮಗಣಾತ್ ||'

ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ದ್ವಾದಶ ಸ್ತೋತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದವನಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಮನಾದವರೂ ಇಲ್ಲ. ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗಿಂತ ಅವನು ಉತ್ತಮನು ಎಂದು ನಾನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಶ್ರಮಾಡುತ್ತ ಪರಮ ಸತ್ಯವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಕೇಳಿ ಎಂದು ಅ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದನ್ನೇ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಏಳು ನುಡಿಗಳ ತಮ್ಮ ಒಂದು ನಿಡಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿಯನ ಬೇಕು
ಹರಿ ಸ್ಮರಣೆಯೊಳನುದಿನವಿರಬೇಕು || ಧ್ರು ||

(ಮ.ಕೀ.೬೪೩)//

ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ 'ಹರಿಯೇ ಶ್ರೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಹರಿ ಪರಂದೈವ, ಹರಿಯೇ ತಾ ತಂದೆ, ಬಂಧು ಬಳಗ, ಆಪ್ತ ಮಿತ್ರರು ಸಲಹುವ ದೊರೆ ಸುಖ ಸೌಖ್ಯದ ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಸ್ವಾಮಿ, ಸಕಲ ತಾ ಧರ್ಮ, ಹರಿಯೇ ಶ್ರೀ ಪರಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು 'ಹರಿ ಹರಿಯೆಂದು ನೆನಿಯೋ ಮರೇ ಮನುಜ' ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಹಲವು ಪರಿಲಿ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮನನ್ನು ನಡೆಯುತ, ನುಡಿಯುತ ನಡೆನುಡಿಯೊಳಗೆ ಇಡು ತೊಡವುತ ಮುಡವುತ, ಮನದೊಳು, ಉಣುತ, ಉಡುತ ಅನ್ನೋದಕ ಕೊ ವನಿತೆಯರೊಡಗೂಡಿ ಘನಸುಖ ಪಡೆಯುತ ಅನುಭವದಿಂದ ಆನಂದದ ತನುಮನದೊಳಗೆ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬಿಳುತ ಕೂಡುತ ಮಲಗುತ ಆ ಪೊಡವಿಧರ ಬಡದೆ ಸ್ಮರಿಸು ಎಂದು ಘಂಟಾ ಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಮ.ಕೀ.೬೪

ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ದ್ವಾದಶ ಸ್ತೋತ್ರದ ಹೇಳಿದ 'ಹರಿದೇವ ಪರೋ, ಹರಿರೇವ ಗುರೋ: ಪರಿದೇವ ಜಗತ್ತಿತ್ರ ಮಗತಿ: ||' ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ

'ಗುರು ಮಧ್ವಪರ್ಮೇಳದ ನಿಜಕೀಲು |
ಅರಿತುಕೊಂಬುದಿದೆ ಮೇಲು |
ಪರಮಭಾಗವತರನುಭವದ ಬಾಗಿಲು |
ಹರಿದೇವ ಪರೋ ಹರಿದೇವ ಗುರೋ |
ಹರಿಯೇ ಗುರುವೆಂದರವ್ವಿರೋ ||'

(ಮ.ಕೀ.೬೨)

ಎಂದು ತಾನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನೇ ಗುರು ಎಂದು ಆರಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅದು 'ಗುರು ಮಧ್ವರು ಹೇಳಿದ ನಿಜ ಕೀಲು' ಎಂಬುದು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ.

'ಹರಿದೇವ ಜಗತ್ತಿತ್ರ ಮಾತೃ ಗತಿ:' ಎಂಬುದನ್ನು

'ಹರಿಯೇ ತಾಯಿತಂದೆನಬೇಕು |
ಹರಿಯೇ ನಿಜಬಂಧುಬಳಗನಬೇಕು |
ಹರಿಯೇ ಆಪ್ತ ಮೈತ್ರನಬೇಕು |
ಹರಿ ಕುಲಕೋಟಿ ಬಳಗನಬೇಕು |
ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿಯೆನಬೇಕು |
ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯೊಳನುದಿನವಿರಬೇಕು.

(ಮ.ಕೀ.೬೪)

ಎಂದು ಮುಂದುವರೆದು ತಾವು ಹರಿಯನ್ನೇ ಗುರುವೆಂದು ಆರಾಧಿಸುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಹಿರಿಮೆಯು ರಾಯರು ಹಲವಾರು ಸಲ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಎಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿನಾಮ ಘೋಷ |
ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸುಖ ಸಂತೋಷ |
ಸುಲಭದಲಿಹುದು ಭವ ಭಯದ ನಾಶ |
ಹರಿ ನಾಮ ಘೋಷ ||
ಹರಸುವುದಾನಂದದ ಹರುಷ |
ಹರಿಸುವುದು ಕಲಿದುಲ ಕಲುಷ |
ತ್ವರಿತೋಡಿಸುವುದು ಮಹಾಪಾತಕ ದೋಷ |
ಹರಿನಾಮ ಘೋಷ ||

'ಸ್ವಹಿತ ಸಾಧನದ ಸು ಉಪದೇಶ |
ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ದೋರುವ ಪ್ರಕಾಶ |
ಮಹಿಮೆಗಿಡೆ ನಿತ್ಯವನುಭವದುಲ್ಲಾಸ |
ಹರಿನಾಮ ಘೋಷ |

(ಮ.ಕೀ.೬೨)

ಮು ಘೋಷದಿಂದ ಉದ್ಧಾರವಾದವರು ಹಲವರು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಿಯಮ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಲ್ಹಾದ, ಪಾಂಡವರು, ಉಪಮನ್ಯು, ಧೃವ, ಇಬ್ಬರೇ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸದಷ್ಟು ಜನ ಭಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ. (ಮ.ಕೀ.೬೪೦) ಶ್ರೀಮಹಿಮೆಯು ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೂ ರಾಯರಿಗೆ ಅನನ್ಯವಾದ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು

'ಹರಿನಂಬದವರಿಗೆ ಸರಿಯೆ ಜಗದೊಳಗೆ
ಹರಿದಾಸಾದವಗೆ ಸಕಲ ಮಾನ್ಯವಗೆ,

(ಮ.ಕೀ.೬೨೮)

ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ 'ಹರಿದಾಸರ ದಾಸಾದ ಮಹಿಮೆಗೆ ಸರಿಯುಂಟೆ
ಪುಣ್ಯದ ಫಲ ಸ್ತುತಿಗೆ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಹರಿ ಭಕ್ತರ ದರುಶನವು ಅತಿ ಹರುಷವು' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ
ಮುಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಅವರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ

'ಹರಿಭಕ್ತರ ಸಂಗ ಸ್ನಾನ ಗಂಗ ತುಂಗ|
ಹರಿಮಹಿಮರ ಅಂಗ ಅಂತರಂಗ|
ಹರಿಪರಮಾನಂದ ಗುರುಕರುಣಾ ಕೃಪಾಂಗ|
ತರಳ ಮಹಿಮತಿ ಭವ ಭಯವು ಭಂಗ'

(ಮ.ಕೀ.೬೩೦)

ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಹರಿಯು ಪರಾತ್ಪರ ಪೂರ್ಣನು' (ಮ.ಕೀ.೬೩೨)

'ಆತ ತ್ರಿಗುಣರಹಿತ ಅನಂದೋಬ್ರಹ್ಮ' (ಮ.ಕೀ.೧೪೧)

'ಅವನು ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕ ರೂಪ ಉಳ್ಳವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ'(ಕೀ.೧೪೨)

'ಹರಿಯು, ಶ್ರೀಗುರು, ಪರಾತ್ಪರ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅತೀತವಾದ ಗುಣತ್ರಯ

ಗಾತ್ರ, ನಿರ್ಗುಣಾನಂದ, ನಿಗಮಗೋಚರ ಅಗಣಿತ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರಮ
ಪ, ಪರಮ ಪ್ರಕಾಶ, ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ, ಪರಾತ್ಪರ ಪೂರ್ಣನೂ
ಪಿನೆ.' (ಮ.ಕೀ.೯೧)

ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗುಣಾನಂದ ಎಂಬ ಮಾತು ಗೂಢವಾಗಿದೆ. ಅನಂದವು ಬ್ರಹ್ಮನ
ಪವೂ ಹೌದು. ಗುಣವೂ ಹೌದು. ಈ ಗುಣ-ಗುಣ ಅಭೇದವನ್ನು
ಸಲು ನಿರ್ಗುಣಾನಂದ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ನಿರ್ಗುಣ
ರ್ಷದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಗಣಿತಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ
ದಕ್ಕೆ ಸಂಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರೊ|| ಕೆ.ಟಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ ಅವರು

ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಗಣಿತ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ
 ೫ ನಿರ್ಗುಣಾನಂದವಾಗಿಹ್ಯ ನಾಮ' (ಮ.ಕೀ.೨೦೬) ಎಂಬುದನ್ನು
 ಮಾತೃನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಆನಂದಗುಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು
 ಸಿರುವುದು, ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಗುರುವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವ ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ
 ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ಮಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ
 ಸರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ" ಎಂಬ ಪ್ರೊ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ ಅವರ
 ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.//೫//

ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ರಾಯರಿಗೆ ಹರಿಯ
 ಗಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆ, ಆನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ, ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ
 ೫, ಕೃಷ್ಣ, ಹಾಗೂ ಹರಿಯ ದರಾವತಾರಗಳನ್ನು ಮನದಗೆ ಹಾಡಿ
 ಇದ್ದಾರೆ.

ಘೌಮ ಶ್ರೀರಾಮ ಶರಣ ರಕ್ಷಕ ನೇಮ	(ಕೀ ೫೮೨)
೫ರಾಮನ್ನಿರೋ ಮುಖ್ಯತಾಕಾರಣ'	(ಕೀ ೪೮೩)
೫ರಾಮನೇ ಸಾರ್ವಭೌಮ'	(ಕೀ ೫೦೯)
೫ ಸೀತಾರಾಮ ಪತಿಪಾವನ ನಾಮ'	(ಕೀ ೫೯೯)
೫ಯ್ಯ ರಘುರಾಮ ದೀನ ಜನೋದ್ಧಾರ'	(ಅನು - ೨)
೫ ನೀನೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಘುರಾಮ'	(ಅನು- ೨೧)

ವಲಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಘುರಾಮನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರವು
 ಹರಿಧಾಸರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯ, ಅಂತೆಯೇ ರಾಯರಿಗೂ ಅದು
 ಸತಾಗಿಲ್ಲ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ನವನೀತಚೋರ ಹಾಗೂ ಅವನ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು
 ೫ ಅನಂತ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿ
 ಸಿಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.

'ಕೃಷ್ಣ ವಿಂಥದೋ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ'	(ಕೀ ೧೭೦)
'ಈತನಿಗ ಕೃಷ್ಣನಾಥನು ಶ್ರೀನಾಥನಮ್ಮ'	(ಕೀ ೮೯)
'ಕೃಷ್ಣ ಕೃಪಾಲ ಕರುಣಾದಾಯಕ'	(ಕೀ ೧೭೧)
'ಕೃಷ್ಣ ವಿಗಣ್ಯಕಯ್ಯ ನಮ್ಮ ಕೂಡ'	(ಕೀ ೧೭೨)
'ಕಪಟನಾಟಕನೀತ 'ಕೃಪಾಸಿಂಧು'	(ಕೀ ೧೩೮)
'ಇವನ ಕಂಡಿರಾ ನಮ್ಮ ನವನೀತ ಚೋರನ'	(ಕೀ ೬೪)
'ಇವ ನೋಡಮ್ಮ ನವನೀತ ಚೋರ'	(ಕೀ ೬೫)

ಓದಲಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆ, ಲೀಲೆಗಳು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ
 ಸಿಪ್ಪಿತವಾಗಿವೆ. 'ವಾಸುದೇವ' ನಾಮವಂತೂ ರಾಯರಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ನಾಮ
 ಕಷ್ಟ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.

'ವಾಸುದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಸರ್ವೇಶ|
ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾಶ|
ಭಾಸುತಲಿಹೃದ ಗುರು ದೇವೇಶ|
ದಾಸ ಮಹಿಪತಿ ಪ್ರಾಣೇಶ|

(ಮ. ಕೀ 1

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹರಿಯ ದಶಾವತಾರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ರೀತಿ ಅವರೂಪವಾದದ

ಮಧ್ಯ-ಮತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಾಮಕಳು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅವ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ಈಕೆಯು ಅಚೇತನ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅಭಿ ನಿಯಾಮಕಳು. ಆಕೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಜಿಸುವರು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ಮುಖಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುಂ ರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ಚಿತ್ರ ಕೂಡ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರ

'ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಕಂಡೆ ಬೊಮ್ಮನ ಪಡೆದಿಹಳ' (ಮ. ಕೀ ೩೩೨) ಎ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾತಾ ಪಿತೃವೆಂಬುದು ಸೂತ್ರಧಾರಿ ತಾನೊಬ್ಬಳೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಜಗತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೂಡ ಅವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಕ್ರಮಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವು ರಾಜಯೋಗದ್ವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಅವರ ಜೀವನದ ಸಹಜಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಧನ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅವರ ಮಾಧ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶ್ರೀ ಆಡ್ಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೂ ಅವ ಹರಿದಾಸರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರೆದದ್ದು ಅವರ ಜೀವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಅವರು ಆರಾಧಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸಕಲವೆನಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ|
ತಂದೆ ತಾಯಿ ಸ್ವಹಿತಾತ್ಮನು ನೀನಿ|
ಬಂಧು ಬಳಗ ಸರ್ವಾತ್ಮನು ನೀನಿ|
ದೈವ ಗುರು ಕುಲಗೋತ್ರನು ನೀನಿ|
ಕಾವ ಕರುಣ ಸೂತ್ರಾಂತನು ನೀನಿ|

(ಮ. ಕೀ. ೩೨)

ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಎಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನು. ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿ ಆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಹರಿ ಸೇವೆಯು ಮುಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಮೀಗಿಲಾದುದು ಎಂಬುದೇ ಮಹಿಪತಿಯ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ.

'ಸೇವೆ ಸುಖವೋ ಶ್ರೀ ಹರಿ ಸೇವೆ ಸುಖವೋ |
ಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಸುಖ ಸಾಯೋಜ್ಯ ಮುಕುತಿ ಪದದೊಳಗಿಲ್ಲ |

ದಾಸನಾಗಿ ವಾಸುದೇವನ ಪಾದ ಕಮಲಾರಾಧಿಸುಜಿ | (ಮ ೫೬೨)

ಇಂಥ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಜಗದೊಳಗೆ ಸರಿಯಾರು? ಎಂ ಕೇಳುತ್ತ ತಾವು ಹರಿದಾಸರು ಎಂದು ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಹರಿದಾಸರ ದಾಸರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿ ಬದುಕಿ ಇಹ-ಫ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಹೊಂದಿ ಬದುಕಿರೋ ಮನವೆ ಇಂದಿರೇಶನ |

ಹರಿಚರಣ ಕಮಲವ ಕಂಡು |
ಹರಿನಿಜ ಧ್ಯಾನ ನೆಲೆಗೊಂಡು |
ಹರಿಕರುಣವ ಪಡಕೊಂಡು |
ಹರಿನಾಮಾಮೃತ ಸವಿದುಂಡು |

ಶ್ರೀ ಹರಿಸೇವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು |

ಇಹ ಪರ ಸುಖ ಸೂರೆಗೊಂಡು |
ಬಾಹ್ಯಾಂತ್ರ ಪೂರ್ಣಮನಗಂಡು |
ಮಹಿಪತಿಶ್ವಾಮಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಕೊಂಡು |

(ಮ. ೫೬೩)

ಮಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮೇಯವು ಜೀವರಾಶಿಯೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಹರಿ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅದನ್ನು ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಕೊಗಸಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಆನೆ ಮೊದಲಿರುವೆ ಕಡೆ ತಾಂ ನಡೆಸುತಿರಲಿಕ್ಕೆ |

ಜನಕೊಡ್ಡಿ ಕೈಯ ನಾ ದಗಯಲೇಕೆ |
ಅನುದಿನ ಹರಿವಾಕ್ಯ ಅನುಭವಿಸುತಿರಲಿಕ್ಕೆ |
ಅನುಮಾನವಿಡಿದು ನಾ ಹೇಗಲ್ಯಾಕೆ |
ಸಂಸಾರ ಚಿಂತೆ ನಮ್ಮ ಶ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಗುಂಟು |
ಕಂಸಾರಿ ಕೃಷ್ಣ ಕರುಣಿಸುವ ಇದರಿಟ್ಟು |

(ಮ ೫೬೪)

ಅದರಂತೆ 'ಬಲು ದೊಡ್ಡ ದೊರೆ ದೊರಕಿದನಗೊಬ್ಬ ನೋಡಿ' ಎಂಬ (ವ ೫.೪೦೪) ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ಹರಿಯ ಅಧೀನತೆ, ತಾರತಮ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇರ

ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಇಂದು ಶ್ರೀ ಗುರುಪಾದಪದ್ಮ' (ಕೀ-೮೩), 'ಈತ ಶ್ರೀನಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕೀತ' (ಕೀ-೯೦) ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ 'ಶೇಷಶಯನ,' 'ಪಿತಾಮಹ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ 'ಕರುಣಾಕರನೀತ ಕರಿಭಯಹರಿದಾತ ಪರಂದೈವ ಗುರುನಾಥ' (ಕೀ-೧೪೧) 'ನಮ್ಮ ಕುಲದೈವನೀತ ಚಿ ಪಡೆದಾತ' (ಕೀ-೩೩೩) 'ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ ಮಂಗಳ ಮಹಿಮಾನಂಗ ಜಾ ತುಂಗ ವಿಕ್ರಮಂಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯ' (ಕೀ-೪೭೮) 'ಲೇಸು ಲೇಸಾಯಿತು ಗುರು ಕೃಪೆ ಲೇಸು ಲೇಸಾಯಿತು' (ಕೀ- ೪೮೬) ಮೊದಲಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ದ್ವೈತಪರ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

'ಲೇಸು ಲೇಸಾಯಿತು ಭಾಸ್ಕರ ಗುರುಕೃಪೆ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆ ವಾಸ್ತವ ಅವಧೂತ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಸ್ಕರ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಕೀರ್ತನೆ. ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಹೇಳುವ 'ಕೂಡಿತು ಸಮರಸವಾಗಿ ಮಹಿಮತಿ ಜೀವ ಒ ಚರಣದಂಗುಷ್ಠದಲಿ' ಎಂಬುದು ಮಧ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಹರಿತತ್ವ ಹೇಳುವ 'ಎನ್ನ ಪರಾಧವೇನು ನಿನ್ನ ಸೂತ್ರಾಡಿಸಿದ್ದಾಂಗ ಆಡುಂ (ಕೀ ೧೦೨) 'ಕಾಯೋ ಕಾಯೋ ಕಾಯೋ ದಯಾನಿಧಿ ಕರುಣಾ (ಕೀ-೧೬೫) ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಗಳೂ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಬಿಂಬರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ದ್ವೈತಭಾವ ಮೊದಲಾದವು ಗುರುತಿಸುವ ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

'ಇಕ್ಕೊ ಫನ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಬೆಳಗಿದು
ಶುಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಸೇವಿಸುವದು' (ಕೀ. ೨)

'ಧನ್ಯ ಗೈಸಿತು ಮೂಢ ಮಹಿಮತಿ
ಪ್ರಾಣಜೀವ ಕೈವಲ್ಯ ನಿಧಿ ಗುರುನಾಥ' (ಕೀ. ೩)

'ದೀನ ಮಹಿಮತಿಗೆ ಸನಾಥ ಮಾಡುವ
ಸ್ನಾನು ಛವ ಬ್ರಹ್ಮ ಛೋಗ' (ಕೀ-೪)

'ಬುಧ ಜನರನುದಿನ ಸೇವಿಸುತಿಹ
ಸದಮಲವಾದ ಸದಾ ಸುವಿಸುಖ' (ಕೀ-೬)

'ಧನ್ಯಗೈಸಿತು ಮಹಿಮತಿ ಪ್ರಾಣಜೀವನ' (ಕೀ-೬)

ಮುಂಬಿಗಾಗ್ಯಾವೈನ್ನೊಳು ಸು ಉಲ್ಲಾಸ
 ಒಬ್ಬಚಾಕ್ಷನ ಕಂಡೆ ಸು ಪ್ರಕಾಶ
 ಒಬಿ ತುಳುಕುತಲ್ಕದ ಬಲು ಹರುಷ
 ಒಬ್ಬ ಸಾಲದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಆಕಾಶ
 ಲೀನ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿ ಕೃಪಾಸಿಂಧು
 ಏನೋಹರ ಮಾಡಿದತಾನೆ ಬಂದು' (ಕೀ-೬೯)

ಏನ ಮಹಿಪತಿಗಾನಂದ ಸುಕಾಲ
 ಏನುಕೋಟಿ ತೇಜ ದಾಸಾನುಕೂಲ' (ಕೀ-೭೬)

ಏನುತಾನೆ ಸರ್ವೇಶ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಟಿಪ್ರಕಾಶ (ಕೀ-೮೦)

ಏನುಕೋಟಿ ತೇಜ ಪ್ರಕಾಶ ನೋಡುವ
 ಲೀನ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮ್ಯೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುವ' (ಕೀ-೮೩)

ಇಷ್ಟಾರೆ ಕಂಡೆ ಸದ್ಗುರು ಚರಣ
 ನ್ಯಧನ್ಯವಾಯಿತು ಮಹಿಪತಿ ಬೀಜನ' (ಕೀ-೧೧೬)

ಇವ ಘನಿಮವ ಅವಿನಾಶನ ಪ್ರಭೆಯಿದು
 ಒಹಿಪತಿ ವಸ್ತು ಮಯವೊ' (ಕೀ-೧೧೯)

ಇಷ್ಟಾರೆ ಕಂಡೆ ಭಾನುಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾಶ
 ಮ್ಮ ಧನ್ಯ ಧನ್ಯವಾದ ಮಹಿಪತಿಯು' (ಕೀ-೧೯೭)

ಇಸ ಮಹಿಪತಿಯೊಳದೆ ವಾಸವಾಗ್ಯದೆ' (ಕೀ-೨೭೫)

ಇಳಗೇ ಬೆಳಗಾಯಿತು ಘನ ಗುರುದಯ
 ಮನದೊಳು ನಿಜ ಒಡಮೂಡಿ' (ಕೀ-೪೨೪)

ಇೋಕಪಾಲಕ ಸ್ವಾಮಿತಾ ಸಹಕಾರಿ' (ಕೀ-೧೯)

ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ
 ದ್ವೈತ ಪರವಾದ, ಅವಧೂತ ಪಂಥದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಐಕ್ಯರ
 ಷ್ಠವನ್ನೀಯುವ ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದ
 ದ್ವೈತಪರ ಭಾವನೆಯೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

'ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದ ಸುಪ್ರಕಾಶ ತುಂಬೇದ ಹೇಳಲೇನ
 ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದದ ಬಹಳ' (ಕೀ-೧೧)

ಎನ್ನುವ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶದ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿ 'ದೀನ ಮಹಿಪತಿಗೆ ತಾನೆ ತಾನಾದ ಸದ್ಗುರುವೀಗ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ವಾಸ್ತವವಾಗಿ 'ದೀನ ಮಹಿಪತಿ ತಾನೆ ತಾನಾದ' ಎಂದು ಹೇಳದೆ 'ದೀನ ಮಹಿಪತಿ ತಾನೆ ತಾನಾದ' ಎಂಬ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಾದ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗವು ತ ಅನುಭವದೊಡನೆ ಏಕೈಕವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಮಗೆ 'ತಾನೆ ತಾನೆ ಸದ್ಗುರುವಾದ' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವುದು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾದ ಸ್ವರೂಪವೆ ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ತಾವು ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಮಧ್ಯ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಂಬುಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹರಿಭ ತಕ್ಕಂತೆ, ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

'ಗುರು ಮಧ್ವ ಮುನಿರನ್ನ ಮೂರು ಪರಿಯ ದೋರಿದೆ ನಿನ್ನ |
ಹರಿಭಕ್ತಿಯಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸರಿಯಾರು ಧರೆಯೊಳು ನಿನ್ನ |
ಸ್ವರಣೆಯಲಿಹೆ ರಾಮನ ಪರಮ ಪಾವನ್ನ ||

ಅತಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಕ್ಷಿಪಿಯೊಳು ನಿನ್ನದೆ ನೇಮ |
ಪ್ರಥಮದಲ್ಯಾದೆ ಹನುಮ ದ್ವಿತೀಯದಲ್ಯಾದೆ ಭೀಮ |
ತೃತೀಯದಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞನೆನಿಸಿದೆ ನಿಸ್ಸೀಮ || #

ಸಾಹ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಹಾದೈತ್ಯರ ಮರ್ದನ |
ಶ್ರೀ ಹರಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಇಹ ಸಕಲ ನಿಪುಣ |
ಮಹಿಪತಿ ಪುಸ್ತಿ ಪ್ರಾಣ ಸ್ವಹಿತ ಸಾಧನ ||

(ಕೀ-೨೧)

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ವಿಶೇಷವಿರುವ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು ಝುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಗುರು ಮಧ್ವರು ಪಾಯುದೇವರ ಅವತ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಗುರುಮಧ್ವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವದರೊಂ ಕಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ನೆನೆ ಸಮಿಸುವನು ವಾರಂ ವಾರ' (ಕೀ-೩೭೧) ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ರಂತಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಈ ಮನೆತನದವರ ಆಚಾರ -ವಿಚಾರಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸುಧ್ಧಮತಾನುಯಾಯಿಗಳೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರ ಮಾರ್ಗ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲ್ಲ

ಜೀವನದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದ ಶಕ್ತಿ ಯೋಗ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅವರ ಚಿತ್ತ ಆತ್ಮಾನು ಸಂಧಾನದ ಮೂಲಕ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು, ಪರವಸ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಚಿತ್ತುಖವನ್ನು ಅರಿಯುವತ್ತ ಹೊರಳಿತು. ಕಾರಣಗಳಿಂದ "ಅವರು ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾ ಪರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ನಂಬಿ, ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಲ ಮೊದ-ಮೊದಲು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು ಎನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಡಾ. ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಲ್ಲ //೬// ಯಾಕೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಮೊದಲು ಅಥವಾ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಎಂಬ ಕಾಲಾವಕ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಅನುಭವವು ಒಂದು ಕಳೆಯುವುದರ ಒಳಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅವರ ಒಂದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಕಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಸಾರವಾಡದ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಭ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ರಾಯರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಯೋಗಾನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ತಾವು ನಂಬಿದ, ಮಧ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮರೆಯದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹ

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ತಳಕು ಹಾಕುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧೆ ಸಿದ್ಧಿ ಬೇರೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಸಿದ್ಧಿ ಸ್ವ ಸಾಧನದಿಂದ ಬಂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊ ಪ್ರಮೇಯವೂ ರಾಯರಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅವರು ಮಾಧ್ವರಾ ಉಳಿದರು. ಆ ಮತದಲ್ಲಿಯೆ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ಅವರು ರಾಜಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ಆಡೇನಂದರ ಆ ಮಾತು ನಾಡಿಗೇನು ೩೯ ಪಡೆದವಗೆ ದೋರಿತು ಬಡದ್ದಾಂಗಾತು" (೫೯-೧೩೩) ಅದರ ಕಿಂಚಿತ್ ದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈಗ ಮಾಡಬಹುದು.

೬.೨. ಸಾಧನೆ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಅಂತರಂಗದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳು. ಸ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಅಂತರಂಗದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣದ ಕೆಲಸ. ಅನುಭ ಅಂತರಂಗದ ಜೀವನ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಹಸದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೇಳಿದ ಸಾಧಕರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಹಾಯೋಗಿ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು
 'ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ
 'ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಚೆಗೆ ನಡೆದದ್ದು' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೋಟ್ಟರು.
 -// ಅನುಭಾವಿಯು ಏರಿತ ಎತ್ತರವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.
 ನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಿಂದ, ಸಮಾಜ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ,
 ಸಂಧಗಳ ಮೇಲಿಂದ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ರಬ್ಬಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸಿದ್ಧಿಯ
 ಲಾಪವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮಹಿಮಾಪ್ರಾಶಸ್ತಿಕ ಸಾಧನೆ, ಅವರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಅನುಭಾವ
 ಮಾರ್ಗ ಹಾಗೂ ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ
 'ದವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಕೀರ್ತನೆಗಳೇ
 ಸಾರವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೃತಿಗಳು ಅಥವಾ
 ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳ
 ಸಾರದಿಂದ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ
 'ವಿವರಣೆ' ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವೇ ಹೊರತು, ಈ ಕುರಿತು
 'ದೃಷ್ಟಿ' ಎಂದು ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸಾಧಕನ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು
 ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ? ಈ ಮಾರ್ಗದತ್ತ
 ಸಾರಳು ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುವುದು
 ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಖಮಯವನ್ನಾಗಿ
 ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕ
 ರಿತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ಅವನ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಈಗಲೂ ಕೂಡ
 ಲೋಕ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳತ್ತ ಅವನು ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯ
 ಸುಖವಾಗಿದ್ದಾನೆಯೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಾ
 ಲಿಂದಲೂ ಅವನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇನ್ನೂ
 ಪರಿಹಾರ ಕಾಣದೆಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪರಿಹಾರ ಕಾಣದ ಮೂಲಭೂತ
 ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವವು? ತನಗೆ ತಿಳಿದೋ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಮನುಷ್ಯ
 ಏನುಕುತಿಯವುದು ದುಃಖರಹಿತವಾದ ಆನಂದ, ಮರಣ ರಹಿತವಾದ ಜೀವನ
 ವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮಾನವನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಿಯ
 ದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಸಂಖ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿದ್ದಾನೆ
 ನೇಕ ಆಘಾತಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು
 ಸಫಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದೇ ತೀರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವನು

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿದೆ. ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ; ಜೀವನದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿ

ಸರಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದೂ ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಈ ವರೆಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ತೆರನಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾಲ-ಕಾರ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಆದರೂ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯೋ ಅನುಭಾವಿಗಳ, ಸಂತರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ದಾರಿಯತ್ತ ಹೊರಳಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

- ೧ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣ ಹಾ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ, ಶಂಕರ-ಮಧ್ವ ಶ್ರೀಶಾರದಾರಾಯರು, ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳ ಹೇಳಬಹುದು.
- ೨ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ನಿರಾಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಜೀವನದ ವಿಫಲತೆಯ ಅನುಭವಿಸಿ ಅನಂತರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಹೊರಳಿದವರು - ಇಲ್ಲಿ ಗೌ ಬುದ್ಧ, ಕನಕದಾಸ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು.
- ೩ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಆಯಾಚಿತ ಒದಗಿ ಬಂದ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಗತಿಂ ಬದಲಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಹೊರಳಿದವರು, ಜಯತೀರ್ಥ (ಟೀಕಾರಾಯರು), ತುಳಸೀದಾಸರು, ಅರವಿಂದರು, ವಿವೇಕಾ ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಈ ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರೂ ಸಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ; ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಧಕರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅನುಗ್ರಹಗಳು ರಾಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದುವು.

ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮೊದಲು ಸೂಫಿ ಸಂತ 'ನಂಗಾರಾಹ'ನ ಭೆಟ್ಟಿ ಉಂಗುರದ ಕಥೆಗಳು ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತರತ್ರ, ಕ ಉಂಟು ಕಥೆಗಳು ಗೌರವಿಯವರಾದಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷತಃ ಸಾರವಾಡದ ಭಾಸ್ಕರ ;

ಕುರಿತು ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ನಂಗಾಶಾಹನ ಕುರಿತು ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸದಿದ್ದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಅವರ ಒಂದು ಕೃತಿ 'ಜಯದೇವ ಜಯದೇವ : ಗುರು ನಾಗೇಶ' (೩೬- ೨೪೦) ದಲ್ಲಿಯ 'ನಾಗೇಶ'ವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ನುಡಿಗಳು ಹಿಂದುಗಳ ನಾಗದೇವತೆಯ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ಜನ್ಮ ಮರಣಗಳೆಂಬ ಖಿಚ್ಚಿ ಕವಡಿಗಳು', ಸಾಲುಗಳು ಸೂಫಿ ಸಂತರ ಶಬ್ದಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಗೇಶನೇ 'ನಂಗಾಶಾಹ' ಇರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಆದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಏಕೈಕ ಕೃತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠದ ವ್ಯತಿರೇಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಹಿಷಶಂಕರಾಯರ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಮೊದಲ ಕಾರಣಕತೆ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಯೋಗ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವು ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ನಿಯಮಗಳ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಾಧಕನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೆ ಗುರುಗಳು ದೊರೆತು ಅವರಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲ ಪೂರ್ವನಿಯೋಜಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯ ಒದಗಿ ಬರುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅದರ ಸುಳಿವು ಕೂಡ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಟೀಕಾರಾಯರಿಗೆ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ಭೆಟ್ಟಿ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪುಸ್ತಕ ಹಂಸರ ಭೆಟ್ಟಿ ಇವು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಒದಗಿ ಬರುವ ಘಟನೆಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಗದ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಅರಿವಾಗದೇ ಇರದು. ಈ ಕುರಿತು 'ಸನತ್ತು ಜಾತಿ ಯೋಗ ಹಾಗೂ ಅದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವು ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸಾಧಕನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಗತಿಗಳು ಅವಶ್ಯ.

೧. ಸಂಕಲ್ಪ, ೨. ಕಾಲ, ೩. ಗುರು ಹಾಗೂ ೪. ಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳೇ ಆ ನಾ ಸಂಗತಿಗಳು, ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು - ಸಾಧಕನಿಗೆ ೫ ಸಂಕಲ್ಪವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲವು ಒದಗಿ ಬರಬೇಕು. ಕಾಲ ಪಕ್ಷವಾದಾಗ ನಿಯತ ಗುರುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸಾಧನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಅದುಕೂಡ ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವರಿಂದಾನೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ದೇವರ ಅಸ್ತಿತ್ವ

ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದೇ ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲವು ಬಂದಾ ಅವರಿಗೆ - ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಅಳವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಸಂಗ ಅವರ ಸಿದ್ಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವು. ಮಳಬೇಡದ ಟೀಕಾರಾಯರ ವಿಷಯವೂ ಇರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ದೇಶಪಾಂಡೆಗಳ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಧೊಂಡೋಪಂತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಇರಲೇಬೇ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲವು ಪಕ್ವವಾದಾಗ ಅಕ್ಕೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. 'ಕಿಂ ಪಶುಃ ಪೂರ್ವ ದೇಹೇ' ಎಂಬ ಗುರು ವಾಕ್ಯವು ಧೊಂಡೋಪಂತರಿಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಅದು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮ ಅವರೇ ಜಯತೀರ್ಥರಾಗಿ ಟೀಕಾರಾಯರೆಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದರು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ೧೫ ಪರಾಯಣರಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉನ್ನತ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿ ಐಹಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗ ಅಧಾರವು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಧನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರು. ಯೋಗ್ಯ ಗು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 'ನಂಗಾಶಾಹ' ನ ಭೆಟ್ಟಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಅವರಿಗೆ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನವು ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಮಿಲನವು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತ ಈ ಭೆಟ್ಟಿಯ ನಂತರ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಧನಕಾ ಮೀಸಲಿಟ್ಟರು.

ಗುರುಗಳ ಮೊದಲ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಯರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಆ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ತಮಗೆ ಬಂದ ಅನುಭವವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕ್ಕ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಇಂದ್ಯನ್ನ ಜನ್ಮ ಪಾವನವಾಯಿತು

ತಂದೆ ಶ್ರೀಗುರು ನಿಮ್ಮ ಚರಣದರುಶನದಿ' (೫೬-೮೮)

ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕೃತಿಯು ಗೂಢ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯು ಅವರಿಗೆ ಗುರುದರ್ಶನವು ಒದ

ರಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

'ಭಾಸ್ಕರಸ್ವಾಮಿಯು ಕರುಣಾಳು ಮೂರ್ತಿಯು!
ಮೂಢಮಹಿಪತಿಯ ಕೃಪಾಂಬುಧಿಯು!
ಕರುಣಾದಿ ಅಭಯ ಹಸ್ತವನು ಶಿರಸದಲ್ಲಿದ್ದಲಾಗಿ!
ಧನ್ಯನಾದೇನು ಸತಿಪತಿ ಸಹವಾಗಿನ್ನು!!

ಓರುಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ವರದ ಹಸ್ತವು ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟರು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೆ ದಿ
ಾನುಭವವಾಯಿತು. "ಆರ್ಕ ಮಂಡಲಗಳು, ರವಿ-ಶಶಿ ಕಿರಣಗ
ಋಳ-ಝಳಿಸುವ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿದರು. ಓಂಕಾರ ಮೊದಲ
ತ್ವಾದಶನಾಮದ ವೇದ ಘೋಷಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಚಿನ್ಮಯ ಚಿದ್ರೂಪವನ್ನು ಕಂ
ಶಿರಗಾದರು. ಏಕೋ ದೇವ ಈತ ವಿಶ್ವಾತ್ಮ ಹಂಸನೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಆ
ಶತ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಯು ಉದಾರಿಯಾಗಿ ಸಾರಿ ದೋರಿತು. ಉತ್ಪತ್ತಿ
ಯದ ಬೀಜವು ಹುರಿದು, ಧರೆಯೊಳಗೆ ಗರ್ಭಪಾಶದ ಬಲಿಯು ಹರಿಯು
ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಆರು ನೂರದ ಜಪದ ರೀತಿಯು ತಿಳಿಯಿತು. ಸುಷುಮ್ನದ
ಪ್ರಾಣೇಶ ಮೂರ್ತಿಯ ಅರಿವು ಮೂಡಿತು. ಅಂಧತ್ವ ಕಳೆದು ಪ್ರಕಾಶ ಮೂಡಿತ
ಈ ಅಭುಭವವೇ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದು ಅದು ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವರದ ಹಸ್ತ ಸ್ಪರ್ಶ
ಪರಿಣಾಮವು. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಹೃದಯದ ಸಂಕಲ್ಪವು ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗದಿ
ಅಂತರಂಗದ ತುದಿಯಾಗಿ ಸಕಾಲವು ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ ಗುರು ಭಾಸ್ಕರರ ದರ್ಶನವ
ಆವರ ಬೇವನವು ಧನ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಗುರು ದರ್ಶನ ಸ್ವ
ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೆ? ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನು ಶಿರಸದಲ್ಲಿದ್ದಾಕ್ಷಣ ಈ ಅನುಭ
ವಾಧ್ಯತೆ ಇದೆಯೇ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಈ ಶತಮಾನದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂ
ಪಾಗೂ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕಥೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಪರಮಹಂ
ವೇವರನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಥೆ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ.

ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಸಾಧಕನು, ಸಾಧನೆಮಾಡಿ ಮು
ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ
ಮೊದಲನೆಯದು ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದ ಪರಮಾ
ಬಿಂಬರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು - ಅದು ವೈಯಕ್ತಿಕ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಎರಡನೆಯ ಹಂತ ವಿಶ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಅ
ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವನ್ನು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಂ
ಅನುಭವಿಸುವುದು. ಮೂರನೆಯ ಹಂತ ವಿಶ್ವಾತೀತ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ತನ್ನಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವ
ಕಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವಾತೀತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನ

ಗಾಗಿ ಸಾಧಕನು ಮೊದಲು ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಏಕೋಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆತನು ಮನಸ್ಸು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗುವನು. ಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವನು. ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಅವನ ಅಹಂಕಾರವು ಖಾಲಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದಾಗಿ ಜೀವನವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪವೆಂಬುದು ಅವನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ಮತ್ತು ಈ ಜೀವನ ಪ್ರಿಯನ್ನು ಅವನು ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸತೊಡಗುವನು. ಅವನು ಜೀವನವೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿ ಕೇವಲ ದೈವೀ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆಯೇ ಇರುವನು ಜೀವಿಸುವನು ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದ ಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿಯೇ ಅವನು ವಿಶ್ವವಿಸುವನು. ಅವನ ನಿತ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಭಗವಂತನು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೆ ಒಳಗೊಂಡು ಅನುಭವವು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಭಾಗವತ ಚೇತನ, ಸರ್ವವೂ ಮುಂಗಲಮಯ. ಪವಿತ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಳಿದು ಬೇರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿರಾಟ್ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದರೆ ಒಳಗೆ, ಹೊರಗೆ, ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ, ಎಡಕ್ಕೆ, ಬಲಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ಸ್ತಿತ್ವವೇ ತುಂಬಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತುಂಬಿದ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲವೂ ತಾನೇ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮೀರಿ ಅದರ ಆಚೆಗೂ ಇರುವನು. ತನ್ನ ಲೀಲೆಗಾಗಿ ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ವಿಶ್ವದ ಯಾವ ಬಂಧನಗಳಿಗೂ ಅವನು ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ವಿಶ್ವಾತೀತನು. ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ಣನೂ, ಸಕಲ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿರುವ ಸಾಧಕನು ಈ ವಿಶ್ವಾತೀತ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನದಿಂದ ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಾವು ಪ್ರಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಯೋಗಾನುಭವವು ಅತ್ಯರ್ಥಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಗೂಢ ಹಾರಹಸ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಸುಲಭವಾದ ಹಾಸ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು

ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಒಂದು ಆನಂದದ ಅನುಭವ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ್ದು ರಾಜಯೋಗ, ರಾಜಯೋಗದ ಋಷಿ ಉಪಕರಣವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ, ಪ್ರಿಯೋಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ದೈವೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯತ್ತ ಹರಿದಿಡಬೇಕು. ಆಸನ ಪ್ರಕಾರಯಾಮಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತಬ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಿಯೋಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ದೈವೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯತ್ತ ಹರಿದಿಡಬೇಕು. ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ದೈವೀ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲು ಅವು ಶಕ್ತವಾಗುವವು. ಈ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಮನಸ್ಸು, ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಾನೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಮರದ ಸ್ಮರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾಗಿ ಸ್ತಬ್ಧ ದೈವೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ದೈವೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾರಣಗಳು ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಭಾವತಃ ಚಲವಷ್ಟೆ. ಆ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊಯ್ಯಾಟ ನಿಂತು ಅದು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗದೆ ಇಂದಿನ ದಾರಿಯು ಸುಗಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಶಾಂತವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಆನಂದದ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ಲೇಸಾಯಿತು ಲೇಸಾಯಿತು ಭಾಸ್ಕರ ಗುರುಕೃಪೆ ಲೇಸಾಯಿತು |
ಹಸ್ತವಿಡಲು ಎನ್ನಮುಕ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಸ್ತಹೊಂದಿತು ಮನ ನಿಶ್ಚಯದಲಿ |'

(ಮ.ಕೀ-೪೮೬)

'ಲೇಸಾಯಿತು ಸದ್ಗುರುಕೃಪೆ ಲೇಸು ಲೇಸಾಯಿತು |
ನೀಡಿದಭಯ ಹಸ್ತ ಮಾಡಿತು ಮನಸ್ಸು |
ಗೂಢವಾಗಿಹ್ನ ವಸ್ತುಗೂಡಿತು ಸಾಭ್ಯಸ್ತು |'

(ಕೀ-೪೮೭)

ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಯಿತು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯ ಪರಮಾತ್ಮನತ್ತ ಹೊರಳಿತು. ಸಾವಧಾನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಅಂತಸ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನೆಡೆಗೆ ಅವರ ಭಕ್ತಿಯು ಹರಿಯಿತು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನದ ಹಂಬಲ ಅಧಿಕವಾಗತೊಡಗಿತು. ಹಂಬಲ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನದ

೧ ಕಾರಣಪ್ರಿಯವು.

೨೦ದು ಹೊಳೆವುದೆ ಸುಚಿನ್ಮಯೋಧಿ |
 ೨೧ದೆ ಕಂಡೆವೆನೊ ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀಪಾದ |
 ೨೨ನಾದೊಡೆಯ ಬಾವ್ವಾಂಗನೇನೋ |
 ೨೩ರ್ಣ ಕ್ಷಣಕೊಮ್ಮಾಗುವೆ ಸುಶಕುನ |
 ೨೪ಬ್ಬಾರುತಿದೆ ಬಲವೆನ್ನ |

ಕಿನ್ನಾಗ್ಯಾಗಮ್ಯ ತಾನೇನೋ ಸುಪ್ರಸನ್ನ |
 ಕೋಳಭುಜ ಹಾರುತಿದೆ ಬಹಳ |

ಬಲಗಣ್ಣು - ಬಲಭುಜಗಳು ಹಾರುತ್ತ ಶುಭಶಕುನಗಳು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ,
 ಬುದ್ಧಿ ಮನಸಿಗಾಗುವೆ ವಿಕಾಸ |
 ಸಧ್ಯ ಹೃದಯವಾಗುತ್ತದೆ ಉಲ್ಟಾಸ |
 ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ್ವಾಂಗ್ವಾನೇನೋ ತಾ ಸರ್ವೇಶ |
 ಮೊನ ದೋರಿ ಬರುತ್ತದೆನಗೊಂದು |
 ಭಾನುಕೋಟ ತೇಜ ತಾ ಬಾವ್ವಾಂಗಿಯು |

ದೀನ ಮಹಿಪತಿಗುರು ಕೃಪಾಸಿಂಧು | (೫-೮೭)

ಭಗವಂತ ಇನ್ನೇನು ಬಂದೇಬಿಟ್ಟು, ಬಂಧು ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಶುಭ
 ಗಳಾದುವು. ಆದರೆ ಇದು ದರ್ಶನವಲ್ಲವಲ್ಲ! ಮತ್ತೆ ಸಾಧನೆ
 ದುವರಿಯಿತು. ಆದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ
 ಫಲಗಳಾದವು. ರಾಜಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಗಿಲುಗಳು
 ಋತು ಹೊಳೆದವು. ಈಗ ಮನಸ್ಸು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಅನಂತರ
 ಲಾಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿಧ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ಬೆನ್ನಹುರಿಯು
 ೨-ಒಂಗಳ ನಾಡಿಗಳ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯ ತುದಿಯ
 ಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಂಠದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶುದ್ಧ ಚಕ್ರದ ಮುಖಾಂತರ ಮುಂದೆ
 ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮ 'ರಂಧ್ರದವರೆಗೆ ಸಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರದಳ
 ಲದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಕುಂಡಲಿನಿ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ
 ಂಗುವಾಗ ಸಾಧಕನಿಗೆ ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೃದಯ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ
 ಡಲಿನಿ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಅನಾಹತ ನಾದಗಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ.
 ೨ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಹೊಳೆ-ಹೊಳೆವ ಪ್ರಕಾಶಗಳು
 ಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ ಕೋಟಸೂರ್ಯರ ಬೆಳಕು ತೋರಿ ಪರಮಾತ್ಮನ
 ಳನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ
 ಣ್ಣು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪದರು-ಪದರಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

'ಒತ್ತಿ ಆಧಾರ ಬಲದತ್ತಿ ಕುಂಡಲಿನಿಯು |
 ಕೆತ್ತಿ ಸರ್ಪತ್ತಿ ಮುಖಮಾಡಿ ಊರ್ಧ್ವ |
 ಗತಿಯು ಮತ್ತೆ ಪಡಚಕ್ರಗಳ |

ಗತಿಗಳನು ದೋರಿದಾತ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ಗುರುವು ||'

ತಿ ಜಾಗ್ರತವಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಡಾ ಪಿಂಗಳಮಧ್ಯ ನೋಡಿ ಈಗಿ
ನಾಡಿ ಸುಷುಮ್ನುವಿದಿದು ಕೂಡಿ ಬ್ಯಾಗಿ
ನೋಡ ಬಲ್ಲಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಭೋಗಿ
ಓಡ ವಿಧವಿದು ತಾ ರಾಜಯೋಗಿ||'

(ಕೀ-೩೨೨)

ಋತ್ತೆ ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರವಂ ಬಲಿದು ಸ್ವಾಧೀಶ್ವಾನವದಾಟಿ
ಪಾದಿವಿದಿದು ನೋಡು ಮನಃಪುರದಿ
೨ದಗಿ ಕುಡುವ ಅನಾಹತ ಹೃದಯಸ್ಥಾನವಿ
ಸಾಧಿಸಿ ನೋಡುವದು ವಿರುದ್ಧವಿ
ಭೇದಿಸಿ ನೋಡುವದಾಚ್ಚಾಚಕ್ರ ದ್ವಿದಳಿ
ಸಾಧಿಸುವದು ಸುಖಿ ಸಾಧು ಜನಿ
ಅಧರದಲಿಹ್ಯ ತಾ ಅಧಿಶ್ವಾನವ ನೋಡು
ಅಧಿಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಹಸ್ರದಳ ಕಮಲಿ
ಹೊಳೆಯುತಿಹ ಭಾಸ್ಕರ ಪ್ರಭೆಯು ಕೂಡಿ
ಮೂಲಸ್ಥಾನದ ನಿಜ ನೆಲೆ ನಿಭವ ನೋಡು
ಬಾಲಕನೋಡೆಯ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾಮಿಯಿ||'

(ಕೀ-೩೨೫)

ಹೀಗೆ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರದವರೆಗೆ, ಪಡಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ದಳದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಪ್ರಚ್ಛೆಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಕನೋಡೆಯ ಮಹಿಪತಿ'ಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಧನ್ಯತೆಯ ಭಾವವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದ ಜನ್ಮ ವ್ಯರ್ಥವೆನಿಸಿತು.

'ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲವೆ ಜನ್ಮ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲವೆ
ಕರ್ತುಸದ್ಗುರು ಪಾದ ಅರ್ತು ಬೆರೆಯದವನ ಜನ್ಮ
ಇಡಾಪಿಂಗಳೆರಡು ಛಡಿಯ ಮಧ್ಯ ಸುಷುಮ್ನುದಲಿ
ಗುಪ್ತವಾಹಿನಿಯ ಸುಸ್ಥಾನ ಮಾಡದವನಿ
ಪಿಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಭೂಮಧ್ಯ ತ್ರಿವೇಣಿ ಕ್ಷೇತ್ರ
ಪುಣ್ಯಸಂಗಮದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡದವನ ಜನ್ಮ
ಆರು ಸೋಪಾನವೇರಿ ಮೂರು ಗೋಪುರವ ದಾಟಿ
ಮೇಲಗಿರಿಯಲಿಹ್ಯ ಮಹಿಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿನೋಡದ ಜನ್ಮ||

(ಮ. ಕೀ. ೪೯೨)

'ಮೇಲಗಿರಿಯಲಿಹ್ಯ ಮಹಿಪತಿಯ' ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡದವನ ಜನ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಮೇಲಗಿರಿಯನ್ನು ಹತ್ತುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಅವರೇ 'ದ್ವಾರೆ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಅವರು ಮಹಿಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಲಗಿರಿಯ ಮಹಿಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದಾಗ

ರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ದಿವ್ಯ ಅನುಭವಗಳಾಗಿವೆ. ವಿವಿಧ ನಾದಗಳನ್ನು
'ದ್ವಾರಿ. ಹೊಳೆ-ಹೊಳೆವ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋಗಾನು-ಭವದಲ್ಲಿ ನಾದ, ಕಳೆ ಮತ್ತು ಬಿಂದು ಎಂಬ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳ
ಚಿತ್ರವಾದವುಗಳು. ಸಾಧಕನಿಗೆ ವಿವಿಧ ನಾದಗಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ
ಕಾಶಮಯವಾದ ಬಿಂದುವಿನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯ
ಕಾಶದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಾಧಕನು ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಳುತ್ತಾ
ವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ. 'ಘನಸುಖ'ದ ನಿರಂತರ ಅನುಭವ
ದಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಬಂಧನವು ಕಳಚಿ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ
ರಿಯನ್ನು ರಾಯರ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಬೇಕು.

'ಓಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿ ವೇದ ಘೋಷಗಳು
ಧಿಮಿಧಿಮಿಸುವ ಮಹಾಶಬ್ದಗಳು ವಾದ್ಯಗಳು
ಘೇಳಿನಿಸುವ ಶ್ರುತಿನಾದಗಳು ಛೇದಗಳು ಕೇಳುವದು ನಿತ್ಯವಲಿ।
ಗರ್ಜಿಸುವ ಭೃಂಗಿ ಶಂಖನಾದ ಧ್ವನಿಗಳು
ಭೋರಿಡುವ ಭೇರಿ ಮೃದಂಗ ವೇಣಿಯಗಳು
ಚಿಗಿ-ಚಿಗಿ ತಂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಂಕಾರಗಳು ಕೇಳಿ ಪಾವನನಾದೆನು। (ಕೇ-

'ಓಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾದಶನಾದದಾ
ಛಂದದ ಘೋಷವ ಕೇಳಿ ಬಧಿರತ್ವಕಳೆದಿನ್ನು।' (ಕೇ-

'ಕೇಳಿ ಬರುತದೆ ಹೇಳಗುಡುತದೆ
ತಾಳ ಮೃದಂಗವು ಭೋರಿಡುತದೆ'

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ನಾದಗಳು

'ಓಂಮೊಂದು ಪರಿ ಕೇಳಿಸುವ ಹ
ನ್ನೊಂದರ ಮೇಲಿನ್ನೊಂದರ ಘೋಷ
ಧೀಂ ಧೀಂ ಧೀಂ ಧೀಂ ಧೀಂ ಧೀಂ
ಧೀಂ ಧೀಂ ಮಿಡಗುತಿಹ್ನ ಆನಂದಸುಖಿ।। (ಕಿ

ಈ ಧಿಮಿಗುಡುವ ಆನಂದಸುಖವು,

'ಜುಮ್ಮು ಜುಮ್ಮುಗುಡುತಿದೆ ರೋಮಾಂಚಗಳು
ಧಿಮಿ ಧಿಮಿಗುಡತದೆ ನಾದಧ್ವನಿಗಳು।' (ಕಿ

'ಘಮು ಘಮುಗುಡುತ ನಾದನುಹಾತವು
ಧಿಮಿಗುಡುತದೆ ಬಲುತಾನವೋ।।

ಜುಮ್ಮು ಜುಮ್ಮುಗುಡುತದೆ ರ್ಘೋಂಕಾರವು।

ಸುಮ್ಮನೆ ಓಂಕಾರವೋ।।

ಝುಮ್ಮನೆ ಓಮ್ಮಿತಿಗ್ವೇಳಿನಿಸುತಿರೆ।

ಞ್ಞಾನಂದದ ಘೋಷವೋ।।

ಉಮ್ಮ ಸ ಬಲು ತುಂಟೆದೆಯೊಳು ಬರುತದೆ |

ಒಮ್ಮನದಲಿ ನಿಮ್ಮದೆಯೋ ||'

(ಕೀ-೧೬)

ಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖದ ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ-ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಕೇಳದಾ ಕೇಳದೆವು ಫೇಳಿಸುವದನ್ನೊಳಗೆ |

ಹೇಳೇನೆಂದರೆ ಬಾರದು ಸುಳುವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ |

ತಾಳಮ್ಮದಂಗ ಭೇರಿ ಭೋರಿಡುತ ಒಳ ಹೊರಗೆ |

ತಿಳಿದೇನೆಂದರದೇ ನೋಡಿ ಉಲುವು ತಾತನ್ನೊಳಗೆ ||'

(ಕೀ-೧೭)

ವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೂ ಹೇಳಲು ಬಾರದಂಥ ಸುಖ, ಕೇಳದ್ದನ್ನು ಕೇಳದರಂತೆ
ಫದ್ದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದರೆ,

'ಧಿಮಿ ಧಿಮಿಗುಡುತಿಹುದು ಬಲು ತಾಳ ಭೇರಿ ಮ್ಮದಂಗ |

ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಸುಖದೋರುವದು ಮೇದಿನಿಯೊಳು ಸತ್ತಂಗ |

ಒಮ್ಮನವಾದರೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ |

ಫಮ ಫಮಗುಡುತಿಹುದು ಫನಮಹಿಮೆಯು ಕೇಳುವದಂತರಂಗ ||'

(ಕೀ-೨೪೨)

ಗೆ ಒಮ್ಮನವಾದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಆಗ

'ರೋಂ ರೋಂ, ರೋಂ ರೋಂಕರಿಸುತದ |

ಕಂದನಾಭನ ಕರುಣಾನಂದ ನೋಡಿದೋ |

ಫೇಳಿನಿಸುತದ ತಾಳ ಮ್ಮದಂಗವು |

ಒಳಹೊರಗಿದು ಧಿಮಿಗುಡುತದ |

ಅನಾಹತ ವ್ವನಿ ಅನುಭವ ನೋಡಿದೋ |

ಅನುದಿನ ಸಾಧಿಸಿ ಫನ ಬೆರದಾದೋ ||

(ಕೀ-೧೯೩)

ಗೆ ಅನುದಿನವೂ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಯೇ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ.

'ನಿದ್ರಸ್ಕರ್ಣದ ಸಾದ್ರಶ್ಯ ನೋಡೆಂದು ಹೋ |

ದ್ವಾದರನಾದವು ಸಾಧಿಸಿ ಕೇಳುದು ಹೋ |

ಗಾದೆಯ ಮಾತಲ್ಲ ಭೇದಿಸಿ ತಿಳಿಯುದು ಹೋ |

ಓದುವ ಓಕಾರನಾದವು ತಿಳವದು ಹೋ |

(ಕೀ-೨೦೪)

ಗೆ ಅನಾಹತನಾದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅನಂತರ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ಪ್ರಕಾ
ಶಚರಿಸಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅನುಭವವೂ ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ.

'ಫಳಫಳಗುಡುತ ಕಳೆಮಳೆಗಳೂ |

ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ನಿಮ್ಮದೆ ಹೊಳಹೋ |

ಫಳಫಳ ಭಾಸುವ ಬೆಳಗಿನ ಬೆಳಗೂ |

ಝಳ ಝಳಸುವ ನಿಮ್ಮದೆ ಸುಳವು |

ಸುಳ ಸುಳದಾಡುವ ನೆಲೆ ನಿಭ ನಿಜವಿದು |

ಒಳತಾಗ್ಯದೆ ನಿಮ್ಮದೆ ಬಲವೂ |

ಸಳ ಸಳ ಸುರಿವುತ ತುಳುಕುತ ತುಂಬೇದ |

ಒಲಿವುತ ನಿಮ್ಮ ದಯದೊಲವೂ ||'

(ಕೀ-೧೬)

'ಹೊಳೆಯುತ ಸುಳಿಯುತ ಉಲವುತಲ್ಲದ
ತಾ ಸದಮಲ ಸುವಿಕೆಯೋಳಿ
ಫಳಫಳಗುಡುತ ಮೊಳೆ ಮಿಂಚಿನ ಕಳೆ
ಬೆಳಗು ದೋರುತಲ್ಲದ ಬಹಳಿ
ಹೇಳಲಳವಲ್ಲದು ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಳಿದವ
ತಾ ವಿರಳಿ
ಇಳಿಯೊಳು ನಿಜ ಆನಂದವನು ದೋರಿತು
ಸ್ವಾನುಭವದ ಸುಕಾಲಿ।'

(೬)

ಆಪರೂಪವಾದಂಥ ಆ ಬೆಳಕು ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾ
ಆದರೆ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ನಿಜವಾದ ಆನಂದವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳು
ಮತ್ತು

'ಉದಯಾಸ್ತಿಲ್ಲದ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಭೆಯು
ತುದಿಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬಿತು ಪೂರ್ಣ
ಬುಧಜನರನುದಿನ ಸೇವಿಸುತಿಹೆ
ಸದಮಲವಾದ ಸದಾ ಸಮಿಸುತಿಹೆ।'

(೭)

'ಭಾನುಕೋಟಿ ತೇಜವಾಗಿ ರೂಪದೋರಿತು
ತಾನೆ ತನ್ನಿಂದೊಲಿದು ದಯವ ಬೀರಿತು
ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಅರುಹಿತು
ನಾನು ನೀನೇಂಬ ಅಹಂಭಾವ ಹರಿಯಿತು
ಧನ್ಯಗೈಸಿತು ಮಹಿಮತಿ ಪ್ರಾಣ ಬೀವನಿ

(೮)

ಹೀಗೆ ಧನ್ಯಗೈಸಿದ ಆ ಮಹಿಮತಿಯ ಪ್ರಾಣಬೀವನವು,

'ಮಿರಿ ಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಪರಿ ಪರಿ ಭಾಸುವ
ವರ್ಣದೋರುಪದನೇಕ
ಫರಫರದಲಿ ತುಂಬಿ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿದೋರುವ
ವರಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕೌತುಕ
ಸುರಿಸುರಿದು ಸುರಿವ ಸೂರ್ಯಕೋಟಿ ಕಿರಣ
ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಹ್ಯೆ ಮೂರುಲೋಕ
ತರುತರುಪಾಯದಲಿತನುಮನದೊಳಗೆ
ದೋರುತಿಹುದು ಬ್ರಹ್ಮಸುಖ
ಧನ್ಯಗೈಸಿತು ಮೂಢಮಹಿಮತಿ ಪ್ರಾಣಬೀವ
ಕೈವಲ್ಯ ನಿಧಿ ಗುರುನಾಥಿ।'

(

'ಅರ್ಕ ಮಂಡಲಗಳು ರವಿಶಶಿಕಿರಣವು
ಝಳಝಳಿಸುವ ಪ್ರಭೆನೋಡಿ ಅನಿಮಿಷ ದೃಷ್ಟಿಲೆನ್ನೆ।'

(

'ಬೆರೆದು ನೋಡಲು ಅಂಕರಾತ್ಮದೊಳು ಪ್ರಭೆಯಗಳು|
 ಫಲಫಲಸುವಾ ಮಹಾತೇಜಗಳು ಪುಂಜಗಳು|
 ಹೇಳಲಿನ್ನೇನದ ಹೊಳವಗಳು ಸುಳವಗಳು ನೋಡುವದು ಅನಿಮಿಷದಲಿ
 ರವಿಶಶಿತಾರಿಗಳು ಸೂಸುವಿಹ್ನ ಕಿರಣಗಳು
 ಭಾಸಿಸುವ ನಾನಾ ವರ್ಣಗಳು ಭಾಯಗಳು
 ತುಂಬಿಹ ಬೆಳಗಿನ ಕಳೆಯಗಳು ಶಾಂತಿಗಳು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದೆನು (ಕೀ-೭

'ಇಕ್ಕೊ ಫನಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಬೆಳಗಿದು|
 ಶುಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಸೇವಿಸುವದು|
 ಉದಯಾಸ್ತಮಾನಗಳಲ್ಲದ ಬೆಳಗಿದು ಸದೋದಿತವಾದ ಸುಖೋಧವಿದು|
 ಲೀಸಾಗಿ ಮಹಿಪತಿ ಸಾಧಿಸಿದು ಭಾಸ್ಕರಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾಶವಿದು| (ಕೀ-೨೬
 ಹೀಗೆ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದುವೇ ಪರಮಾತ್ಮವೆಂಬ ಅರಿವು
 ಸಾಧಕನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೂ ಅದೇ ಅನುಭವವಾಯಿತು.

'ಸುಳ ಸುಳದಾಡುತ ಹೊಳೆವುತ ಎನ್ನೊಳಗೆ|
 ಫಲಫಲಸುವ ತೇಜ: ಪುಂಜವಿದು|
 ಮಳೆ ಮಿಂಚಿನ ಪರಿ ಕಳೆದೋರುತಲ್ಲದೆ|
 ರುಳರುಳಸುತ ಎನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ|
 ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ ಭಾನುಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾಶ|
 ನಿಮ್ಮ ಧನ್ಯಧನ್ಯವಾದ ಮಹಿಪತಿಯು||' (ಕೀ-೧೯೨)

'ನೀಲ ವರ್ಣದೊಳಗೆ ಫಲಫಲ ಗುಡುತದೆ|
 ಮ್ಯಾಲೆ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಲೋಲ್ಯಾಡುತಿದೆ|
 ದಾಸ ಮಹಿಪತಿಯೊಳದೆ ವಾಸವಾಗ್ಯದೆ|| (ಕೀ-೨೭೫)

'ಭಾನುಕೋಟಿ ತೇಜ ತಾನೆ ತಾನಾದನು ಎನ್ನಮನದೊಳು ಈಗ|
 ದೀನಮಹಿಪತಿಗೆ ಸನಾಥ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾನುಭವ ಬ್ರಹ್ಮಭೋಗ| (ಕೀ-೪೦)
 'ಬೆಳಗು ಬೆಳಗು ಬೆರೆದವನೆ ತಾ ಕುಲಕೋಟಿಗಳು ಧನ್ಯ|
 ಮಳೆ ಮಿಂಚಿನ ಕಳೆಕಾಂತಿಗಳಿಡುತ ದೋರಿದ ಸದ್ಗುರು ಪುಣ್ಯ|

ಬೆಳಗೇ ಬೆಳಗಾಯಿತು ಫನಗುರುದಯ ಮನದೊಳು ನಿಜುಡಮೂಡಿ|
 ಬೀಳುವ ತಿಮಿರಾಂಧದ ಭವಪಾಶವಕಳೆದನು ಸದ್ಗುರು ಪಾದವಕೂಡಿ||' (ಕೀ-೪೨೪)

'ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದಿ ಕಂಡೆ ಗುರುಸ್ವರೂಪನ
 ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ ಸದ್ಗುರುಚರಣ
 ಧನ್ಯಧನ್ಯವಾಯಿತು ಮಹಿಪತಿ ಜೀವನ' (ಕೀ-೧೦೬)

ಹೀಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಲವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ೨-ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಯರ ಅನುಭವ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವರೀತಿಯದಾಗಿವೆ. ಅಂತರಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಉಳಿದವರ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ವಂತೆ, ಅಥವಾ ಅನುಭವದ ತುಸುಮುಟ್ಟಿನ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತೆ ಅವರು ರಿಸುವ ರೀತಿಯು ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾದ-ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದರೂ ಮೊಂದು ಸಲ ಹೀಗೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಏನೋ ಏಂತೋ ತಿಳಿಯದು ತಿಳಿಯದು
ಒಳಗೋ ಹೊರಗೋ ಬೈಗೋ ಬೆಳಗೋ
ಕಾಳೋ ಬೆಳದಿಂಗಳವೋ
ಮಳೆಯೋ ಮಿಂಚೋ ಹೊಳಪೋ ಸಳಪೋ
ತಿಳಿಯದ ಕಳೆ ಕಾಂತಿಗಳು'
ಉದಿಯೋ ಅಸ್ತೋ ಆದ್ಯೋ ಅಂತ್ಯೋ
ಮಧ್ಯೋ ತಾ ತಿಳಿಯದು
ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಸದಮಲಬ್ರಹ್ಮವು
ಉದಿಯವಾಗಿಹ್ಯದು ನೋಡಿ
ಜೀವೋ ಭಾವೋ ತಿವೋ ರಕ್ಷೋ
ಆವದು ತಾ ತಿಳಿಯದು
ಘಪಘವಿಸುವ ಅವಿನಾಶನ ಪ್ರಭೆಯಿದು
ಮಹಿಪತಿ ವಸ್ತು ಮಯವೋ||

(೫೯-೧೦೯)

ಸು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆ ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುರಿತು ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾಹರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ನಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ 'ನಿಜ 'ದ ಅರಿವು ಬರುವದನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸುಖವು ಸ್ವಯಂಭೂ ದ್ದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಆನಂದಮಯನಾಗಿರುವನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ರ್ನಿತ್ಯಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಸಾಧಕನು ಕೂಡ ಸದಾಕಾಲ ಈ ಆನಂದವನ್ನು ಫವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಯರ 'ನಿಜಸುಖ'ವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

'ಆನಂದ ವಾಗ್ಯೇದ ಸ್ವಾನಂದ ಯೋಗ
ಏನಂದ್ವೇಳಲಿ ಸ್ವಾನುಭವದ ಸುಖೋಗ
ಸುಖಿಗರುತದ ಶಿಖಾಮಧ್ಯ ಸಂತ್ರಾಧಾರಿ
ಬೇಕಾದರ ನೋಡಿ ಪಡಚಕ್ರವೇರಿ'

(೫೯-೧೦೯)

ಸಂದವಾಯಿತು ಸ್ವಾನಂದ ಘನಸುಖ
ಮನದೊಳಗೆ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೊಲಿದು'

(ಕೀ-೨೦)

ಬಿನ್ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭವದ
ರಿಂದ ಮೀರಿ ಬಲು ಸುಸ್ವಾದ
ರಿಂದ ಕೀಳಿ ನಿಜ ಬೋಧ
ಮುನಿ ಕೇವಿಸುದಾ
ಮೆ ನೋಡಿ ಆರು ಚಕ್ರವೇರಿ
ಮುಖದ ಸುಖ ಸಂತ್ರಾಧಾರಿ
'ರ್ಗರೆಯುತಿದೆ ಅನಂತಪರಿ

(ಕೀ-೧)

'ಚಿಲ್ಲೇದ ಪೂರ್ಣ ಹರಿಯಸುಖನಿಧಾನ
ಮುನಿಗಳ ಪ್ರಾಣಪರಣ ಜನರಾಧರಣ'

(ಕೀ-೧೨)

ತರುವಾಯದಲಿ ತನುಮನದೊಳಗೆ ದೋರುತಿಹುದು ಬ್ರಹ್ಮಸುಖಿ
; ಕಾಣಿಸಿ ಪುಣ್ಯಗೈಸುತಿಹುದು ಎನ್ನೊಳಾನಂದ ಭರಿತ
ಪ್ಪೇಳಲಿ ಅನುಭವಾನಂದ ಸುಖ ಜನಮನದೊಳು ತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್'

(ಕೀ-೨೯)

ದಮಯ ಘನ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತಿಹುದು।

ಚ್ಚಾನ ಸಮುದ್ರದ ಲೋಟಗಳು।

ಪ್ಪೇಳಲಿ ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖ ಅನಂದೋ।

ದ ಆಟಗಳು।'

(ಕೀ-೫೨)

ಏಳೆ ಗರಭತಲಿದೆ ಸ್ವಸುಖಿದಾನಂದೋಬ್ರಹ್ಮ।

ಏಹಿಪತಿಗೆ ನಿತ್ಯಭವನೋಡಿ ಸಂಭ್ರಮ।

(ಕೀ-೫೭)

'ಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖದ ಸುರಿಮಳೆಯು ಸಂತ್ರಾಧಾರೆಯಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು
'ನ ಜೀವನವು ಧನ್ಯವೂ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಗುವುದು. ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನು
ಲಾಂಛು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.
ಪರಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅವಸ್ಥೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಯೂ
ರಪದ್ದಾಗಿದೆ.

'ಒದಗಿ ಬಂದಿದರಿಟ್ಟು ಸದಮಲ ಬ್ರಹ್ಮಸುಖಿ

ದೊದಲಿನ ಪುಣ್ಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವೊ।

ಧನ್ಯವಾಯಿತು ಮೂಢ ಮಹಿಪತಿ ಪ್ರಾಣಜೀವ।

ಮನವು ಆಯಿತು ಉನ್ಮನವೊ।'

(ಕೀ-೧೪)

'ನೆನಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮನ ಘನ ಬೆರದಾಡುವೆ
ಖೊನವಾಗುವದಿದೆ ರಾಜಯೋಗ
ಅನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು
ಅನುವಾಗಿ ದೋರುದು ಬ್ಯಾಗ
ಭಾನುಕೋಟ ತೇಜ ತಾನೆ ತಾನಾದನು
ಎನ್ನ ಮನದೊಳು ಈಗ
ದೀನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಸನಾಥ ಮಾಡುವೆ
ಸ್ವಾನುಭವದ ಬ್ರಹ್ಮಭೋಗಿ ||

(ಕೀ-೪)

'ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಸಹಸ್ರದಳದಲ್ಯಾಡುವ ಹಂಸನಿ
ಕಣ್ಣ ಕಂಡು ಪಾವನವಾಯಿತು ವಾಸುದೇವನಿ

(ಕೀ-೬)

'ತಾನೆಂಬುದರೊಳು ತಾನೆ ತಾನಾಗೇದ ಭಾನುಕೋಟ ಉದಿತ
ದೀನ ಮಹಿಮೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತಾನಂದ ಘನಭರಿತಾ

(ಕೀ-೪)

'ತಪ್ಪಸಾರದೊಂದೆ ತುತ್ತು ಅತಿ ಹರುಷಗೊಂಡಿತು
ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಹೊಂದಿತು ಹಿತ ಮಹಿಮೆಗಾಯಿತು'

(ಕೀ-೪)

'ಲೇಸು ಲೇಸಾಯಿತು ಎನಗೆ ಭಾಷ್ಯರ ಕರುಣವು
ಭಾಸುತಿಹುದು ವಾಸುದೇವನ ಪುಣ್ಯಚರಣವು
ಮೋಸವಿಲ್ಲದೆ ನೀಗಿತು ಜೀವನ ಜನ್ಮ ಮರಣವು
ವಾಸ ಮಹಿಮೆಗಾಯಿತು ಘನಸ್ವರೂಪು'

(ಕೀ-೬)

'ನುಡಿಯು ಕೇಳದಂಥ ನುಡಿ ಕೇಳದೆವೆಂದು
ಕಡಿಗಾಯಿತು ನೋಡಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾಹ ಜನ್ಮಸಂದು
ವಿಡಿದು ಗುರುಪಾದ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು
ಪಡೆದ ಮಹಿಮೆ ನಿಜಾನಂದ ವಸ್ತು ವಂದು'

(ಕೀ-೮)

ಎಂದು ಮಹಿಮಾಪ್ರಾಶಸ್ತಿಕಂ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆ ಚಿನ್ಮಯ ಚಿದ್ರೂಪನನ
ಗಮಗೋಚರ - ನಿಜವಸ್ತುವನ್ನು, ಅಗಣಿತ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನನ
ಗುಣ-ನಿರ್ಗುಣನನ್ನು, ಸುಗಮ ಸುಪಥ ಸಜ್ಜನರಾನಂದ, ಯೋ
ಜನನುಕೂಲನನ್ನು, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಂಡು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಮನೋಹರವಾಗುವ ಅನುಭವದೋರುತದೆ

ದೀನಮಹಿಮೆಗೆ ಪಾವನ ಗೈಸುತದೆ'

(ಕೀ-೩೪)

ದೀನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪಾವನ ಗೈಸುವ ಅದು ವಸ್ತುವೂ ಅಹುದು. ಪರಬ್ರಹ್ಮ
ರೂಪವೂ ಹೌದು. ಅದನ್ನು ವಿನೆಲ್ಲ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಬೇಕು?

'ನಿಗಮಗೋಚರ ನಿಜವಸ್ತು ನೀನೆ ಭಗವಂತಿಗೆ ಸಹಕಾರವೋ
ಅಗಣಿತಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣ ನೀನೆ ಸುಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ನೀನೆವೋ
ಸುಗಮ ಸುಪಥ ಸಜ್ಜನದಾನಂದ ಯೋಗಿ ಜನರನುಕೂಲವೋ
ಬಗೆ ಬಗೆ ಸದ್ಗುಣ ಮಹಿಪತಿಗುರು ಧುಗಧುಗಿಸುವ ಘನ ನೀನೆವೋ'

(೩೬)

'ಇದೇ ಇದೇ ವಸ್ತು ಸನಾತನ ಒಂದೆ
ಆದಿ ಅನಾದಿಯಾಧಾರದಿಂದ
ದೇವಾದಿಗಳು ಮಾಡುವರಿದೇ ಧ್ಯಾನಾ
ಭವಹರಗುರು ಮೂರುತಿ ನಿಧಾನಾ
ಇಹಪರ ಸುಖ ದೋರುದಿದೆ ನೀಟ
ಮಹಿಪತಿಶ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಗುರು ಮಣಿಮುಗುಟ'

(೩೬)

'ಇದೇ ಇದೇ ಸದ್ವಸ್ತು ನಮ್ಮ ಇದೇ ಇದೇ
ಲೇಸಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿಹ್ಯ ದಾಸ ಮಹಿಪತಿಗಿದೆ
ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಟಿಪ್ರಕಾಶವಸ್ತುವಿದೆ'

(೩೬)

'ವಸ್ತುಕಂಡೆನು ಒಂದಕರ್ತೃ ಸಮ್ಗರುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ'

(೩೬-೬)

ಹೀಗೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಮ್ಮೆ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ

'ಬಯಲಿಗೆ ನಿರ್ಭಯಲಾಗಿದ ಗುಹ್ಯಗೂಠಕೆ ಮೀರ್ದದ
ಸೋಹ್ಯ ಸೊನ್ನಿದತ್ತಲದೆ ಕೈಯೊಳು ಸಿಲುಕದ'

(೩೬)

'ಬೈಲಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷ ಭಾವಿಕ ಬಲ್ಲನು ಇದರ್ಮೊಯಿಲ
ಮಹಿಪತಿಗನುಕೂಲ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಗೆ ಇದು ಮೂಲ'

(೩೬-೪)

ಹೀಗೆ ಬಯಲು - ನಿರ್ಭಯಲಾಗಿಯೂ ಕಂಡಿದೆ. ಅದೇ ವಸ್ತು, ಅದೇ ಬಯಲು, ಅದೇ ನಿರ್ಭಯಲು,

'ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಕೈವಲ್ಯ ಮನದ ವೈಶಾಲ್ಯ
ಕೈವಲ್ಯನಿಧಿ ನಿಶ್ಚಯ ದೇವಾಧಿದೇವ
ಅವಿನಾಶ ಪದ ಅಕ್ಷಯ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ
ಭಾವಾತ್ಮ ಭಜಕ ಹೃದಯ ಸರ್ವರೋಘಹ್ಯ
ವಾಹ್ಯಾಂತ್ರ ಭಾಸುತಿಹ್ಯ ಮಹಿಪತಿ ಮನದೈವ'

(೩೬-೧)

'ಘನಸುಖ ದೋರುತದೆ ಎನಗಿಂದು
ಭಾನುಕೋಟಿ ಉದಯವಾದನೆಂದು
ದೀನ ಮಹಿಪತಿ ಶ್ವಾಮಿ ಕೃಪಾಸಿಂಧು
ಮನೋಹರ ಮಾಡಿದ ತಾನೆಬಂದು'

(೩೬-೨)

ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಆತ್ಮಾ ವಾ ಅರೇ ದೃಷ್ಟವ್ಯಃ ತವ್ಯೋ ಮಂತವ್ಯೋ ನಿದಿಧ್ಯಾಸಿತಃ' ಎಂಬಂತೆ ರಾಯರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಆ ಸಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೨೦ನೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ರಾಯರು ಅವನು ಯುನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸೊಗಸನ್ನು ಅವರ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ವಿಸಬೇಕು. ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆ ವಿಶಾಲ ಪದ್ಧತಿಗಿರಬೇಕು. ಅವರ ಪೂಜೆಯ ಪರಿ, ಅವರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಂಟಪ ತಳಿರು ಗಿಣಿಗಳು ಗಂಧ, ಆಕ್ಷತೆ, ಧೂಪ, ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯ ತಾಂಬೂಲಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

'ಮನವೆಂಬ ಮನಮಂಟಪದ ನಾಡುವ
 ನೆನಪು ನವರತ್ನದ ಸಿಂಹಾಸ(ನವ) ನಿಡುವ
 ಚ್ಚಾನ ಧ್ಯಾನದಡಲಲದಿ ಪಿಡುವ
 ಅನುವಾಗಿ ಅನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ನೋಡುವ
 ತನುವೆಂಬ ತಾರತಮ್ಯಭಾವ ಮಾಡುವ
 ಅನುಭವದಿಂದನುಪಮನ ನೋಡುವ
 ಆನಂದವೆಂಬ ಅಭಿಷೇಕವ ಮಾಡುವ
 ಮನೋ ಅಭಿಷ್ಠೆಯ ಸುವಸ್ತು ನೀಡುವ
 ಬುದ್ಧಿ ಭಾವನೆಯ ಗಂಧಾಕ್ಷತಿಡುವ
 ಶುದ್ಧ ಸುವಾಸನೆ ಪರಿಮಳ ಮಾಡುವ
 ಶಬ್ದ ಸುವಾಕ್ಯದ ಪುಷ್ಪವ ನಿಡುವ
 ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂಬ ಸುಸೇವೆ ಮಾಡುವ
 ಪೂರ್ವಕರ್ಮವೆಂಬ ಧೂಪಾರ್ತಿ ಮಾಡುವ
 ಅರುವೆಂಬ ದೀಪದ ವಿಕಾರ್ತಿ ಮಾಡುವ
 ಪೀವಭಾವವೆಂಬ ನೈವೇದ್ಯವಿಡುವ
 ನಿವೇಕದ ಉದಕ ಸಮರ್ಪಣೆ
 ತ್ರಿವಿಧ ಗುಣವೆಂಬ ತಾಂಬೂಲನಿಡುವ'

(೪೬-೮೨)

೨೦ನೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಧಕನ ಎರಡನೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯೆಂದು, ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ

ಸೂಪವನ್ನು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದರು.

'ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ತಾ ಅಲ್ಲಿಗಿಹ್ಯ
ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ಕೋಮಯವೋ
ಸುಲ್ಲಭವಾಗಿವೆ ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಭಾಸುತಿಹ್ಯ
ಫುಲ್ಲಲೋಚನ ಪ್ರಾಣದೊಲ್ಲ ಭನು
ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಸುತ ಸುತ್ತಲಿಹ್ಯ
ನಿತ್ಯವಾಗಿಹ್ಯ ಹೃತ್ಯಮಲದಲ್ಲ
ಸಾರಿ ಚೆಲ್ಲೇದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಿದು
ಸೂರ್ಯಾಡಬಹುದು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು'

(೩೯-೧೨)

'ಎಡಕ ಬಲಕೆ ತಾಂ ತುಂಬೇದ
ದೃಢಮನಕ ತಾಂ ಸಿದ್ಧದ'

(೩೯-೨೮)

ಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದಾನೆ
ಏತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ.

'ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ ಸರ್ವಾಧಾರ ಸರ್ವರೋಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರ
ಸರ್ವಮಿದಂ ಖಿಲು ಬ್ರಹ್ಮಜೆಂದು ಶ್ರುತಿಸಾರುತಿದೆ
ಇಹಪರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಹಾಗುರು ನಿರಂಜನ
ಮಹಿಪತಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತ್ರದೊಳು ಸಹಕಾರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕವಿದೆ'

ಸರ್ವಮಿದಂ ಖಿಲುಬ್ರಹ್ಮಜೆಂಬುವಮಾತು ಇದುನೋಡಿ ಖೊನ
ಅರಹು ಇಲ್ಲದೆ ಜನದೊಳು ಬರುದೆ ಹೇಳ್ಯಾಡುದೇನ
ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪನ ನಿಜ ನೆಲೆ ನಿಭವರಿತು ನೋಡಿಸ್ಸಾನ
ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ ಸರ್ವಾರ್ಜಿತವೆಂಬ ವಸ್ತುನೋಡಿ ಪೂರ್ಣ'

(೩೯-೫೭)

'ಕಣ್ಣಿನ ಹಿಂದಾಡುತಲಿದೆ ಮನ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ನೋಡಲುನ್ಮನ
ಕಣ್ಣೆನೊಳಾಡುತಲಿದೆ ಚಿದ್ರನ
ಅಗುರೇಣುಕತಾ ಇದೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ.'

(೩೯-೧೩೬)

'ಅಗುರೇಣುದೊಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಜನಮನದೊಳು ತುಂಬಿಹ
ತನುಮನದೊಳು ತಾನೆ ತಾನಮ್ಮ
ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಸುತ್ತ ಸೂಸುವನಮ್ಮ
ನೆತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಪೂರ್ಣಮೊತ್ತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ'

'ಭಾಷ್ಯರ ಗುರುಶ್ರೀಪತಿಯು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕನೆಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯು
ಸಾರಿ ದೂರುತಲಿದೆ ಶ್ರುತಿಯು ಘನಮಹಿಮಾನಂದ ಸ್ಕೂರ್ತಿಯು'

ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ವಿಶ್ವಾತೀತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆ

'ವಿಶ್ವತೋ ಚಕ್ಷು ನೀ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಿನೀ
ವಿಶ್ವತೋ ಬಾಹು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನೀನೆ
ವಿಶ್ವಾಂತ್ರ ಸೂತ್ರನೆ ವಿಶ್ವಂಭರನು ನೀನೆ
ವಿಶ್ವರಹಿತ ವಿರಾಜಿತನು-ನೀನೆ'

(ಕೀ-೯)

'ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ನಿರ್ಗುಣನೀತ ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿಷ್ಪ್ರತೀತ
ನಿರ್ವಿಶೇಷನಾದ ನಿರಾಳನೀತ ನೋಡಿದೋ'
'ಸ್ವಯಂಭು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ
ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವವಿಕಾಸ
ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಕ ಸಹಿತ ಸ್ವವಿಲಾಸ
ಶ್ರೇಯ ಸುಖಿದಾಯಕನಹುದೋ ನೀ ಪರೇಶ'

(ಕೀ-೨)

'ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ ತಾರಕ ನಿರಂಜನಗೆ
ಝಗಝಗಿಸುವ ಜಗನ್ನೋಹನಗೆ
ಜಾಗಿಸುವ ಜಗತ್ರಯ ಜೀವನಗೆ
ಯೋಗಿ ಜನ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ನಿರ್ವಾಣಿಗೆ'

(ಕೀ-೨)

'ಹಿಂದದೈವದೊಡೆಯನು ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನು
ಕಂಡು ಅದ್ವೈತ ಸುಖವು ಉಂಡವನಿಗಿದು
ಪಿಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ದೈಶ್ಯವು ಮಂಡಲದೊಳು
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲಿಹ ಪ್ರಚಂಡ ಶ್ರೀಗುರು ಪಿಂಡಾಂಡದಿ ಕಂಡವೆಗಿಲ್ಲದೆ'

ಹೀಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಆತ್ಮ-
ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾತೀತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡರು. ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳ
ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇತರ ಹರಿದಾಸರಿಂದ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ಗೊಳವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ;
ಹೆಸರು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹರಿದಾಸರು ವರ್ಣಿಸಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳ
ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಅವರು ಸವಿದ ಆನಂದವನ್ನು, ಸುಖ, ಸ್ವಾನುಭವ
ಉಲ್ಫಾಸ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ
ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಸ್ತು, ಘನವಸ್ತು ಮುಂತಾಗಿ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೆ
ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಯಲು, ನಿರ್ಬಯಲು, ಶೂನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವೀರಕೈವ ಶರ:

ನುಡಿಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸುಗುಣ ರೂಪವನ್ನಂವ
ಮನೋಹರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ರಾಯ
ಅಂದು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅನುಭಾವ, ಆದ್ವೈತ, ನಾಥ, ವೀರಶೈವ, ಭಾಗವತ ಹಿ
ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದುದಾಗಿದೆ. ಜೊ
ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಓದಿದ - ನಂಬಿದ ಮಾಧ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೃದಯಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿ
ಮತಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳ
ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಆದ್ವೈತಿಗಳು, ಅವಧೂತರು, ನಾಥರು, ಮಾಧ್ವರು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರ
ತಂತಮ್ಮವರೆಂದು ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದಾಗಿ "ಅವರ ಕೃತಿ
ಪ್ರಧಾನವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯಿಂದ (ಈ ಎಲ್ಲರೂ) ಒಂದು ರೀತಿಯ
ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಹಿಮಾಪರಾಯಣ
ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ದಾಸಭಾವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಭಕ್ತಿ, ಹರಿ
ಆಂತರ್ಯಾಮಿತ್ಯ, ಪ್ರೇರತ್ಯ, ಸಮರ್ಪಣಭಾವದಿಂದ ಸಕಲಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ
ಸ್ವ-ಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿಭಾವ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ತ್ರಿ
ಮಾಧ್ವಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಗೌ
ಕೆಳಗಿನ ಹಂತಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿಯ
ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಟಿ.ಪಾಂಡುರಂಗಿ ಅವ
ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. //೮// ಹೇಳಿದ ರಿ
ಬದಲಾದ ತಕ್ಷಣ ತಾತ್ವಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ನಂಬಿದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬದಲಾಗಬೇಕೆ
ಪ್ರಮೇಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ರಾಯರು ತಮ
ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ರೀತಿ ಬಹುಶಃ ಸಂತ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ
ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಇರಲಾಗದು. ಅವರ ಯೋಗಾನುಭವ
ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ. ವಿವಿಧ ತತ್ವಗಳ ಪರ್ಯಾಯ
ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ರಚಿಸಿದ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

'ಮನುಗೆ ಮನೋನ್ಮನ ಮಾಡಿ

ಘನ ಸುಖದೊಳು ಬೆರೆದಾಡಿ ಅನುಭವಿಸಿ ನೋಡಿ'

(ಕೀ-೬.

'ಸುಖ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭವದ

ಸುಖದಿಂದ ಮೀರಿ ಬಲು ಸುಖಾದ'

(ಕೀ-೧

'ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಘನಸುಖನೋಡಿರೋ ನೆನದು ಬ್ಯಾಗ

ಸ್ವಾನುಭವದಲನುಭವಿಸುವುದು ಬ್ರಹ್ಮ ಭೋಗ'

(ಕೀ-೧.

'ಭೋಗ್ಯ ಭೋಗದ ಸಾರಸುವಿದು ಯೋಗಿ ಮಾನಸ ಜೀವನ
ಬಗೆಬಗೆಯಲನುಭವಿಸಿ ಮಹಿಪತಿ ಯೋಗ್ಯನಾಗೋ ಸನಾತನ' (ಕೀ-೧೭)

'ಆನಂದವಾಯಿತು ಸ್ವಾನಂದ ಘನಸುಖ
ತನುಮನದೊಳಗೆ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೊಂದು
ಖಾನದೋರಿತು ಘನಗುರುಕೃಪೆ ಎನಗೆ'

ಇವು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು, ರಾಯರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನಿಧ್ಯರ
ಖಿದ ರೀತಿಗಳು. ಹಾಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತಾರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಸ್ತು, ಗುರುತ
ಂಬ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಸ್ವಸ್ತಮನ ಮಾಡಿ ವಸ್ತು ಇದೆ ನೋಡಿ
ಆಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಬ್ಯಾಡಿ ಸಾಧ್ಯಸ್ತ ನಿಜಗೂಡಿ' (ಕೀ-೨೯)

'ವಸ್ತುವಿದೆ ನಿತ್ಯವಾದ ಅತ್ಯೋತ್ತಮಾನಂದ ಬೋಧ
ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಹತ್ತಿಲೆ ಸೂಸುತಲ್ಲದೆ' (ಕೀ-೩೫)

'ಇದೆ ಇದೆ ವಸ್ತು ಸನಾತನ ಒಂದೇ
ಆದಿ ಅನಾದಿಯಾಧಾರದಿದೆ' (ಕೀ-೩೬)

'ಮಹಿಪತಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತ್ರದೊಳು ವಸ್ತು ವಿರಾಜಿಸುತಿದೆ
ಮಹಿಮರೇ ಬಲ್ಲರೀಸುಖಿ ನಾಮಾಮೃತದ ಸ್ವಾನುಭವದ' (ಕೀ-೧೯೧)

'ವಿಸ್ತಾರದೋರುವ ವಸ್ತು ಇದೆಯೆಂದು
ವಿಸ್ತರಿಸೆನಗಿನ್ನು ದೋರಿತು ಮಾ' (ಕೀ-೪೮೬)

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ವಚನಕಾರರು - ಶಿವಶರಣರು ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರಾಯರ
ಮ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹರಿದಾಸರು ಕಂ
ರಮಾತ್ಮನ ಸಗುಣ ದರ್ಶನದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕ
ೂದಲೆ ನೋಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರಾದ ಪುರಂದರದಾಸರು ಕನಕದಾಸರು ಪಡೆ
ಶ್ವಾತಾರದ ಅನುಭವಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಯರ ಸಾಕ್ಷಾತಾರದ ಅನುಭವಗಳನ
ಲನಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನುಭವಗ
ಂತರವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೬.೪ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ (ತೌಲನಿಕ)

ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನಿಗೂ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಪರಂಪರೆಯು ನಡೆದು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದೆ. ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯ ಮತ್ತು ದೇವತೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪನಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯು ಮುಂದುವರೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣ ಆರ್ಮಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಬೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಪರಮ ಸತ್ಯದ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಒಂದು ಎನ್ನುವ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತನಗೆ ಇ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಮತ್ತು ಅವು ಒಂದೊಂದೂ ಸತ್ಯದ ಮುಖವನ್ನೇ ತೋರಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಪರಮಸತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆದದ್ದರಿಂದ ವಿವಿಧ ಆಕಾ ಬೆಳಗುವ ದೀಪಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಮಂತ್ರಯೋಗ, ಹಠ ರಾಜಯೋಗ, ಜಪ, ನಾಮಸಾಧನೆ, ತಂತ್ರ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಉಪಾಸನಾ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಅಂತಿಮ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಕನು ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆದು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮೂಲ ಸಾಧನೆಯೊಂದಿ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರಂಥವರು ವಿವಿಧ ಪಂಥಗಳ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೇರೆ - ಬೇರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವ ಪಡೆದದ್ದು ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹರಿದಾಸರ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಅವರು ಪಡೆದ ಧ್ಯಾನಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಉಳಿದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಾಧಕರು ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿವೆ. ಹರಿದಾಸರ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ್ದಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಡೆಯ ತಾನು ಸೇವಕ ಎಂಬ ಭಾವವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು, ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವಾದದ್ದರಿಂದ ಹೃದಯವೇ ಸಾಧನ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನವು ಸಾಧನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾಚಸ್ಪತ್ಯಿಯನ್ನು ತೋರುವುದರಿಂದ ಸಾಧಕನ ಹೃದಯವೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಅವನಂತಃಕರಣಗಳು ಪವಿತ್ರವಾಗುವವು. ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿ ಭಾವನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗುವದು. ಪರಮಾತ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವು ಶುದ್ಧವೂ, ಶಾಂತವೂ, ಆನಂದಮಯವೂ ಆಗುವದಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಪ್ರೇಮವೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವದು. ಅದು ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗುವದು.

ದಾಸ್ಯ ಭಾವವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಹರಿದಾಸರಲ್ಲರೂ ಮಾಧುರ್ಯತಾನುಯಾಯಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಭಾವವು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿರಂತರವೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಡೆಯ, ಜೀವರುಗಳು ದಾಸರು-ಎನ್ನುವ ಭಾವವೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಐಕ್ಯದ ಅನುಭವವು ಹರಿದಾಸಪಂಥದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಬರಲಾರದು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಕಲಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಆನಂದಮಯ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆನಂದಮಯ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನೇ ಅವರು ಕಾಣುವರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೂ ಚಿತ್ರಿಸುವರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸುವರು. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲಿನ 'ಸಂಪ್ರದಾಯ' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನೋಡಿಯಾಗಿದೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಯೋಗಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇತರ ಹರಿದಾಸ ಪಂಥೀಷತಃ ಪುರಂದರ - ಕನಕದಾಸರು ಕಂಡ ಪರಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅದು ಹರಿದಾಸರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ನಿರೂಪಣೆಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಯವಾಗಬಹುದು.

ಯೋಗಮಾರ್ಗ ಸಾಧನದ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವಗಳು ಪುರಂದರದಾಸ

ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಚಿತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೂಡ ಆ ಸಗುಣಮೂರ್ತಿಯೇ ಕಾಣುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. ರಾವ. ಮಹಾಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುರುಷೋ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ.

'ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ನಿಂತಿದಂತಿದೆ.//೯//

'ಕಂಡೆ ನಾ ಗೋವಿಂದನ

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಪಾಂಡವಪಕ್ಷ ಕೃಷ್ಣನ' //೧೦//

'ಕಂಡೆ ನಾ ಕನಸಿನಲಿ ಗೋವಿಂದನ' //೧೧//

ಮೊದಲಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಮಾತ್ರ, ಪರ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅನಂತರದ ವಿವರಣೆ ಮಹಿಮೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಗುಣರೂಪದ ವರ್ಣನೆಗಳಾದ 'ಅ ಉಟ್ಟಪೀತಾಂಬರ' 'ತೊಟ್ಟಮುತ್ತಿನ ಹಾರ' 'ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊ ಒಡ್ಡಾಣ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಬಹು: ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ದಿವ್ಯಾಸ್ಯಮೂಃ ಅವರು ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕು. ತೀರ ಕೃಚಿತ್ತಾಗಿ ಅವರುಗಳು ಈ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

'ಕಣ್ಣನೊಳಗೆ ನೋಡೋ ಹರಿಯ ಒಳ

ಗಣ್ಣಿನಿಂದಲಿ ನೋಡೋ ಮೂಜಗದೊಡೆಯ' //೧೨//

ಎಂಬ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪ್ರಾರ ಆಗುತ್ತದೆ.

'ಆಧಾರ ಮೊದಲಾದ ಆರುಚಕ್ರ,

ಶೋಧಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು ಈ ಕ್ಷಣ ಮೂರು

ಸಾಧಿಸಿ ಸುಪುಷ್ಪ ಏರು ಅಲ್ಲಿ

ಘೇದಿಸಿ ನೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಸೇರು' //೧೩//

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ

'ಎದೆ ಹಾಕದೆ ಮೇಲೆ ನೋಡು ಮುಂದೆ

ತವಕದಿಂದಲಿ ವಾಯುಬಂಧನ ಮಾಡು

ಸವಿದು ನಾಮವ ಪಾಸಮಾಡು ಅಲ್ಲಿ

ನವ ವಿಧ ಭಕ್ತಿಲಿ ನೀ ಸಲಿದಾಡು' //೧೪//

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಾಧನದ ಹೆಜ್ಜೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರು ಎಂದ ಪುರಂದರದಾಸರು ಎರಡನೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಅನುಭವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ದೊರೆಯುವ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಧ್ಯಾನದ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ, ಪರ:

ಸವಾ ಸೇವಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅವನ 'ನಾಮವ ಪಾನ ಮಾಡು ಅಲ್ಲಿ
ವಿಧ ಭಕ್ತಿ ನೀ ನಲಿದಾಡು' ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ

'ಅಂಡದೊಳಗೆ ಅಡುತಾನೆ ಭಾನು
ಮಂಡಲ ನಾರಾಯಣ ನೆಂಬುವನೆ
ಕುಂಡಲಿ ತುದಿಯೊಳದ್ದಾನೆ

ನಮ್ಮ ಪುರಂದರ ವಿಠಲನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ ||೩||

ಇದು ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಜಾಗ್ರತವಾದ ಹಾಗೂ ಸಪ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುಂ
ರಾಯಣನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಆ ಪುರಂದರ ವಿಠಲನು ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ;
ಇದು ತಾವು ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವೆಂದ
ಸ್ವೈತ ಭಾವವೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಬಿಂಬರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಆಗುಂ
ನಂದವು ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದ
ಮಹಿಮೆರಾಯರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

'ಲೇಸು ಲೇಸಾಯಿತು ಭಾಸ್ಕರ ಗುರುಕೃಪೆ ಲೇಸ ಲೇಸಾಯಿತುಮಾ' || ಎಂ
ರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ (ಕೀ - ೪೮೬) ಮೊದಲು ಮನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಹೇ
ಸಪ್ತಾರವಾದ ವಸ್ತು ಇದೆಯೆಂದು ವಿಸ್ತರಿಸಿವೆನ್ನಿದೋರಿತು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ;
ನಂತರ ಅದು ಕೊಟ್ಟ ಸವಿಸುಖವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದುವೆ 'ಸಕಲೋತ್ತಮನಾ
ಕಾಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಕೋಮಯವಾಗಿದೋರಿತು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯ
ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅಂತಿಮ ಭಾವ 'ಕೂಡಿತು ಸಮರಸವಾಗಿ ಮಹಿಮೆತಿ ಜಿ
ಡೆಯನ ಚರಣದಂಗುಷ್ಠದಲಿ' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇ
ಸ್ವೈತಭಾವದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಸುಖ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಪುರಂದರದಾಸರ 'ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ ಮಚ್ಚುತನ ಕಂಚಿ ಪುಣ್ಯಕೊ
ರಿರಾಜವರದನ||' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ, ||೧೩|| 'ಭಾನುಕೋಟಿ ತೇಜದದ
ಸವಕಾನನಕೆ ವೀಪ್ತ ಹವ್ಯವಾಹನನ| ದಾನವರೆದೆ ದಲ್ಲಣನ ಮುನಿ| ಮಾ
ಕಂಸಯೆಂದೆನಿಸಿ ಮೆರೆವನ' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 'ಲಗ್ನೆಯೇ ವೈಕುಂ
ಗ್ನೆಯೇ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ||೧೪|| 'ಭೂಮಧ್ಯದಡೆಯೊ
ವಾಸಿಕಾಗ್ರದೊಳು| ನೇಮದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿ' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳ
ಯೋಗಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಕಾರ, ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕಿಂ
ವರ್ತನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಮೆರಾಯರ ಇಂಥ ಅನುಭ
ವದಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ನಾನಾವಿಧವಾದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಂಡ, ನಾದವನ್ನು ಕೇ
ಅವರ ಅನುಭವದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಸಭೆಯೊಳಗಲ್ಲಿ

ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುತಿಹದೇನಯ್ಯ'

ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ //೧೫// ಪುರಂದರದಾಸರು ಗೂಢ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ತುಸು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಶಾಂತವಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನ ವರ್ಣನೆ 'ಮಾಡದು ಕೂಡದು ಉಣ್ಣದು ಮಾರಣದ ಕಾಡದು ಬೇಡದು ಕಂಗೆಡದು' ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಇಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಕೊನೆಗೆ ಅವರು 'ಬಲ್ಲಿದ ನಮ್ಮ ಪುರಂ ವಿಠಲ | ಗಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯದು ಜಗದೊಳಗೆ' ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ಅನುಭವವು ನಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಗೆಗೆ ಅತೀತವಾದದ್ದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಆದರೆ ಮಹಿಮಾಪೀಠಾಯರು

'ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವು ಚಿನ್ಮಯದ ರೂಪ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವು ಮಾ|

ಕಣ್ಣೊಳಗಿಹುದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ ದೋರುದು ಮಾ|

ಕಣ್ಣನೊಳಗಿನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುವ ಜಾಣರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಗೈಸುವದು ಮಾ|

ಆಡುತ ಮಾಡುತ ಅಡಗುತಲಿಹುದು ಗೂಢಗುಹ್ಯವಾಗಿ ದೋರುದು ಮಾ|

ನೋಡೇನೆಂದರ ತನ್ನ ಗೂಡಿನೊಳಗದೆ ಹಿಡದೇನೆಂದರೆ ಕೈಗೂಡದು ಮಾ|

ಉತ್ತಮರೊಳಗೆ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತಲಾಗದೆ ಇಹುದು ಮಾ|

ನಿತ್ಯನಿಜವಾದ ವಸ್ತುಮಹಿಮಾಪಿ ಹೃತ್ಯಮಲದೊಳು ಕಂಡೆನು ಮಾ|

(ಕೀ- ೧೩೪

ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೂಢಗುಹ್ಯವಾಗಿರ ವಸ್ತು ಯಾವುದು? ಅದು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪರಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬೇರೆಡೆ ಕಾಣುವುದು ಅಪರೂಪ ಎನಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ರಾಯ ತಮ್ಮ ಹೃತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಿತ್ಯ ನಿಜವಾದ ವಸ್ತು ಮಹಿಮಾಪಿಯು ಬಿಂಬರು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಕನಕದಾಸರು ಕೂಡ ಈ ಯೋಗ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವು ಅತಿ ಗಹನವಾದದ್ದೆಂದ ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿಯರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಬಲ್ಲವರಿನಿಬರು ಎಲ್ಲಾ ಅರಿಯರು ಪುಲ್ಲಲೋಚನನೆಂಬುದನು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಇದನ್ನು ಬ ವೇದ-ಪುರಾಣಕಾಲಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. //೧೬// ಪುರಂ ದಾಸರಂತೆ ಅವರು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಾಧನ ಮಾರ್ಗ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

'ದಾಸನಾಗಬೇಕು ಸದಾತಿವನ ದಾಸನಾಗಬೇಕು

ದಾಸನಾಗಬೇಕು ಕ್ಷೇಶಪಂಚಕವಳದು

ಅಸೆಯಲ್ಲಿ ಮನ ಸೂಸದೆ ಸರ್ವದಾ'

ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ

'ಆರು ಚಕ್ರದಿ ಮೆರೆವ - ಅಖಂಡನ

ಮೂರು ಗುಣವ ತಿಳಿದು'

ಂಬುದಾಗಿ ಆರು ಚಕ್ರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ 'ಆರು ಮೂರು ಹದಿನಾರು ತತ್ವವ ಮೀರಿ ತೋರುವ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನಡಿ' ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೧೭//

'ಇಷ್ಟು ದಿನ ವೈಕುಂಠ! ಎಷ್ಟು ದೂರವೋ ಎನುತಲಿದ್ದೇ! ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೆ ನಾನು ಕಂಡೆ! ಸೃಷ್ಟಿಗೀಶನೇ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಡೆದ ಸೃಷ್ಟಾಂತದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ 'ವನ ಗೋಪುರಗಳು, ಘನ ಪರೋವರಗಳು, ಕನಕ ಗೋಪುರಗಳು' ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮುನಿಗಳು: ಕುಂಬುರರು, ನಾರದರು ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳ ಸುಧ್ಯ ಅವರು 'ರಂಗಶಾಯಿ: ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನನ್ನು' ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. //೧೮// ಇಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಂಡರೂ 'ತಾರತಮ್ಯ'ದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಮೂಲವಾಗಿ: ಎನಿಸದಿರದು.

'ಆರಿಗಳವಲ್ಲಾತ್ಮ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿ

ಸೇರಿ ಸುಷ್ಪಾನದಲಿ ಸವಿದುಂಬಗಲ್ಲದೆ'

ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ಆತ್ಮಯೋಗದ ಉಲ್ಲೇಖವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ

'ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರ ಎಂತೆಂಬ! ಓಂಕಾರಕೆ ಕೂಡಿ ಎರಡಿಲ್ಲದೆ!

ಸಾಕಾರ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ! ಆಕಾರದೊಡನಾಡುಪರಿಗಲ್ಲದೆ!

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೧೯// 'ಕೂಡಿ ಎರಡಿಲ್ಲದೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕಾರ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಆಕಾರ ದೊಡನಾಡುವುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾ: ಯೋಗಾನುಭವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆಕಾರದೊಡನೆ ಅಡುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ರಾಮ ಇದ

ಬಲ್ಲ ಚಾಣಾರು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೋಡಣ್ಣ'

ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ

'ಕಣ್ಣೇ ಕಾಮನ ಬೀಜ ಈ

ಕಣ್ಣಿಂದಲೇ ನೋಡು ದೋಕ್ಷಮಾಪ್ಯಾಜ್ಯ

ಕಣ್ಣಿನ ಮೂರುತಿ ಬಿಗಿದು

ಒಳಗಣ್ಣಿಂದಲೆ ದೇಹದ ನೋಡಣ್ಣ'

ಎಂದು ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಂದರೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾಣಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. //೨೦// ಮುಂದೆ ಶ್ವಾಸಬಂಧನದಿಂದ, ಕುಂಭಕದ ಅನುಭವ ಪಡೆದು, ನಾಸಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಯ ಲೀಲಾವಿಕಾಸದ ಅನುಭವವ

ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಒಳಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಾದವನ್ನು ಕೇಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಕವಿಯೇ ಕರ್ಮಕೆ ದ್ವಾರ ಈ
ಕವಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳೋ ಮೋಕ್ಷಸಾರ
ಕವಿಯೇ ಕರ್ಮಕುಶಾರ ಒಳ
ಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೋ ನಾದದ ಬೇರ'

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಯೋಗಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚ್ಯ ಆದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ 'ನಾಡಾಡಿ ದೈವಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬಡ ಕೇಶವನೊಬ್ಬನೆ ಬಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಅನುಭವಗಳು ನೇರವಾಗಿವೆ ಎ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಡೆದ ಅನುಭವವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

'ಅರ್ಕಮಂಡಲಗಳು ರವಿಶಶಿಕಿರಣವು
ಓಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾದಶನಾದದಾ ಭೇದದ ಘೋಷ
ಚಿನ್ಮಯ ಚಿದ್ರೂಪಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ಮನ ಭ್ರಾಂತಿ ಅಚ್ಚಾನವನು
ಜರಿಯಲೆನ್ನ! ಏಕೋದೇವ ಈತ... ..

ಅನುಭವಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಸಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕಾಶ, ನಾದ ಚಿನ್ಮಯ ಚಿದ್ರೂಪಮಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ,

'ಮನಸಿಗೆ ಮನ ಹಚ್ಚಿ ಮನೋನ್ಮನ ಮಾಡಿ
ಘನಸುಖದೊಳು ಬೆರದಾಡಿ ಅನುಭವಿಸಿ ನೋಡಿ'

(ಕೀ

'ದೂರಿಲ್ಲ ದೂರಿಲ್ಲ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಿ ಪೂರ್ಣ ಅರಿತು ಬ್ಯಾಗ
ತಿರುಗಿ ನೋಡಲು ತನ್ನೊಳು ದೋರುತಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮಭೋಗ
ಸಾರವೇ ಸುಖಗರುವತದೆ ನೋಡಿರೋ ರಾಜಯೋಗ
ಪರದೆ ಇಲ್ಲದೆ ಗುರುತುದೋರುವಾ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಾರೆ ಈಗ'

ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. 'ಘನ ಸುಖದ ಬೆರದಾಡುವುದು' 'ಬ್ರಹ್ಮಭೋಗ' 'ಸಾರಸುಖ' ಹಾಗೂ ಪರದೆ ಇಲ್ಲದೆ ಗುರು ತೋರುವ' ಅನುಭವಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

ಇದೇ ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮಮಯ ಸದಮಲಾನಂದೋದಯ
ಉದಿಯಾಸ್ತಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸದೋದಿತ ಭಾಸುತಿದೆ'

(ಕೀ-

ಎಂಬಂಥ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ವಿವರಣನೆಯ ಅಗತ್ಯವೂ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅನುಭವಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕೇ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಧಕನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಬ್ಬನೇ ಸಾಧಕನು ಅನೇ ಪ್ರಕಾರದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಇವೆ. ಸಾಧಕನು ಬರಬಹುದಾದ ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ಮುಕ್ತಾನಂದರು ತಮ 'ಚಿತ್‌ಶಕ್ತಿವಿಲಾಸ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ದೀಕ್ಷೆಯ ಫಲವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ, ಕ್ರಿಯಾವತಿ, ಕಲಾವರ್ಣಮಯಿ ಮತ್ತು ವೇದಮಯಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಮಯಿ ದೀಕ್ಷೆಗಳೆಂಬ ಹೆಸರೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಯಾವತಿ ದೀಕ್ಷೆಯಾದೊಡನೆ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಯೋಗಾಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಬಂಧಮುದ್ರೆ, ಕುಂಭಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಯೌಗಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಂಭವಿಸುವವು. ಕಲಾವತೀ ದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿರರ್ಥನಾದಶ್ರವಣ ದಿವ್ಯಗಂಧವಾಸನೆ ರಸಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶ ರೂಪಗಳ ಅನುಭವಗಳು ಆಗುತ್ತ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನಿಗೆ ದೇವ ದೇವತೆಗಳ ದರ್ಶನಲಾಭವೂ ಆಗುವ ವರ್ಣಮಯೀ ದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಮಂತ್ರಗಳು ಸ್ಮರಿಸ ಹತ್ತುವ ವೇದಮಯಿಯಲ್ಲಿ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವೇದದ ಅನುಭವವಾಗುವ ಜ್ಞಾನಮಯಿ ದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವ ಕೆಲವು ಸಾಧಕರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಅನುಭವವಾಗುವದು" //೨೧/

ಮಹಿಮಾಪೀಠಾಯರಿಗೆ ಇಂಥ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಅನುಭವಗಳು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದೇ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಅನುಭವಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿವೆ.

೬.೫ ಸುಪಥ ದರ್ಶನ

'ಉದ್ಧಾರೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮನಂ' ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಮೊದಲು 'ತನ್ನ ತಾನು ಉದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು'. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ, ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹ, ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಭೂತಹಿತ. ಸುಂದರವಾಗಿ ಅರಳಿದ ಹೂವಿಗೆ ಸುವಾಸನೆಯ ಬೀರಲು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಬೆಳಗುವ ಜ್ಯೋತಿಗೆ ಸುತ್ತ ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಅಥವಾ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳಕು ಬೀರಲು ಯಾರು ಬಿನ್ನವಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವುಗಳ ಗುಣಧರ್ಮ. ಹೂವು ವಿತರಿ

ವಾಸನೆಗೆ, ಜ್ಯೋತಿ ಬೀರುವ ಬೆಳಕಿಗೆ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳಾಗಲಿ, ಕಟ್ಟು
ನಾಡುಗಳಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ
ಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ
ಇದರಂತೆ ಮಹಾನುಭಾವರ, ಸತ್ಪುರುಷರ, ಸಂತರ ಹಾಗೂ ಹರಿದಾಸರ ಕೆಲಸ. ತಾವು
ಕಂಡು ಉಂಡ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದ
ಸ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸದ್ಗತಿ ಪಡೆಯಿರಿ. ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜಾತಿ
ಮತ, ಪಂಥಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಕುಲ ಒಂದೇ, ಎಲ್ಲ
ಮಾನವರೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರ ಹಂಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ
'ಮತವನ್ನು ಮೀರಿದ ನೀತಿ, ಧರ್ಮ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇವನ್ನು ದಾಸ
ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವಿಲ್ಲದ ತಮ
ಮತವೇ ಇರಲಿ ಅದನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ
ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯಿತು.' ಎಂದು ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗ
ಅವರು ಹೇಳಿದರು. //೨೨//

ಹರಿದಾಸರು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವರಲ್ಲ. ತಾವು ಕಂಡ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯವನ
ಹರಿಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ
ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕ ಅವರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರ
ದೊಂಕುಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆ
ಹರಿಸುತ್ತಿಗೆ, ಬೇವನ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ ಆ
ಸಂದರ್ಭಗಳುಂಟು. ಪುರಂದರದಾಸರಂತೂ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳ
ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯ ಪಥವನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಕಾ
ಹಂಚುವದನ್ನು ಕಂಡಾಗ 'ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ ... ನಮ್ಮ ಪದುಮನಾಭ ತಾನೆ ಬ
ಎಂದೋ, ಡಂಗುರ ಸಾರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಡಂಗುರವ ಸಾರಿ ಹರಿ
ಡಿಂಗರಿಗರೆಲ್ಲ' ಎಂದೋ, ಕಾಗೆ-ಕೋಳಿಗಳ ಕೂಗು ಕೇಳಿದಾಗ, ತಾಸು ಬಾರಿಸಿದ
ಡೊಂಕುಬಾಲದ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರ ಭಕ್ತ ಚೇತನ ಜಾಗ್ರತವಾದುದ
ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಅವರವರು ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿ
ಪುರಂದರದಾಸರಂತೆ ಅಥವಾ ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರಂತೆ ಮಹಿಮೆಪಿರಾಂ
ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ದೇಶ ಕಾಲ
ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರು ತಾವು ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಕಾಖಂಡಿಕೆಂ
ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಿದವರಲ್ಲ. ತಾವಾಯಿತು ತಮ್ಮ ಸಾಧನವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
ಇದೆ. ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರುಗಳಂತೆ ಅಂದಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ
ತಿರುಗಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಕ್ತಸಿಗಿ - ತೆಂಗಡಗಿ ಕಾಳಗದ ಅನಂತರ
ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿತ್ತು. ಯುದ್ಧದ ಅಘಾತದ

ನ್ನೂ ಆರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಾಗಲೀ, ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಲೀ, ತಾ
ಬೂರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಅಲೆದ ನಿರ್ದರ್ಶನಗ
ೂರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಿಡಿದ ಮಾರ್ಗ
ೂಗಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಅದು ಕೂಡ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಪ್ರಚೋದಿಸಿರಬೇ
ದ್ದರಿಂದ ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ, ಮಹಿಮೆಗ
ಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರಂತೆ ತತ್ಪೋಷದೇಶ, ಲೋಕ ನೀತಿ
ತಿಗಳೂ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಜಯತೀರ್ಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೆನೆಸಬಹುದ
ತಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕಾಣಲು ಕೂಡ ಹೊರಬೀಳದ
ತಾವರಣ ಆದಾಗಿತ್ತು. ಮಲಿಕ-ಕಾಫಿರನ ದಾಳಿಗಳು ಜಯತೀರ್ಥರ
ಬರಗೋಳದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದುವು. ಆದರಿಂದ ಮಾಧ್ವ
ಮೋಪಕಾರವೇ ಆಯಿತು. ಅದು ಕಾರಣವೇ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಮೂಲ ಮೂವತ್ತೇ
ಂಥಗಳಿಗೆ ಜಯತೀರ್ಥರು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಟೀಕಾರಾಯರೊ
ಗ್ಯತರಾದರು. ಆದರಂತೆ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಾಳ-ತಂಬೂರಿ ಹಿಡಿದು ಊರೂ
ಲೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಹಾನಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಯೋಗಮಾರ್ಗ
್ವನುಭವ ದರ್ಶನ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆಯಿತು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಮಹಿಪತಿರಾಯ
ದ್ವಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಸಹಜಗುಣವಾಗಿ ಬಂದ ಅವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಅಂ
ಲದ ಜನರ ನಡೆ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು, ನಿ
ೂಧೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಹರಿದಾಸರ ದೃಷ್ಟಿ ಪಾರಮಾರ್ಥದ್ದು, ಆದರೆ 'ಪರ'ಕ್ಕಾಗಿ ಇಹವನ್ನು ಅವ
ದೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಪರವನ್ನು ಮರೆತರೆ ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ
ದರಂತೆ ಕೇವಲ ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ, ಇಹಲೋಕವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ
ವರನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಇಹ ಹಾಗೂ ಪರ' ಎರಡರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ತಂ
ದುಕಿನ ಸಂದೇಶವೆಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನೇ ಆರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂ
ನಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಬದುಕಿಗೆ ಆರ್ಥ ಬರುವುದು ಭೆಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂ
ವನನ್ನು ಮರೆತರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯ
ೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಬ್ಯಾಗ ಹರಿಯ ನಾಮಾಮೃತ

ದೊರಕುವುದಲ್ಲಿದು ನೋಡಿ ಸರ್ಕನೆ ಸರ್ವರಿಗಲ್ಲಾ'

(ಕೀ-

ದು ರಾಯರ ಸಂದೇಶದ ಧ್ರುವಪದ. ಹರಿಯ ನಾಮಾಮೃತದಿಂದ ದೊರಕಿ

ಆನಂದ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯ, ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಬರ ಇದರಿಂದ ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಸುಲಭ ಬಂದದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಎಂದಿಗೆ ಬಾಹುದು ನೋಡಿ ಸಂದಿಸಿ ಮಾನವ ಜನ್ಮ
ಚಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋ ಬಂದ ಕೈಯಲಿ ಬ್ಯಾಗ'
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಇರಲೆಲ್ಲ ಗಲ ಪೂರ್ಣ ಸುರಿವೃತ್ತಿಹ ಅಮೃತ| ತರಳ ಮಂ
ಪ್ರಾಣ ಹೊರೆವ ಸಂಜೀವನ' ಈ ಸಂಜೀವನ ನಾಮಾಮೃತವನ್ನು ಅರಿತುಕೊ
'ಸುರಿ-ಸುರಿದು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಸೂರ್ಯಾಡಿ ಅನುದಿನ ಸೇವಿಸಬೇಕು ಆಲಸ್ಯ ಮಾಡು
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಹೌದು ನಾವು ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಗುರು ಕರುಣ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪರಮ ದಿವ್ಯಾ
ಪಾನದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಆದರೆ

'ಎದ್ದಿರಾ ನಿನ್ನೆದ್ದಿರಾ
ಶುದ್ಧಿ ಮರೆದು ಭವ ನಿರ್ದಿಯ ಗಳನ್ನೆದ್ದಿರಾ
ಕಾಯ ಮಂದಿರದೊಳು ಮಾಯಮುಸುಕು ತೆಗೆದು' (೩೬-
ಹಾಗೆ ವಿಳಬೇಕು. ಚನ್ನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ 'ಜನ್ಮ' ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು
ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಎದ್ದಿದ್ದರೆ, ನೀವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಮ
'ಇನ್ನಕೋಟಿ ತೇವ' ನ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೆ 'ದೀನ ಮಹಿಪತಿ ಸ್ವಾವಿ
ಮನೋಹರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸರಿ ಎದ್ದಿರಿ. ಎದ್ದ ಮೇಲೆ ಅಗಸನಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಹಾಕಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇ
ಮಡಿವಾಳ ಎಂಥವನಿರಬೇಕು?

'ಜ್ಞಾನಗುರು ಶುದ್ಧ ಮಡಿವಾಳ
ಮನಮೈಲಿ ತೊಳೆವ ನಿರ್ಮಲ' (೩೭-
ಈ ಜ್ಞಾನಗುರುವೆಂಬ ಶುದ್ಧಮಡಿವಾಳ, 'ದೃಢ ಮನದ' ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ
'ಸುಬೋಧ' ಸಬಕಾರವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, 'ವಿವೇಕ' ಉದಕದಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದು ವೇಳಿ-
ಒಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದಿ, ಒರೆಸಿ ಅಹಂಭಾವದ ಕಲೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು
ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡುತ್ತಾನೆ. 'ವೈರಾಗ್ಯದ' ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ 'ಆಶೆ' ಎಂ
ಹಾಸಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಹಸನಾಗಿ ಘಳಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ 'ಭಾಷೆ' ಕೊಡುವನು ತಾ ಭ

'ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಮನ ನಿಶ್ಚಯ
ಸಿದ್ಧ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ನಮ್ಮಯ್ಯ
ಸುದ್ಯೋದಿಸಿದ ಜ್ಞಾನೋದಯ
ಸದ್ಗೈಸಿದ ಮಹಿಪತಿಯ'

೦೯ಗೆ ಜ್ಞಾನಗುರು ಶುದ್ಧ ಮಡಿವಾಳನಿಂದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು

'ಇದೇ ನೋಡಿರೋ ಸುಸ್ನಾನ

ಸದ್ಯೋಧಲಿಹುದು ಮನಾ'

(ಕೀ-೪೯)

ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಭಾಗೀರಥಿಯಲ್ಲಿ ಮನ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ನಾಡಿ, ನಾನ ಮನವೆಂಬುದನ್ನು ಓದಿ ಅನುದಿಸ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಹಾಕಬೇಕು.

'ನಿತ್ಯ ಮಹಿಪತಿಗಿದೆ ಸುಸ್ನಾನ, ನಿತ್ಯ ಸದ್ಗುರು ನಿಜಧ್ಯಾನ

ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಿದೆ ಸಾಧನ ಹಿತದೋರುತಿದೆ ನಿಧಾನ'

ಇಂಥ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಮಿಗಿಲಾದ 'ಮಡಿ'ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

'ಅರಹು ಎಂಬುದೆ ಮಡಿ ಉಡಿ

ಮರಹು ಮೈಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಬ್ಯಾಡಿ

ಕಾಮ ಕ್ರೋಧದ ಸ್ವರ್ಶವ ಬ್ಯಾಡಿ

ನೇಮ ನಿತ್ಯ ಇದನೆ ಮಾಡಿ'

(ಕೀ-೫೧)

ಈ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಂಚಲೆಂಬ ಆಚಮನಮಾಡಿ, ಸಂಚಿತ ಪ್ರಾಲ್ಬ್ಧ ಕ್ರಿಯೆ ಅರ್ಘ್ಯದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮಾಡಬೇಕು (ಕೀ- ೪೭) ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಅನಂತರ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು 'ವ್ಯೋಮಾಕಾರಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ' ಮೂರ್ತಿ ಎ ಅಮೂರ್ತಿ (ಆತ್ಮ)ಯನ್ನು ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯ, ನಿತ್ಯ ನಿತ್ಯಾರ್ಥ ಗುರುದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ 'ಸ್ವಾನುಭವದ ಸ್ವಾದೋದಕ, ಜ್ಞಾನ ಭಾಗೀರಥಿ ಅಭಿಷೇ ಮೌನ, ಮೌನ್ಯವಸ್ತ್ರಾವೋಲಿಕಾ ಧ್ಯಾನವೆಂಬುದೇ ಸೇವೆ ಆನಕಾ'. ಬುದ್ಧಿ ಮನ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸ್ವರೂಪ ವಾಸನೆಗಳ ಧೂಪ ದೀಪಗಳನ್ನು ಚಿ ಸದ್ಯಾವನೆಯ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಫಲತಾಂಬೂಲವೇ ಸದ್ಯ ಮೂಲಭಿಭಾವನೆ ಮಂಗಳಾರ್ತಿ ಇದು ಬಾಲಕ ಮಹಿಪತಿಯ ನಿಜ ಪೂಜೆಯ ಸ್ಥಿ ಇದುವೆ ಕುಲಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಗತಿ' (ಕೀ- ೫೫)

ಇಂಥ ಪೂಜೆಯ ಅನಂತರ ದೈವಕ್ಕೆ 'ಮನವನೆ ಬತ್ತಿ ತನುವೆ ಆರತಿ ನೇ ತುಪ್ಪ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನದೀಪ'ದ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು (ಕೀ- ೨೩೨) ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳು,

'ಬಡದಿಹುದೆ ಸತ್ಸಂಗಾ ನೋಡಿ ಇದೆವೇ ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗಾ

ಕಡದೋಯಿತು ಭವ ದುಸ್ಸಂಗಾ ದೃಢ ಮಾಡಿ ಅಂತರಂಗಾ

ನಮೃತಲಿಹುದೆ ನಮನಾ ಪ್ರೇಮಭಾವೆಂಬುದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ'

(ಕೀ-೯)

'ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಒಲೆಹೂಡಿ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯ ಒಡಗೂಡಿ,

ಪಂಚಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿ,

'ಸಂಚಿತ' ಪಕ್ಷ ಆಯಿತು.(ಕೀ-೪೮) ಅದನ್ನು

'ಪ್ರೇಮ ತಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟಲು ತಳಗಿ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಸುಟ್ಟು ಬೆಳಗಿ
ನಾಮಸಾರ ಫುತದೊಳು ಮುಳುಗಿ ನೇಮದಿಂದ ಬಡಸುವಾದಡಗಿ
ಪಂಚಭಕ್ತ ಪರಮನ್ನಾ ಮುಂಚಿ ಬಡಸುವದು ಗುರುವಚನ
ಮುಂಚಿದೋರಿತು ಮಿಷ್ಟಾನ್ನ ಸಂಚಿತ ಪುಣ್ಯ ಸಾಧನೆ
ತತ್ಪಸಾರದೊಂದೇ ತುತ್ತು ಅತಿ ಹರುಷಗೊಂಡಿತು
ನಿತ್ಯತೃಪ್ತ ಹೊಂದಿತು ಹಿತ ಮಹಿಮಾಪಿತಗಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಊಟಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ 'ವಿವೇಕ ಎಂಬ ಉದಕದಿಂದ ಕೈ
ತೊಳೆದು 'ಭವದ' ಎಂಜಲನ್ನು ಕಳೆದರು'. ಇದು ಮಹಿಮಾ
ದಿನಚರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಇತರರೂ ಅನುಕರಿಸುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಅವರ
ಅದಕ್ಕಿಂದೇ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆವರು ಬಂದು ಕೇಳಿರೋ ನೀವಿನ್ನು!
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಇದಕೆ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ ಹಣಹೊನ್ನು!
ಉಳ್ಳಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೀವು ತಿಳಿದು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು!
ಕೊಳ್ಳಲರಿಯದವನ ಬಾಯಾಗಬೀಳೂದು ಮಣ್ಣು!

ತಾನು ಯಾರು? ಏನು? ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಯರ

'ಅರ್ತರಿಯದ್ದಾಂಗೆ ಇರಬೇಕು ಮರ್ತದೊಳಗೆ
ಬಲ್ಲನೆಂಬ ಬಡಿವಾರ ಸಲ್ಲದು ತಾ ಅಹಂಕಾರ!
ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗುರುಪಾರಾನಾರ ತಿಳಿಯಲು ವಿಚಾರ!
ನೆಲೆಯುಗೊಳಬೇಕು ತಿಳುವಂತೆ ಎಲಿಮರಿ ಕಾಯಂತೆ!

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರವು ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸುಚ್ಛಾನಿ
ಅರಿಯದ ಹಾಗೆ ಈ ಮರ್ತದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಎಲಿಮರೆಯ ಕಾಯಿ
ಗುರುತನ್ನು ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ ಹಲವು ಮಾತಾಡದೆ, ಭಾವದೋರದೆ ಸು
ನಿಜದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರಬೇಕು. ಡಂಭದ ಗುರುಗಳ ಕುರಿತು ಕೂಡ ಎಚ್ಚರಿ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಗುರುಗಳುಂಟು ಮನೆ ಮನೆ ಬಹಳ
ಬ್ಯಾರೆ ಬ್ಯಾರೆ ಮಾಡುತ ತಮ್ಮ ಮ್ಯಾಳ!
ದೋರುತಿಹರು ಮೋಹಿಸುವ ವಾಗ್ಗಾಲ!
ಸರಿ ತಮಗಾರಿಲ್ಲೆಂದನುತಲಾ ತೋಳ!

ಗುರುಗಳು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮತ್ತ ಎಳೆದು ಗುಂಪುಗಳ ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ!

'ತಾನು ಯಾರು ತನವು ಯಾರು ತಿಳಿದು ನೋಡಿ' ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ

'ಜಾತಿಯ ಕುಲಗಳ ಭೇದವ ತಿಳಿದು|

ಯಾತನೆ ದೇಹದ ಸಂಗವನಳಿದು|

ಮಾತಿನ ಮೂಲವ ತಿಳಿದಾತ ಶರಣನು|

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಕಾಯದೊಳಹ ಕಳವಳಗಳೆದು, ಮಾಯ ಮೋಹ ತೊಳೆದು, ದೇಹ ವಿದೇಹವಾಗಬೇಕು. ಭ್ರಾಂತಿಯ ಅಭಾವ ಕಡಿದು ನೀ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು. ಭಾವಭಕ್ತಿಯ ತಿಳಿದು ಹ್ಯಾವ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಅಳಿದು, ಜೀವ ಶಿವನನ್ನು ತಿ ಸೋಹ್ಯ ಸೊನ್ನೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಲಯಲಕ್ಷಿಯ ಮುದ್ರೆ, ಧ್ಯೇಯ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಯನ್ನು ಮ ಉನ್ನತ ಮುದ್ರೆಯ ಮುಟ್ಟಿ ಆದಿ ತತ್ವದ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇ ದೃಢದಿಂದ ಅರಹುತನಾಗಿ ಮಧ್ಯ ಮುಪ್ಪುರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಉದ ಗತಿಯನ್ನು ಬೆರೆಯಬೇಕು. ಹೊರ ಒಳಗೆಲ್ಲ ಮಹಿಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಆತ ಶರಣನೆನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ 'ಬರಿದೆ ಭ್ರಮೆಯ ಗೊಂಡೋ ಮರುಳ ಮನ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅನಿತ್ಯ, ಅಸ್ಥಿರ ಬದುಕಿನ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಎರವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆವಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಗರವು ಹಿಡಿದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಭ್ರಾಂತಿ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ ಬಿದ್ದು ಸೊರಗಿ ದಣೆದ, ಹೀನ ಯೆ ಮರಳುಗೊಂಡು ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಒ

'ನಾನು ನನ್ನದು ಎಂದು ಏನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡೋ|

ಸ್ವಾನುಭವದ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸದೆ ಹೋಗಿ|

ಸ್ವಾನ ಸೂಕರ ಯೋನಿ ಮುಖ ಸೋಸಿದೆಲ್ಲ|

ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸವಿಯ ಬಣ್ಣಿಸಿ ನೀ ಬಯಸಿದೆಲ್ಲ|

ಮಣ್ಣೇ ಮಾಣಕವೆಂದು ದಣ್ಣನೆ ದಣುವರೆ|

ಕಣ್ಣಿಗೆಟ್ಟಿರಬ್ಯಾಡೋ ತನ್ನೊಳರಿಯದೆ|

ಮುತ್ತಿನಂಥ ಜನ್ಮವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಕಳಿಯಲಿ ಬ್ಯಾಡ ತಿಳಿದು ನೋ ಪಾದವನ್ನು ಕೂಡಿ ಮಹಿಪತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸಾರ್ಥಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಏನು ಗಳಿಸಿದೋ ಪ್ರಾಣಿ ಜ್ಞಾನಕ ಮಾಡಿ ನೀ ಹಾನಿ' ಎಂಬ ಕಿ

ತೃಷ್ಣಾನಿಯನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಶಬ್ದಜ್ಞಾನದ ಅಂಗಡಿ ನೀಹಾಕಿ ಲುಬ್ಧಿಸಿದೊ ಬಲು ಪಾಕಿ
ಲಬ್ಧಾಲಬ್ಧಿಯು ತಿಳಿಯದೆ ಡೊಂಕಿ ಸ್ವಬ್ಧನಾದ್ಯೋ ವಿಷಯೋಂಕಿ
ವಿದ್ಯಾವ್ಯತ್ಯತ್ತಿ ತೋರಿ ನೀ ಬಹಳ ಸದ್ಯ ಮಾಡಿದ್ಯೋ ತಾಳಮೇಳಿ
ಸಿದ್ಧಾಂತನುಭವ ನೀ -ಮಾಡಿಹಾಳಿ ಬಿದ್ಯೋ ಬಲ್ಲತನದ ಕೋಳಿ

(ಕೀ-೧೧)

ಇಳಿಸುವುದು ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಬರಿ ಜ್ಞಾನದ ಹಿಂದೆ ಓಡಿದರೆ, ಬಾಳಿ, ಬದ
ರಡೆವುದಾದರೂ ಏನು? ಮಹಿಮಾತಿ ಗುರುವಿನ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಅದನ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಾನವನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಹರಿದಾಸರು ತುಂಬ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ
ಅದು ಸರಿಯಾಗಿರಲು ಸತ್ಸಂಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾ
ಕೇಡಿಗರ ಸಂಗದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆವರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ
ರಾಯರ ಮತವಾಗಿದೆ. 'ಮಾಡಬಾರದು ನೋಡಿ ಕೇಡಿಗರ ಸಂಗ! ಬೇಡಿ ಕಾರ
ಬಾಹುದಭಿಮಾನ ಭಂಗ!' ಎಂಬ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ (ಕೀ-೪೬೩) ಕೇಡಿ
ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಭಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟಜನ
ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕಲಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಗುಟ್ಟಿನ ಮಾತನ್ನು ತು
ತಂದು ಬಯಲು ಮಾಡಿ, ದೃಢವಾದ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದೊಗೆವರು. ಬೇ
ಮಾತಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ 'ಅಲ್ಲಹುದು' ಮಾಡಿ, ಸಲ್ಲದವರ ಕೈ ಹಿರ
ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಸ್ವಾಪಿಸಿ ಅವರು ಬಲ್ಲಿದರನ್ನು ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೆವರು ಆದ್ದರಿಂದ; 'ಏನಾ
ಕೊಟ್ಟು ಹೀನ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಗ! ಮನ್ನಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತಾಂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬ್ಯಾಗ! |
ಮಹಿಮಾತಿ ಪ್ರಾಣದೊಡೆಯ ಶ್ರೀನಿಧಿ ಚರಣ! ನೆನೆವರ ನೆರೆಲಿದ್ದು ಸುಖಿಸು
ಲೇಸು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೇಡಿಗರ ಸಂಗದಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ
ಬಲಿಯಬೇಕು. ಮನ ದೃಢವಾಗದಿದ್ದರೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ
ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹರಿದಾಸರೆಲ್ಲ ಈ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ
ಹೇಳಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಮನ ಬಲಿಯದನಕ ಅನುಕೂಲವಾಗದನುಭವ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಧ್ಯಾ
ತನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಅಡ್ಡಬರುವ ವಿಷಯಗಳು ಹಲವಾರು.

'ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನದಾರೆ ಹಚ್ಚಾದೆ ಘನತನಗರಸದೆ
ಹುಚ್ಚಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟದೆ ಎಚ್ಚರ ಎಡಿಯ ಗೂಡದೆ!
ಕಚ್ಚಿ ವಿಷಯಕೆ ಬಿದ್ದದೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದರದೆ! |

(ಕೀ-೯)

ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಖೋಸ್'ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವ್ಯರ್ಥ, ಏನು ಓದಿ ಏನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಿಗಮ ಓದಿದರೇನು ಆಗಮ ಹೇಳಿದರೇನು
 ಂಗೆ ಬಗೆ ವೇಷ ಜಗದೊಳು ದೋರಿದರೇನು
 ಏಕವು ಮಾಡಿದರೇನು ಅಡವಿ ಸಾರಿದರೇನು
 ಓಹ್ಯ ಸೇರಿದರೇನು ಬಾಹ್ಯ ಮೆರೆದರೇನು
 ವೇಹ ದಂಡಿಸಿ ಅಹಾರವ ತೊರೆದರೇನು
 ಮನಕೆ ಮೀರಿಹ ಸ್ಯಾನ ಫನಮುಖದಧಿಷ್ಠಾನ
 ನೀನ ಮಹಿಪತಿ ನೀ ಸಾಧಿಸೋ ಗುರವ್ವಾನೆ ||

(ಕೀ-೪೫೨)

ಎದ ಸತ್ಯಂಗೆ ಇರಬೇಕು. ಸತ್ಯದ ನುಡಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಎಂದರು. ಇಂಥ ಇನ್ನೂ
 ಂರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.
 ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು
 ಲಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಂದು ಪಥವ ಹೊಂದಲರಿಯರು ಈ ಮನುಷರು'

೧೨೭) ಎಂದು ಕನಿಕರಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತ ಎಂದು
 ದಾಡದಿರು' (ಕೀ-೩೨೨) ಎಂದು ಕಿವಿ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದ್ವೈತ
 ವನು ಆತ ಪರಮ ವೈಷ್ಣವನಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಅದ್ವೈತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವನು
 ಫನೂ ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಾರ್ಥ ವೈಷ್ಣವ ಮತಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳು ಬಲ್ಲರು ಅದನ್ನು
 ಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹೊರಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗಲ್ಲ. ಮೂರುವರೆ
 ದ ದೇಹದ ಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾಕೆ ತರ್ಕಸ್ಯಾಡಿಸುವುದು, ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತದ
 ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ 'ಭಾನಗಡಿ'ಗೆ ಬೀಳದೆ. ಚಿತ್ತಶುದ್ಧನಾಗಿ
 ಪತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಲೇಸು ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಕ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ
 ಳ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮು ಅನುಭಾವಿಗಳು, ಸಾಧಕರು, ಸಿದ್ಧರು, ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ
 ಒಳಿತೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಅವರು ಕವಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು
 ಬರೆದವರಲ್ಲ. ಸಾಹಿತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು
 ಡಿದವರಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಕಣ್ಣೆದುರು ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾದರಿ
 ವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರೂ ಅಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದವರಲ್ಲ.
 ನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಸರ್ವೋತ್ತಮನ ಸ್ತುತಿಗೆ ಸರಿಬೆಸದಕ್ಷರದಣಿಕ್ಕಾಕೆ
 ಯತಿ ಭಲ//೨೫// ಗಣ ಪ್ರಾಸವ್ಯಾಕೆ ಸ್ತುತಿ ಸ್ತವನ ಕೊಂಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ
 ಹಿತದೋರದು ಮಿತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅತಿ ಶೋಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ
 ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬದ್ಧವೆಂದೆಂದೂ//೨೬// ಉತ್ತಮರುಪೇಕ್ಷಿಸರೆಂದು
 ನೆತ್ತಿಲಿಟ್ಟುಕೊಂಬರು ಬಂದು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿರೆ ನಿಂದು”

(ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ ಪ ೪೨೨)

ದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ 'ತಾಳಮಾನ ಸರಸವನರಿಯೆ, ಓಜೆ
 ಶಾವಣೆಯೆ ಲೆಕ್ಕವನರಿಯೆ! ಅಮೃತ ಗಣ ದೇವಗಣವನರಿಯೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗವ
 ವಾ! ನಿನಗೆ ಕೇಡಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆನು ಒಲಿದಂತೆ ಹಾಡುವೆ' ಎಂಬ ವಚನ ನೆನಪಾಗದ
 ಾದು. ಅನುಭಾವಿಗಳ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯ ವನಶ್ರೀಯಂತೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯಸಂಪತ್ತು
 ಓಪತಿಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ
 ವರ ಅನುಭವ ಹಾಗು ಸಾಧನೆಯೇ ಆಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಾಧನೆ-ಸಿದ್ಧಿಯ
 ನಂತರ ಪಡೆದ ಅಮೃತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ
 ಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಚಿಗುರು, ಹೂವು, ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣುಗಳಾಗುವಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ
 ಕೃತಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಹೊರಹೊ
 ಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯತಿ, ಗಣ ಪ್ರಾಸಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ
 ವುಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಹರಿದಾಸರ, ಅನುಭಾವಿಗಳ
 ಉತ್ಕಟವೂ ಹೀಗೆಯೇ ರಚಿತವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

'ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಕಾವ್ಯ ಗೌಣಕಾವ್ಯ
 ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳು ಮತದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರ
 ಮನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಸಂಕುಚಿತವಾ
 ಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಹಾಕವಿಯ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ
 ನ್ನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎರ
 ರ್ಗಗಳಿವೆ. ಮತ ಕಾವ್ಯ - ಅನುಭವ ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು
 ಮತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕವಿ ಮತ ಪ್ರಚಾರಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ
 ಾಗುವದೆ. ಆದರೆ ಸತವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಕಾವ್ಯವಾದರೋ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಪೇ

ರವೇಕ್ಷ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶ ಸುವಾಗಿದ್ದರೆ ಭಕ್ತ ಕವಿ ರಕ್ತ ಕವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.' ಎಂದು ಡಾ. ದಿವಾಣಜಿಯ 'ಇಂದ್ರನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.//೨೭// ಮಹಿಮಾಕವಿಯರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ ಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕುರಿತು ಮಹಾಯೋಗಿ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಹೇಳುತ್ತ, 'ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ೧) ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (Precise) ೨) ನೇರವಾದ ಅನುಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ೩) ಅದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಖೋದ್ಗುಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ೪) ಅನುಭವಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲಿಂದ ಕವಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸುತ್ತು ಊಹಿಸಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.//೨೮// ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮೂಡುವನು ರವಿ ಮೂಡುವನು
 ಕ್ಷಲೂಡನೆ ಜಗಲಾಡುವನು'
 ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
 ೨೦ತಿ ರಸವೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
 ವ್ಯದೋರಿತಣ್ಣ, ಇದು ಬರಿಬೆಳಗಲ್ಲೋ ಅಣ್ಣ'
 ಮೊದಲಿನ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಕೂಡು. ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರದ ಅನುಭವದ ಉದಾಹರಣೆಗೆ
 ೨೦ಗಾರ ನೀರ ಕಡಲಾಚಿಗೀಚಿಗಿದೆ, ನೀಲ ನೀಲ ತೀರ
 'ದು ನಮ್ಮ ಊರು ಅದು ನಿಮ್ಮ ಊರು ತಂತಮ್ಮ ಊರೋಧೀರ'
 ಮತ್ತು
 ನೇವಲೀಲೆಯೋ ಕಾಣೆ ಕರ್ಮಜಾಲವೋ ಕಾಣೆ!
 'ದು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಾಚಿಗಿನ ಮಾತು!
 ಮಾವುದೇನೆ ಇರಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಂಥ ಮಾತು!
 'ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣೆ ಮನಗಂಡ ಮಾತು'
 ೨ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಕವಿದೃಷ್ಟಿಯ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ
 ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.//೨೯//

ವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೃದಯ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವ ಸುನಸ್ಸಿನ, ಮೇಲಿನ ಹಂತದಿಂದ ಬರತಕ್ಕವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ದರು 'Over head poetry' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.//೩೦// ಈ ರೀತಿಯ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮೂಡಿದ ಕಾವ್ಯವು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವೂ ಕ್ತದೆ.
 ಲಯನಿಲ್ಲದ ಸುಪ್ರಕಾಶ ತುಂಬಿದ ಹೇಳಲೇನಿ

ತ್ರನಿಲ್ಲದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದದ ಬಲು ಬಹಳ
 ದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಘನ ಸುಖವ ನೋಡಿರೋ
 ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಆರ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಬನ್ನಿ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯ
 ನುಡಿಗಳ ಮೊದಲ ಸಾಲುಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಉಜ್ವಲವಾದ ಪ್ರಕಾಶ,
 ಸುವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳುಗಳು ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಓದುಗನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೇ
 ಾ ಸಾಲುಗಳು ತಮ್ಮ ಅನುರಣದಿಂದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವಾಗಿ
 ವೆ. 'ಅನುಭವದ ಆಳ ವಿಶಾಲಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಜಗದಗಲದ ಹೊರತಾದ
 ಳನ್ನು ಸೂರೆ ಮಾಡುವ ಕೃತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.' ಆಗ
 ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಘನ ಸುಖದ' ಅರಿವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ನ್ನ ಮನದ ಕೊನೆಯ ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ
 ಂಗವಿಲ್ಲದ ರೂಪವ ಕಂಡು ಮರುಳಾದನಲ್ಲ .
 ತನ ಕಂಡು ಬೆರಗಾದನವ್ವ'
 ಳಚನದಲ್ಲಿಯ, ರೂಪಕಂಡು ಮರುಳಾದ ಬೆರಗಾದ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನಂತೆ
 'ಮನದ ಕೊನೆಯ ಮೇಲಿನ ಘನ ಸುಖದ ಅರಿವು' ನಿಚ್ಚಳವಾದಂತೆ
 ತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲಿಗೂ ಮತ್ತೆ ಮೂರು-ಮೂರು ಸಾಲುಗಳ ವಿವರಣೆ
 ವವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

'ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದ ಸುಪ್ರಕಾಶ ತುಂಬೇದ ಹೇಳಲೇನ
 ತೂರ್ಯಾವಶ್ಯೆಯೊಳು ಬೆರೆದು ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನಿ ಬಲ್ಲಮೀನ
 ಬರಿಯ ಮಾತನಾಡಿ ಹೊರಿಯ ಹೇಳುವುದಲ್ಲ ಅರವ್ವೆಸ್ಥಾನ
 ಪರಿಯಾಯದಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸಿ ನೋಡಿ ಪರಮ ಪ್ರಾಣ ||೧||

ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದದ ಬಲು ಬಹಳ
 ಇಂದ್ರಾದಿಕರಲ್ಲ ಹರುಷವಾಗುವದು ನೋಡಿ ಸರ್ವಕಾಲ
 ಸುಂದ್ರವಾದ ಸುವಸ್ತುವೊಂದದೆ ಅಚಲ
 ಸಾಂದ್ರವಾದ ಸುಖ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತಿದೆ ಥಳಥಳ ||೨||

ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಘನಸುಖ ನೋಡಿರೋ ನೆನದು ಬ್ಯಾಗ
 ಸ್ಥಾನುಭವದಲನುಭವಿಸುವದು ಬ್ರಹ್ಮ ಭೋಗ
 ನಾ ನೀನೆಂಬುವ ಮಾತು ಏನು ತಾಳುವದಲ್ಲ ರಾಜಯೋಗ
 ದೀನ ಮಹಿಪತಿಗೆ ತಾನೆ ತಾನಾದ ಸದ್ಗುರುವೀಗ ||೩||

ಅರ್ಥಿಯಾಗಿದೆ ಬನ್ನಿ ಅರ್ತುನೋಡುವ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯಿಂದ
 ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಬೆರ್ತುಕೊಡುವಾ ಬನ್ನಿ ಗುರ್ತದಿಂದ ||ಧೃ||

(೫೬-೧೧)

ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಇಡೀ ರಾಜಯೋಗದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು

ವಿರ. ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸೇ ತಳಹದಿ. ಜ್ಞಾನವೂ ಅವಶ್ಯ ಅದನ್ನು 'ಅರ್ತು
ವಾ' ಎಂದಿದ್ದರೆ. ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು ಗುರು. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ
ಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆರೆತು ಆನಂದಿಸುವುದೇ 'ಮನ'ದ ಗುರಿ. ಈ ಅನುಭವ
ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಬೇಕು. ಅದು 'ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ
ಖ'ವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆಗ 'ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು' ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದು ದೈವೀ
ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕಾಶವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದ ಸುಪ್ರಕಾಶ.
ತುರಿಯ ಅನುಭವವಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಅರಿಯ ಬಲ್ಲನು. ಇದು ವಿಪುಲ
ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಲು ಬರುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಶುದ್ಧ ಪರಮಜ್ಞಾನದ
ಮು. ನಮ್ಮ ಪರಮ ಪ್ರಾಣದಂತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್, ನಿಕಟ
ವದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾತಿದು. ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದ ವಿಪುಲವಾದ, ನಿರ್ಮ
ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ, ಅದರ
ವನ್ನು ಸದಾಕಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ
ನಿಲಿಸಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಸಾಂದ್ರವಾದ ಸುಖವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
ತ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲ. ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ, ಸಹಜವಾಗಿ
ವಾಗುವಂಥ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಯೋಗದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
ವ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ
ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ರಹಸ್ಯವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅನುಭವಗ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಓದುವವರಿಗೂ ಕಿಂಚಿತ್ ಅನುಭವವಾಗು
ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ
ತಿರಾಯರಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾಗಿತ್ತು.

'ಓಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿ ವೇದ ಘೋಷಗಳು
ಧಿಮಿಧಿಮಿಸುವ ಮಹಾಶಬ್ದಗಳು ವಾದ್ಯಗಳು
ಘೀಳಿಸುವಾ ಶ್ರುತಿನಾದಗಳು ಭೇದಗಳು
ಕೇಳುವದು ಈ ದೃಶ್ಯದರಿ||
ಗರ್ಜಿಸುವ ಶೃಂಗ ಶಂಖನಾದದ ಧ್ವನಿಗಳು
ಭೋರಿಡುವ ಭೇರಿ ಮೃದಂಗ ವೇಣುಗಳು
ಚಿಣಿ ಚಿಣಿ ತಂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಂಕಾರಗಳು
ಕೇಳಿ ಪಾವನನಾದೆನು||

ರು ಪಡೆದ ಅದ್ಭುತ ಅನುಭವ, ಓಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿ ವೇದ ಘೋಷ
ಧಿಮಿ ಧಿಮಿಸುವ ಮಹಾಶಬ್ದ, ಘೀಳಿಸುವಾ ಶ್ರುತಿ ನಾದ ಭೇದಗಳು,
ಸುವ ಶೃಂಗದ ದನಿ, ಶಂಖನಾದ, ಭೋರಿಡುವ ಭೇರಿ ಮೃದಂಗಗಳು,
ನಾದಗಳು ಒಂದೆ, ಎರಡೇ, ರಾಯರು ಆಲಿಸಿದ ಧ್ವನಿವೈವಿಧ್ಯವೇ ಮೂಕವಿಸ್ತ
ಗಿ ಮಾಡು'ದೆ. ಅದರಂತೆ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡ ತೇಜ: ಪುಂದ

ಶ್ರೀಕಾಶದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಬೆರೆದು ನೋಡಲು ಅಂತರಾತ್ಮದೊಳು ಪ್ರಭೆಗಳು
 ಧಳಧಳಿಸುವ ಮಹಾತೇಜಗಳು ಪಂಜಗಳು
 ಹೇಳಲಿನ್ನೇನದನು ಹೊಳವುಗಳು ಸುಳವುಗಳು
 ನೋಡುವದು ಅನಿಮಿಷದಲಿ||
 ರವಿ ಶಶಿತಾರೆಗಳು ಸೂಸುತಿಹ ಕಿರಣಗಳು
 ಭಾಸುತಿಹ ನಾನಾ ವರ್ಣಗಳು ಛಾಯೆಗಳು
 ತುಂಬಿದ ಬೆಳಗಿನ ಕಳೆಗಳು ಕಾಂತಿಗಳು
 ಕಂಡು ಬೆರಗಾದೆನಿಂದು||

'ಬೆಳಕು' ಒಂದೇ, ಆದರೆ ರಾಯರು ಕಂಡ ಬೆಳಕಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಅಗಾಧವಾಗಿ
 ಧಳಧಳಿಸುವ ಮಹಾತೇಜಗಳು, ಪುಂಜಗಳು, ಹೊಳವುಗಳು, ಸುಳವುಗಳು ಭಾಸು
 ನಾ ವರ್ಣಗಳು, ಛಾಯೆಗಳು, ರವಿ ಶವಿ ತಾರೆಗಳು, ಸೂಸುವ ಕಿರಣಗಳು, ಬೆಳ
 ಕೆಗಳು, ಕಾಂತಿಗಳು ಮಹಿಮಾಪರಾಯರು ಕಂಡ ಬೆಳಕಿನ ವೈವಿಧ್ಯವಿದು. ಇದರೊಂ
 ಯತೆ ಕೂಡಿ ಇಂಪಾಗಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾದದ, ಪ್ರಕಾಶದ ಅನುಭ
 ವಗಳು ಎದುರು ಜೀವಂತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣವು ಅನುಭವದ ತರಂ
 ದ ತುಂಬಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದುದು. ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿ
 ನನ್ನಿನ ಆಚೆಯದು. ಅನುಭವವು ಅನುಭವವೇ ಹೊರತು ಹೇಳಲು ಭಾರದ
 ಂಥ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ರಾಯರದು.

ಚಿಂತಾಚಿಂತಾ ತಿಳಿಯದು ತಿಳಿಯದು

ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖದಾಟ

(ಕೀ-೧೧)

೦ಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಾ
 ನಂತವೆಂದು ಹೇಳುವ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು 'ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಸದಮಲ ಬ್ರಹ
 ಮೆಂದು ಕರೆದದ್ದು ಔಚಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. 'ಮಹಿಮಾತಿ ವಸ್ತು ಮಯವೋ' ಎಂಬ
 ವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ
 ರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗೂಢ, ಗುಹ್ಯತರ, ರಹಸ್ಯವೆಂಬ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ರಾಯ
 ಮ್ನು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ದೊರೆತ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂ
 ಕುನೂರಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪುರಂದರ ದಾಸರದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತ
 ವುಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹರಿದಾಸರು ಮಹಿಮಾತಿ
 ಯರು. ಡಾ. ಮುಗಳ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ "ವಿಷಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಾ:

ಮಹಿಮೆ, ಹರಿಗುರುಗಳ ಸ್ಮರಣೆ, ಸ್ತುತಿ, ಅಂತರಂಗ ನಿವೇದನೆ, ಕೃಷ್ಣ ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಮಾಜ ಬೋಧನೆ ಹೀಗೆ ಸ್ಫೂಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪುರಂದರ ದಾಸರ, ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು." / ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಮಹಿಮಾಪದಾಯಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯ ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ನಡೆದ ದಾರಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ದೊರೆತ ೬೮% ಕೀರ್ತನ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ಅನುಭವ - ಸ್ವಾನುಭವ ಉಪದೇಶದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಉದ್ದಲ್ಲಿ ಹರಿ-ಗುರು ಮಹಿಮೆಗಳು, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಗುರು ಮಹಿಮೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವಿಧೆ. ಗುರು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೂ, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತಿಗಳು ಮೀಸಲು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿದೆ

ಮಹಿಮಾಪದಾಯಕರು ಯೋಗ ಮಾರ್ಗವಾದರೂ ಅವರ ಸಹಜಭಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿ ದ್ವಾದಿಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಆತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆ ಸ್ತುತಿ ಪರವಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿವೆ. ಪುರಂದರ ಗಳಷ್ಟೇ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿದ ಆ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

‘ಸಕಲವನಗೆ ನೀನೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೆ
 ತಂದೆ ತಾಯಿ ಸ್ವಹಿತಾತ್ಮನು ನೀನೆ
 ಬಂಧು ಬಳಗ ಸರ್ವಾತ್ಮನು ನೀನೆ
 ದೈವ ಗುರು ಕುಲಗೋತ್ರನು ನೀನೆ
 ಕಾವ ಕರುಣ ಸೂತ್ರಾಂತ್ರನು ನೀನೆ
 ದ್ರವ್ಯ ಧನವು ಸಕಲಾಶ್ರಯ ನೀನೆ
 ದಿವ್ಯಾಲಂಕೃತ ಭೂಷಣ ನೀನೆ
 ಭಾಸುತ ಬಾಹ್ಯಾಂತ್ರದೊಳಹ ನೀನೆ
 ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಟಿ ಸುತೇಜರೂಪನು ನೀನೆ
 ಮಹಿಮತಿ ಮನೋ ಮೂರ್ತಿಯು ನೀನೆ
 ಸಾಕ್ಷ ಸಕಲಕೆ ಸಾರಥಿಯು ನೀನೆ” (೪)

ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಪುರಂದರ ಕನಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ತಟ್ಟನೆ, ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳದೆ ಇರಲಿ ಆದರೆ ಇಡೀ ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಸಮಾನ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಮಾಪದಾಯಕ ಅಚಲವಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿ ತೋರಿ

ಪೃಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ,
 'ನೈಲ್ವೂ ಹರಿಸೇವೆ ಎನ್ನಿ ಯುಕುತಿಮತರು ಹರಿ ಭಕುತಿ ಎನ್ನಿ' (ಕೀ-೫೨೭)
 ಓಟು ನಮಗೆ ಅಕ್ಕಿತ್ತಾಮ ನಿಶ್ಚಯದ ಧನವು' (ಕೀ-೪೯೬)

೧ ಸಧವೇವನವು ಗುರು ನಿಮ್ಮ ನಾಮ ಸುರಮುನಿಯು ಸೇವಿಸುವ ದಿವ್ಯನಾಮ'
 (ಕೀ-೩೯೪)

೨ ಧವೇವ ಶ್ರೀದೇವ ತಿಲಾಮಣಿಬಾರೋ'
 (ಕೀ-೩೧೯)

೩ ಕುಂಕುಮ ಮಂಗಕಾತ್ಮನ ಕಂಡೆ
 (ಕೀ-೧೮೭)

೪ ಯ ಸೇವೆಯ ಮಾಡುವಬನ್ನಿ'
 (ಕೀ-೫೨೦)

೫ ನಿ ಎನ್ನಿ ಸಿರಿಲೋಲ ಎನ್ನಿ'
 (ಕೀ-೬೪೦)

೬ ಕುತರ ದರುಶನವು ಅತಿ ಹರುಷವು'
 (ಕೀ-೬೩೧)

ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಶಾವತಾರವಂತೂ
 ರುರಿಗೆ ಅತಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತು. ಅದನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿ
 ಲಿಪಿದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ 'ಅಲದಲಿಯ ಮ್ಯಾಲ ಮಲಗಂಗುಟವ
 ಳನಾರೈ' (ಕೀ-೨೧) ಎಂಬ ೮ ಸುಡಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಳೆಯರ
 ಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸುವಾಗ ಕೇಳಬೇಕು. ಸರಳ ಭಾಷೆ, ತಿಳಿಯಾದ
 ದರ ಸ್ವಾದವೇ ಬೇರೆ, ಅದರಂತೆ ದಶಾವತಾರವನ್ನು ಕೀರ್ತನ, ಸುವಿಧ್ಯ,
 ಗಾಟ, ಕೊರವಂಜಿ ಪದಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಮೂಹ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಯ
 ದ,

೧ ಕೋಲೆನ್ನ ಕೋಲೆ ಕೋಲು ಕೋಲೆನ್ನ ಕೋಲೆ

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಲಗೊಂಬೆ ಕೋಲೆ ||ಧ್ರು||

೨ ಗಮ ಚೋರ ಶಾಕ್ಷಸನ ಕೊಂದು

ವೇದವ ನುಳುಹಿದ ಕೋಲೆ

ವೇದವ ನುಳುಹಿದ ಕೋಲೆ

೩ ತಾರನ ಬಲಗೊಂಬೆ ಕೋಲೆ ||೧||

(ಕೀ-೧೭೮)

ಎಂದು ಸುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯರ ವಾಣಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ. ಅದರಂತೆ
 ನ್ನು ಒಂದೊಂದೇ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಇಷ್ಟತ್ತು
 ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಹೊಳೆಯ ನೀನೆ ಇಳದಿ ಬಾರೋ
 , ಬಳದಿ ಬಾರೋ, ಇಳಿಯ ಗೆಲಿದು ನೀಳ ಕಂಭದೊಳು ಹೊಳದಿ
 (-೪೧೫) ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ೬೪ ಸುಡಿಗಳ ಕೊರವಂಜಿ ಪದದಲ್ಲಿ
 'ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಮಾಡುವ, ಒಮ್ಮೆ ಬಾಗಿ ಜಗನೆಗುವ, ಒಮ್ಮೆ ಹಲ್ಲಲಿ
 ವ, ಒಮ್ಮೆ ಬರುತಲಿ ಗುರುಗುಡವ' ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಹರಿಯು
 'ನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ
 ಸಬಹುದು.

ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ರೂಪಕಗಳು, ಮತ್ತು ಬ
 ಉಪಮಾನಗಳು ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿವೆ. ಅವರ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಯ ಹಿರಿಮೆ
 ಮಹಾಕವಿಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವುಗಳ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ
 ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಸಾಧನ ಅನುಭವದ ಅ
 ಬಳಸುವುದು ತುಸು ಕಠಿಣ. ಒಕ್ಕಲುತನವು ಬಹು ಜನರ ಉದ್ಯೋಗ
 ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತಿ, ಬಿತ್ತಿ, ಕಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೆಳೆಯ ರಾಶಿ ಎ
 ದ್ದೆಲ್ಲುತನದ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ
 ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ರಾಯರು ಹೇಳುವ ರೀತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವೆ

ಹುರಿದು ಭವಬೀಜ ಧರೆಯೊಳು ಕರುಣದಲಿ
 ಪರಮ ಅನಂದ ಸುವಿ ಮಳೆಗರೆದು
 ಕರ್ಮಪಾಶಗಳೆಂಬ ಕರಕಿ ಬೇರವು ಕಿತ್ತಿ
 ಹರಗಿ ಬಿತ್ತಲು ನಾಮ ತಾರಕುಪದೇಶದಲಿ
 ಪರ ಪ್ರತಾಪದ ಬೆಳೆಯು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಸಿರಿಯು
 ಸರ್ವಮಯವೆಂಬ ತೆನೆಗಳು ತುಂಬಿ
 ಏರಿ ಸುಷುಮ್ನ ನಾಳದ ಮಂಚಿಕೆಯ ಮೆಟ್ಟಿ
 ಪರಿ ಪರಿ ಅವಸ್ಥೆಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಿಸಲಾಗಿ
 ಮುರಿದು ಭೇದಾಭೇದವೆಂಬ ಗೂಡಲೊಟ್ಟಿ
 ಅರಿವು ಕಣದಲ್ಲಿ ಧರಧರದಲಿಕ್ಕೆ
 ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ವೆಂಬೆರಡತ್ತುಗಳ ಹೂಡಿ-
 ಸರ್ವಗುಣ ತೆನೆ ತೆಗೆದು ತುಳಿದು ರಾಶಿ ಮಾಡಿಸಲಾಗಿ
 ಸರ್ವಮಯವೆಂಬ ರಾಶಿಯ ಒಟ್ಟುಳಿ ಮಾಡಿ
 ತೂರಿ ತರ್ಕ ಭಾಸಗಳೆದು
 ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಕಾಳವು ಕಡೆಮಾಡಿ
 ಸಫಲ ಸಹಕಾರದಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಮಾಡಿಸಲಾಗಿ
 ಏಕೋ ಬ್ರಹ್ಮದ ಗತಿ ನಿಧಾನ ರಾಶಿಯ ದೋರಿ
 ಜನ್ಮ ಮರಣವು ಕೊಯಲಿಯ ಸುಟ್ಟು ಉರುಕಿ
 ಸದ್ಗತಿ ಮುಕ್ತಿ ಸುಕಾಲ ಸಾಧನವಿತ್ತು
 ಮೂಢಮಹಿಮತಿ ಪ್ರಾಣ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ

ಹೀಗೆ ದಿನ ಬಳಕೆಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಾಧನ
 ವಿಧಾನವನ್ನು ರಾಯರು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಮೆರಾಯರ ರಮ್ಯ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಅವರ
 ಸುವಿ ಪದವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸುದೇವನ ಮದುವೆ

ಸ್ವಾರ್ಥ. ಈ ನೀಡಿದಾದ ಕೃತಿ ಉದ್ಧಕ್ಕೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದು ಧಾಟಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಕಥನ ಕೌಶಲವನ್ನೂ ಹುದು.

ಪತಿಯ ಮದುವೆಯ ವೈಭವ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು, ಮೊದಲು ಗಣಪತಿಯ ಓಗಬೇಕು.

ಮನವ ಕಣಕವ ಮಾಡಿ ಗಣಪತಿಯ ಬಲಗೊಂಡು

ಏನುಮಾನಂ ಬೆಳ್ಳಿಚಿಗಲಯ

ಏನುಮಾನಂ ಬೆಳ್ಳಿಚಿಗಲಯ ನೆನವು ನೆನಗಡಲಿಯ

ಗಣನಾಥಗಿಟ್ಟು ಬಲಗೊಂಡು

ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ

ಮನವೆಂಬ ಕಣಕವ ಘನವಾಗಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತ

ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯದೊಡಗೂಡಿ

ಡಗೂಡಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಪ್ರಾಣದ ಸವಿಯರು

ನಂದ ಘನವ ಬಲಗೊಂಡು

ನಂದ ಘನವನ್ನು, ನಿಗಮಗೋಚರನನ್ನು, ನಿತ್ಯನಿಗುಣನನ್ನು ಪತಿತಪಾವ

ಲಗೊಂಡು ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಕನ ಮದುವೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆಯ ಸಂಭ್ರಮ

ರದು. ಮನವೆಂಬ ಕಣಕವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಕುಟ್ಟಿದ್ದು. 'ವಸುಧೆಯೊಳು ದೃಢ

ಕಲ್ಲನೆ ಮಾಡಿ, ಕುಸುವ ನಿಶ್ಚಯದ ವನಕಿಯ ಹೆಸರಿದಿ ಹಿಡಿದು ಹಸನಾಗಿ

ರಾದಿ ಉರುಳಿ ಮಾಡಿ, ಅಸಿಯಕಲ್ಲು, ಒಸಕೆ ಉಸಲಾರಗೊಡದೆ ಕುಟ್ಟಿದ

ಘಟ್ಟಿಸಿಹ ಮಾಡಿ, ಉನ್ನತಿಯ ಮುದ್ರಿಯಲಿ ಒಟ್ಟಿದರು. ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ

ನಾದಿ ಶಕ್ತರು ಕಣಕ ಕುಟ್ಟಿ ದನೆದರು. ಈ ಹಸನಾದ ಕಣಕದಿಂದ ಹೊಸಪರಿ

ನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಏನು ಪರಿಯಿಂದ - ಬೀಸೋರಿಗೆಗಳು

ವನ ಮದುವೆಗೆ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದಿಂದ ಬಡಿಸಿದರು.

ಖರಿ ಶುಭವು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಲಾದ

ಕೃತಂಗೇರು ಬಡಿಸುತ್ತ

ಶಿಸುತ ನಡೆದರು ಅವಿರದಿಂದಲಿ

ಶಾಂತನ ಮದುವಿಗೆ

ಧ ಕಸ್ತೂರಿಯು ತಂದೆ ಗುರುಕೃಪೆಯು

ದವಾಗಿಟ್ಟು ಮೆರೆದರು

ರೆದು ಮೇದಿನಿಯೊಳು ಗುರುದಯ ಕರುಣದಿ

ಮ ಸುಪಥವ ಪಡೆದರು

ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಸ್ತ ಧರೆಯೊಳಾಯಿತು

ಮಾನಂದ ಹರುಷದಲಿ

ನಿಷವ ಕಂಡಿನ್ನು ಕರಮುಗಿದು ಮಹಿಮತಿ

ಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ'

(ಕೀ-೬೧೬)

ಓಡಿಗಳ ಈ ಸುವ್ಯಾಲಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭ
ಾಗಿ ಹಾಡಿದಾಗ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು.

ಯರ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಥನ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆ
ಹುದು. 'ಜ್ಞಾನ ಗುರು ಶುದ್ಧ ಮಡಿವಾಳ' (ಕೀ-೨೫೩) ಎಂಬ
ನವನ್ನು ಅಗಸನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ದೃಢದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸುಬೋ
ವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಮನದ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು -ಹಿಂಡಿ, ವೈರಾಗ್ಯದ
ಣಗಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. 'ತವರು ಮನೆ ನನ್ನ ಸುವಿಧ್ಯಾಪುರದಲ್ಲಿದೆ'
ಎಂಬ ಹನ್ನೊಂದು ನುಡಿಗಳ ನಿಡಿದಾದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ತವರು
ನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಆರತಿ ಪದದಲ್ಲಿ (ಕೀ-೨೩೬) 'ಮನವೆ
ರತಿ ನೆನವು ತುಪ್ಪ ಜ್ಞಾನ ದೀಪ' ಹಚ್ಚಿ ಬೆಳಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು
(ಕೀ-೪೦೯) ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ 'ಕೃಪೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು
ತಾಯಿ ಶಿಶುಸ್ತನ ಪಾಸಕೆ ಬಾಯೊಳಗಿಡುವಾಂಗ' ಅವರಿಗೆ ದಯ

ಅನುಭವ ಇವುಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಅವರ ರೂಪಕ ಶಕ್ತಿ
ಕಂಡು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿ 'ಹರಿಗೆ ನಮಿಸದ ಸಿರವು
(ಕೀ-೬೩೨) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ವಂದಿಸದ ಹಣೆಯು
ಕೈ ಮುರಕ ಕೀಲಿಕೈ' 'ಕೊಂಡಾಡದ ನಾಲಿಗೆ ಒಡಕ
ಕೀರುವ ಚಿಮ್ಮಡಿಯ ಮುಖವು' 'ಕೇಳದ ಕಿವಿಯು
ಕಣ್ಣು ತೋರುವ ನವಿಲ್ಲರಿಕಣ್ಣು' 'ಸೇವೆಗೊದಗದ
ಯ' ಎಂದು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ನಾವಿನ್ನತೆ

ರೂಪಕಶಕ್ತಿ ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ
ಡುತ್ತಾರೆ. ದೂರೆತ ಮೋರೇ -ಮೂರು ವಚನಗಳು
ಕೃಪವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ

ಕನುವು ಹದಿಯನೆಕಟ್ಟ

ಕನ ಮರಣದ ಗುರಿಯ ಕಡಹಿದಾ

ದು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಮಹಿಪತಿ||

(ಹಸ್ತಪ್ರತಿ - ಈ)

ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸದ್ಗುಣ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟ ಮತ್ತು
 ಪೃಶ್ಠ ಶಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆದು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದ 'ಸಮರ'ವನ್ನು 'ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟ
 ಾದ' (ಕೀ-೩೦೭) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ
 ಾಹಲ ಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ದೈವೀ - ಅಸುರೀ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೌದು.
 ಯುದ್ಧ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ದೈವೀ ಶಕ್ತಿಗೆ, ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೆ
 ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು,
 ರಡು ಶಕ್ತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ, ಪರಿಣಾಮ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣ
 ಲಕ್ಷಿಸಲು ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ
 ಓಲೆ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಮಾಕಾಯರ ದೊರೆತ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಪುಲವೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಅದರಂತೆ
 ವೈವಿಧ್ಯವೂ ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ರಾಯರ ಶಿಷ್ಯ ಮಂಡಲಿಯು ಕೆಲವು
 ದ್ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತುಗಳಿಗೆ
 ಜನರು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರವರ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ
 ಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.
 ಓ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ.

ಏಕಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು, ಸ್ತೋತ್ರ ಸ್ತುತಿ ಪದಗಳನ್ನು, ಆರತಿ
 ಳನ್ನು, ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಿ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಶೋಭನ
 ತ್ರಿಪದಿ, ಜೋಗುಳ ಪದ, ಕುಟ್ಟುವ ಪದ, ಸುವ್ನಿ ಪದ, ಕೋಲಾಟದ
 ಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಲಾವಣಿ, ಪಂಚಿಪದ, ಭಾವಗೀತೆ,
 ಳಿಟಿ, ಕೊರವಂಜಿ ಪದ, ಸುಗ್ಗಿಯಪದ, ತಾನಾ-ತಂದಾನಾಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.
 ಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಗಳ ವಿವಿಧತೆಯೂ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಗ-ತಾಳಗಳಿಂದ
 ತ್ರಿಪದಿಗಳು, ಚೌಪದಿಗಳು, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಭಾಮಿನಿ, ವಾರ್ಧಕ ಪಟ್ಟದಿಗಳು
 ಲಾವಣಿ, ಮಾಲಾವೃತ್ತ ವಚನ ಇವುಗಳಿಂದ ರಾಯರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಂಪದ್ಧರಿತ
 ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ.

ಮರು ಬಹುಭಾಷಾ ವಿತಾರದರಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದ ಹೊರತಾಗಿ ಮರಾಠಿ
 ಅಂದಿನ ದಖಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಅವರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳೂ ದೊರೆಯು
 ಷೊತೆಗೆ ಮಿಶ್ರ ಭಾಷಾ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ,
 ಪರ್ಶಿಯನ್ ಹಾಗೂ ದಖಿನ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ರಚಿಸಿದ ಐದು ಕೃತಿಗಳು
 ಋತುವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ ರಚನಾ ಶೈಲಿಯ ಮೇಲೂ

ಏಕಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ನುಡಿಗಳ ಮಧುರ ಲನವಂತೂ ಸರಿಯೆ. ದಖಣ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹು ಭಾಷೆಗಳ ರಿಚಯವಿದ್ದರೂ ಅವರ ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಳ ಬಳಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಪರ್ಶಿಯನ್ -ದಖಣ ಭಾಷೆಗಳ ಖ್ಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಘುತ್ವವಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಅಥವಾ ದಖಣ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಕೂಡ ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರವರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇಂದಿಗೂ ಬಳಸುವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ರ್ತಿಗಳ ಬಳಕೆಯೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ.

ಏನ, (ಇದ್ದಾನೆ) ಅಭ್ಯಂತ, ಕರಕೋ, ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮಿ (ಮೂಲ), ರಮ್ಮಿ, ತ್ಯರನೆ, ಸಿವ್ವು, ಸಿಲ್ವವ, ಅರಿಕ್ಕುಳ್ಳ, ತಿರವು, ಮರವು, ಮಿನ (ಗುರುತು), ಬಿರಿ (ಕೂಡು), ವ, ಇರಳ್ಳಗಲ, ಬಡಿವಾರ, ಸರ್ಕನೆ, ತುಂಬ್ಯಾದ, ಗುರ್ಕು, ಬೆರ್ಕು, ಪ್ಯಾಟಿ, ರ್ಯಾಡು, ಕಡಗಂಡು, ಸರಗ, ಉಮ್ಮಸ (ಹುಮ್ಮಸ), ಭಗತರು, ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಸುವಿಗರು, ಸಂಕ್ರಾಧಾರಿ, ಸ್ವಸ್ತ, ಅವಿರದಿ, ಕಂಡಮ್ಮಾಲೆ, ಬಲುಬ್ಯಾಗ, ಕೊಟ್ಟಾಂಗ, ತುಟ್ಟಲೆ (ಟಲೆ), ಹೊಟ್ಟ, ಸಾಯಾಸ, ಮಾರಗವು (ಮಾರ್ಗವು), ಹತ್ತಿಲೆ (ಸಮೀಪ), ಟಿ, ನಾಟ, ಮುರುವು (ದನಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ನುಚ್ಚು)

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಯರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ಆಗರವಿದ್ದಂತೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಉಪಯೋಗ ಕೂಡ ನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

- 'ಸುಗ್ಗಿ ಇದೆ ಲಗ್ಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ' (ಕೀ-೧)
- 'ಬೊಗ್ಗಿ ಉಣಬೇಕು ಹಿಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳೋ' (ಕೀ-೧)
- 'ಉಮ್ಮೇ ಸವಿದೊಮ್ಮೆ ಅಮ್ಮ ನಾ ಅಮ್ಮಿಯಾಲಮ್ಮಕ್ಕಿಂ' (ಕೀ-೪)
- (ಮೂಲ ಹಾಲ ಅಮ್ಮತವನೆರ)
- 'ಮುರು ಹರಿಯಗುಡವನಕ' (ಕೀ-೫)
- 'ಮರತು ಮರದೀಡ್ಯಾಡಿ' (ಕೀ-೨)
- 'ಒಲ್ಯಾವರಕೇಳಿ ಉಳವಲುಪಾಯದ ಮಾತು' (ಕೀ-೧೨೬)
- 'ಅಟಾಅಟ ಬಡುವದ್ಯಾಕೆ' (ಕೀ-೧೨೪)

ದಿ ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಆಡುವಂತಿವೆ ಬಳಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಮಹಿಮಾಪರಾಯಣರು ಶಬ್ದ ಸಾಮ್ರಾಟರು. ಅವರ ಶಬ್ದ ಸಂಗ್ರಹ ಅನುಪಮವಾ ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಸರಿ ಉಪಯೋಗ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನಾದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಅನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕಾದಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು, ಮುಕ್ತಪದ ಗ್ರಾಸಾಲಂಕಾರ.

ನುಕಾರಿ ನಾದವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಅವರ
ನಾದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ.

ತೃಂಗ ಮಾಡೋ ಮನವೆ' (ಕೀ-೫೩೪) ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಅನುಪ್ರಾಸ
ಸುಕಗಳು ಅನುಪಮವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂಧಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡಿ
ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲ - ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

'ತೊಡಕೆ ಮಿಡುಕಬ್ಬಾಡ ಹಡಕೆ ವಿಷಯದೊಳು ಗಡಕವಾಗಿ
ಕೆಡುಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೆಡುದೇನ ಬಡದ ಭವಣಬಟ್ಟು!
ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದುಡಿದು ತಂದು ಅಡಕಿದರ ತಾವು ಕೊಡುವರೇನು!
ಒಡಲ ಹೊರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಒಡದ ಮಡಕೆಯಂತೆ ದಣಿಯಲಿಲ್ಲ!
ಕುಡುಕೆ ಹೋಗುತಿಹಾಯುಷ್ಕಕ್ಷೀಣ ಸಡಕಪಾಕಿ ವೈವಯಮನ!
ದುಡುಕಿಯೊಳಗಾಗ ಬ್ಬಾಡ ಪಡಕೋಬ್ಬಾಗ ಗುರುದಯಕರುಣಾ||

ಸಿಲ್ವಿಮಾಯ ಮಲ್ವಿನೊಳು ಅಳ್ಳಿ ಆಲಪರಿಯಬ್ಬಾಡ!
ಬಲ್ವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ನೀ ಸುಜ್ಞಾನ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ
ಅಳ್ಳಿ ಕಲ್ವಿಬ್ಬಾಡೋ ನೀನು ತಿಳಕೋ ನಿನ್ನ ತನುವಿನೊಳಗಮಾನ!
ನುಲ್ವಿ ಸುಟ್ಟ ಮಲ್ವಿನಂತೆ ಜನಕಾಲಂಬ ತೋರಿ ನೀನು!
ಜಲ್ವಮಲದಂತಿರನುದಿನ ನೀನು ನಿಲ್ವಿ ನೆಲೆಗೊಂಬುದಿದು!
ತಳ್ಳು ತನ್ನೊಳಗದೆಯೆಂದು ನಾಲ್ಕು ವೇದ ಸಾರುತಿವೆ ಪೂರ್ಣಾ||"
ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ,

'ಮೂರುಗುಣರಹಿತ ಮೂರುಲೋಕ ವಂದಿತ!
ಮುರಪರನಹುದೀತ ಗುರುನಾಥ!

ಸುರಜನ ಪೂರಿತ ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತ!

ತಾರಕನಹುದೀತ ಗುರುನಾಥ! (ಕೀ-೧೪೨)

ಎಂಟು ನುಡಿಗಳ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಒತ್ತಕ್ಕರದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ
ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದು ರಾಯರ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅದರಂತೆ
ಸುನೆಂದು ನಿಮ್ಮ ವಿಡದಿರೆ ಪಾದವ' (ಕೀ-೧೨೫) 'ಇದೇ ನೋಡಿರೋ ನಿಜ
ಸೋ' (ಕೀ-೪೬) ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು.

'ನೋಡಿ, ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನೋಡುವರೊಳು ಕೂಡಿ

ನೋಡುವದೇನೆಂದು ನೋಡಿ

ನೋಡಿದ ಮ್ಯಾಲಿನ್ನು ಮೂಡಿ ಬಂದರ ಘನ

ನೋಡುವದೇ ಮೊನಮಾಡಿ

ಮಾಡಿದ ಮಾಟವು ಕೂಡಿ ಬಂದರ ಕೈಯ

ನಾಡಗೂಡ ಹೇಳಬ್ಬಾಡಿ

೧ ಗುಹ್ಯದ ಮಾತು ಒಡೆದು ಹೇಳುವದಲ್ಲಾ
'ಡಿ ನಿಮ್ಮೊಳು ಬೆರದಾಡಿ'

೨ ಗಳು ಓದುಗರ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತಣಿಸದಿರವು. 'ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು ಸದ್ಗುರು

(ಕೀ-೬೨೨) ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ,

ಸೋಗು, ಬಾಗು, ಸಾಗು, ಆಗು, ಕೂಗು, ತೂಗು ಮತ್ತು ಹರಿ, ಮುರಿ,

, ಅರಿ, ಸುರಿ, ನರಿ, ತೈರಿ, ಜರಿ, ನೆರಿ ಅಲ್ಲದೆ ಜಾರು, ಮೀರು, ಹಾರು,

ಲೀರು, ಸಾರು, ಭೀರು,

೩ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ರೇ ಆದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಧ್ವರ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ,

ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ

ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಭರತೇಶ ವೈಭವದಂಥ ಕಾವ್ಯಗಳ

ಆಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಇಂದ್ರಿವರ ದಾಸಿಯನ ನಂದಕುಮಾರ

ಸುಂದರ ಶುಭವಾಸನ

ಮಾಧವ ಮಧುಸೂದನ

ಮಂದರ ವೃಂದ ಗೋಕುಲೋದ್ಧರಣ (ಕೀ-೪೧೩)

ಈ ಮೇಲೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿರದೇ

೧ ಗ್ನ ಭೋಗದ ಸಾರಸುಖವಿದು ಯೋಗಿ ಮಾನಸ ಜೀವನ

ನಿಮಲನುಭವಿ ಮಹಿಪತಿಯೋಗ್ಯ ನಾಗೋಸನಾತ್ಮನ

೨ ಗತ್ಯದ ಸಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಇಲ್ಲವೆಂದು

ದು.

ತಿರಾಯರ ಶೈಲಿಯ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

೨ ರ ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಲೋಕಾನುಭವ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಎದ್ದು

ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಆರ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು

ನೂಡಿದ ಅವರು ಈ ಶಬ್ದ ಮಾಧುರ್ಯ ಉಕ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯಗಳನ್ನು

ಮೇ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವೆಳೆಗಳು

೧ ಹರಿವಾಸ (ಸಂ): ಸೇವಾತತ್ವ ಕೃತಿ ೧೫೯ ಪುಟ ೧೬೦

ಹಾಗೂ ಈ ಮುಂದೆ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಕೃತಿಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ
ಸಾಯರ ಕೃತಿಗಳು' ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

೨ ಹರಿವಾಸ : ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ೪

೩ ೫

೪ ಹರಿವಾಸ (ಸಂ): ಶ್ರೀ ಮಹಿಮೆಯರು ಕೃತಿಗಳು ಪೀಠಿಕೆ XXVI

robindo on himself: ಪುಟ - ೨೯

೫ ಹರಿವಾಸ: ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಪುಟ ೨೯

೬ ಹರಿವಾಸ (ಸಂ): ಹರಿವಾಸ ಕೀರ್ತನ ತರಂಗಿಣಿ ಭಾಗ ೧-೨ ಪುಟ ೨೬

೭ ಪುಟ ೪೫

೮ ಪುಟ ೨೨೫

೯ ಪುಟ ೮೬

೧೦ ಪುಟ ೪೬

೧೧ ಪುಟ ೨೬೬

೧೨ ಪುಟ ೧೦೨

೧೩ ಕೃಷ್ಣರಮಣ/ ಬೆಟಗೇರಿ ಹೆಚ್.ಪಿ. (ಸಂ): ಕನಕದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ಕೃತಿ ೨೩

೧೪ ಪುಟ ೨೪

೧೫ ಪುಟ ೨೮

೧೬ ಪುಟ ೧೨೬

೧೭ ಹರಿವಾಸ (ಸಂ): ಹರಿವಾಸ ಕೀರ್ತನ ತರಂಗಿಣಿ ಭಾಗ ೨.೪ ಪುಟ ೮೧

೧೮ ಮುಕ್ತಾನಂದ: ಚಿತ್‌ತತ್ವ ವಿಭಾಸ (೧೯೬೫) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಪುಟ ೯

೧೯ ಮುಗಲ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಪುಟ ೨೬೬

ವ್ಯಯ - ಏಳು

2. ಸಮಾರೋಪ

ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪರಂಪರೆಯು ಬಹು ಪುರಾತನವಾದದ್ದು. ಈ ಪರೆಯು ಸನಾತನವಾದಷ್ಟೇ ವಿನೂತನವೂ ಆಗಿದೆ. ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಧಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆ ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯದ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು ವುದಕ್ಕಿಂತ ಸತ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಿತ್ತು ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವುದು ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಕರ, ಸಿದ್ಧರ ಸಹಜ ಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ವೇದದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಭಗವಂತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಸತ್ಯದ ದರ್ಶನದ ಭಾಗಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದವು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಸತ್ಯದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಒಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ದೇಶದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನಗಂಗೆ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಬೇರೆ ದರ್ಶನಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಒಂದೇ ಸತ್ಯದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸತ್ಯದ, ಪರಂಪರೆಯ ಧರ್ಮದ ಸತ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಗಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾದಾಗ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಜೀವನವು ವ್ಯಸ್ತವಾದಾಗ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವು ಅಲ್ಲೋಲ ಅಲ್ಲೋಲವಾದಾಗ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಮಹಾಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟಿ ಕ್ಷಾರೇ. ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಬಲದಿಂದ ಇಡೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ನೆಲೆಸಲು ಅಗುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಸತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಯಿಂದ ದೇಶವು ತತ್ತರಿಸಿದಾಗ, ಆಂಗ್ಲರ ಧೂರ್ತು ಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ, ಅನೇಕ ಜನ ಸಾಧು ಸಿ, ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಗ್ಲರ ದೇಶೀಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ನೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಾಕಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯೇ ಜೀವನದ ಮೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರು ಕದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿ

ವಿವೇಕಾನಂದರು ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸಿದರು. ರಾಜ ಭಾವನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಮುಂದೆ ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರು.

ಒಬ್ಬ ವಿಜ್ಞಾನಿಯು ಸಂಶೋಧಿಸಿದ ಹೊಸದೊಂದು ಸಂಶೋಧ ಅವನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇಡೀ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ಸಾಧಕನು ಗೃಹ ಸಾಧನೆಯು, ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ, ಜನರಿಗೂ ಉರ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಉನ್ನುತಿವಾಗಲು ನೆರವಾಗ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠೆ, ದೇವರಲ್ಲಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನೈತಿಕ ದೇಶದ ಜನರ ಮೇಲೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಭಾರತೀಯರ - ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಲು ಕಾರಣವಾದದ್ದನ್ನು ಆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಸಾಧು ಸಂತರ, ಸಿದ್ಧರ ಜೀವನ ಕೃತಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಂಥವರ ಜೀವನದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಹ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀ ಗೊಂದಲಮಯವಾದಾಗ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ, ಸಾವಿರಾರು ಪದ -ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ವೈರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬತ್ತಿಯೇ ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದ ಭಕ್ತಿ ತೋರೆಯನ್ನು ಅವರು ಹರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕಾಲವು ಈ ವರೆಗೂ ಹ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ಕಾಲವೆನಿಸಿತ್ತು. ಪುರಂದರದಾಸರ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಇತ್ತ. ವಿಜಯದಾಸರ ಕಾಲ ಆರಂಭವಾಗದಿದ್ದ ಅವಧಿ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೬೪ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೭ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕೃಷಿಯೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅಜ್ಞಾತಕಾಲ ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸೊಲ್ಲು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಕೆಲವರು ಅವರನ್ನು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ದಾಸರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನು ಅಂಕಿತ ಗುರುಪದೇಶಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ದಾಸಕೂಟದಿಂದ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು- ಅವರನ್ನು ಅದ್ವೈತಿಗಳೆಂದು, ಅ ಪಂಥದವರೆಂದೂ ಸಾಧಿಸಿದರು.

ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖಾಂತರ ದೊರೆತ ೩೬ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಹರಿದಾಸ ಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತಕಾಲವೊಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವಿಧ್ಯಮಯ ಶೈಲಿಯ ಕೃತಿಗಳು ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಅವರ ಪ್ರದಾಯ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಕುರಿತು ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂದೇಹಗಳೂ ನಾರಣೆಯಾದಂತಾಗಿದೆ.

ಜಾತಿ ಮತ ಪಂಥಗಳ ಗೋಜಲು ಇಂದು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸದೆ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯದ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಮೂರೂವರೆ ಮೊಳದ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಮೃತ - ಅದ್ವೈತ ಎಂದು ಯಾಕೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಸಮಕಾಲೀನ ಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಜಾತಿ ಮತ ಕುಲಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಬೆರೆದು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿದರು. ಓಂದು ಧರ್ಮವೇ ಖಿಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಗುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಸರ ಸಮಕಾಲೀನರು ವಿಜಾಪುರದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಓಂದು ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸಿದರು.

ದ್ವೈತನೋ, ಅದ್ವೈತನೋ, ವೀರಶೈವನೋ, ಅವಧೂತನೋ, ಅಂತು ಹಿಂದೂ ರ್ಮ ಉಳಿಯಲಿ, ಅನ್ಯ ಮತ - ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ, ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವರು ಲಿಯಾಗದಿರಲಿ ಎಂಬ ಉತ್ಕಟ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕಿಂದು ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಷೆಯಾವುದಾದರೇನು ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ, ಅವನನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರಿ ಒಂದೇ ಎಂಟು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಿಟ್ಟುಗೂ ಿಟ್ಟರು. ಅದು ಅವರ ದೊಡ್ಡಗುಣ. ತಂತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಭಾವೆಯನ್ನು ಿಕೊಡದೆ, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ಮತ್ತು ಅವರಂಥವರು ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಾದಿದರೆಂದೇ ಇಂದು ವಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಾಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾಗಿದೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸಾವಿರಾರು ದೇವರನಾಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಳಲಾದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು

ತಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಯರು ಹರಿದಾಸರು ಹೌದೋ - ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಗೌಣ. ಯು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹರಿದಾಸ ಲಕ್ಷಣದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎಳೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಯರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಆಮೋಘ ಕೊಡುಗೆ. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅವರು ಕನ್ನಡಮೈನಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ ಸರ್ವನ. ಈ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಬಂಧವಾಗುವಷ್ಟು 1ರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಈ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಅಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಅಪೂರ್ವ ವಿಷಯ ರಾಶಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಸಭಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಎಲೀನರಾದ ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರು. ಸಿಂದಗಿಯ ರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳು ಬಂಧಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಮಹಿಮೆಯರಾಯರ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳು ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಹತ್ತೆಂಟು ಆಖ್ಯಾನಗಳು, ಕಾವ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ 1ಗಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಅವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಹೊಸ ಚೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆಯರಾಯರ ಮನೆತನದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇನ್ನೊಂದು ಧಕ್ಕೆ ಬಸ್ತುವಾಗುವಷ್ಟು ದೊರೆತಿದೆ.

ಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ತೇಜ: ಪುಂಜ ಮಹಿಮೆಯರಾಯರು ಸಿದ್ಧಿ ನಿಂತ ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರದಂತಿದ್ದಾರೆ.

ಅನುಬಂಧ - ಒಂದು

ಅಧಿಕ ಕೃತಿಗಳು

೧

ಮತನ.

ಮನವು ಬಲ್ಲನೆ ಮಾಡಿ
ಕನವು ಹೆದಿಯನೆ ಗಟ್ಟಿ
ಅನುಭವದ ಅಂಬಿನಲಿ
ಜನನ ಮರಣದ ಗುರಿಯ ಕೆಡಹಿದಾ
ಜ್ಞಾನಸಾಗರ ಗುರುನಾಥನೆಂದು
ಸುತ್ತಿಸಿದಾ ಮಹಿಪತಿಯು. ||

ಹಸ್ತಪ್ರತಿ - ೩

೨

ಸಂಗ ವಿಡಿವಿಡಿ ಸಾಧು ಸಂಗ ವಿಡಿ ವಿಡಿ ಸಂಗವಿಡಿಯಳಂಗದೊಳಗೆ
ಮಂಗಳುತ್ಸಾಹ ದೋರುವರ || ೧ || ಧೃ ||
ಹರಿಪದ ಪರಾಗನುಂಡು ಹರುಷವೇರಿ ಭವಶರಧಿಗೆ
ಹರಿಯ ಭಕುತಿ ಸೇತುಗಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿ ಜನರ ತಾರಿಸುವರಾ || ೧ ||
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾರವಾದ ಬೋಧಿ ಸುಧಿಯವೆರದು ಮರದು
ಹಾದಿ ದೋರಿ ಮನಕ ಗತಿಯ ಸಾಧನವನು ಬೀರುವರಾ || ೨ ||
ಹ್ಯಾವ ಹೆಮ್ಮಿ ಬಡಿಸಿ ಸಂಮತಿ ಭಾಷದಿಂದ ಮಹಿಪತಿಶ್ವಾಮಿಯ
ಸಾವಧಾನದಿಂದಲಿ ಜಗಿ ತೀವಲಯದೊಳರಹಿಸುವರ || ೩ ||

ಹಸ್ತಪ್ರತಿ - ೪

೩

ದಾವನು ಗುರುಸಹವಾಸಿ ಅವನಿದ್ದದ್ದೇ ಸ್ವಳಕಾಶಿ || ಧೃ ||
ಕೂಡಿದವರ ತ್ರಿಪಾಶಭಂಗಾ ರೂಢಿಗೆ ಮೆರೆವಕು ಜ್ಞಾನಗಂಗಾ
ಮೂಡಿತ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿ ಲಿಂಗಾ ಕುಡಿತ ಗುಣರಾಸಿ || ೧ ||
ವಿವರಿಸಿ ತಾರಕ ಮಂತ್ರದ ನೆಲಿಯಾ ಕಿವಿಯೊಳು ಹೇಳಲು ಗುರುರಾಯಾ
ಅವನಿಗಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯದು ಭವಭಯಾ ಸ್ವಾನಂದವ ಬೆರಸಿ || ೨ ||
ಜನದಲಿ ನಾನಾ ಸಾಧನ ಜರಿದು ಮನದಲಿ ಒಂದೇ ನಿಷ್ಠಿಯ ಹಿಡಿದು
ಅನುಮಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳದು ಸದ್ಯಾವನೆ ಬಲಿಸಿ || ೩ ||
ಪ್ರೇಮಿಯ ನಿಜಸುಖ ಪ್ರೇಮಿಕ ಬಲ್ಲಾ ಈ ಮನುಜರಿಗಿದು ಭೇದಿಸುವಲ್ಲಾ
ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿ ಬೋಧಿಸಿದನು ಸೊಲ್ಲಾ ಪೂರಿಸಿ ಮನದಾಸಿ || ೪ ||

ಹಸ್ತಪ್ರತಿ

೩

ಪಡಕೊ ನಿಜಗುರುತಾ ನಿಜಗುರತಾ

ಪಡವದಿದೆ ನಿಜ ನೀ ಗುರುತಾ || ೧೫ ||

ಸಾಧಿಸಿ ಗುರು ಗುರುತಾ ಸಾಧಿಸಿ ಗುರು ಗುರುತಾ

ಅದೇ ತುಂಬುದ ಜಗಭರಿತಾ || ೧೬ ||

ಮನ್ನಿಸಿ ತಿಳಿ ತ್ವರಿತಾ ಮನ್ನಿಸಿ ತಿಳಿ ತ್ವರಿತಾ

ನನ್ನಿಡಿಲ್ಲದು ಹೊರತಾ || ೧೭ ||

ತರನೋಪಾಯದ ವರತಾ ತರನೋಪಾಯದ ವರತಾ

ಗುರುಕರುಣದ ವಯಗರತಾ || ೧೮ ||

ಪರಮ ಚ್ಛಾನಾಮೃತಾ ಅಮೃತಾ

ತರಳ ಮಹಿಮತಿ ಮನೋಹರಾ || ೧೯ ||

ಅನುಬಂಧ - ಎರಡು

ಮಿಶ್ರ ಭಾಷಾ ಕೃತಿಗಳು

೧

ಸಮಜೋ ಭಾಯಿ ಸಕುನಾ ಚಾರೋ ಖುದಾಕಾ
 ತೆಲಗು ಕನ್ನಡ ತುರಕಾರಿ ವಂದೇ ಸುಖಿ ||೧||
 ದೇಖೋ ಭಾಯಿ ದಿಸತಾ ತುಮನಾ ನಜರೋಮೆ - ನಜರೋಮೆ|
 ತನ್ನೊಳಗದೆ ಅತಿಮೂಕ್ತ ವಾಗಿ ತಿಳಕೋಮೆ ತಿಳಕೋಮೆ|
 ಸದ್ಗುರು ವಚನ ಶೋಧನಿ ಪಾಪಾ ಸಪ್ರೇಮ ಸಪ್ರೇಮ|
 ಚುಡವಯ್ಯ ಉನ್ನದಿ ಪೂರ್ಣ ಭನ ಮಹಿಮೆ ||೧||
 ಫ್ಯಾರಿ ಪಳಖಿನಿ ಸಾರಾಸಾರಾ ನಿವಡೂನಿ ನಿವಡೂನಿ|
 ನಜರ ಹುಜರ ದೇಖೋ ಯಾರಾ ಹೈಗನೀ ಹೈಗನಿ|
 ಜನ್ಮ ಕುಂದು ಮಾಡುವದೆ ಸಾಧನೀ ಸಾಧನೀ|
 ಮಂಚಿ ಉನ್ನದಿ ನಕಳೆ ಸದ್ಗುರು ಪಾವನಿ ||೨||
 ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಮಾತಿನ ಮೊಗಸು ಸಿವನಾಟಾ ಸಿವನಾಟಾ|
 ಅಪಸಮೇಅಪ ಲಧನಾ ಸಬ ರ್ಪೂಟಾ ಸಬರ್ಪೂಟಾ|
 ಚಿತ್ಪವೈಯ್ಯಾ ಎಂದರ ಹೇಳುವ ಗುರುನೀತಾ ಗುರುನೀತಾ|
 ಅನಂದ ಆಹೆ ತುಜ ಮಹಿಪತಿ ಸುಖಿ ಮೋತಾ ||೩||

೨

ಸಿದ್ಧ ನೋಡಿರೋಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿ ||೧||
 ಸಾಧುಕಾ ದಸ್ತೆ ಪಂಜಲೇಣಾ|
 ಸಾಧುಕೆ ಸಂಗ ಕರಣಾ ಸಾಧ್ಯವಾಹುವುದು|
 ಸದ್ಗುರು ಕರುಣಾನಿಧರಿಯೊ ಜಾಣಾ ||೧||
 ಬಾಹ್ಯಾಂತ್ರಿ ಜೋ ಪಾಹ ಗೋವಿಂದಾ|
 ಇಹಾಪರ ಅಪಗಾನಂದಾ ದೇಹಪ್ರಾಂತಿಗಿ|
 ಸುಲಕದಂದಾ ವೈ ಖುದಾಕಾ ಒಂದಾ ||೨||
 ಪಾಕದಿಲ್ಲಾ -ಸುಜೀರ ಕರಣಾ|
 ಯತೀನ ಸಾಬೀತ ರಾಪಾಣಾ|
 ಟಾಕ ತ್ಯಾಭಾವ ಮೀತೂಪಣಾ ಐಕ್ಯವಿದು ಭೂಪಣಾ ||೩||
 ನಿರದಿನ ಕರಿಮಕ ಹೊಯಾರಾ|
 ವಾಸುದೇವ ಸಾಹಕಾರಾ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ|
 ಮ್ಹಣುನಿ ಸ್ಮರಾ ಲೇಸು ಅವನ ಸಂಸಾರಾ ||೪||
 ಮೂವಿಧ ಪರಿಯಲಿ ಹೇಳಿದ ಭಾಷಾ|
 ಮಹಾಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶಾ ಮಹಿಪತಿಗಾಯಿತು|
 ಅತಿ ಸಂತೋಷಾ ಜೀವಕ ಭವ ಭಯನಾಶಾ ||೫||

/ ಶ್ರೀಮಹಿಮೆಯರು

ಹಸ್ತಪ್ರತಿ 'ಈ'

೩ ಪಕಡೊ ನೀವಾ ನ ಘರೇ ತೇಥೆ ಬಾಧಾ
೪ದೆ ಗುರು ನಿಜಬೋಧೆ ಸ್ವಸುಖಿ ಸಮ್ಪತ್ಕದಾದಾ ||ಧೃ||
ವಗೀ ಕರ್ತಾ ಕರಣೇ ಝೂತಾ ತಿಳಿಯದು ನಿಜ ಘನದಾಖಾ
ಮನ ಕಳತಾ ಕರಣೇ ಪೋಖಾ ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಗುರುನಿಗೆ ನೀಟಾ

||೧||

ನಿಭೂಜಕರ ಚಲನಾಭಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಲಾವನೀ ಗುರುಪಾಯಿ
೬ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ದೋರುದೇನಯ್ ಹೇ ಸಮರ್ಥೋ ವಿರಲಾಕೋಯಿ

||೨||

ದು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದಾ ಹುವಾ ಖುದಾಕಾಬಂದಾ
ಹೀಪತಿಗಾಯಿತು ಬಲು ಆನಂದಾ ಹರಿಮೃಣಾ ಗೋವಿಂದಾ

||೩||

೨ನುಬಂಧ ಮೂರು

ಕನ್ನಡ ಆದಿ ಕಿರುಚರಿತೆ

ರಚನೆ: ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜ ಕಾಲ: ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೭೫೦

ರಾಗ-ಬಿಹಾಗ ತಾಳ-ಧುಮಾಳಿ

ರುಣಸಯ್ಯಾ ದಯವಾರಿಧಿ ಮಹಾರಾಯಾ ಗುರು ಮಹಿಪತಿರಾಯಾ
 ರಳನು ನಾ ವರ್ಣಸುವನು ತವ ಚರಿತೆಯಾ ಕೊಡು ಎನಗೆ ಸುಮತಿಯಾ ||೫||
 ನಿಸಿದ ಮೊದಲು ವಿಜಾಪುರದಲಿ ನೀನು ಭಕ್ತರ ಸುರಧೇನು
 ನರೋನಿಸಿ ಕೋವ್ವೇರಿರಾಯನ ಮಗನು ಬಿಗಲಿ ವೃತ್ತಿಯನು
 ಎನಕೆ ತಾರದೆ ಘನ ವ್ಯಾಪಾರವನು ಮಾಡುವ ಭಾಗ್ಯವನು
 ನುಭವಿಸುತ್ತಲಿರೆ ಸುತರಾವೇಕ್ಕೆ ಯನು ಮಾಡಲು ತಿಮ್ಮವನು ||೧||
 ರವಾಡವೆಂಬುವ ಗ್ರಾಮದಲಂದು ಭಾಸ್ಕರ ಮುನಿಬಂದು
 ಏರುಣ ಜನರುದ್ಧರಿಸಲಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಇರಲು ದಯಾಸಿಂಧು
 ನಿಶಿರೋಮಣ ದರುಶನಕ್ಷೃತಂದು ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು
 ಸುತಿಂಗಳಾರಾಧಿಸೆ ಸಲಹೆಂದು ದೀನಜನ ಬಂಧು ||೨||
 ತಿವ್ರತೆಗೆ ಸುಡಿದನು ಶ್ರೀಮುನಿನಾಥಾ ಸತಿಪತಿಗಳ ಚಿತ್ತಾ
 ತಿಯೊಳೊಂದಾಗಲು ಕಾಮ್ಯವು ತ್ವರಿತಾ ಆಗುದು ಎನೆ ವನಿತಾ
 ಕುರದಿಂದೈದ್ದಂದಿಸಿ ಗಮನಿಸುತಾ ನಮಿಸಲು ಗುರುತಾತಾ
 ಕಿದನು ತವ ಮುಖವನು ಈಕ್ಷಿಸುತಾ ಪಕ್ಷಾಫಲವೆನುತಾ ||೩||
 ದಹಾಸದಿ ನುಡಿದನು ನಿಜಗುಟ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರವ ಬಿಟ್ಟು
 ದದಿಯಾಚಕ ವೃತ್ತಿಲಿ ಮನನಟ್ಟು ಎನೆ ಸಮೃತ ಬಿಟ್ಟು
 ದಿದುಕುದುರೆಗೆಲ್ಲರಿಗಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲದ್ದರುಷ ತೊಟ್ಟು
 ದಂಧಕೆ ಕರೆಯುತ ಕಿರವಲಿ ಕರವಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶವ ಕೊಟ್ಟು ||೪||
 ಏಗದಾರಣದ ಕೀಲವ ದೋರಿಸಲು ದೂದಿಯಿ ವೋಲೆ
 ಲೆ ದೂರಕಿತು ಮನನಲೆಗೊಳ್ಳಿಸಲು ನಾನಾ ಬಯಕೆಗಳು
 ಗವ ಮಾಡುತ ಅನ್ನ ಉದಕಗಳು ಕ್ಷಪ್ತಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು
 ಳು ಮುಂದಕೆ ಪರಿಪರಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಮುಗಿವವು ಹಸ್ತಗಳು ||೫||
 ಸ್ತು ಆರುದತತ್ವಾದಿತ ಘೋಷಿತದಾ ಧ್ಯಾನಮಧ್ಯ ದ್ವಿದಳದಾ
 ಕಮಲವ ಮೆಟ್ಟುತ ಕಾಕಿಯ ಮುಖದಾ ದ್ವಾರವ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾ
 ಟ ಶ್ರೀಹಟ ಗೋಲ್ಟಟ ಗೋಪುರದಾ ನೋಡುತ ಸಂಭ್ರಮದಾ
 ಂಕಳೆ ಗುಂಫದೊಳಾಡಿ ಸುಸಿರದಳದಾ ಪಂಕಜದೊಳಗಿದ್ದ ||೬||
 ಪಮ ನಿರ್ಗುಣ ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನನಾ ಪ್ರಭೆಯು ಅನುದಿನಾ
 ತಕಿಕೋಟೆ ಪ್ರಕಾಶ ಭಾಸುವದನಾ ಕಾಣುತ ಸಂಪೂರ್ಣಾ
 ಯ ಪಕ್ಷಿಮದ ಮಾರ್ಗದ ಸಂಧಾನಾ ತಿಳಿಕೊಂಡ್ಯೋ ಪ್ರವೀಣಾ
 ಕು ಹಾದಿ ಸುಲಭವಾಯಿತು ಗುರುಕರುಣ ದಿಂದಲಿ ಭಯಹರಣ ||೭||
 ರಡ್ಡು ವರುಷಕೆ ಮುಗಿವಂಥ ಯೋಗಾ ಅಂತಹದು ಬೇಗಾ
 ಳೆಂದು ತಿಂಗಳಾಗಾಯಿತು ವಿನಿಯೋಗಾ ನೋಡೆಂದನು ಅನಘಾ

ಎನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂತತಿ ಸಂಪತ್ತೌಘಾ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗಾ
 ಉನ್ನತವಾಗುವ ದಂಧರಿಸಿದನಾಗಾ ದುಷ್ಕೃತ ತರುನಾಗಾ ||೮||
 ಧರೆಯೊಳು ತವಕೀರ್ತಿಯು ಬಹುವಿಸ್ತಾರಾ ಆಗುದು ನಿರ್ಧಾರಾ
 ವರವೃತ ತಿಮ್ಮವೃನ ಕರದಿತ್ತವರಾ ನಿನ್ನದರದಿ ಕುವರಾ
 ಬರುವನು ಡೋಣ ಶಿವಾಜಿ ಎಂಬ ಶೂರಾ ಸಂತಯ ಬಿಡು ಅಥರಾ
 ಹರುಷದಿ ಕಳುಹಿದ ಪರಸುತ ಉಭಯತರಾ ಭಕ್ತರ ಸಹಕಾರಾ ||೯||
 ಮುನಿವರನಾಚ್ಛದಿ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕೆ ಬರುತಾ ಕೆಲದಿವಸಲ್ಲಿರುತಾ
 ಮನೆಯೊಳು ಯೋಗವ ಮಾಡುತ ಅನವರತಾ ಸತ್ತುರುಪರನಿಸುತಾ
 ಜನರಿಂದಲಿ ಬಹು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಳುತಾ ಇರಲು ದಯವಂತಾ
 ಅನಿತರೊಳರಿದ ನೀ ಆ ನಗರಕೆ ತ್ವರಿತಾ ವೇಧಿಯು ಬಂತೆನುತಾ ||೧೦||
 ಅಂತರಂಗದಲಿ ತಿಳಿಯುತಲಾಗ್ರಾಮಾ ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಿಸ್ತೀಮಾ
 ಸಂತಸದಲಿ ಶಹಪೂರಕ್ಕೋಗುತ ಧಾಮಾ ಮಾಡಿದ ನಿಷ್ಕಾಮಾ
 ಸಂತರು ತವ ದರುಶನಕೈದರು ನೇಮಾ ಬಟ್ಟರು ಬಹುಪ್ರೇಮಾ
 ಸಂತತ ಪೂಜಿಸಿದರು ತವಬುಧಸ್ತೋಮಾ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮಾ ||೧೧||
 ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂವತ್ಸರ ಇರಲಾಗಿ ಶರಣ್ಣಾಳಿಯು ಬಾಗಿ
 ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ದಯಮಾಡುವದೊಳತಾಗಿ ಸರಿ ಬಾರದಾಗಿ
 ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಯಣವ ಮಾಡುವ ಪಥಸಾಗಿ ಬಂದ್ಯೋ ಮಹಾತ್ಮಾಗಿ
 ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಖಂಡಕಿ ಸ್ಥಳಕನುಪಾಗಿ ಬರಲು ವರಯೋಗಿ ||೧೨||
 ಪುರದೊಳಗಿನ ಭಕ್ತರು ಬರುತಲಿ ನಮಿಸಿ ಕರದೊಯ್ದರು ಸ್ತುತಿಸಿ
 ಕರಣಕ ತನ್ನಯ ಸ್ಥಳದಲಿ ಗೃಹ ರಚಿಸಿ ಕೊಡಲಂಗೀಕರಿಸಿ
 ಹರುಷದಿ ವರ ಭಾಸ್ಯರ ಮುನಿಕರಸರಿಸಿ ರುಹಜಾತನೆನಿಸಿ
 ಇರುತಿರೆ ತೋರಿತು ಸಂತತಿ ಉದ್ಯವಿಸಿ ಗುರುವಾಕ್ಯ ಫಲಿಸಿ ||೧೩||
 ಅರಿಂದಾಗದು ನೈರಾತ್ಮಾಚಾರಾ ನಡೆಸಿದ ಗಂಭೀರಾ
 ಧಾರುಣಿ ಜನರಿಂದಧಿಕೃತ ಸಂಸಾರಾ ಜಲ ಪದ್ಮಪ್ರಕಾರಾ
 ಸೇರಿದ ಅನುದಿನ ವೈರಾಗ್ಯಾಗರಾ ಸಂಪತ್ತು ಆಪಾರಾ
 ತೋರಿದ ಲೋಕದಿ ನಟಪುರುಷ ವಿಚಾರಾ ತಿಳಿದ್ಯೋ ಸುಕುಮಾರಾ ||೧೪||
 ಕೊಟ್ಟಿರ್ದಿಡಿಯಿಲ್ಲ ಓರ್ವರ ಧನವು ಪೂರ್ವದ ಸಂಗ್ರಹವು
 ಮುಟ್ಟಲಲ್ಲೇ ಪ್ರಯವಾಗುತಿಹುದು ಧನವು ಸತಿಸುತ ಪರಿವಾರವು
 ಬಿಟ್ಟಿಗಲದೆ ಸೇವೆಯ ಮಾಡುವ ಜನವು ಭಕ್ತರ ಸಮುದಾಯವು
 ದಟ್ಟಿಸಿ ಮನೆಯೊಳಗಾಗುದು ಪ್ರತಿದಿನವು ಮೃಷ್ಣಾನ್ನ ಭೋಜನವು ||೧೫||
 ತುಕ್ಕವ್ವಳು ನಿಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಭಾವಿಕಳು ಪ್ರೀತಿಯ ಶೇವಕಳು
 ಘಕ್ಕನೆ ಎನಯದಿ ಮೃದು ಮಾತಾಡಿದಳು ಸತ್ತುರುಪರಳೆಯೊಳು
 ಅಕ್ಕರದಲಿ ತೋರುವರು ಶಿರ್ದಿಗಳು ನೀವೇನಿಲ್ಲನಲು
 ನಕ್ಕು ನುಡಿದು ಒಂದಿನದ ತಪಸಕೊಡಲು ಆದೀತಂದನಲು ||೧೬||
 ಒಮ್ಮೆ ತೋರಿಸುವದನುತಲಿ ನಮಿಸಿರಲು ಮರಡಪ್ಪನಸಿಯಳು
 ತಮ್ಮಯ ಸದನದಿ ಅಸುವನೆ ತೊರೆದಿರಲು ತುಕ್ಕವ್ವ ತಿಳಸಲು
 ನಿಮ್ಮ ಶ್ಲಾಠಿ ಕೊಡಲೊಯ್ಯುತ ಮುಸುಕಿಡಲು ಕೈಯ್ಯನೆಳೆಯಲು

ಮ್ಮನೆ ಏಳುತ ಶಿಷ್ಯಳು ಎರಗಿದಳು| ನೋಡುತ ಬೆರಗಾದಳು ||೧೭||
 ಳವನುದ್ದರಿಸಲು ನೀನವತರಿಸಿ| ಜಡದೇಹವ ಧರಿಸಿ|
 ಳದಿ ಶರಣರ ಮನೋರಥ ಪೂರೈಸಿ| ಕೊಟ್ಟೋ ಗುಣರಾಶಿ|
 ಕಲಿಯುಗದೊಳು ನಿರ್ಲಿಪ್ತನು ಎನಿಸಿ| ಕೊಂಡೋ ಸುಖವಾಸಿ|
 : ಕರುಣೆಯ ನರನಂದವ ದೋಷಿ| ಬಹುನರಕದ ವಾಸಿ ||೧೮||
 ಸೊಳಗಿತ ಶಿಷ್ಯರ ಮುಕುಟದ ಮಣಿಯೇ| ಸಾಧಕರೊಳಗಣೆಯೇ|
 ಸಾಗಮದಿ ನೀನಧ್ಯಾತ್ಮದ ಖಣಿಯೇ| ದ್ವರಿತಾಂಧ ದ್ವಮಣಿಯೇ|
 ಭಾವದಿ ಮೂರ ಹೂಕ್ಕವರ ಮಣಿಯೇ| ಕುಹಕರಿಗೇನ್ನೊಣೆಯೇ|
 ಳಲಾಪನೆ ನಿಮ್ಮನು ನಾ ಮನದಣಿಯೇ| ವರಸತ್ವದ ಗುಣಿಯೇ ||೧೯||
 ತಪ್ಪಿಸುವದೇನೈ ನಿಮಗರಿದೆ| ಮನದೊಳು ನೀನರಿದೆ|
 ರ ದೇಹವ ಸಾಕೆನುತಲಿ ಜರಿದೆ| ಚಿದ್ರೂಪವ ಬೆರಿದೆ|
 ಸೋಕದಿ ವೃಂದಾವನದೊಳು ಮರಿದೆ| ಬಹು ಭಕ್ತರ ಪೊರಿದೆ|
 ಕುವನು ಶ್ರೀಪತಿತನುಜನ ಬೆಡದೆ| ತಡಮಾಡಗೊಡದೆ ||೨೦||

ಅನುಬಂಧ - ನಾಲ್ಕು

ಮರಾಠಿ ಚರಿತ್ರೆ

ರುಮಾಲಿಕಾ-ಓಂದು ಅಧ್ಯಾಯ
ಚನೆ - ರುಕ್ಮಜದಾಸ

ಅಪ್ರಕಟಿತ
ಕಾಲ: ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೮೫೦

ಯ ಜಯಾಜಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಕಾಂತಾ ಜಗಜ್ಜೀವನಾ ಗೋಪಿನಾಥಾ
ದಾಣಪುರುಷಾ ಮನ್ಮಥ ತಾತಾ ಗೋವಿಂದಾ ಆಚ್ಯುತ ನರಹರ || ೧೧ ||

ಮಲಲೋಚನಾ ಕರುಣಾಕರಾ ಕರವೀರ ಪಾಲಕಾ ಕಮಲಾಕರಾ
ವಜ್ರನಾಭಾ ಭುವನ ಸುಂದರಾ ಶಂಕರ ಮಿತ್ರಾ ವೈಕುಂಠಪತಿ || ೨ ||

ಪ್ರಿಯದಾಸನ ವಿಲಾಸಾ ಹೃಷಿಕೇಶೀ ವೃಜಜನ ಪ್ರಿಯಾ ಗೋಕುಳವಾಸಿ
ಭುವನ ಪಾಲಕಾ ಗುಣರಾಸಿ ನಕಳಿ ಶ್ರುತಿಪಿ ಮಹಿಮಾ ತುರ್ಯಾ || ೩ ||

ಪೂರಾಪ್ತಿವಾಸಾ ಶೇಷಶಯನಾ ಕಂಠಾಂತಕಾ ಕರುಣಾಭಾಸಾ
ಪೂತನಾರೀ ಶಕಟ ಭಂಜನಾ ಅಗಬಗ ಮರ್ದನಾ ಗೋಪಾಕಾ || ೪ ||

ಮಧುಕೃಷ್ಣಭಾರಿ ಮುರಮರ್ದನಾ ಮಚ್ಚಕೂರ್ಮ-ದರಾಹ ವಾಮನಾ
ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಂತಕಾ ರೇಣುಕಾನಂದನಾ ಪ್ರಲ್ವಾದಪಾಲನಾ ನರಹರ || ೫ ||

ವಾವಣಾಂತಕಾ ರಾಮಚಂದ್ರಾ ಪಾಂಡವ ಪಾಲಕಾ ಯಾದವೇಂದ್ರಾ
ಪೌದ್ಧರೂಪಾ ಗುಣಸಮುದ್ರಾ ಕಲ್ಯ ಉಪೇಂದ್ರಾ ತೂ ಚಾಹಲಾಸಿ || ೬ ||

ಐಸೆ ತುರ್ಯ ಅನಂತ ಅವತಾರಿ ವರ್ಣತಾ ಶಿಣಲಾ ಭಣವರ
ಮೌನ ರೂಪಾ ವೇದ ಪಕ್ವ ಸಹಾ ಅಠರಾ ನೇಣಾವೆ || ೭ ||

ಆತಾ ಐಕಾ ಶೋಕೆ ಸಾವಧಿ ಕರುನಿಯಾ ಚಿತ್ರ ಶುದ್ಧ
ಸಾಧು ಮಹಾತ್ಮಾ ನಿಜ ಬೋಧಿ ಐಕತಾ ಭಾವದಗ್ಯ ಹೋಯೀಲ || ೮ ||

ಮಜವರ್ಣಾವಯಾ ನಾಹಿ ಚ್ಚಾನಿ ಕೇವಲ ಮೂಢಮತೀ ಅಚ್ಚಾನಿ
ನಾಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಜಕಾರಣಿ ಬುದ್ಧಿಹೀನ ಪಾಮರ ಮೀ || ೯ ||

ಕೈಸೆ ಕರಾವೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವರ್ಣನಾ ಹೇಣಾಹೀ ಅರ್ಭಣಾ ಸೂಚೀನಾ
ಕಿಮಪಿ ನ ಚಲೆ ಕಾಹೀ ಕಲ್ಪನಾ ತೆವ್ವಾ ಮಮ ಮನಾ ವೇದ ವಾಚೀ || ೧೦ ||

ಮಗ ನಿಜೆ ಸದ್ಗುರು ಸ್ವಪನ ಕರೀತಾ ಕಾಹೀಸುಪುಷ್ಪೀಕಾಹೀ ಚಾಗ್ರತಾ

ದ್ವರು ಯೇವುನೀ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ ಮಸ್ತಕೇ ಹಾಥ ಲೇವಿಲೆ ||೧೦||

೧೧ ಸಾವಧ ಹೋಯೀ | ಧವಳೇ ಘೇ ಲೇಖಣೀ ಆಣಿ ಶಾಯೀ
೧೨ ಲಿಹೀತ ಜಾಯೀ | ಮೀ ತುಜ ಪಾಹೀ ಸಾಧ್ಯ ಅಸೆ ||೧೧||

೧೩ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೋತಾ ಜಾಗ | ವಾಚೀಸಿ ಆಲೆ ಬಹುತ ಸ್ತುರಣ |
೧೪ ಯಾ ಸಂತಾಚಿ ಗುಣ | ಅಲ್ಪಾದ ಪೂರ್ಣ ಮನಾ ರ್ಪಾಲಾ || ೧೨||

೧೫ ವಿತಾ ಸದ್ಗುರು ಭೋರ | ಕಾಯ ಕರೀ ಮೀ ನರ ಪಾಮರ |
೧೬ ಮುಖೀ ನಿಘತಿ ತೇ ಅಕ್ಷರ | ತೆ ಸಾಚಾರ ಗುರುವಾಕ್ಯ ||೧೩||

೧೭ ವ್ಯಾಜೆ ಬಹುಸುಂದರ | ಪರಿ ಅಂಗಕಲಾ ನವ್ವೆ ಸಾಚಾರ |
೧೮ ತೋ ವಾಜವಿಣಾರ | ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ನಾದ ಉತತಿ ||೧೪||

೧೯ ಕಾಂಬ ಸೂತ್ರ ಬಾಹುಲಿ | ಸೂತ್ರಾಧೋರೆ ಪೇಳತಿ ಚಾಂಗಲಿ |
೨೦ ವಿತಾ ನರ ಗುಪ್ತಚಾಲಿ | ನಾಚವಿಲೀ ತೈಸೆ ನಾಚತಿ ||೧೫||

೨೧ ಎ ವರಿ ಕಲಿಯುಗಾತ | ಪಾಪ ವರ್ತೋ ಲಾಗತೋ ಬಹುತ |
೨೨ ಕಾ ಹೋವೂನ ಕಂಪಿತ | ದೋಷ ಅದ್ಭುತ ಮ್ಹಣುನಿ ||೧೬||

೨೩ ಕಮಿ ಸ್ವರೂಪ ಧರೂನ | ಗೇಲೀ ಇಂದ್ರಾಪಾಸಿ ಶರಣ |
೨೪ ದಾಯ ಸಹಸ್ರ ನಯನ | ಗೇಲಾ ಶರಣ ಬ್ರಹ್ಮಯಾ ಪಾಸಿ ||೧೭||

೨೫ ದೇವೂನಿ ಅಭಯ ವಚನ | ಘೇವುನಿ ಸಮುದಾಯ ವೈಕುಂಠ |
೨೬ ಅಭಯ ಕರ ಜೋಡುನ | ಕರುಣಾವಚನೆ ಆಳವಿತಿ ||೧೮||

೨೭ ದಿರಾವರಾ ನಾರಾಯಣಾ | ಅನಾಥ ತಾರಕಾ ಕರುಣಾಭನಾ |
೨೮ ಕರುಣಾಭನಾ | ಮಧುಸೂದನಾ ಧಾವ ಆತಾ ||೧೯||

೨೯ ಪರಮೇಷ್ಟಿ | ಸತ್ವರಾ ನಿಘಾಲಾ ಉತಾಉತಿ |
೩೦ ಲೆತೆ ಸುರಾದಿಕಾಂಚೆ ದಾಟೀ | ತೇಥೆ ಜಗಜೇಟಿ ಪಾವಲಾ ||೨೦||

೩೧ ಲೇವುನಿ ಅಭಯ | ಮ್ಹಣೆ ಮೃತ್ಯುಲೋಕೇ ಪಾಶವಿತೋ ಜಯವಿಜಯ |
೩೨ ನಿ ನಿಶ್ಚಯ | ಪಾಶವಿಲೆ ಸಮುದಾಯ ಸ್ವಸ್ಥಳಾಸಿ ||೨೧||

೩೩ ರಮಣ ಜಯೆ ವೇಳೀ | ಬೋಲಾವುನಿ ಜಯವಿಜಯ ಜವಳಿ |
೩೪ ಲ್ಲೀ ಜಾವುನಿ ಭೂಮಂಡಲೀ | ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಳೀ ಜನ್ಮಘ್ಯಾವೆ ||೨೨||

ವುನಿ ಸರ್ವತ್ರ ಮದ್ಭಜನೀ | ಜನಾಸೀ ತುಷ್ಟಾವಿ ಮತ್ಕೀರ್ತನೀ |
ಮೆ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರಕಟ ಕರೂನೀ | ಧ್ಯಾನಿಮನಿ ಅಖಂಡತಃ || ೨೪ ||

ನಾ ನಿರೋಪ ಘೇವುನಿ ಸತ್ವರ | ಜಯ ವಿಜಯ ಆಲೆ ಪೃಥ್ವೀವರ |
ಉ ಗ್ರಾಮಿ ಹೋತಾ ವಿಪ್ರ | ನಾವ ಪವಿತ್ರಕೋನೇರಿಪಂತ || ೨೫ ||

ಚಿ ಉದರಿ ಘೇತಲಾ ಜನ್ಮ | ವಿಜಯಾಸೀ ಠೇವಿಲೇ ಮಹಿಮತಿ ನಾಮ |
ಗೃಪಿ ರೂಲಾ ಹಪೋತ್ತಮ | ಲಕ್ಷಣ ಉತ್ತಮ ಪಾಹೋನಿ || ೨೬ ||

ನಲಾ ಪಾಚ ವರ್ಷಾಚಾ ಸುತ | ಉಪನಯನ ಕರಾಯಾ ನಸೆ ಶಕ್ತ |
ಗ ಹೋಳುನಿ ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತ | ವಿಚಾರ ಚಿತ್ತಾತ ಯೋಜನಾ || ೨೭ ||

ಯಪುರ ಶಹರ ಘೋರ | ಛಾಛಾಯೀ ವಸ್ತ್ರ ಮಾತಲ್ಪರ |
ದಾರ ಆನಿ ಸಾವಕಾರ | ಉದಮಿದಾರ ಕೇಠ ವಸತಿ || ೨೮ ||

ಶಿ ಚಾವುನಿ ಸತ್ವರ ಗತಿ | ಕರುನಿಯಾ ಯಾಚಕ ವೃತ್ತಿ |
ಉಂಧ ಕರುನಿಯಾ ನಿಶ್ಚಿಂತಿ | ಧಾತು ವಸ್ತ್ರೀಕರುನಿಯಾ || ೨೯ ||

ಮನೀ ಧಡ ಕರೂನ | ತೇಘೋನಿ ನಿಫ ಕುಟುಂಬ ಘೇವುನ |
ಗೀಠ ದ್ವಯ ವಸ್ತ್ರೀ ಕರೂನ | ತೃತೀಯ ದಿನ ಪಾತಲಾ || ೩೦ ||

ಶಿ ರಾಹಿಲಾ ಪಕ್ಷಾಸ | ಮಿತ್ರತ್ವ ಜೋಡಿಲೆ ಸರ್ವಾಸ |
ಶಿ ನೇಣೇಚಿ ಆಯಾಸ | ಕುಟುಂಬಾಸೀ ಪೋಸಾವಯಾ || ೩೧ ||

ಘಾನ್ತಿ ಹಸ್ತ ಮಿಳುನಿ | ವೃತಬಂಧ ಕೇಲಾ ತಯಾನಿ |
(ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಿಕವುನೀ | ಕೇಲಾ ಸದ್ಗುಣೇ ಮಹಿಮತಿ || ೩೨ ||

ಯೇತಾಚಿ ತಾರುಣ್ಯ ದಶಾ | ಘೆರೆ ತಯಾಚಿ ಅವದಶಾ |
ಸ್ವ ಹೋತಾಚಿ ಇಂದಿರೇಶಾ | ನಿರಸಲೀ ಕ್ಷೇರ ಮನಾಚಿ || ೩೩ ||

ನಾ ಉಗಪತಾ ಶಶಾಂಕ | ತಸ್ಕರ ಹೋಯ ಹರಾಷ್ಟ್ರಾಖಿ |
ನಾ ಉದಯ ಹೋತಾ ದೈವಾರ್ಕ | ದರಿದ್ರ ಕಾಳೋಖಿ ನಿರಸಲಿ || ೩೪ ||

ಮಹಿಮತಿಚಿ ವಾಢವಾವಿ ಕೀರ್ತಿ | ಹೇಚಿ ಅವಚಿ ದೇವಾಚಿ ಚಿತ್ತಿ |
ನಾ ಅರ್ಜುನಾಸಿ ಹೋವುನಿ ಸಾರಥಿ | ವಾಗದೋಲೆ ಸ್ವಹಸ್ತ ವಾಗವೀತ || ೩೫ ||

ಉಮಹಿಮತರ ಸಂಸಾರ ಭಾರದಿ ವಾಗವಿತನೆ ರುಕ್ಕಿಗವರದಿ
ನಸಿ ಲಾವಣಿ ಸೇವಗಾರದಿ ಲೌಕಿಕ ಅಪರ ವಾಧವಿಲಾ || ೩೬ ||

ಮುಖವಾಸುನಾಟೆ ಪದರದಿ ರಾಹುನಿ ಸರ್ವಧಂದಾ ಆವರದಿ
ಮಾನ ಕೃಪಾ ಹೋತಾ ಭಾರದಿ ಬಿಜ್ಜಾಯತೂ-ಸ್ವಾರೀ ಕರೀತನೆ || ೩೭ ||

ಕರ್ತಾ ಹಾ ಅಹಂಕಾರದಿ ತಯಾಸಿ ನನೆ ತಿಲಮಾತ್ರದಿ
ಢ್ಯ ಪಿತ್ಯಾಟೆ ನಿರಂತರದಿ ಸೇವೇನಿ ಅಂತರ ಪಡೋನೇದೇ || ೩೮ ||

ಶ್ರಾವಣಾ ಕಿ ಪುಂಡಲೀಕಾ ಸೇವಾ ಕರೀತನೆ ಅವಂಚಕಿ
ಹಿ ಮಹಿಮತಿ ದೇವಿ ಸೇವಾನಿಷ್ಠ ಕಾಮಾಸಾದರ || ೩೯ ||

ದೇವದ್ವಿಜಾದಿ ಅತೀತಾ ಯಾಚೇಹೀ ಸೇವೇನಿ ಬಹು ಆಸವತ್ತದಿ
೦ ಅಸೋನಿ ಪರಮಾರ್ಥಕ ಸಾಧೀ ಯಥಾರ್ಥ ಆವರೀನೆ || ೪೦ ||

ಸತಾ ಏಕೇ ದಿವಸೀ ಯಜಮಾನ ಬೋಲೇ ಮಹಿಮತಿಸಿ
ಜಾವುನಿ ರಾಜ್ಯಗೃಹಾಸಿ ಹಿರೇಬ ಭಾಚಯಾಸಿ ಸಮುದನ ದೆ || ೪೧ ||

ಮೃಗುನಿ ಮಹಿಮತೀರಾವ ಯಜಮಾನ ಆಜ್ಞಾಪಂದುನಿ ಭಾವ
ಪ್ರಸಲಾ ಹೋತಾ ಭಾಧಾವ ಸ್ಮರೋನಿ ದೇವ ತೇಢೆ ಗೇಲಾ || ೪೨ ||

ಏಕಾಂತ ಸದನಿ ಬಸಲಾ ಸ್ವಸ್ಥ ಮುಜರಾ ಕರೋನಿ
ಽತಲ ಮೃದು ಭಾಷಣಿ ಭಾಧಾವ ನಿಜಮನಿ ಕೋಷಲಾ || ೪೩ ||

ಹೋವುನಿ ಮಾನಸೀ ಬೋಲತ ಆಲಾ ಸಂಭ್ರಮೇನಿ
ಶಾಕುರ್ಯವಂತಾ ಗುಣೇಕರಾಸಿ ಕೋರೋನಿ ಆಲಾಸಿ ಸಾಂಗ ಮಜ

|| ೪೪ ||

ಫುಜಲಾ ಪಾಕವಿಲೆ ಕಾಯಕಾರ್ಯ ಸಾಂಗ ವಾಹಿಲೆ
ನಿ ಮುಚ್ಚದಿಯಾಸಿ ಬೋಲವಿಲೆ ವೃತ್ತಾಂತ ಕಥಿಲೆ ತಯಾ ಪ್ರತಿ

|| ೪೫ ||

ಮೃಣೆ ಮುಚ್ಚದೀಪ್ರತಿ ಹಾ ಬಾಲಕ ಜೈನಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿ
ಉಹೋನಿ ಮಾರ್ಘೀ ವೃತ್ತೀ ರ್ಘಾಲೀ ತೃಪ್ತೀ ತನುಮನೇನಿ || ೪೬ ||

ಽರ್ಯಆಸೇಲ ಕಾಹೀ ಸತ್ಪರ ಕರುನಿ ಲವಲಾಹಿ
ಢ್ಯವೆ ಸ್ವಗೃಹೀ ಏನೆ ಮನೋಭಾವ ಭಾವಿತ || ೪೭ ||

ಮೀ ಆಚ್ಛಾ ಮನೋನೀ ತಿರೀ ಕಾರ್ಯಕರುನಿ ದಿಫಲೆ ಸತ್ತರಿ
 ಸ್ವಿ ಮಹಿಪ ತಿ ಆಲೆ ಯಜಮಾನಾ ಫರೀ ವೃತ್ತಾಂತ ತ್ವರಿತ ಸಾಂಗಿತಲೆ || ೪೮ ||

ಸಾ ವಾಚ್ಛಿ ತಿ ನಂದನಿ ಚಾವುನಿ ಉಶನಾ ಕರುನಿ ಪ್ರಸನ್ನ
 ಘನಿ ಅಮೃತ ಸಂಜೀವನೀ ಯಶ ಘೇವುನಿ ಜೈ ಆಲಾ || ೪೯ ||

ಠಾ ಮಹಿಪತಿರಾವ ದರಲಾರೀ ಚಾವುನ ಸಾಧಿಲಾ ಕಾಮಗೀರೀ
 ಜಮಾನ ಮಿಶ ಹೋವುನಿ ಅಂತರೀ ವೇತನ ಅಧಿಕೋತ್ತರಿ ಚಥವಲೆ || ೫೦ ||

ಕರೆ ದಿವಸೀ ಖಿವಾಸಖಾನಿ ಆಲಾ ರಾಜವಾಡೆ ಲಾಗೋನಿ
 ಧಾವ ಬೋಲೆ ತಯಾಸಿ ವಚನಿ ಮಹಿಪತಿರಾವ ಕಾರಕೂನ ಅಕಾವಯೇಥೆ

|| ೫೦ ||

|| ಆಹೆ ಬಹುತ ಚುತರ ಆದ್ವಿ ದೇಕೋ ತ್ಯಾಸೀ ಆಖಿತ್ಕಾರಿ
 ಖಿತಿ ದರಲಾರೀ ಐಸಾ ಮೋಹಲಿ ಸಾಹಿ ನಿಫರಿ ಯಾಸ್ಯಪ್ಪಿ || ೫೧ ||

ಎನಿ ಸ್ವಾಮೀಚಿ ವಚನಿ ಘೇತಲೆ ಪಾಲಖೀ ಮಾಗೋನಿ
 ದೈ ಗೆಜರೆ ಕರೋನಿ ಆಪಣಚ ನಿಫೆ ಬೋಲಾವಯಾ || ೫೨ ||

ಸ್ವಾನ ಕರುನಿಯಾ ಭಾರೀ ಆನಂದೆ ಆಗಲಾ ರಾಜದರಲಾರೀ
 ಜಹಸ್ತೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಿ ದೇವಿಲೀ ಅಖಿತ್ಕಾರ ಸಂಕೋಪೆ || ೫೩ ||

ಜಮಾನ ಆಚ್ಛಾ ವಂದೋನಿ ತಿರೀ ಮಹಿಪತಿರಾವ ರಾಹಿಲೆ ದರಲಾರೀ
 ಸ್ವಧರ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕರಿ ತೇಣೆ ಭಾಫಾವ ಅಂತರಿ ಸಂಕೋಪೆ || ೫೪ ||

|| ಚಿ ದಾತಾ ಅಸೆ ಕರ್ಣ ತ್ಯಾವರಿ ಅಭುಷೇಕಿಲಾ ದುರ್ಯೋಧನಿ
 ಗ ದಾತೃತ್ವಾಸ ಕಾಯಿ ಉಣೆ ಯಾಚಕ ಜನ ಕೃಪ್ಪ ಹೋಪಿ || ೫೫ ||

|| ನಸತಾ ಮನೀ ಮಾನಸೀ ಚಂತಾಮಣೀ ಲಾಫಲೆ ಹತಾಸೀ
 ಲೋಹಾ ಲಾಗತಾ ಪರಿಸಾಸಿ ಹೋಯಿ ಬಾಹ್ಯನಕರೀ ಕರ್ಣೇಶ್ವರ || ೫೬ ||

|| ತೀಸ ವರ್ಷಪರ್ಯಂತ ಕಾರಭಾರ ಕೇಲಾ ಸರ್ವಾನುಮತಿ
 ಎಂಗ ಸಮರ್ಥ ಸಾವಕಾರ ಮಹಂತಿ ಸರ್ವಭೂತಿ ಸಮಪಾಹೆ || ೫೭ ||

|| ಸಾ ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನಿ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತ ಭೋಜನಿ
 ಸಾ ಆಲಿಯಾ ಜೈಷ್ಠವ ಜನಿ ಪೂಜಾ ಸನ್ಮಾನ ಕರಿತಸೆ || ೫೮ ||

ಐಸಾ ವರ್ತತಾ ಸಂಸಾರೀ | ಕೀ ಕಮಲ ಪಾತ್ರ ಜೀವನಾಕರೀ |
ಹರಿ ಸ್ಮರಣ ಅಪ್ಪಾಪ್ರಹರೀ | ಕಂಠೀ ಧರೀ ಸರ್ವಕಾಲ || ೬೦ ||

ಹೋತಾ ಲೋಕಾಪುರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮೀ | ಸ್ವಇಚ್ಛೆ ಆಲೆ ಸಾರವಾಡ ಗ್ರಾಮೀ |
ಗುಪ್ತ ಹೋತೆ ಲೇಖನಧಾಮೀ | ಮನೋ ನಿಯಮೀ ನಿಧಿ ನಿಷ್ಠಾ || ೬೧ ||

ತಪೋ ತೇಜೆ ಜೈಸಾ ದಿವಾಕರ | ವೃತ್ತೀ ಶೂನ್ಯಾತೆ ತದಾಕಾರ |
ತೋ ಕೇವಳ ಈಶ್ವರೀ ಅವತಾರ | ನಸೆ ವಿಕಾರ ಭೂತ ಮಾತೆ || ೬೨ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮೂಹೂರ್ತೆ ನಿತ್ಯ ಉಲೋನ | ಕರಿತೆ ಶ್ರೀಹರೀ ಸ್ಮರಣ |
ಪ್ರಭಾತ ಕಾಲ ಹೋತಾ ಕ್ಷಣ | ಶೌಚ ಸ್ನಾನ ಕರಿತೆ || ೬೩ ||

ಮಗ ಜೈಸೆ ಅನುಷ್ಠಾನಾಸಿ | ತೀನ ಪ್ರಹರೆ ಏಕಾಂತ ವಾಸೀ |
ತವಪರ್ಯಂತ ಗ್ರಾಮವಾಸೀ | ದರ್ಶನಾ ವಿಷಯೆ ವಿಷ್ಣುತಿ || ೬೪ ||

ಜೈಸಾ ತೃಪಾ ಲಾಗತಾ ಚಾತಕಾಸೀ | ಮೇಘ ಬಿಂದೂ ಇಚ್ಛೆ ಮಾನಸೀ |
ತೀ ಚಕೋರ ಮರತಾ ಉಪವಾಸೀ | ಚಂದ್ರಾಮೃತಾಸೀ ಭೋಧತಿ || ೬೫ ||

ಕೀ ಉತ್ಪಾನ ಚರಣ ಮಂಡೀವರೀ | ಧ್ರುವ ಜೈಸಾವಯಾ ಇಚ್ಛಾಕರೀ |
ಕೀ ಶ್ರೀರಾಮ ಪದ ಪಾಪಾವಯಾ ಹೇತು ಭಾರೀ | ಭರತ ಅಂತರೀ ಉದ್ವಿಗ್ನ |

ಕೈಸೀ ಮಾರ್ಗಪಾಹತೀ ಸರ್ವಜನ | ಯೇವನ ವೇತು ದರ್ಶನ |
ಸ್ವಾಮೀಸ ಪಾಹತಾ ತತ್ಕ್ಷಣ | ಲೋಟಾಂಗಣ ಘಾತತಿ || ೬೬ ||

೯ ಉಗವತಾಚ ರವಿಮಂಡಳ | ಪ್ರಪುಲಿತ ಹೋತು ಕಮಳ |
೯ ಮಾತೇಸೀ ದೇಖೋನಿಯಾ ಬಾಳ | ವದನ ಕಮಳ ಚಪಟವಿತಾ || ೬೭ ||

ವಸಂತ ಇತು ಯೇತಾ ಕ್ಷಣೀ | ಕರಿತೀ ಕೋಕಿಳ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿ |
೯ಖಿತಾ ಶ್ರೀ ಶುಕ ಮುನೀ | ಪರಿಕ್ಷಿತ ಮುನೀ ಅಲ್ಪಾದೀ || ೬೮ ||

೯ ಪರೀ ಪಾಹತಾ ಸ್ವಾಮೀಸೀ | ಆನಂದ ವಾಟಲಾ ಸರ್ವಾಸಿ |
ಕೆ ಇಚ್ಛಿತ ಮಾನಸೀ | ತೆ ತೆ ತಯಾಸಿ ಫಲತೆ || ೬೯ ||

೯೯ ಘಾಕಲೀ ರಾಷ್ಟ್ರಾಕೆ | ಐಸೀ ಐಕುನಿಯಾ ಮಾತೆ |
೯೯ ಕಾಮನಾ ಧರುನಿಯೇತ | ತ್ಯಾಚೆ ಪುರವಿಕ ಮನೋಕಾಮನಾ || ೭೦ ||

೧
 ೧ ಚೇ ಕಲ್ಪಿತಾ ಮಾನಸೀ ತತೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಪುರವಿ ತ್ಯಾಸೀ |
 ಚಿಂತಾಮಣೇ ಚಿಂತಿತ ಫಲಾಸೀ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಸೇ ನೇತಸೆ ||೨೨||

೨ ಕೀರ್ತಿಃ ಐಕುನೀ ತಿಮಾಲಾಯಿ ಸ್ವಾಮಿ ದರ್ಶನಾಸ್ತವ ಲವಲಾಯಿ |
 ಶ್ರೀನೀ ಲಾಗೇ ಯತೀಚಿ ಪಾಯೀ ಸಂಶಯ ಕಾಹೀ ನ ಧರತಾ ||೨೩||

೩ ಧರೂನಿ ಪುತ್ರ ಅಸ್ಥಾ ನಿತ್ಯ ದರ್ಶನಾ ಚಾಯ ತತ್ವತಾ |
 ೨ ಪಣ್ಣಾಸ ವರ್ತತಾ ಪತೀಸೀ ನ ಕಳತಾ ಚಾತಸೆ ||೨೪||

೪ ಚಾತಾ ದರಬಾರಸಿ ಅಪಣ ಚಾತಸೆ ಸ್ವಾಮೀ ಪಾಸಿ |
 ವುನೀ ದೀರ್ಘತೇಸಿ ಸ್ವಗೃಹೇಸೀ ಯೇತಸೆ ||೨೫||

೫ ಏವಲೋಕನೆ ತತ್ವತಾ ಶ್ರೋತೆ ಐಕಾವಿ ಮಾಗಿಲ ಕಥಾ |
 ೨ ಪತಿರಾವ ಗ್ರಾಮೀ ಅಸತಾ ಬಹುತ ಅವತತಾ ಭಾಧಾಸೀ ||೨೬||

೬ ಕಾರಬಾರ ಸಮಸ್ತ ಬಕಡ್ಯಾ ಅಪ್ಪಾರೀನೆ ವರ್ತತಾ |
 ಫಹೀ ತ್ಯಾಚಿ ಹುಕುಮಾತಾ ಜನಪಾಲನ ಅಸ್ತಾತ ||೨೭||

೭ ಪ್ರಾತಃ ಕಾರೀ ಉಲೋನ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾ ಕರ್ಮ ಸಾರೋನಿ |
 ರಾಸನೀ ಕರೋನೀ ಆರೋಹಣಾ ಕಚೇರೀ ಕಾರಣ ಚಾತಾತಿ ||೨೮||

೮ ಚ ಪ್ರಹರ ಪರ್ಯಂತಃ ಕಚೇರೀ ಕಾಮ ಸರ್ವ ಉರಕೀತ |
 ೧ ಯೇವುನ ಗೃಹಾತಾ ಫೇತಸೆ ಅತಿಥೀ ಪಂಕ್ತೀಸೀ ||೨೯||

೯ ಸ್ವ ಸೋಯರೆ ಸಹೃದ ಜನ ಆಶ್ರಿತ ಉಪಾಧ್ಯ ಆಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ |
 ಪ್ಪಾನ್ಯ ಭೋಜನ ಕರಿತಾತಿ ||೩೦||

೧೦ ಪರಿ ಭೋಜನ ಸಾರೋನಿ ಮಗ ಕರಿತೀ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ |
 ೨ನೀ ದೋನ ಪ್ರಹರ ಭಾಗರಣ ಉಪಲಾಂತ ಶಯನ ಏಕ ವ್ಯಹಾರ ||೩೧||

೧೧ ಕರ್ಮಣೂಕ ಯೇಣ ಪರಿ ಕರಿತಾ ಮಹಿಪತಿ ನಿರಂತರಿ |
 ೨ಧ್ಯಾಸ ಅಪೋರಾತ್ರಿ ಪರೋಪಕಾರೀ ದೇಹವೇಚಿ ||೩೨||

೧೨ ಅಸತಾ ಏಕ ದಿನ ಆಲೆ ಬಾಧಾಚಿ ಬೋಲಾವಣ |
 ೨ತಾ ತೆವ್ವಾ ದರಬಾರಾ ಲಾಗೋನ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಯಧೂಲೆ ||೩೩||

೧೩ ತ ಅಸತಾ ಮಾರ್ಗಾತೆ ಕಾಯ ನವಲ ವರ್ತಲೇ ಮಾತ |

ಶಾನಿಗೀ ಫಕೀರ ತೇಫಾ ಜೈಸಲೀ ಹೋತೆ ತೇ ಕಾಳೀ ||೮೪||

ಜಾತಾ ರಾಯಾ ಪಾಹೋನಿ ನಂಗಾ ಫಕೀರ ಕಾಯ ಯೋಲೆ ವಚನಿ
ಮ್ಹಣೆ ಕ್ಷಣೇಕ ಮಜ ಪಾಸೀ ಬೈಸೋನಿ ಜಾ ಮಗ ನಿಫೋನೀ ಕಚೇರೀತಿ

||೮೫||

ದವಲೀ ಬೈಸೋನೀ ನಿಕಟೀ ನ್ಯಾಹಲೋನಿ ಪಾಹ ಕೃಪಾದ್ವಷ್ಟೀ
ಮ್ಹಣೆ ಹೇ ದಸ್ತು ನವ್ವೆ ಪೋಟೀ ಪಾಹತಸೆ ಕಸೋಟೀ ರಾಯಾಟೀ ||೮೬||

ಜೋಹಾರೆ ಕರೀತಿ ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕಿ ಠೇವನಿಯಾ ಪಸ್ತೂಪರೀ ಲಕ್ಷ
ತೇ ವಿ ಫಕೀರಾಟಿ ಜ್ಞಾನ ಅಪರೋಕ್ಷ ವಿಷಯೀ ಲಕ್ಷ ಜ್ಯಾಸಿ ನಾಹೀ ||೮೭||

ಯೇಣೇ ಪರಿ ಯೇಕ ಮುಹೂರ್ತಃ ಉಭಯತಾ ಬೈಸೋನೀ ಏಕಾಂತ
ಫರೋನೀ ಮಹಿಮಾಟಿ ಹಾತ ಮುದ್ರಾ ವಿಲೋಕಿತ ದೃಷ್ಟೀಸೀ ||೮೮||

ಏವತ್ರ ಪಾಹೋನಿ ನಂಗೀಶಾನಿ ತವ ಸ್ವಹಸ್ತೆ ಫೇತಲೀ ಕಾಡೂನಿ
ಮ್ಹಾ ಮಹಿಮಾಪರಾವ ಧರೂನಿ ಮೌನಿ ವಿಸ್ಮಿತಾಪನ್ನ ಪೈ ಝಾಲಾ ||೮೯||

ಗಾತಿ ಫೇವುನ ಪವಿತ್ರಾ ಪಾಲೀವರ ಪಾಹತಸೆ ವಿಚಿತ್ರಾ
ಮೌನ ಝಾಲಾ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಾ ವಿಷಯ ಸೂತ್ರ ಹಾ ಮ್ಹಣಾವುನಿ ||೯೦||

ವಿತ್ರ ನೇವುನೀ ಖಂಡಕೀ ಟಾಕೂನ ದಿಫಲೆ ಪೈ ಉದಕೀ
ಯೆ ಪಾಹತಸೆ ಟಕಮಕೀ ಮುಖಿ ವಿಲೋಕೀ ಫಕೀರಾಟಿ ||೯೧||

ಶ್ರೀತೆ ಹೋ ಐಕಾ ತಯಾಟಿ ಸ್ಥಿತೀ ತೋ ಕೇವಳ ಅಸೆ ಅವ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿಃ
ಕೇತಾ ಮಹಿಮೇಟೀ ನಲಗೆ ಗಣತೀ ಮೀತಯಾಟೀಸ್ತುತೀ ಕಾಯ ವಾನೂ

||೯೨||

ವಿಫ ಕೋಣೆ ಯೇಕ ದಿವಸಾಂತರೀ ಬಾಧಾಟೀ ನಿಫಾಲೀ ಅಸತಾ ಸ್ವಾರೀ
ಫಕೀರಾಟಿ ಅಶ್ರಮಾದರೀ ಮಾರ್ಗಸ್ತದಾರೀ ಪೈ ಪಡಲೀ ||೯೩||

ನಾರೀತ ಬಾಧಾವ ಬೈಸಲಾ ಅಸತಾ ತೋರಿರಪೇಟ ಪಡಲಾ ಪಾಲುತಾ
ಸಮಜ ನಾಹೀ ತ್ಯಾಚಾ ಚಿತ್ತಾ ತೈಸೇಟೀ ಜಾತಾ ಝಾಲಾ ಪೈ ||೯೪||

ಫ ಚಾಲತ ಅಸತಾ ಧನದಾಟಿ ಶಿರಪೇಟ ಬುಡಾಲಾ ತಳವಟಿ
ಮಾದಲಾ ಬಹು ಫುಪಾಟಿ ನ ಪುರೆ ವಾಟಿ ಚಾಲತಾ ||೯೫||

ಇತಕ್ಕಾಕ ಕೊತವಾಲ ಯೇವುನೀ | ತಿರಪೇಟ ತೇವು ನೀ ರಾಜಚರಣೇ |
ವೃತ್ತಾಂತ ಶ್ರವಣೇ | ಪರಿಸಾದಿಲಾ ||೧೦೬||

ಆಗಮೀ ಏಕ ವೃತ್ತಾಂತ ನವಲ ಲೀಲಾ | ಏಕತಾ ಶ್ರವಣೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಟಲೆ ಸಕಲಾ |
ತಿರಪೇಟ ಅಂಗುಷ್ಠಸ್ವರ್ಣತಾ ವೇಳಾ | ಭೇದೀ ತತ್ಕಾಲ ಚರಣಾಂಗುಷ್ಠ ||೧೦೭||

ಐಕಾತಾಟಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಾಟೆ | ಮೃಣೆ ಪೇ ಗೋಷ್ಠೀ ಏಕಳೇ ಆಚಾಟೆ |
ಫ್ಯಾವಯಾ ನಂಗೀರಾಟಿ ಭೇಟಿ | ಮನೀ ಉತ್ಕಂಠ ಫಾರ ಝಾಲಾ ||೧೦೮||

ಸ್ವಾರೀ ಫಾಲೀ ಉಕಾಉರೀ | ಆತುರಝಾಲಾ ಯೆವನಾಟಿಪೋಟಿ |
ಯೇವುನಿ ಫೇರಾಶ್ರಮಾನಿಕಾಟೇ | ಕರಸಂಪುಟೇ ಜೋಡೋನಿಯಾ ಉಭಾ

||೧೦೦

ರಾಹಿಲಾ ಉಭಾಯೇಕ ಮುಹೂರ್ತ ನಂಗೇಶ ಬೆಸಲೆ ಧ್ಯಾನಾಸ |
ಸ್ವರೂಪಿ ಸಮರಸೋನಿ ಚಿತ್ತ | ತ್ರಪುಟ ರಹಿತ ಸುಖಭೋಗೀ ||೧೦೧||

ವೇಧು ನಾಹೀ ಅಧೀದ್ಯಾಧಿ | ಮೀ ತೋ ಪಣಾಟೇ ಸರಲೀ ಅವಧೀ |
ತೇಥೆ ರಾಜಾರಂಕ ನೇಣೆ ತ್ರಿಸುಧೀ | ದ್ವೈತ ಉಪಾಧಿ ತ್ಯಾನಸೆ ||೧೦೨||

ಐಸೆ ಸಮಾಧಿ ಸುಖಿ ಭೋಗುನ | ಸಾವಧ ಹೋವುನೀ ಉಫಡೀ ನಯನ |
ತೋ ಬಾಧಾವ ಉಭಾ ಕರ ಜೋಡೂನ | ಪಾಹೋನಿ ಭಾಷಣ ಕರಿತಸೆ ||೧೦೩||

ಮರ್ಬಳ ಅಮ್ಮೀ ಫೇರ ಚಾಣ | ಆಪಣ ಕೇವಳ ರಾಜಧನ |
ಮುಜ ಸಮ್ಮುಖಿ ಉಭಾ ರಾಹುನ | ಉಟಿತ ಪಣ ತುಮ್ಮಾ ನವೈ ||೧೦೪||

ಐಸೆ ಜೋಲಿಲೇ ಬಾಧಾಯಾಸೀ | ಪ್ರಸಾದ ದಿಫಲಾ ತಯಾಸೀ |
ನಿರೋಪ ದೇವುನೀ ಸತ್ಪರೇಸಿ | ನಿಜ ಧಾಮಾಸೀ ಫಾಹವಿಲೆ ||೧೦೫||

ಐಸೆ ಫೇರಾಟೇ ಸ್ಥಿತಿ | ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣತಾ ನ ಸರೆ ಮತಿ |
ಕೋಣಾ ಫೇಣಾದ ತ್ಯಾಟೇ ಕೇತೀ | ಹೇ ಮಿಣಾ ಚಾಣತೀ ಸಂತ ಸಾಧೂ

||೧೦೬

ಚೈಸಾ ಕಮಳಾಟಾ ದಿವ್ಯ ಅಮೋದ | ಸೇವು ಚಾಣತಿ ಏಕ ಮಿಲಿಂದ |
ಕೇ ರಾಮನಾಮಾಟಾ ಮಹಿಮಾ ಅಗಾಧ | ಗಿರಿಭಾದವ ಚಾಣತಸೆ ||೧೦೭||

ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಣೇಟಾ ರಜ | ಮಹಿಮಾ ಚಾಣತೀ ಬ್ರಹ್ಮ ತನುಜ |

ಕೀ ಉಚ್ಚೈತ್ಯ ವಾಚಾಪಿ ಗಜ | ತ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ರಜ ಚಾಣತಃ ||೧೦೨||

ಐಸಿ ಫಕೀರಾಚೇ ಸ್ಥಿತಿ ಐಕೋನೀ | ಶ್ರೋತೆ ಸಂರಯ ಘೇತೀಲ ಮನೀ |
ಹಿರಫೇಚ ಪಡತಾ ಚರಣೇ | ಅಂಗುಷ್ಠ ಧೇದುನೀ ಟಾಕಿಲಾ ||೧೦೩||

ಆತಾ ಮಹಿಪತೀ ರಾಯಾಚಿ ಪವಿತ್ರನೀ | ಕೈಶ ಭರೂನೀ ಉದಕೀ ಡಾಕಿಮಲೆ |
ಮ್ನುಕೋನೀ ಪ್ರಸಲಾ ಶ್ರೋತೀ ವಿವೇಕೀ | ತ್ರೀ ಗುರು ಮಮ ಮುಖೀವದವಿಲಾ ||೧೦೪||

ರಾಜ್ಯವಸ್ತು ಆಸುರೀ ಸಂಪತ | ಪ್ರಚಾ ಪೀಡೋನೀ ಆನಲೀ ಅರ್ಥ |
ತಯಾಚಿ ಅಂಶ ಚಾಣೂನೀ ವಸ್ತ | ಧೇದಿಲಾ ಅಂಗುಷ್ಠ ಚಾ ಲಾಗೀ ||೧೦೫||

ಮಹಿಪತೀರಾಯಾಚಿ ಪವಿತ್ರ ಕೀವಳ | ದೈವೀ ಸಂಪನ್ನ ಹಾ ನರ್ಮಳ |
ಮ್ನುಕೋನೀ ಧರಫೇ ಸೋದ್ಧಳ | ಹೃದಯೀ ವಿಮಳ ಹೋನ್ಮಯಾ ||೧೦೬||

ಜೈವಾ ದುರ್ಯೋಧನಾಚಿ ಫುರೀಚಿ ಪಕ್ಷಾನ್ | ನಾವಡೇ ತ್ರೀ ಹರಿ ಲಾಗೋನ |
ವಿದುರಾಚಿ ಫುರೀ ಆವಡೀನ | ಕರಿ ಪಯಃಪಾನ ಭಕ್ತೀನ ||೧೦೭||

ಕೀ ಜೈವಾ ಕ್ಷೀರ ಆನೇ ನೀರ | ಹಂಸ ನಿವಡೀತೀ ಸಾಚಾರ |
ಜೈವೀಫ ರಾಲಾ ಆನೇ ಮಹಿಪತಿ ವಿಪ್ರ | ಉಭಯಾಚಿ ಅಂತರ ಓಳಖಿಲಾ ||೧೦೮||

ಶ್ರೋತೆ ಏಕಾ ಕಥಾನುಸಂಧಾನ | ಪವಿತ್ರ ಖಿಂದಕೀ ಟಾಕಿತಾ ಚಾಣ |
ಕಾರ್ಯ ಅವರ ಪಾಹೋನ | ಗೇಲಾ ನಿಘೋನೀ ಮಹಿಪತೀರಾವ ||೧೦೯||

ದರಭಾರ ಕಾರ್ಯ ಉರಕೋನ | ರಾವ ಯೇತಸೆ ಗೃಹಲಾಗೋನ |
ತೋ ಫಕೀರ ದೃಷ್ಟೀನೇ ಪಾಹೋನ | ಘೇತಲೇ ಒಸೋನಿ ರಾಯಾಪಿ ||೧೧೦||

ಫಕೀರ ಬೋಲತಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಟಕಾ | ಶ್ರದಣ ದ್ವಾರ ಧೇತಲೀ ಗುಟಕಾ |
ಸರ್ವರ ಚಾಣೂನೀ ನರದೇಹ ಪುಟಕಾ | ಆಚ್ಛಾನ ಲಟಕಾ ನಾಶ ಝಾಲೇ ||೧೧೧||

ಮಗ ಫಕೀರ ಮ್ನುಕೇ ರಾಯಾಪಿ | ಪವೀತ್ರ ಪಾಟಿ ದರಿ ಕುಜಪೀ |
ಆಯತೋ ಆತಾ ಸತ್ತರೇಪೀ | ಮ್ನುಕೋನೀ ತ್ವರೇಪೀ ನಿಘಾಲಾ ||೧೧೨||

ಚಾಪೋನಿಯಾ ಖಿಂದಕಾತ | ಉದಕೀ ಫಾಲೋನೀ ಉಭಯ ಹಸ್ತ |
ತೀನ ಪವಿತ್ರ ಕಾಥಿಲೇ ಪವಿತ್ರ | ಮಹಿಪತಿ ವಿಸ್ಮಿತ ಹೈ ಝಾಲಾ ||೧೧೩||

ಫಕೀರ ಬೋಲೋ ರಾಲಾ ಲಾಗೂನ | ತುರಭು ಪವಿತ್ರ ಫೇ ಫೋಳುಖೋನ |
ಮ್ನುಗುತಾ ಅಂತರೇ ಸಂತೋಷುನ | ಸ್ವವಸ್ತೂ ಖೋಣ ಪಾಹತಃ ||೧೧೪||

ನ ಪವಿತ್ರ, ಏಕ ಸಾರಯಾ | ಪಾಪತಾ ದೇಹ ಸ್ಥಿತಿ ಹರಪಲೀ ದೇವಾ |
 ಸ್ತ್ರೀ ದಡುನೀ ತೆ ಲಟಕಾ | ಲಾವಿಲೇ ಟಕಮಕ ವಸ್ತು || ೧೩೦ ||

ಸ್ತ್ರೀ ಸುಖದಾನಂದ ಪದ | ಪಾಪತಾ ನಾಮ ಮಾತ್ರ ತ್ರಿವಿಧ |
 ಏಕೆ ಅವಿಂಡತ ಅಭೇದಾ | ಭೇದಾಭೇದ ಪೈ ನಾಹೀ || ೧೩೧ ||

ಸ್ತ್ರೀ ಉಪ್ಪತಾ ಪ್ರಕಾಶ ವರ್ತುಳತಾ | ಪರಿ ಏಕಟ ಚಾರೋಪ್ಪನಿವ ಸವಿತಾ |
 ಏಕೇ ಸೂಚಕ ಆಗೇ ಕಠೀತಾ | ಗಂಡೀಕೇ ತತ್ವತಾ ಯೇಕಜೀ || ೧೩೨ ||

ನೋಡಿ ಮೃದು ಆಗ ಕುಳ | ತೀನಿ ಮಿಳೋನಿ ಏಕ ಸಾವಿರ |
 ಏಕ ಪ್ರಕಾಶ ಸಿತಳಾಕಾರ | ಪರಿ ಏಕಟ ಚಂದ್ರ ಚಾರಣೆ || ೧೩೩ ||

ಸ್ತ್ರೀ ಪಾಪತಾ ತೇನೀ ಪವಿತ್ರ | ರಾಯಾಚೆ ಸುಖಲೆ ಅಚ್ಚಾ ಸೂತ್ರ |
 ಪ್ರಧಯೇ ಉಗವಲಾ ಚಾನ ಮಿತ್ರ | ಅಪ ಪರ ಹೇ ತಂತ್ರ ನಾ ಲವೋಚಿ || ೧೩೪ ||

ನೇ ಚೋಲೆ ಭಾಸ್ಕರ ಯತಿ | ಮನೋರಥ ಪುರವಿಲ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪತಿ |
 ಸಂಶಯ ಅಗಾಧೆ ಚಿತ್ತೀ | ಯೇಕಲ ಪ್ರಚೇತೀ ತುಜಲಾಗೀ || ೧೩೫ ||

ಪಾಪಾ ಚಾವುನಿಯಾ ಸತ್ತರೀ | ಪತಿ ಸಹಿತ ಯೇಕ ತೂ ಲವಕರೀ |
 ಸ್ತ್ರೀಕೋನೀ ಪ್ರಸಾದ ದಿಧಲೇ ಪದರೀ | ಚಾಯೇ ಲ್ಲುಡಕರೀ ಕ್ಷಣೇನೀ || ೧೩೬ ||

ಮೃವಾ ಬೋಲೇ ಸ್ವಾಮೀ ಪ್ರತೀ | ಮಾರ್ಪುನೇ ಕೈಸೆ ಯೇತೀಲ ಪತಿ |
 ವರ್ತಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಕೃತೀ | ತಮೋಮಾಪೀ ತಯಾಚೆ || ೧೩೭ ||

ಸ್ವಾಮೀನೀ ದಿಧಲೆ ಅಭಯ ವಚನ | ಮೃಣೆ ಮಾತ ಆಗೇ ಬೋಲಾವೊನ |
 ಲೋಪನಧರೀ ಪುಜ ಲಾಗುನ | ಸತ್ಯ ಭಾಷಣ ಹೇ ಮಾರ್ಪು || ೧೩೮ ||

ಯೇ ಅಚ್ಚಾ ಹೋತಾ ದೇಗೇನೀ | ಸತ್ತರ ಆಲೀ ಸ್ವಗೃಹಾಸೀ |
 ಲೋ ಇಕಡೇ ಮಹೀಪತಿ ರಾಯಾಸಿ | ವೈರಾಗ್ಯ ಮಾನೀ ಉದ್ಯವಲೆ || ೧೩೯ ||

ಮೃಣೆ ಸಂಸಾರ ಪಾ ದುಖಿದಾಯಕ | ಜೇಥೆ ತಿಳಮಾತ, ನಾಹೀ ಸುಖ |
 ಜನ್ಮ ಮರಣ ತೋಚೆ ತಚಾಕ | ಪ್ರಪಂಚ ಉದಕಾ ಪೂದತಲೆ || ೧೪೦ ||

ಸ್ವಾಮೀನೀ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ದಲಚರ | ಗ್ರಾಸೋ ಪಹಾತೀ ಸಾಕಾರ |
 ಪಾಪ ಸುಖರೀ ಮಾಹಾಕ್ರೂರ | ಧಾವಣೆ ಸತ್ತರ ಮದವರೀ || ೧೪೧ ||

ಸುಖತಾ ಮಮತೇಶ್ಚ ಭಾತ ಯೋಜಾ | ಯೇಥ ಉಶತಿ ಅಹಂಕಾರ ಲಾಭಾ |
ತೇಣ ಲಾಗೋನಿ ಭವ ಯ ಭೇತಾ | ನೇತಿ ತಳವಪಾ ಬುಡವೂನಿ ||೧೦೪೩||

ಮೋತಾ ಕಾಹೀ ಸುಕೃತ ರಾಸೀ | ತೇಣ ಅನುತಾಪ ಉಪಜಾತಾ ಮಾನಸೀ |
ಮ್ನುಕೋನೀ ಸದ್ಗುರು ಆಮ್ನಾಸೀ | ಅಕಸ್ಮಾತ್ ದಾತಾಸೀ ಲಾಭಲಾ ||೧೦೪೪||

ಅತಾ ಭವನದೀ ಸಹಜ ತರೂ | ತ್ಯಾಜಿ ಪಾಯೀ ನಿರ್ಮಯ ಧರೂ |
ಐಶಾ ಮನೀ ಕರೂನೀ ವಿಚಾರೂ | ಗೇಲಾ ಸತ್ತರ ಚರಣಾ ಧರಾವಯಾ ||೧೦೪೫||

ತೋ ಭಕೇರ ಮ್ನುಕೆ ಆಮ್ನೀ ಯವನ | ತುಮ್ನೀ ಆಹೋ ಸುದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ |
ಧರೂ ನಯೀ ಆಮ್ನಾಜಿ ಚರೂ | ಅಯೋಗ್ಯ ಪೂ ಆಮ್ನಾಸೀ ||೧೦೪೬||

ಅತಾ ಕುರ್ಮು ಮನೀ ಅನುತಾಪ ಉಪಜಲಾ | ತರೀಸಮ್ನುರು ಪಾಹಿಜಿಕೆಲಾ |
ತುಜ ಯೋಗ್ಯವಂತ ಆಮ್ನೀ ಯೋಜಲಾ | ಐಕ ಪಟಲಾ ಸಾಂಗೇನ ||೧೦೪೭||

ಸಾರವಾಡ ಗ್ರಾಮೀ ಭಾಸ್ಕರ ಯತೀ | ತ್ಯಾಣ ಕುರ್ಮು ಸ್ಮರಣ ಕೆಲೆ ಚಿತ್ತೀ |
ತುಜಲಾಗೀ ಭೋಲಾವಿಲೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೀ | ಮನೋರಥ ತ್ಯಪ್ತೀ ಕಲೆಲಾ ||೧೦೪೮||

ಯಾಪರೀ ಸಾಂಗೋನೀ ರಾಯಾಸೀ | ನಿರೋಪ ದೇತಾ ಝಾಲಾ ಜಾವಯಾಸೀ |
ಅಭ್ಯಾ ವಿಕೋನೀ ದುಶ್ಚಿಂತ ಮಾನಸೀ | ಬಾಲಿಲೆ ಗೃಹಾಸಿ ಮೌವತ್ಸೆ ||೧೦೪೯||

ಜೈಸಾ ಪೋಭಾದ್ಯಪ್ತೀವಿಣಿ ಪೀಕ | ಸುಕೋನಿ ಜಾತೀ ಕೈಸೆ ದೇಖಿ |
ರೋಗಿಯಾತಾ ಪಾತ ಸೋಡಿಲಾ ಬೇಷಕ | ತೈಸೆ ದುಖಿ ವಾಟಿ ಮಹಿಮತೀಸೀ

||೧೦||

ಮಹಿಮತೀರಾಯಾತಿ ಬಹೀಣ | ತುಕವ್ವಾ ತೀಸ ನಾಮುಖಿಜ್ಞಾನ |
ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತ ರಾಯಾಸಿ ಪಾಯೋನ | ಉಶವೀ ಭೋಜನಾ ಲಾಗುನಿ ||೧೦೫೦||

ಐಕೋನಿ ತಿಜೆ ವಚನ | ಸಂತೋಪ ಝಾಲೆ ರಾಜಾಚಿ ಮನ |
ಮಗ ಉಶೋನೀ ಸ್ನಾನ ಲಾಗೋನೀ | ಕರೀ ಆರೋಗಣ ಸರ್ವಾಸಹಿತ ||೧೦೫೧||

ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ | ಸರ್ವಾಸಿ ದಿಧಲೆ ಮಿಷ್ಣಾನ್ಸ ಭೋಜನ |
ಯಾಪ್ರಮಾಣೆ | ದಿವಸ ಕ್ರಮವಿಲಾ ||೧೦೫೨||

ನಿಶಿ ಹೋಯೀ ಜಪ ದೀಡ ಪ್ರಹರ | ಭಜನೀ ನಿಮಗ್ನ ತತ್ತರ |
ದೇವಾಸಿ ಆರತೀ ಕರೂನೀ ಸಾಬಾರ | ಘಾತಲಾ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ||೧೦೫೩||

ಮಗ ಕರುನೀ ದೇವಾಚಿ ಅಪಾರ ಸ್ತವನ | ಮ್ಹಣೆ ಆತಾ ಉದ್ಧಾರ ಕರಣ
ಮಗ ನಿಅಲಾ ತೆಳೋನ | ಆಲೇ ಶಯನ ಮಂದಿರಾಸೀ ||೧೦೫೫||

ಶಾಪಾಚಿ ಗೋಪ್ತ ಕಾಂತೇಪ್ರತಿ | ಸಂಗತ ರೂಲಾ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿ |
ಮಗ ಕಾಯ ಬೋಲಲೀ ರೂಲೀ ಸತಿ | ಪತಿಸೀ ವಿನಂತಿ ಕರುನೀ ||೧೦೫೬||

ಸಾರವಾಡಗ್ರಾಮಿ ಯೇಕ ಅವಧೂತ | ಆಲೆ ಆಸೆ ಫಿರತ ಫಿರತ |
ಕುಶಕರ್ಣ ಯಾಚಿ ಮಂದಿರಾತ | ಸದಾ ಧ್ಯಾನಸ್ತ ತಾಪಸೀ ||೧೦೫೭||

ತೇಫೇ ಯಾತ್ರೇಚೀ ದಾಟೀ ಬಹುತ | ಜನ ಲೋಕ ಯೇತಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ
ಚ್ಯಾಚಿ ಜೈಸೆ ಅಸೀಲ ಮನೋರಥ | ತೈಸೆ ಪುರವಿತಸೆ ತಯಾಸೀ ||೧೦೫೮||

ಅಗತ್ಯ ಬೋಲವಿಲೆ ತುಮ್ಮಲಾಗೀ | ಏಕತಾ ಗೋಪ್ತ ಬಾಣಲೀ ಅಂಗೀ |
ಮ್ಹಣೆ ಮಜ ಸಾಂಗಿತಲೆ ಹೋತೆ ಶಾನಂಗೀ | ಮನಾಬೋಗಿ ಧಾಡಲಾ ವ

ಮಗ ಸ್ತ್ರಿಯೇಸೀ ಮ್ಹಣೆ ತಯೇ ವೇಳೇ | ಉದಯೇಕ ಚಾವ್ತಾ ಪ್ರಾತಃಕಾಳ
ಅವಧೂತ ಪಾಹೂ ನಿಜ ಡೋಳೇ | ಫೇತಲೀ ಉಸಳೇ ಮನಾಸೆ ||೧೦೬೦||

ಯಾ ಉಪರಾತ ಮಸರೆ ಲೋಚೀ | ಸತ್ಪರ ನಿಫಾಲೆ ಕಟೀರಿ ಮಾರ್ಪೀ |
ಚಾವ್ತನೀ ಬಾಭಾಸಿ ಕರೀತಸೆ ಅರ್ಜೀ | ಮಿಶ ಮರ್ಜಿ ಪಾಹುನಿಯಾ ||೧೦೬೧||

ಪ್ರಭುಸೀ ಬೋಲತಸೆ ಅಂತರ | ಮ್ಹಣೆ ಆಮುಚಿ ಚಾತೀಯೆ ಆಲಾ ಅಸೆ ಫುಟಿ
ಕೇವಳ ವಲ್ಲೀ ಅಸೀ ಡೋರ | ಅಪೇಷಾ ಫಾರ ದರ್ಶನಾಚೀ ||೧೦೬೨||

ದಿಶೋನಿ ನಿರೋಫ ದಿಧಲಾ ಭಾಭಾಸೆ | ಮ್ಹಣೆಯೋನ ಪ್ರಹರಾತ ಯಾವೆ
ಸರ್ವಥಾ ತೇಫ ಮ್ಹಿ ನ ಕರಣೆ | ಏಸೆ ನಿಕ್ಷನ ಸಾಂಗೀತಲೆ ||೧೦೬೩||

ಅಪತ್ಯ ಮ್ಹುಣುನೀ ಮಹಿಮತೀರಾಯಾ | ಆಚ್ಚಾಫೇದ್ವಿನೀ ಲವಲಾಯಾ |
ಸತ್ಪರ ಪರತಲೆ ಆಪುಲೆ ಆಲಯಾ | ಉತ್ಕಂಠಿತ ಹೋಯ ಚಾವಯಾಸೀ

ದಂಪತೀ ಯುಕ್ತೀ ತೇಚಿ ಫುಟಿಕಾ | ನಿಫಾಲೆ ಪಾಪಾವಯಾಯತಿ ಪದುಕಾ |
ಚಾಪಾ ಜವಳ ಬೋಲಾವ್ತಾನ ತಕವಾ | ಯೋಗೀಚಿ ಪಾದುಕಾ ವಂದಿಲೆ ||೧೦೬೪||

ಏಸೀ ದಿಶೋನೀ ತತ್ಪತಾ | ಸಾರವಾಡಾತ ಆಲೆ ಉಭಯತಾ |
ನಿಫಾಲೆ ಸ್ವಾಮೀಚಿ ದರ್ಶನಾರ್ಥ | ಅನಂದ ಚಿತ್ತಾ ನ ಸಮಾಥೆ ||೧೦೬೫||

ಏಕೆ ಭಾಕತಾ ಕರುಣಾ ಪಟನಾ | ಭಾಸ್ಕರ ಯತಿ ರೂಪಲೆ ಪ್ರಸನ್ನ |
ಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿ ತಯಾಚೆ ಒಳಮೀನ | ಚೈವ ಏಕ ಕ್ಷಣ ಪ್ಪುಣಾತಮೆ ||೧೦೬||

ಜವಳೇ ಹೋತಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಿಷ್ಯ | ಪಯಿ ಆನಲೆ ಪಾತ್ರ ಭರಾನ |
ತೇವಿತಾ ಸನ್ಮುಖಿ ನೇವನ | ಕೇಲೆ ಪ್ರಾರನ ಸಪ್ರೇಮ ||೧೦೭||

ಕ್ಷಣ ಏಕ ರಾಹೋನಿ ನಿವಾಂತ | ಪ್ರಾಶಿಲೆ ದುಗ್ಧ ಕಾಥಿಲೆ ಪ್ರತ್ಯಾಕ |
ಪ್ಪುಣೆ ಮಹಿಮತೀ ಘೇ ತ್ಪರೀತ | ಪಾತ್ರ ಪಾತಾತ ದಿಭವೆ ||೧೦೮||

ದೇತಾ ಕ್ಷಣೇ ಕರೀ ಪ್ರಾರನ | ತೋ ಅಂತಃಕರಣೇ ಉದ್ಭವಲೇ ಜ್ಞಾನ |
ಮೀ ಕೂಪಣಾಟಾ ಉಧೋನಿ ಭಾನ | ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪ್ರಗಟಿಲಾ ||೧೦೯||

ತೆವ್ವಾ ಚೆ ಸುಖಿ ರೂಪಲೆ ಮಹಿಮತೀನೀ | ತೇ ಬೋಲತಾ ಸಯೆ ಪೈವಿರೀನೀ |
ಅಮಾ ಘ್ಯಾವಯಾ ತಯಾಸಿ | ಯೋಜಿತಾ ಪುನಾಸೀ ಸುಜೀನಾ ||೧೧೦||

ಜೇ ಮಾನವಾಚೆ ಅಗೋಚರ ಸುಫ | ತೇ ಜಾಣತೀ ಸಂತ ಸನಕಾಡಿಕ |
ನಾರದ ಉಪದೇಶಿತ ಧ್ರುವ ಬಾಲಕಾ | ವೈಕುಂಠ ನಾಯಕ ಘೇಟಲೆ ||೧೧೧||

ತೈವೆ ದುಗ್ಧ ಪ್ರಾಶಿತಾ ಮಹಿಮತೀನೀ | ಸರ್ವಾಭೂತೀ ದೇವೇಸಮ್ಪಗರೂಪಿ |
ವಿರಲಾ ದೇಶ ಅಹಂ ಮಮತೇನ | ಐಕ್ಯತೆ ತೇನಿ ಪಾವಲಾ ||೧೧೨||

ಜೈವೇ ಲವಣ ಸಾಗರೀ ಮಿಳಾಲಾ | ತೋ ಸಾಗರತೀ ಹೋಪೋನೀ ತೇಲಾ |
ಮಗ ಲವಣಾಚೀ ಉರಲಾ | ಸಮರಸಾಲಾ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೀ ||೧೧೩||

ತೈವಾ ಭಾಸ್ಕರ ಆನೇ ಮಹಿಮತೀ | ಏಕರೂಪ ರೂಪಲೆ ಅತ್ಮಜ್ಯೋತೀ |
ಬಾಹ್ಯಾತ್ಮಾರ ತರಿಯಾಚೀ ಪ್ರಕೃತೀ | ಜನಾಸಿ ಭಾಸಲೆ ಪ್ರಥಕಾರ್ಥಕ ||೧೧೪||

ಜೈವೆ ಅನೇಕ ವರ್ಣಾಚೆ ಗಾಯೀ | ಪರಿ ದುಗ್ಧಾತ ಭನ್ನ ಉರಲೇನಾಹೀ |
ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಭನ್ನ ಕಣಕ ಕಾಯೀ | ಪರಿ ಸುರ್ವಾ ಪಾಹಿ ಏಕತೀ ||೧೧೫||

ಜರೀ ಜ್ಞಾನ ಪರೀಸ ದೃಷ್ಟಾಂತ | ಸ್ವರೂಪಾ ಲೋಪಾಚೆ ಸುರ್ವಾ ಕರಿಕ |
ಪರಿ ಲೋಪಾಚೆ ಪರೀಸ ನಾಹೀ ಹೋತ | ಪ್ಪುಣೋನೀ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಗೋಣ ಅಸೆ

110

ತೈವೆ ನನ್ನೆ ಸದ್ಗುರು ಮೂರ್ತಿಗ | ಅಪಣಾ ಸಾರಿಯೆ ಕರೀ ಶಿಷ್ಯಾಪ್ರತಿ |
ಜೈವಾ ಕೀಟಕ ಅಲಾಪ್ರತಿ | ಅಪ್ಪಲೀ ಚಕ್ರತೀ ದೇವತೀ ||೧೧೬||

ಅಸೋ ಮಗ ದುಗ್ಧ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತಾನಂತರ | ಮುಕ್ತಕ ಲೇವಿತಾ ಚರಣೌವರ |
ಮೌಳೇ ಸ್ವರೋಣಿ ವರದಕರ | ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ದಾಯವಿಲಾ ||೧೦೯೦||

ಕೈಸೇಚ ತಿಮ್ಮವಾ ಹೀ ಗುರು ಚರಣೌಪ್ರತೀ | ನಮಸ್ಕಾರ ಫಾಲತೀ ಅತಿ ಪ್ರೀ |
ತಿಚಿ ಪಾಹುನೀ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತ | ತತ್ಕಾಲ ವರ ದೇತಿ ತಿಥೆ ಲಾಗಿ: ||೧೦೯೧||

ಮ್ಹುಣೆ ತುಜೆ ಉದರೀ ದೋನ ಪುತ್ರ | ದನ್ವತೀ ಗುಣವಂತ ಪವಿತ್ರ |
ಕೀರ್ತೀವಾನ ಹೋತಿಲ ವಿಚಿತ್ರ | ಛಾನ್ ಸತ್ತಾತ್ರ ಜಗಾಮಾಜೀ ||೧೦೯೨||

ಏಸೆ ಹೋತಾ ಗುರು ವರದಾನ | ಸಂಕೋಪ ನ ಮಾಯ ಅಂತಃಕರಣ |
ಪುಧತ ಪುಧತಿ ಕರೋನ ನಮನ | ಶೋಕೋಗಣ ಫಾಲತೀ ||೧೦೯೩||

ಏಸಾ ಏಕ ದಿವಸ ತೇಠೆ ಗುಜಲಲಾ | ತೇ ದಿನೀ ಬಾಭಾನಿ ಮಾರ್ಗ ಪಾಹಿಲಾ |
ಅದ್ಯಾಪಿ ಕಾ ನಾಹೀ ಜಲಾ | ಮ್ಹುಣೋನೀ ಪಾಪವಿಲಾ ಹುಜರೇಸೀ ||೧೦೯೪||

ಹುಜರಾ ಯೇವನೀ ಕಾಯಾ ಪ್ರತೀ | ಜೋಧಾರೋನೀ ಪೃತ್ವಾಂತ ಸಾಂಗತೀ |
ಮ್ಹುಣೆ ತುಜೆ ಸ್ಮರಣ ಅಹೋವಾತ್ರೀ | ಕರನೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಾರ್ಗ ತುಮಚಿ ||

ತಯಾಸೀ ಹೋಲೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ | ಅಮ್ಮೀ ಗುರುಚರಣೇ ಝಾಲೋ ತತ್ತರ |
ನಲಗೇ ಆತಾ ಕಾರಭಾರ | ದುಃಖ ತಪಾಶ ತ್ಯಾ ಮಾರಿಫೀ ||೧೦೯೫||

ದಾಲತ ಮ್ಹುಣೆ ಜೇ ಪುಟಕೇ ವೇಟ | ಅಮ್ಮೀ ಗುರುಚರಣೇ ಝಾಲೋತತ್ತರ |
ಜುಜವನೀ ನೇಹತಿ ಪಾತಾಳ ವೇಟ | ಶ್ರಮ ಆಟಾಟ ಭೋಗವಿತಿ ||೧೦೯೬||

ಏಸೆ ಹುಜರಾಸೀ ಬೋಲೂನ | ದಿಧಿಲೆ ತಯಾಸಿ ಪುತ್ರ ದೇವನ |
ತೇ ಪುತ್ರ ಬಾಭಾಪ ಕರಿತಾ ಮನನ | ಚಿತ್ತೀ ಉದ್ಧಿಗ್ಗೆ ಪೈ ಝಾಲಾ ||೧೦೯೭||

ಕಾಯ ಲಿಹಿಲಾ ಪತ್ನೀಭಾವ | ಶ್ಲೋಕೆ ಹೋ ಶ್ರವಣೇ ಪರಿಪಾವ |
ಚ್ಯಾಟೆ ಹೃದಯೀ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾವ | ಉಪಮನೀ ವೈಭವ ತ್ಯಾಗಲಾ ||೧೧೦೦||

ಪತ್ನೀ ಲಾಗುನೀ ಜಮಾ ದ್ರವ್ಯ | ಭಾಭಾಪಿ ಮ್ಹುಣೆ ತುಮ್ಮೀ ಫಾವೆ |
ಆಜ ಪರ್ಯಂತ ತುಮಚಿ ಸೇವೆ | ಅವೇಚ ಭಾವೇ ಪರ್ತತೋ ||೧೧೦೧||

ಆತಾ ಗುರುಚರಣೇ ಹೋತಾ ಲೀನ | ಭಾಸಲೆ ದ್ರವ್ಯ ವಮನ ಸಮಾನ |
ತೇ ತಾಳ ಭಾಂಡಾರೀ ಸಾಪವನ | ವಾಹುನ ನಿರೋಪ ಮಜ ದೇಯೀ ||೧೧೦೨||

ಐಹಿ ಅನುಭವನಿ ಪತ್ರಿಕಾ | ಲಿಹಿಲೆ ಪ್ರಭೂನ ಉತ್ತರ ನೀಕಾ |
ಮ್ಹಣೆ ತುಮಚೆ ಅಸೇಲ ಚೇ ಪೈಕಾ | ತೇ ಆಮಾಹು ನಕಾ ಕದಾಪಿ ||೨೦೩||

ಐಹಿ ಪತ್ರ ಪಾಹತಾ ಕ್ಷಣೇ | ರಾವ ಸ್ತ್ರಿಯೇನಿ ಜವಳೇ ಪಾಟಾರುನೀ |
ಮ್ಹಣೆ ತುಮಾ ಭರಾಸಿ ಚಾವುನಿ | ಲುಟವಾಜೆ ಧನ ಯಾಚಕಾ ಹಾತೋನ

||೨೦೪||

ಅಶ್ವ ಉಂಟಿ ವೃಷಭ ದಾಸಿ | ಧಾನ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾದೀ ಗೋ ಮಹಿಮಿ |
ಶೇವಟೇ ಗೃಹದಾನ ದೇವುನೀ | ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸಿ ತುಕಾ ಬಹಿಣೇನಿ ಘೇವುನ ಯೇಯೇ

||೨೦೫||

ಯೇಣೆ ರೀತೀ ಬೋಧುನಿ ಸ್ತ್ರಿಯೇನಿ | ಪಾಹವುನ ದಿಲೆ ಗ್ರಾಮಾಸಿ |
ಆಚ್ಚಾ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾಚಕಾಸಿ | ಲುಟವುನೀ ತ್ವರೇನಿ ಪರತಲೀ ||೨೦೬||

ಯೇವುನಿ ಲಾಗಲೀ ಪಟಿಚರಣೇ | ಬೋಲತೀ ಝಾಲೀ ಮಂಜುಳ ಪಾಣೇ |
ಮ್ಹಣೇ ಆಚ್ಚಾ ಪ್ರಮಾಣ ಕರುನಿ ಕಾರಣೇ | ಅಲೋ ಧೋಭೆಜಣೇ ಯೇಕೋಭಾಜೆ

||೨೦೭||

ಪ್ರಪಂಚ ವಿಪಯ ಕ್ಷಯರೋಗ | ವ್ಯಾಪಿಲಾ ಹೋತಾ ಸರ್ವಾಂಗ |
ಶ್ರೀಗುರುಪೈದ್ಯ ಧಿುಳಾಲಾ ಚಾಂಗ | ಯಾನಿ ಭವರೋಗ ನಿರಸಲಾ ||೨೦೮||

ದೇವುನಿ ಭೋಧಾಮೃತ ರಸಾಯನ | ಶ್ರವಣ ದ್ವಾರ ಕರವಿತಾ ಪ್ರಾರನ |
ಆಕಾ ತೃಷ್ಣಾದಿ ಕಫ ಪಿತ್ತ ಚಾಣ | ಮೂಳಸಹ ನಿರಸೂನ ಚಾಕಲಾ ||೨೦೯||

ಐಹಿ ಮಾನುನ ಸಮಾಧಾನ | ರಾಹಿಲೆ ಗುರುಚರಣ ಸನ್ನಿಧಾನ |
ಕ್ರಿಪುಟೇ ಲಾವುನೀ ಧ್ಯಾನ | ಸದಾ ನಿಮಗ್ನ ಗುರುರೂಪಿಣಿ ||೨೧೦||

ಇಕಲೆ ಬಾಧಾವ ಹೋವನ ಬಹುಕಷ್ಟೇ ಮ್ಹಣೆಕಷ್ಟಾ ದೈವೇನ ರಾಯಾಸಿ ದೃಷ್ಟಿ |
ಮ್ಹಣೋನೀ ನಿಘಾಲಾ ಉತಾಉಲೀ | ಫ್ಯಾವಯಾ ಭೇಟಿ ಮ್ಹಣೋನೀಯಾ
||೨೧೧||

ತರ ಪಾತಲಾ ರಾಟಾಜವಳೇ | ಘೇಟೋನೀ ಬೈಸಲೇ ಸರ್ವಮಂಡಳೇ |
ಶ್ರಭೋ ಬೋಲತಣೇ ತಯೇ ವೇಳೇ | ಬಹುತ ಸವಾಲೀ ಕರೂನಿಯಾ ||೨೧೨||

ಸಾರ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಂಗೀತಲೇ ಮಾತ | ಪರಿನಯೇಚೀರಾಟಾ ಚಿತ್ತಾತ |
ನಯ ಉತ್ತರ ದೇವಸೆ ತಯಾತ | ಮ್ಹಣೆ ಅಲಾರ್ಜತ ಪ್ರಪಂಚ ಹಾ ||೨೧೩||

ಪತನು ಕೇವಳ ಸುರ್ವಾ ಚೋಮಿ | ತ್ಯಾಸಿ ಆಧೀಚಿ ಲಾಗತೀ ಹಡೀಪಾಕಿ |

ತೇ ಪಾಪುನಿಃ ಸೋನಾರ ದೇವಿಕ | ಕೇಲೀ ಅಮೋಲೀಕ ಪುಡಿ ಫಾಲಾನೀ

112

ಕೇ ಜೈಸಾ ಉಗಮಾ ಪಾಪುನೀ | ನಿರಜನ ಪ್ರವಾಹೇ ಪ್ರಗಙ್ಗೋನೀ |
ಚಾಲಲೀ ಸವೇಗ ಧಾಡುನೀ | ಸಿಂಧು ಜೀವನೀ ಸ್ವಾರಾವಳೀ ||೨೦೧೫||

ತೈಸೆಯಾ ಮನಾಟೀ ಪೇಗ ವೃತ್ತೀ | ಮಾಯಾ ಮೋಹ ಪಡುನೀ ಛಾಂತೀ |
ಚಾಲತಾ ಪ್ರಪಂಚಾಟಿ ಪಂಥೀ | ಕೋಲೇಹಿ ವಿಶ್ರಾಂತೀ ನ ಪ್ರವೇಷೀ ||೨೦೧೬||

ತೋ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಗುರು ಕಲ್ಪಕತಾ | ಛೇಟಲಾ ಪೂರ್ವಜಿತ ಸುಕೃತಾ |
ತೀಥ ಪೋರ್ಣ ಪಾಪೋನಿ ಆರಾಭ ತ್ರಿತಾಪ ತತ್ವತಾ ನಿರಸೋನೀ ಗೇಲೀ ||೨೦೧೭||

ಐಸೆ ಐಕೋನೀ ವಚನೋಕ್ತ | ಬಾಭಾವ ಮನೀ ಲಹುದುಃಖೀತ |
ಪೋಪುನೀ ನಿಫಾಲ ತ್ವರೀತ | ಆಲಾ ಶಹರಾತ ಸ್ವಾರಿನೀ ||೨೦೧೮||

ಆತಾ ಯೆಥುನೀ ಕಿರ್ತೀಚಾ ಅಭಿನವ | ಪುಡಿಲೆ ಅಧ್ಯಾಯೀ ಐಕಾ ಅಪೂರ್ವ |
ಸಂತಾಟಿ ಮಹಾತ್ಮ ಅಸೆ ಅಪೂರ್ವ | ಧರೂನೀ ಭಾವ ಹೃದಯಾಂತರೀ ||೨೦೧೯||

ಗುರುವಿಜಯ ಕಥಾ ಭಾಗೀರಥೀ | ಶ್ರವಣ ಪ್ರವಾಹ ಚಾಲಲೀ ತ್ವರಿತಗತಿ |
ಸ್ನಾನಕರಿತಾ ಮುಕ್ತ ಪಂಥೀ | ಅಚ್ಯುತಾ ಪ್ರತಿ ಪಾವಲಾ ||೨೦೨೦||

ಐಸಾ ಗುರುಮಾಳಿಕಾ ಗ್ರಂಥ | ವದಲಾ ರುಕ್ಮಜದಾಸ ಯಥಾರ್ಥ |
ಜೋ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತ ಭಾಗವತೀಭಾವತೀ ಭಾವಾರ್ಥ | ಯಾಸಿ ಯಥಾರ್ಥ ನಬಾಧೆ

113

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಮಾಳಿಕಾ ಗ್ರಂಥ ೧೩ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಮಾಪ್ತಃ
ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸದ್ಗುರು ರುಚಿರಾನಂದ ಶಿಷ್ಯ ರಚಿತ ಮಹಿಮಾ
ಪರಮಹಂಸ ಭಾಸ್ಕರ ಮುದ್ರಾ ಧಾರಣೋ ಬಾಭಾ ವಿಜಯಪೂರ ಶುಭಂ ಭವತು || ರಾಚಾರ್
ಸುದ್ಗುರು ಮಹಿಮತೀರಾಜ ಸಮರ್ಥರಿತೀ ||೬|| ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾರಂಭ |

(ದ್ವಿತೀಯ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ)

ವಿಪಂ ಭೂವರೇ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸತಿ ತದಾ ಕಲ್ಪತೈ |
 ತಿಮ್ಮಾ ಭಿಧಾ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷಿಯುತಾ ಮುನೇಶ್ವರ |
 ಸ್ಥಿತಂ ಸರ್ವಾಡ ಗ್ರಾಮೇಶ್ರುತಂ ||
 ತತ್ರಾಗತ್ಯ ಸುಸೇವಯಾ ಪ್ರತಿದಿನಂ ಪುಣ್ಯ ಸಯಾ
 ತ್ರಾಕ್ಯತಾಂ ಸೋದ್ಯಷ್ಟಾ ಮುನಿ ಭಾಸ್ಕರೋ
 ಪ್ರಭೂತೋ ಪೋಪಾಟತಾ ಮಾಸತಾಂ || ೫ ||

ಕಿಂ ತೇ ಯೇತಸಿ ಭಾಮಿನೀ ಕುಕರಿಣಾ ಕಿಂ |
 ಕಾರ್ಯಂ ಮಸ್ತೀ ವದತ್ಪತ್ನೀವಾ ಪರಕುಪ್ತೈ |
 ತೋಸ್ಮಿ ಸುವರಂ ವಾಸ್ಯಾಮಹಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮುನಿನಾ ತದಾಹೃದಿಗತ ವ್ಯಕ್ತೈ |
 ತಯಾ ಭಾಸ್ಕರೋ ಇತ್ಯುಚೇ ಪತಿನಾ ಸಹೈ |
 ವಸು ಸತೀಯಾ ತೇ ತದಾಸಿದ್ಧತಿ || ೬ ||

ತಂ ನತ್ವಾ ನಮೀತಾ ಕರಾಂದಲಿಪ್ತುಟಾ ಪೋ |
 ಪಾಟಸಾ ಭಾಮಿನೀ ಅಚ್ಚಾತೇ ಅತಿನುಸ್ತರಾ |
 ಪುಮ ಪತಿ ರಾಜ್ಯಧಿಕಾರೋ ಸ್ಥಿತಃ |
 ಐತತ್ಕರ್ಮ ಸುದುಸ್ತರ ಮಿತಿವದ ಭಾವ್ಯಂ |
 ಕಥಂ ಯೋಗಿದಾಟ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ್ಕೇರ ಮುಖೋ |
 ಉಪಾಟ ಸುದತೀಂ ಮದ್ವಾಕ್ಯಮಾಚ್ಚಾಪಯ || ೭ ||

ವಿತ್ಸ್ಮಿ ನ್ನಮಯಿ ವಿಚಾಪುರ ಪುರೆ ರಾಜಾ |
 ವದದ್ವಂತ್ರಿಣಂ ಮದ್ಧೇಹ ಧನ ಸಂಗಪಸ್ಯ |
 ವಿವರಂ ತ್ವಂ ಮಾಂ ಸಿ ಸಂದರ್ಶಯ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಧನ ಸಂಚಯಸ್ಯ ಸದನೇ ನೀತ್ವಾ |
 ಚ ಅಣ್ಣಾಭಿ ಧೋ ಸರ್ವಂ ದರ್ಶಿವಾನ್ |
 ತದಾಚ ವಿಶ್ವಾಹಂ ರಾಜ್ಯ ಕ್ಷ ಸುಷ್ಟಾಜ್ಞಯಾ || ೮ ||

ತದ್ಯಷ್ಟಾ ಪನಿಪಾಲಕೋ ಸ್ವಮನಸೀ ತಂಕಾಂ |
 ಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸೌಕೇಷಾಂಪ್ಯಾತಮ ಚಿಂತೈ |
 ದ್ರವ್ಯ ವಿಫುಲಂ ಸಂಪಾದಿತಂ ಮದ್ಧೇಹೇ ||
 ಇತ್ಯಂ ಚೇತಸಿ ಭಾವಯನ್ನನ್ನು ದಿನಂ ರಾತ್ರೌ |
 ಚರನ್ನತ್ತನೆ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೀರ್ತಿಮವಾಪ್ಯ |
 ಪೋದ ಮುಖೈರು ಚೇಸ್ಯ ನೇನಾದ್ಯಮೋ || ೯ ||

ಮಂತ್ರೀಹ್ಯಸ್ವಮಯೀ ತದಾಗಮಯಿತುಂ |

ಸ್ವಸದ್ವನಃ ಪಾರ್ವದೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಚಂಕ್ರ |
 ಮಣಿ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿದೇ ಹ್ಯಂಗುಲೀ ಮುಬ್ರವೀತ್ |
 ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಕರಸಂಸ್ಥಿತಾಂ ನರಪತೀರ್ಯದಾ |
 ಮದಾದ್ಯಾಪತಿಃ ತತ್ಪ್ರೀತ್ಯ ದಿಗಂಬರೌ |
 ಜಲಹೃದೇ ನಿಷಿಪ್ತ್ಯ ಮಂದಸ್ಥಿತೌ ||೧೦||

ತತ್ಕಾಲೇ ವಿಮನೋ ಭವತ್ಪರಮ ಸೌರುಷ್ಯ |
 ನ್ನುಮೋ ಭೂಧವೇಚಾತೇ ಸೋ ಜಲ ಸಂ |
 ಸ್ಥಿತಾಃ ಶತಮಿತಾಃ ಮುದ್ರಾಶ್ಚ ತದ್ವರ್ತಿತಾಃ ||
 ತಾ ಸ್ವೇಣಾಂವರ ಮುದ್ರಿಕಾಂ ಖಿಲು ಮುದಾ |
 ಸ್ವೀಕೃತ್ಯನತ್ವಾ ಉಘೌ ಲೇಘೇ ಮಂದಿರ |
 ಯತ್ರ ತತ್ರ ಸಮಯೇ ಪಕ್ಷೀತದಾ ಆಗತಾ ||೧೧||

ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಿಪೃಥದ ತದಾಖಿಲಂ |
 ಗಂತಾಸಿ ಕಸ್ಥಿನ್ಯದೇ ತೇವಂ ಪ್ರಸ್ಥೀತ ಸುಂದರೀ |
 ಅತಿನತಾ ನತ್ವಾಕರೋದ್ಯಾಪಣಂ ||
 ಸತ್ವಾಧೋರ್ವರ ದರ್ಶನಾರ್ಥ ಮಧುನಾ |
 ಆಚ್ಛಾಕೃತಾ ಸಾಧುನಾಗಂತಾಸ್ಮೀ ಭವತಾಂ |
 ಸಮಾಗಮ ಮಹೋಭಾವ್ಯಂತ ದೀಯಾರಯಃ

ತಥುತ್ವಾವನಿಯಾಯಕೋ ಸತಿಯುತೋ ಗತ್ವಾ |
 ತದೀಯಾಶ್ರಯಂ ನತ್ವಾ ತೌ ಮುನಿ ಪುಂಗವಂ |
 ಕರಪುಟಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ಥಿತೌ ಸನ್ಮುಖಿ ||
 ತೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುನಿ ಭಾಸ್ಕರೋಯ ಮುದಿತೋ |
 ಕಾಲಂಚ ಪಕ್ವಂ ಗತಂ ಮತ್ತೋವಾಚ |
 ತ್ವದೀಯ ಸೈನ್ಯಮುಖಿಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಹಿ ಮತ್ಸನ್ನಿಧೌ ||೧೨||

ತದ್ವದ್ಯಂ ಪರಿವೇಧ್ಯ ಸರ್ವವಿಭವ ಸ್ತಾಚ್ಛಾ |
 ಕರೋತ್ತತ್ಕೃಣ್ಣಿ ಭೂದೇವೋ ಮುನಿ ಪ್ರಂಗವಶ್ಯ |
 ಚರಣೌನತ್ವಾ ಸ್ಥಿತಾ ಶುಭ್ರಧೀಃ ||
 ದದೃಶ್ಚಿ ಮನವೇಕ್ಷ್ಯ ಯೋಗ ವಿಭವ |
 ಸ್ವಾಕ್ತಂ ಸುಕೀಲಂ ತದಾ ದತ್ವಾ ಮಸ್ತಕ |
 ಹಸ್ತ ಪದ್ಮಮತುಲಂ ಸದ್ಯೋಗಿನಾ ಭೂಪತೇಃ ||೧೩||

ತಾಚ್ಛಾತ್ವಾರನಕೈರ್ವಿಗತಾರನ ಮಹಾಕೃತ್ವಾ |
 ತಪಃಪ ಸಾಧನೇ ದತ್ವಾ ದೃಷ್ಟಿಮವಾಪಯೋಗ |
 ನಿಚಯ ಮಾರಬ್ಧ ವಾನ್ಮೂವರಃ ||

ನಾಭಿಶ್ಚ ಕಮಲೇಸ್ತಿತಂ ಪಯನಮು
ನೀತ್ಯಾ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತ್ರಿಯ ತತ್ಸಂಯೋಜ್ಯ
ಸುಕಂಠ ಪದ್ಮ ವಸತಿಂ ಪ್ರಾಣಂ ಭು ಪೋರ್ಮಧ್ಯಸೌ ||೧೦೫||

ಸ್ಥಿತ್ಯಾ ತತ್ರ ಮುಹೂರ್ತ ಮರ್ಧ ಮಧುನಾನೀ |
ತ್ಯಾ ಶಿರಸ್ಯಾವಧ ದ್ವೀಶಂ ಯೋಜ್ಯಂ |
ಸುಮಮ್ನಯಾವರ ಪಥಿಜಾ ಸೌಮದಂ ಲೇಭಿರೆ ||
ಆರೋಹಕ್ರಮ ಮೇವ ಪೂರ್ವಮಪುಲಂ |
ತತ್ಪಾದ ಇತ್ಯಾ ತಥಾ ಅವರೋಹಸ್ಯಚ
ಸಾಧನಂ ಸುಲಲಿತಂ ಸರ್ವಂ ಸುಸಿದ್ಧಂ ಕೃತಂ ||೧೦೬||

ತ್ರಿಕುಟ ಶ್ರೀಹಟ ಗೋಲೂ ಗೋಪುರ ಮಹಿ |
ವಾಸಂ ಗುಹ್ಯ ವರ್ಜಿತಂ ನಿಃ ಸಾಮ್ಯಂ |
ಯಮನಂ ತ ನಾಮ ನೃಹರಿಂ ನಿತ್ಯಂ ಚ ಪೂರ್ಣಂ ಹರಿಂ ||
ಪದ್ಮೇ ಸಂಸ್ಥಿತ ಮದ್ವಯಂ ಮಹೀಪತಿ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುದಂ ಲೇಭಿರೇಯುಗೃಹ್ವಾರ |
ಕಪಾಟ ಪಾಟನ ಪಟುಚಾರ್ತೋ ಗುರೋಭಕ್ತುಃ ||೧೦೭||

ಸಾಧ್ಯಂ ದ್ವಾದಶರಸತ್ಪರೈಶ್ಚ ನಿಯಮೈಸ್ತತ್ಪಾದನಂ |
ಶ್ರೀಗುರುರ್ಮಾರ್ಗೇಕಾದರಮೇ ಸುಸಿದ್ಧ ಮಖಿಲಂ |
ಕೃತ್ವಾಮುದಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ||
ತದ್ಯೋಗಂ ಮುನಿ ಭಾಸ್ವರೋಶ್ಚಮನಿಸಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ |
ಸ್ವಶಿಷ್ಯಸ್ಯಸೌ ಸ್ವಾನಂದೇ ನ ವರಂ ದದೌ |
ಸುತಯುಗಂ ದತ್ತಂ ಮಯಾ ತೇದ್ಯಹಿ ||೧೦೮||

ಮತ್ಪತ್ನಂತತಿ ದ್ವಂದ್ವ ಮೇತ ದುದ್ಧರೇನಿಃ |
ಸಂರಯೇನಾ ಶಭೋತೆ ಕೀರ್ತಿವಿಮಲಾ |
ಭವಿಷ್ಯತಿ ಭುವೀಶ್ಚುಕ್ತ್ವಾ ವರಂ ಭಾಸ್ವರಃ ||
ದತ್ತಾಯುಗೃಹ್ವಲಂ ಸುಶಾಂತ ಮನಸ್ಯಾ ತಸ್ಯಾಂ |
ಚಲೇರಾಜ್ಯ ಕೃದ್ಭೇಕಃ ಸಾಧು ಸುಸಂಮತೋ |
ಭವತೀ ಯಾತ್ರಂ ಕರೂತ್ಪದ್ವಹಂ ||೧೦೯||

ಗುರ್ವಾಚ್ಛಾಂ ಶಿರಸೀಸುವಾಹ್ಯ ಸಹಸಾನ |
ತ್ಯಾಗುರೋಃ ಪೃದುಕೌ ನಿರ್ಗತ್ಯಾ ರು |
ನಿಕೇತನಂ ಸ್ವನಗರೇ ತಾಭ್ಯಾಂ ಸುದಾ ಪ್ರಾಪ್ಯಚ |
ಗೇಹೇಯೋಗ ಮುಪಾಶ್ರೀತೋ ಪ್ರತಿದಿನೆ |
ಸಾಧುತ್ವ ಸಂವರ್ಧಕಂ ಅನ್ವಾದ್ವೈಶ್ಚ |

ಸುತವರ್ಣಂ ದ್ವಿಜಗಣಿಸ್ಸುಪ್ಪಾತಃ ಸತ್ಯಭೂಃ || ೨೦||

ಚಂಕ್ಷೋ ಸ್ತುತಿತ ಫಲನಸ್ಯ ನಿಧನ ಮಾಲಾಪಯೋ |
ಆಗತ ಮಿತ್ಯಾ ವೇದ್ಯ ಮಹೀಪತಿಶ್ಚ |
ನಗರಂ ಲಹಿಸಿಗಣತಃ ||
ಗತ್ವಾ ಶಾಫುರ ನಾಯಕಾಖ್ಯ ನಗರೇ |
ಕೃತ್ವಾ ಸ್ತುವಾಸಗೃಹಂ ಸರ್ವಾಂ ತತಃ |
ನಿವಾಸ್ಯ ಪರ್ವತ ಗುಹಾವಾಸೇ ಸ್ವಯೋಗ ಕ್ರಮಂ || ೨೦||

ತಸ್ಮಿನ್ನಪ್ಪತ್ಯಯೋಷು ಛೂಪತಿಶ್ಚ |
ವಾಸೇಕೃತಃ ಭಗ್ನನಾದುರ್ದೇವ್ಯಾರ್ಥೈಃ |
ನಿಷಾಧಿಪೇ ನ ಸಹಿತಾಃ ಅಗತ್ಯ ಮೂಂಸಾ ಸೇಷಂ ||
ಅಭಾವೋ ಪರಿವಸ್ತ ಯುಗ್ಮ ಭ ನಿರಂ |
ಸಂಪ್ನಾ ವೈತ ಛೂಪತಃ ಸುಪ್ಪದೋಪಾಯಶಃ |
ಮೂಗತಂ ಹಿ ಭವತಾಂ ಸದ್ರಹ್ಯತಾಮುಪ್ರವನ್ || ೨೧||

ಭದ್ರವಿದ್ಯ ಕಮಂಡಲು ಸ್ಥಪಯಿ ಶಾಸಂ |
ಪ್ರೋಕ್ತ ಮೂಛಾದನಂ ದೂರೀಕೃತ್ಯ ವಲಿಕ |
ಕೇ ಸತಿ ತದಾ ಸತ್ಯಪ್ಪ ಕ್ಷೇರ ಸ್ಥಿತಂ ||
ತದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಪತಿಸಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾಯಪನಾಃ |
ಸಂಪ್ರಾಘ್ನಿತಾಃ ಕ್ಷಮ್ಯತಾ ಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ |
ನಮಿತಾಶ್ಚ ಖನ್ನ ಪುನಃಕೋಸ್ತುಷ್ಠಾನ ಮಾಪ್ತುಮ್ಯಕಂ || ೨೨||

ತಂ ನಿಷ್ಕಾಸ್ಯ ವಿವಿಗತೋ ಮಹೀಪತಿಃ ಕಾಶೀರಡೇ |
ಸುಷ್ಕಳಂ ತತ್ಸಸ್ತೈಃ ಸುಜನೈಸ್ತು ಪೂಜೀತ |
ರಸೌ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ನಸ್ತಿತಃ ||
ಉದ್ಯಾನೇ ಖಿಲಯೋಗ ಮಾರ್ಗ ನಿರತೋ |
ಮಿಷ್ಠಾನ್ನದೋ ಛೂಸುದಾನ ಸಂತ್ಯಜ್ಯಾತು |
ವಿರಾಜತ ಗುರುಪತೋ ಛೂಮಂಡಲೇ ಸತ್ಯತಿಃ || ೨೩||

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಸ್ಯರ ಹಸ್ತ ಪ್ಪಸ್ತು ದನಿ ನೈಃ |
ರಾಸ್ಯವೃತ್ತಿ ಸ್ಥಿತೋ ಸಂಸಾರಸ್ಥಿತಿ ವರ್ತು |
ಸದ್ಮುನಿ ಸ್ಥಿತೋಪ್ಯದ್ವಸ್ಯ ಶ್ರೀ ಛೂಪತಿಃ ||
ನೀರಸ್ಯ ಸ್ಥಪಲಾರ ವರ್ಗಪಯಸಾ ಭಿನ್ನೋ |
ವರ್ಗಪಯಸಾ ಭಿನ್ನೋ |
ಯಥಾವರ್ತತ ತದ್ಭೋಪತಿ ಸಂಸ್ಥಿತೋ |
ನಿಜಜನೇ ಪ್ಪೇವಂ ವಿಧೋ ಛೂತಪೇ || ೨೪||

ಕೈರ್ವತ್ತಂ ನಚ ಗೃಹ್ಯತೇ ಪರಧನಂ |
 ಸಂತಾನ ಯುಗ್ಮಂ ಗುರೋರ್ವಾಕ್ಯೈ ನೈವ ಫಲಂ ಚ |
 ತೀರ್ಥ ಫಲಿತಂ ಸತ್ಯಾಪ್ಯ ಸೋಮೋದತೆ ||
 ಜೀವ್ಯ ಭ್ರಾತೃ ಸತೀ ಉವಾಚ ವಚನಂ |
 ಸತ್ತುರುಪ ತೇ ಲಕ್ಷಣಂ ನಾಭಶ್ಚ ಮಮ |
 ದರ್ಶಯ ಸ್ವಸು ಮುದಾಸ್ಯೇಶಾನಸ್ಯೋ ಬ್ರೂವಿತ್ || ೨೬ ||

ತಾಮೋಚೇತವ ದರ್ಶಯಾದಿ ತವಃ |
 ಪುಣ್ಯಂ ಚ ದತ್ತಾಕೀಲ ವೀರ್ಯೇತಿ ರಾಜಸ್ಯ
 ಭಾಸ್ಕರ ಕೃಪಾಲೇಶಸ್ಯ ಯತ್ಕಾತುಕಂ ||
 ವಿತಪ್ತಿ ನ್ನಮಯೇ ಸ್ತುತಿಶ್ಚ ಮರಡ್ಯಪ್ತತೀ |
 ತದಸಾಮ್ಯತಾ ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಪರಿಧಾನವಾಸ |
 ಭುಷಿತಾಂ ತಾಂ ಜೀವಯದ್ಯಾಪತಿಃ || ೨೭ ||

ಲೋಕೋದ್ಧರ್ತು ಮಿಹಾಗತಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ |
 ಚಿತ್ರಂ ಪುನರ್ಜೀವನಂ ದುಷ್ಪಾಪ್ಯಂ ಪರಮೇ |
 ಪ್ತು ಸಂಪದ ಮದಾಲ್ಪಭೃಂ ಹೈನಾದ್ಯ ಹಿ ||
 ದೇವಾಂಶ್ಚಯಮು ಮೋಘ ಪುಣ್ಯ ನಿ ಚ |
 ಯೋಯಸ್ಯೇತಿ ವಿದ್ವಜ್ಜನೈರ್ವಿಖ್ಯಾತೋ |
 ಪರಕೀರ್ತಿ ಚಂದ್ರಿನಾಯುತೋ ಪೃಂದಾವನೇ ರಜತೆ || ೨೮ ||

ಸೂನೋಃ ಕೃಶ್ಯ ಭರೋ ಸುದೀನ ವಚನಾ |
 ಪೃಂದಾವನಾತ್ರತ್ವಹೆ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತರ |
 ಭೂದ ಸೋ ಮಹಿಮೋ ದೀನಾಸು ಕಂಪಿಗುರುಃ ||
 ತಸ್ಯಾಶ್ವಾಸ್ಯ ಕತಾ ದುರಾಗ್ರಹ ವಿಧಿರ್ನಾ |
 ಕಾಂಕುಮಿತ್ಯ ಛ್ರವ ನ್ತಂ ತರ್ಧಾತ್ಮವನೇಹಿರ |
 ಸದ್ಗುರು ಮರೋನಾದ್ಯಾಪಿ ಸಂ ಲಕ್ಷತೆ || ೨೯ ||

ಕೋಲಕೆ ಶಾಂಕಕಾಲೆ ಸ್ವಸುತೆ ಪುನೇ ಪಟೋ |
 ಧೀನಾಭಾಪಂ ಚ ಕ್ರತ್ಯಾ ಜಪ್ಪಾಯಾಂ |
 ತಸ್ಯ ಲೇಖಿಕ್ವರಿ ಗುರು ಕೃಪಯಾ ಪೂರ್ಣ ಓಂಕಾರವರ್ಣಾತ್ ||
 ಪಶ್ಚಾದ್ವಂದಾವನಸ್ಯೋ ಮುನಿಜನ ವಿಮುಕಿತೋ |
 ಶಾಪತೆ ಭೋಪತಿಃ ಸೋಪಾಯಾದ್ಯಾನ್ಯು |
 ಪಾಳುರ್ವಯತಿ ಕರಿಯುಗೆ ಕಲ್ಮ ಪಾಲಿಪಾಪೋಽವ್ರಃ || ೩೦ ||

ಸ್ನಾಪ್ತಕೇಯೈಃ ಸುಧಿಗ್ನಾಂ ಲಭ್ಯಂತೆ ಸೇತು |
 ಗಂಗಾವರಗಿರಿ ಗಮನಾಯಾತ್ರ ಪುಣ್ಯಂ ವರ್ಮೈಃ ||
 ಪುತ್ರಾನ್ನಿತ್ರಾನ್ನನಾದೀನ್ನಖಿಲ ಸತಿ ಸುತೈಃ
 ಸೌಖ್ಯ ಮಾಲಭ್ಯ ಸರ್ವಾದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಾಯುಜ್ಯ
 ಮಾಪ್ಯ ಪುನರಜನೀಂ ರಸೇ ಭೂಪತೇಶ್ಚ ಪ್ರಸಾದಾತ್ || ೨೧ ||

ಮಹೀಪತಿ ಗುರೋಃಸ್ತೋತ್ರಂ ಯಃ ಪಠೇ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ಸರಃ |
 ತಸ್ಯಮಷ್ಟಾನಿ ದುಃಖಾನಿ ನಸ್ಯತ್ಕೇವನ ಸಂಶಯಃ || ೨೨ ||

ಅಂಧೋ ವಾ ಬಧಿರೋ ಮೂರ್ಖೋ ದರಿದ್ರೋ ವ್ಯಾಧಿ ಪೀಡಿತಃ
 ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠೇನ ಸರ್ವಾರ್ಥಾನ್ ವಿಂದತೆ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೨೩ ||

ಮಹೀಪತಿ ಗುರೋಃ ಕಲ್ಪಪಾದ ಪಸ್ಯ | ನಿರ್ಬೇದಸೌತ್ |
 ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಗುರುರಾಜ ಪ್ರಸಾದತಃ || ೨೪ ||

ಮಹೀಪತಿ ಗುರೋಃ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಯಥಾ ಮತ್ಯಾಕೃತಂ ಮಯಾ |
 ಅನೇನ ಗುರು ಪೃತ್ಯಂ ಸೈಃ ಪ್ರೀತೋ ಭವತು ಸರ್ವದಾ || ೨೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಕಾಖಿಂದಕೇ ನಿವಾಸಿ ಮಹೀಪತಿ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರಂ
 ಸಂಪೂರ್ಣಂ || ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಃ ||

ಬಂಧ: ಆರು

ಗ್ಯಾಜೆಟಿಯರ್ ಉಲ್ಲೇಖ

BOMBAY GAZETTEER. VOLUME XXIII (1884)

Page: 657

KHANDKI:

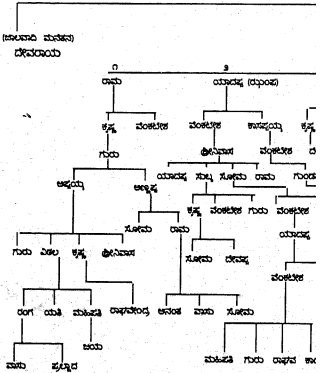
Mahipati was accountant of Aigali village twelve miles east of Athni, and rose to be minister to Aurangzeb (1686-1707). His barren wife Timmavva daily worshipped Bhaskarswami at Aigali village about nine miles south of Bijapur. At his suggestion she attended with her husband and they received a revelation and were instructed in divine truth. Mahipati returned to Bijapur, resigned his office and gave away his property to the poor. He and his wife became beggars. At Kakhandki the local authorities gave them a house and some land and they remained there engaged in devotion till Timmavva gave birth to twin sons. Mahipati died at Kolhar on the Krishna twenty miles southwest of Bagewadi but buried at Kakhandki as he had wished and the basil stand was raised over his grave. On the new moon of Margashirsh a yearly worship called Uthana takes place at the tomb before which two lamps are always kept burning. The inam is still enjoyed by the descendants who are descendents of Mahipati.

ಅನುಬಂಧ - ಏಳು

ವಂಶಾವಳಿ

ಮಹಿಪತಿರಾಯರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು, ದೇವರಾಯರು ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದೇಸಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ - ಜಾಲವಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರ ಮನೆತನದವರ ಇಂದಿಗೂ ದೇಸಾಯಿ - ಹಾಗೂ ಜಾಲವಾದಿ ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಂದೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಯೋಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾಗೂ ಹರಿದಾಸಪಂಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಮನೆತನಗಳೂ ಇಂದು ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ, ಕಾಖಿಂಡಕಿ, ಹರಿದಾಸ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಕೊಲ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೊಲ್ಹಾರ, ಜಾಲವಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವರೆಂದು ಜಾಲವಾದಿ, ಹೀಗೆ ತಾವು ನೆಲೆಸಿದ ಊರುಗಳನ್ನೇ ಅಡ್ಡಹೆಸರಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹರಿದಾಸ, ಕಾಖಿಂಡಕಿ ಎಂಬವುಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಏಳು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಹಾಗೂ ಐದನೆಯವರಾದ ಯತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಪತಿ ಅವರ ವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನ್ಮದಿನದಿಂದ ಹಿಂದಿನವರ ಸಂಭಾವ್ಯ ಕಾಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮಹಿಷತಿರಾಯರ ಕಾಬಂಚಿ ಮನನದ ವಂಶಾವಳಿ

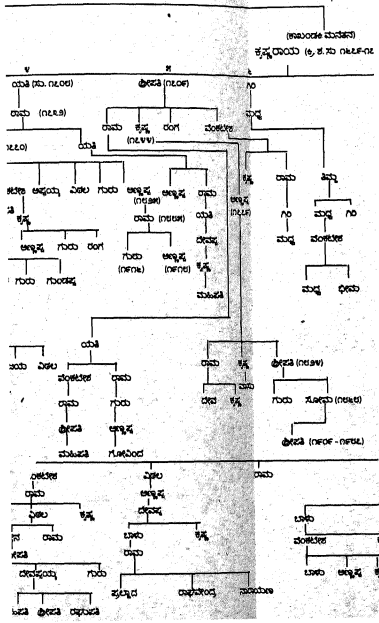

ರಚನೆ
 ಡಾ|| ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಲೂರ ಪುಲಕಣಿ
 (ಒಎಚ್ ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧದಿಂದ)

೦ ಪಂಚ

ನಾಯರು (ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು ೧೬೪೦-೧೭೦೫)

ವಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕನ್ನಡ

ದಾಸರು			
ಅರ್ಚನ	:	ಸಂ.ಎಂ.ವಿ. ಸಿತಾರಾಮ್ಯ	೧೯೭೦
ಕನಕದರ್ಶನ	:	ಡಾ ವೆಂಕಟ್ರಾಯ ಅನಂದಶೇಷ್ಠಿ	೧೯೭೧
ಕವಿ ಕನಕದಾಸರು	:	ಕಟ್ಟಿ ಶೇಷಾಚಾರ್ಯರು	೧೯೩೮
ಪ್ರಸಾದಂಕ್ಷೀಗ	:	ಡಾ ವ.ಅ.ದಿವಾಣಜಿ	೧೯೭.
ಶ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ	:	ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು	೧೯೬.
ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು	:	ಡಾ ಕೆ.ಎಂ.ಕೃಷ್ಣರಾವ	೧೯೫
ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರದಾಸರು	:	ಡಾ ಎ.ಟಿ.ಪಾಟೀಲ	೧೯೫
ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು	:	ಎಸ್.ಕೆ.ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ	೧೯೬
ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು	:	ಸಂ.ಬುರ್ಲಿ ಬಿಂದುಮಾಧವ	೧೯೬
೦. ಶ್ರೀ ಮದ್ವಾದಿರಾಜ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು	:	ಅಡ್ಡೆ ವೇದವ್ಯಾಸಾಚಾರ್ಯ	
೧. ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಸ್ವಾನಂದಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	:	ಮಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ	೧೯೬
೨. ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು	:	ಡಾ ಕೆ.ಗೋಪಿನಾಥ	೧೯೭
೩. ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು	:	ಗೋರಬಾಳ ಹಣಮಂತರವ	
೪. ಶ್ರೀ ಶಾಮಸುಂದರ ವಿಠಲದಾಸರು	:	ರಾ.ಗು.ಚೋಪಿ	
೫. ಹರಿದಾಸರ ಕಥೆಗಳು ಚರಿತ್ರೆಗಳು - ಮಹಾತ್ಮೆಗಳು	:	ಕಲಮದಾನಿ ಗುರುರಾಯರು	೧೯.
೧೬. ಆದ್ಯವಂಶ ಪ್ರದೀಪ	:	ಸಂ.ಆದ್ಯ ಅನಂತಾಚಾರ್ಯರು	೧೯
೧೭. ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ	:	ಎಸ್.ಕೆ.ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ	೧೯
೧೮. ಶ್ರೀ ಗುರು ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರು	:	ವಿ.ರಾ.ಆನಿಬಿಂಡಿ	೧೯
೧೯. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಲಾಂಬ ಮಹಾತ್ಮೆ	:	ಶ್ರೀಶಂಕರಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು	
೨೦. ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥ ಚರಿತಾಮೃತಂ	:	ಚಿಕ್ಕರೂರ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ	೧೧
೨೧. ಶ್ರೀ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದನ ಚರಿತಾಮೃತ	:	ಜಿ.ಕೆ.ಚೋಪಿ	೧೧
೨೨. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ದರ್ಶನ	:	ಡಾ ಬಿ.ಎನ್.ತೊರವಿಕುಲಕರ್ಗ	

೨೩. ಶ್ರೀ ಮನಃಪುರದ ಮನೆಮಾಲೆಯು	: ವಸಂತಾಚಾರ್ಯ ಅಪಧಾನಿ	
೨೪. ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ	: ರೋಹಿಣೀಕರ ಶಾಮರಾವ	
೨೫. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ	: ಸಿಂದಗಿ ಮಠ ಸಿಂದಗಿ	
೨೬. ಶ್ರೀ ಯಾದವಾರ್ಯರ	: ಚಿಕ್ಕರೂರ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ	
	ಚರಿತಾಮೃತ	
೨೭. ಸತ್ಯಧಾ	: ಭೀ.ಸ್ವಾಮಿಪುಲಾಪುರ	೧೯೩
ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ - ಅನುಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿ		
೨೮. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ	: ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ	೧೯೮
		೧೯೪
೨೯. ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ	: ಸಂ.ಕೆ.ವಿ.ಪುಟ್ಟಪ್ಪ	೧೯೫
೩೦. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆ ಭಾಗ-೧	: ಬಿ.ಎ.ಸಾಲೆತೊರೆ -ದೇಸಾಯಿ	
೩೧. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆ ಭಾಗ-೨	: ಎಸ್.ಸಿ.ನಂದಿಮಠ	
೩೨. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಿವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ	: ರಾ.ಸ್ವಾಮಿಪಂಚಮುಖಿ	೧೯೫
೩೩. ಕನ್ನಡ ಪರಮಾರ್ಥ ಸೋಪಾನ	: ಡಾ.ಆರ್.ಡಿ.ರಾಜಡೆ	೧೯೬
	ಅನು.ಮ.ಶ್ರೀ.ದೇಶಪಾಂಡೆ	
೩೪. ಕನ್ನಡ ಬಾರಾ ಅಭಂಗ	: ಪಾಂಡುರಂಗ ಅ.ಘೋಷಸಗಿ	೧೯೬
೩೫. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ	: ಡಾ.ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳ	೧೯೬
೩೬. ಕೀರ್ತನಕಾರರು	: ಎಚ್.ಎಸ್.ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ	೧೯೬
		೧೯೬
೩೭. ಗಳಗನಾಥರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು	: ಡಾ.ಕೆ.ಎ.ಕಿತ್ತೂರ	
೩೮. ಚಿತ್‌ಶಕ್ತಿ ವಿಲಾಸ	: ಸ್ವಾಮಿ ಮುಕ್ತಾನಂದ	೧೯೬
೩೯. ಜ್ಯೋತಿಷಸಾರ ಪ್ರಕಾಶ	: ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಮಹಾಬಲಶಾಸ್ತ್ರಿ	೧೯೬
		೧೯೬
	ಭಾಗ-೧	
೪೦. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ- ದ್ವಿತೀಯ	: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	೧೯೬
	ಫುಟ್ಟದ ಸಾಧನೆ	
೪೧. ದೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಕಾಶ	: ಶ್ರೀಶಂಕರಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು	೧೯
		೧೯
೪೨. ದೇವರು	: ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.	೧೯
೪೩. ಪರಮಾರ್ಥ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರದೀಪ	: ಸಂ.ಗಣಪತರಾವ ಕನ್ನೂರ	೧೯
೪೪. ಪುರಂದರ ಸ್ಮರಣೆ	: ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ರಾಯಚೂರು	
೪೫. ಪಂಚ ಭೇದ	: ಗೋಧಾಬಾಳ ಹಣಮಂತರಾವ	
೪೬. ಮರಾಠಿ ವಾಚ್ಛಯ ದರ್ಶನ	: ಪಂಡಿತ ಅಪಳಕರ	೧೯
೪೭. ಮೊದಲ ವಾಚ್ಛಯ ತಪಸ್ವಿಗಳು	: ಸಂ.ಪಂಥರಿಸಾಥಾಚಾರ್ಯಗಳಗಲಿ	೧೯
		೧೯
೪೮. ವಚನ ಧರ್ಮಸಾರ	: ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ	೧೯
		೧೯
೪೯. ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರ ರಹಸ್ಯ	: ರಂ.ರಾ.ದಿವಾಕರ	೧೯
೫೦. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ	: ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ	೧೯

೫೦. ವಿಮರ್ಶೆ-೧	: ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇವ ಅಯ್ಯಂಗಾರ
೫೧. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಚಾತ	: ಆರ್.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ
೫೨. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಚಾತ	: ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಂಕಾಪುರ
೫೩. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಾಲಲೀಲೆ	: ಸಂ.ಎಚ್.ಬಿ.ಲೋಕೂರ
೫೪. ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿವಾಸರ	: ಪ್ರೊ.ಕೆ.ಟಿ.ಪಾಂಡುರಂಗಿ

- ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿ

೫೬. ಸಮಾಜದರ್ಶನ	: ಶಂ.ಬಾ.ಚೋರಿ
೫೭. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಅಮರ ಸಂದೇಶ	: ಮ.ಶ್ರೀ.ದೇಶಪಾಂಡೆ
೫೮. ಸುವರ್ಣ ಸಂಚಯ	: ಸಂ.ದೇ.ಜವರೇಗೌಡ
೫೯. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಅರುಣೋದಯ	: ಡಾ.ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ

ಕೀರ್ತನೆಗಳು - ಪದಗಳು ಸ್ತೋತ್ರಗಳು

೬೦. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ರಸರಂಜಿನಿ	: ಅನು.ದಾಮೋದರಾಚಾರ್ಯ ಉಮಜಿ
೬೧. ಆನಂದ ತೀರ್ಥರ ಭಕ್ತಿ ಗೀತೆಗಳು	: ಅನು: ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ
೬೨. ಕನಕದಾಸರ ಒಗಟುಗಳು	: ಡಾ.ವೆಂಕಟ್ರಾಯ ಆನಂದಶೇ

೬೩. ಕನ್ನಡ -ಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆ	: ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟವಾಸರು
೬೪. ತಾರತಮ್ಯೋಕ್ತ ಭಜನಾಮೃತ	: ಗಿರಿಯಾಚಾರ್ಯ ಕೊಪ್ಪರ
೬೫. ದಾಸರ ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹ	: ಸಂ.ಆಲಾಜಿ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಸ
೬೬. ಪಂಚಭೇದ	: ಮೊದಲಕಲ್ಲು ಶೇಷದಾಸರು ಸಂ:ಗೋರಾಲಾಳ

೬೭. ಬೋಧ ಸುಧಯು	: ಅನು:ಮ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ
೬೮. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ -೧	: ಸಂ.ಅಣ್ಣಪ್ಪಯ್ಯ ಪರಿದಾಸ

೬೯. ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ -೨	: ಸಂ.ಡಾ.ಕೆ.ಎ.ಕಾಖಂಡಕೆ
------------------------------------	----------------------

೭೦. ಮಹಿಪತಿವಾಸರ ಹಾಡುಗಳು	: ಸಂ. ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿ
೭೧. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋಭನ ಹಾಡು	: ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥ
೭೨. ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತರ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು	: ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮಂಡಳ ವಿಜಾ
೭೩. ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು	: ಬೆಟಗೇರಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿ
೭೪. ಶ್ರೀಪರಿದಾಸ ಕೀರ್ತನ ತರಂಗಿಣಿ ಭಾಗ ೧, ೨, ೩, ೪	: ಸಂ.ಸುಭೋಧ ರಾಮರಾವ

೭೫. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಚಾತ	: ಸಂ.ಆಲಾಜಿ ರಾಮಚಂದ್ರ, ೨
------------------------	------------------------

೭೬. ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜ ಕಾವ್ಯತರಂಗ	: ಸಂ.ವಸಂತ ಮಾಧವ
೭೭. ಶ್ರೀ ಗುರು ವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು	: ಸಂ.ಅಮೈಂಬಳ ಶಂಕರನಾರ

ಕು ವಿಠಲರ	: ಸಂ.ಗೋರಾಲಾಳ ಹಣಮಂತರಾವ	
ಕೃತಿಗಳು		೧೯೫೫
ದಾಸರ ಕೃತಿಗಳು	: ಸಂ.ಟಿ.ಎನ್.ನಾಗರತ್ನ	೧೯೭೭
ಸ್ತೋತ್ರ	: ಅನು:ಬಿ.ಶ್ರೀನಿವಾಸಭಟ್ಟ	೧೯೫೬
ದಾಸರ	: ಸಂ.ಪಾವಂಜಿ ಗುರುರಾಯರು	
:ರ್ತನೆಗಳು ೫ ಭಾಗಗಳು		೧೯೬೨
ನಾಜರ ಕೃತಿಗಳು	: ಸಂ.ಜಿ.ವರದರಾಜರಾವ	೧೯೭೨
೧೦ ದಾಸವರ್ಯರ	: ಸಂ.ಗೋರಾಲಾಳ	
ದಗಳು ಹರಿದಾಸಪರಂಪರೆ	ಹಣಮಂತರಾವ	೧೯೫೮
ನಾಸರ ಭಜನಪದ್ಯತಿ	: ಸಂ. ಪ್ರಲ್ಯಾ ದಚಾರ್ಯಚೋರಿ	೧೯೭೬
ನಾಸರ ಸಾಹಿತ್ಯ	: ಸಂ.ಬೆಟಗೇರಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಗೇರಿ	೧೯೬೪
೦ಸ್ತುತಿ:	: ಅನು:ಕೌಜಲಗಿ ಬಂಡಾಚಾರ್ಯ	
ರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು	: ಸಂ. ಡಾ ಜಿ.ವರದರಾಜರಾವ	೧೯೭೬
ವ್ರಸ್ತಾಮಿಗಳ	: ಅಪರೋಕ್ಷ ಚ್ಯಾನಿಗಳಾದ	
ಮೇಲಿನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು	ದಾಸವರ್ಯರಿಂದ	೧೯೭೨
೧ ವಿರಚಿತ	: ಸಂ.ಹನುಮಗೌಡ	೧೯೮೦
ಪಂಚರತಾಪ್ಪಕ	: ಸಂ.ಗೋರಾಲಾಳ	
೧ ವಿಠಲರ	ಹಣಮಂತರಾವ	೧೯೫೬
ಕೃತಿಗಳು	: ಸಂ.ಗೋರಾಲಾಳ	
ನಾಸರ ಪದಗಳು	ಹಣಮಂತರಾವ	೧೯೫೨
ನಾಸರ ಸುಳಾದಿಗಳು	: ಸಂ.ಗೋರಾಲಾಳ	೧೯೪೯
ಸಂಗೀತ	: ಕಾಖಂಡಕಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ	
ತರಂಗೀಣ		೧೯೬೯
	: ಸಂ.ಶ್ರೀಪತಯ್ಯ ಹರಿದಾಸ	೧೯೮೩
ಕಸಾರ	: ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು	೧೯೪೬
	ಲಿಂಗಸುಗೂರು ಪ್ರತಿ	
ಕೆ	: ರಂ.ರಾ.ದಿವಾಕರ.	
ಮರಾಠಿ		
೮	: ರಾ.ಚಂ.ಥೇರೆ	
ಸುಧ್ಯಯಗೀನ	: ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆ	
ಪಾಸಾಚಿ ಸಾಧನೆ ಖಂಡ-೧	ಮಂಡಳ ಪ್ರಣೆ	
೧ ದಖಣಿ ಹಿಂದಿ	: ಸಂ.ಬೇವಿಸಿಂಗ ಚೌಹಾನ	
೨ನೇ ಮರಾಠಾ	: ಅನು: ಪಗಡಿ ಸೇತು ಮಾಧವರಾವ	
ನಾಚಿ ಸ್ತುತಿ ಪದ	: ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮಂಡಳ ವಿಜಾಪುರ	
೧ಗದ ಚರಿತ್ರೆ	: ರುಕ್ಮಜದಾಸ	೧೯೫೪
	ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮಂಡಳ ವಿಜಾಪುರ	

೧೦೩. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧನ ಮಂಜರಿ ಹಿಂದಿ	: ನಾ.ಬ.ಜೋಶಿ	೧೯೭೬
೧೦೪. ಇಬ್ರಾಹಿಮನಾಮಾ	: ಸಂ.ದೇವಿಸಿಂಗ್ ಚೌಹಾನ	(
೧೦೫. ತಾರಿಖ್ - ಇಸ್ಕಂದರಿ	: ಸಂ.ದೇವಿಸಿಂಗ್ ಚೌಹಾನ	(
೧೦೬. ದಖನ್ ಹಿಂದಿ	: ಬಾಬೂರಾಮ ಸಕ್ಸೇನಾ	೧
೧೦೭. ದಖ್ಖನ್ ಹಿಂದಿ ಕಾವ್ಯದಾರಾ ಇಂಗ್ಲೀಷ್	: ರಾಹುಲ ಸಾಂಕೃತ್ಯಾಯನ್	(

108. A Comparative Study of Sarana and Dasa Literature	: Dr.P.S.Srinivas	198
109. Centenary Souvenir	: Bijapur Municipality	195
110. Evening Talks with Sir Aurobindo	: A.B.Purani	195
111. Future Poetry	: Sri.Aurobindo	195
112. Historical Documentary of Karnatka	: Karnataka Research Institute Dharwad	
113. Mystic Teachings of the Haridasas of Karnatka	: A.P.Karamarkar & N.B.Kalamdani	190
114. Poddar Commemoration Volume, Bombay		190
115. Bijapur and its Architectural Remains	: H.Cousins	19
116. External Relations of Bijapur	: Dr.M.A.Nayeem	19
117. History of the Maharattas (3 Vols)	: James Grant Duff	18
118. Sri Aurobindo on Himself	: Sri. Aurobindo	18
119. Sri. Nimbargi Maharaj	: Disciples	
120. SUFIS OF BIJAPUR (Princeton University)	: Richard Eaton	19

ವ್ರಿಯಾರ ೭೦, ೮೦
 ಗರವೀಡ ಅದ್ಯರು ೩೩
 ಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ (ಕಾಪ್) ೩೭
 ವೇದವಿದ್ಯಾನ ೫೫
 ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಪರಿವಾಸ ೫, ೬೭
 ಸಾಹಸನಾದ ೧೫೮
 ವ್ಯುತ್ಪಾದ (ಮರಾಠಿ) ೫೨
 ವಿಂದರು (ಮಹಾಯೋಗಿ)
 ೧೪೮
 ಮುಪ್ರಭು ೪೩
 ಧೂತ-ಪಂಥ-ಪರಂಪರೆ
 ೧೧೨, ೧೩೫, ೧೪೩
 ಲೇಕರ (ದಾ.) ೬೭
 ಮೇಗ (ಮೊಗಲ ರಾಯ
 ಛಾಂ) ೩೬
 ಶೀಘ್ರ ತೀರ್ಥರು ೧೫೭

ಲಹಾ ೨೭, ೨೮, ೨೮
 ಕೃಷ್ಣದ ದಾರಿಗಳು ೧೪೯
 ದ ಲಹರಿ ೭೩
 ಜಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಾವಂತ
 ೧

ಹಿಮ-೨ ೨೮, ೨೯
 ಹಿಮ -೨ ಇಪ್ಪದೈವ
 ಸ್ತುತಿ ೧೩೮
 ಹಿಮ-೨ ಜಗದ್ಗುರು ೩೦
 ಹಿಮ ನಾಮಾ (ಕಾಪ್)
 ೩೬

ಹಿ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ ೭೨
 ಎರಿಮತದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
 ೭೪

ಕುಲಕರ್ಣಿ ೨೭

ಕೀಬ ೨೮

ಮಹತ್ತ್ವ ೧೦೮
 ಪಂಡಿತ ೩೬

ಕಟ್ಟಿ ಕೇವಾಲಾಯರು ೨
 ಕನಕದಾಸರು ೪೮
 ಕನಕದಾಸರ ಅನುಭವ ೧೭೫
 ಕರಮರಕರ ಎ.ಪಿ. ೨, ೨೫
 ಕರೀಮುದ್ದೀನ ೨೫
 ಕಲಬುರ್ಗಿ ೨೬
 ಕಲಮದಾನಿ ನಾ.ಭಿ. ೨
 ಕಾಮಿಂಡಕಿ ಕೆ.ಎ.(ದಾ.) ೧೨೫
 ಕಾರಕೂನ -ಕುಲಕರ್ಣಿ ೨೯
 ಕಾರಂಜಾದ ನರಸಿಂಹದತ್ತ ೫೧
 ಕಿಶಾಲ-ಇ-ನೌರಸ ೩೨
 ಕಿತ್ತೂರ ಕೆ.ಎ.(ದಾ.) ೨೫
 ಕೃಷ್ಣದಾಸ -ಮುದ್ದಲ ೩೬
 ಕೃಷ್ಣದಾಸ (ಮಹಿಮೆತಿಯಾರ ಮಗ)
 ೭೫, ೯೩

ಕೃಷ್ಣದಾಸ (ಅಂಕಿತಗಳು) ೧೧೫
 ಕೃಷ್ಣದಾಸ (ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದೇ) ೧೧೬
 ಕೃಷ್ಣಪಂಡಿತ ೪೫, ೫೦
 ಕೇಶವದಾಸ ಬೇಲೂರ ೧, ೨, ೬೭
 ಕೃಷ್ಣ ಕಥಾಮೃತ (ಮರಾಠಿ) ೧೧
 ಕೃಷ್ಣರಾವ ಕೆ.ಎಮ್.(ದಾ.) ೩
 ವಿವಾಸವಾಸ (ಸರದಾರ) ೨೬, ೬೭
 ಮಿರ್ಸಾನಾಮಾ (ಕಾಪ್) ೩೬

ಗಲಗಲಿ ಅಪ್ಪ ೩೩, ೩೬, ೬೧

ಗಾಂಗಾಪುರ ೫೧

ಗಾಂಧೀಜಿ (ಮಹಾತ್ಮಾ) ೨೦೨

ಗ್ಯಾರ್ಟ್‌ಜಿ ೧

ಗಿರಿಜಾಲಾಯ ೫೪

ಗುರಪ್ಪ ಕುಲಕರ್ಣಿ ೫೨

ಗುರುಮಾಲಿಕೆ ೪೪

ಗುರುವಂಶ ಪರಂಪರೆ ೫೦

ಗೋರಾಬಾಳ ಪೂಜಾರಿಯರು ೧

ಗೌರಾನಂದ ಯತಿಗಳು ೪೬

ಗೋಕುಲನಾಥ ಕೆ. (ದಾ.) ೩

ಚಾಂದಬೀರು ೩೫

ಚಾಮರಿ ಪೃತ್ವ ೩೨

ಚಿದಾನಂದ ೩೬

ಮೃ ೩೬
ಉಪಾಧಿಪತಿರಾಯರು
೧೫೦,೧೭೮
೨೦೦೯ನ ಅನುಬಂಧ ೨೬
(ಕವಿ) ೩೬

೧ ಚಿಂ. ೫೨

(ಮಹಿಷಾಸುರ
ಮರ್ದಿನಿ) ೩೮
(ಮಹಿಷಾಸುರ
ಅಪ್ಪಿಣಿ) ೬೬
ಮ ೩೬,೪೨

ಮ ಪಟ್ಟದಿ (ಕಾವ್ಯ)
೫೨

೨೦೫ ೫೦
೨೦೦೯ನ ಅನುಬಂಧ
: ಪ.ಆ.(ದಾ)
೩,೧೮೮

ಯತಿರಾಯರು (ಮಹಿಷಾಸುರ
ಮರ್ದಿನಿ) ೨೫,೯೩
೨೦೦೯ನ ಅನುಬಂಧ ೫,೬೯
೫ ೨೯

ಉಪಾಧಿಪತಿ (ಮಹಿಷಾಸುರ
ಮರ್ದಿನಿ) ೯೪
೮ ೬೨,೮೨,೧೪೯
೨೫೦
ಪ್ರವಾಸ ೩೧,೩೯
೨೦೦೯ನ ಅನುಬಂಧಗಳು
೩೯

ಗುಂಡಾಚಾರ ೪
೨೦೦೯ನ ಅನುಬಂಧ
ನಾಡಗೌಡರು ೬೬
೦ ಆರ್.ಎಸ್.
೧೦೮,೧೧೧

೨೦೦೯ನ ಅನುಬಂಧ
೨೫೩ ೩,೧೧೦,
೨.೫: (ದಾ.) ೩
ಕುರುಪಾಪ ೧

ಪಾಂಡುರಂಗಿ ಕೆ.ಟಿ (ಪ್ರಾ.) ೧೪೦,೧೪೦
ಪುರಂದರದಾಸ ೪೧,೧೨೮
ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಚರಿತೆ, (ಮರಾಠಿ) ೪೭

ಫಿರಿಶಾ ಮಹಮ್ಮದ್‌ಸಾಹಿಬ್‌ಮ
(ಇತಿಹಾಸಕಾರ) ೨೨,೩೬

ಬಸವಣ್ಣನವರು ೪೦,೪೧
ಬಹಮನಿರಾವ್ ೩೨,೩೩,೧೮೭
ಬೇಲೂರು ವೈಕುಂಠದಾಸರು ೧೧೦
ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ೧
ಬೆಂಗಳೂರಿ ಹುಚ್ಚರಾಯರು ೧
ಭವರೋಗವೈದ್ಯ (ರುಕ್ಮಿಣಿ ಪಂಡಿತರ
ಬಿರುದು) ೪೭

ಭಾಗಮ್ಮ (ಗಲಗಲಿ ಅಪ್ಪನ ಅಂಕ) ೬೩
ಭಾಗೀರಥಿ (ರುಕ್ಮಿಣಿ ಪಂಡಿತರ ಅಕ್ಕ) ೪೫
ಭಾಸ್ಕರ ಸ್ವಾಮಿ ೬೭,೭೩,೮೨,
೮೫,೧೦೨,೧೫೨

ಭೀಮಾಚಂಕರರು-ಮಹ-ಸಂಪ್ರದಾಯ
೩೧,೫೧-೫೫, ೫೭

ಭಾವಾರ್ಥರಾಮಾಯಣ (ಕಾವ್ಯ) ೭೮
ಭೃಗುಪುತ್ರಿಯಾಚಾರ್ಯರು ೫೨
ಬೃಹದಾಚಾರ್ಯರಾಯರು ೧೬೫
ಚೈರಿ ನಿಜಾಮರಾಜ ೨೬

ಮಹಾಕವಿರಾ ಚಾಲ್ಕಿಶ್ವರಾಯರು ೧
ಮಹಮ್ಮದ್ ತುಘಲಕ್ ೨೬
ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಹರಿ (ಕವಿ) ೩೬
ಮಾಲ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮ (ಮಹಾಶಿವಾಲಯ)
೫೨

ಮುಗಲ ಆರ್.ಎಸ್.(ದಾ.) ೧೭೮
ಮುರಾರಿಪಂತ ೭೭
ಮುಲ್ಕಾ ಸುಸ್ರತಿ (ಕವಿ) ೩೬

ಯತಿರಾಯ(ಮಹಿಷಾಸುರ
ಮರ್ದಿನಿ) ೧೦,೧೧,೩೫,
೩೬,೬೬,೭೫,೯೮,೧೧೨
ಯುಸುಫ್‌ಖಾನ್ ೨೬೨೭

ರತ್ನಸಿಂಹ ತಂಗಡಿ ೧೭೮
ರಾಜೇ ಆರ್.ಡಿ. (ಗುರುದೇವ) ೫,೧೩೩
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ ೧೫೧

ನಮದಾಸ ೩೬
 ನಮನಾಥ (ಬಸವಣ್ಣ) ೪೨
 ಇವನಾಸಂದ ೫೦
 ಇಯಾಜ ಪಂತ ೫೦
 ಇಮಾನಂದರು ೪೦
 ಇಶ್ವಾನಂದವಂದಿತರು
 ೩೩, ೪೫, ೪೮, ೫೦
 ಇವನಾಸಕೇಂದರ ೫೦
 ಇವನಾಸ ೬೬
 ಇವನಾಸಂದವಂದಿತ ೫೦

ಶ್ರೀನಾಥಯ್ಯ ಪರಿವಾಸ ೬
 ಶ್ರೀನಾಥವರಾಯರು ೪೩
 ಶ್ರೀಶಂಕರಾನಂದ ಸವರ್ದತ್ತ ೫೫

ಹರ್ಮನ್ ಬೋಗ್ಸಿಂಗ್ ೧
 ಹಯವದನ (ಅಂಕಿತ) ೨೧
 ಹರಿಭಕ್ತ ವಿಜಯ ೨೨
 ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಪಿ.(ಡಾ) ೧೨೬
 ಹಿಂದೂಭಾಷಾ ಸಂಪಾದನೆ
 ಮುದ್ರಣ ಶಾಲೆ ೧
 ಹಳವನ ಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮ ೨೦

ಇಗನಾಥ ೫೨

ಇವ ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ ೨
 ಇವನಾಸಂದ ಜಿ.(ಡಾ) ೬
 ಇವನಾಚಾರ್ಯರು ೫೮
 ಇವನಾಸಂದ ೪೧
 ಇವನಾಸಂದಿತ (ಮರಾಠಿ) ೩೬
 ಇವನಾಸಂದ ೪೧
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೩, ೪, ೧೨, ೧೮
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೪೬, ೪೭
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೨೬, ೩೬, ೩೬, ೪೨, ೪೮
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೬೧
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೧೫೦

ಇವನಾಸಂದಿತ ೩೧
 ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ
 ಅವರ ಕೃತಿಗಳು.

ಇವನಾಸಂದಿತ ೧೫೫
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೩೩
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೩೧
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೪
 ಇವನಾಸಂದಿತ (ಕವಿ) ೩೫
 ಇವನಾಸಂದಿತ (ಹಸ್ತಪ್ರತಿ)
 ೪೫, ೪೬
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೩೧
 ಇವನಾಸಂದಿತ (ವಿಷಯಾಂಶ)
 ೪೫
 ಇವನಾಸಂದಿತ (ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ)
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೨೧, ೫೫
 ಇವನಾಸಂದಿತ (ಡಾ) ೩
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೨೩
 ಇವನಾಸಂದಿತ ೮೮

೧.	ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ	ಇತಿಹಾಸ
೨.	ಸೋನಾರ ಬಾಂಗ್ಲಾ	ಇತಿಹಾಸ
೩.	ಸಿಂದಗಿಯ ಬಂದಗಿ	ಸಂಶೋಧನೆ
೪.	ಕರ್ನಾಟಕ ವೈಭವ ಪತ್ರಿಕೆ	ಫೊಟಿಯ
೫.	ವಿಜಯದಾಸರು	ಚರಿತ್ರೆ
೬.	ಜ್ಞಾನಾರ್ಜುನ	ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ
೭.	ರತ್ನಾಕರ	ಕಾದಂಬರಿ
೮.	ದಾಸ ಮಹಿಪತಿ	ನಾಟಕ
೯.	ಜಗದ್ಗುರು ಇಬ್ರಾಹಿಮ	ನಾಟಕ
೧೦.	ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ	ನಾಟಕ
೧೧.	ಶುಕಾಶಾಸು (ಕೇಂದ್ರ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಾಗಿ)	ಅನುವಾದ
೧೨.	ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧಾನ್ಯ ಪತ್ರಕನ	ಸಂಪಾದನೆ
೧೩.	ಶಿವನಾಥಯ್ಯ	ಚೊತೆ ಸಂಪಾದನೆ
೧೪.	ಶಾಸ್ತ್ರಾಚಾರ್ಯ	ಚೊತೆ ಸಂಪಾದನೆ

5437

“ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ನಾಡಿನ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ? ಈ ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಅನುಭಾವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು”. ಎಂದು ಖ್ಯಾತ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಗುರುದೇವ ಆರ್.ಡಿ. ರಾನಡೆ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ರಾಜಕೀಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವನತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸ್ಥಿರತೆಗಳು ತುಂಬಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಬಂದರು. ಆ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಸೆ ಧೈರ್ಯ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಮೇಲಾಗಿ ಪೃಥಿಯದ ಹಣತೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದರು. ಇಂಥ ಸಂತರೊಬ್ಬರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಡಾ| ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಲಾರಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಡಾ| ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಹಣಮಂತ ಕುಲಕರ್ಣಿ (೧೯೪೦) ಅವರು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಲ್ಲಾರ ಗ್ರಾಮದವರು. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ತಂತಿ ಕಚೇರಿಯ ಸಹಾಯಕ ಅಧೀಕ್ಷಕರೆಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ‘ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಲಾರಕುಲಕರ್ಣಿ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಬರಹಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.